

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/330900309>

بارگه‌ی یاران، سه‌رجه‌می شیعرى هیمن

Book · January 2003

CITATIONS
0

READS
265

1 author:

Osman Hamad Dashti
Koya University

34 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

SEE PROFILE

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

زنجیره‌ی روشنیبری

*

خاوه‌نی نیمتیان: شوکته شیخ یه‌زدین

سه‌رنووسه‌ر: به‌دران نه‌همه‌د هه‌یب

ناوونیشان:

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی آراس، گه‌ره‌کی خانزاد، هه‌ولتیر

س. پ. ژماره: ۱

www.araspublisher.com

هه‌موو به‌ره‌ه‌می هیمن

به‌رگی یه‌که‌م

بارگه‌ی یاران

شیر

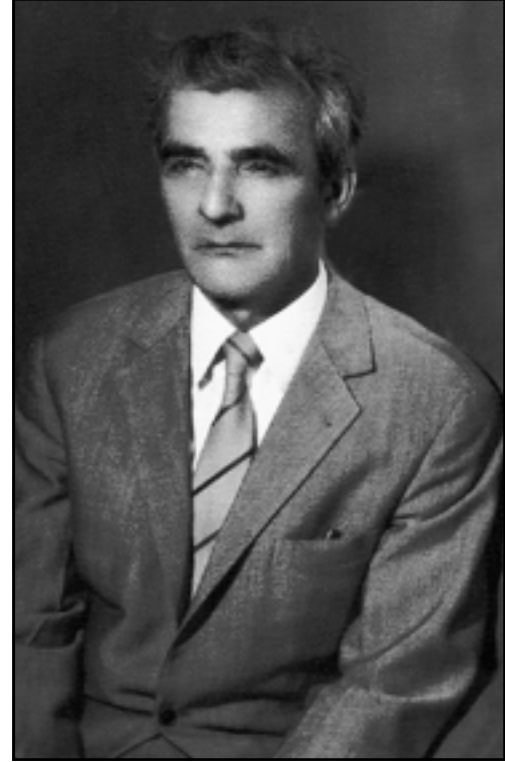
بارگهی یاران

سەرجهمی شیعی هیمن

بەسەرپەرشتیی:

بەدران ئەحمەد عوسمان دەشتی

ناوی کتیب: بارگهی یاران - سەرجهمی شیعی هیمن
بەسەرپەرشتیی: بەدران ئەحمەد - عوسمان دەشتی
بلاوکراوەی ئاراس - ژماره: ۱۸۳
دەرھینانی هونەری ناووه: بەدران ئەحمەد حەبیب
دەرھینانی هونەری بەرگ: شکار شیخ عەفان نەقشەندی
خۆشنووسی بەرگ: خۆشنووس محەمەد زاده
پیت لێدان: ئاراس ئەکرەم
هەلەگری: بەدران ئەحمەد، عوسمان دەشتی، شیرزاد فەقی ئیسماعیل
هەلەگری سەر کۆمپیوتەر: عەزیز عەبدوڵخالیق - دلاوەر سادق
سەرپەرشتیی چاپ: ئاوپرەحمان مەحمود
چاپی یەکەم - چاپخانەی وەزارەتی پەرۆردە، هەولێر - ۲۰۰۳
لە کتیبخانەی بەرپۆڕبەرایی گشتیی روژنەبیری و هونەر لە هەولێر ژماره (۸۶) ی سالی
۲۰۰۳ ی دراوەتی

هيمن

وشه یه ک

«من و ههژار بۆ هه موو جیگایه ک پینکه وه بووین و لیک هه لئه ده پراین، زۆر کهس نه بیده زانی کامان هه ژاره و کامان هیمن و نه گهر یه کمان به ته نهی گه راباین ده پانگوت کوا نه وی تر؟»

هیمن - تاریک و روون

دوای نه وهی ده زگاکه مان دیوانی (هه ژار بۆ کوردستان) ی له سالی ۱۹۲۰.۱ چاپ و بلاو کرده وه، به ریز نیچیرشان بارزانی یه کسه ر پرسیاری نه وهی لی کردم "تاخۆ بۆچی دیوانی هیمن - یشمان چاپ نه کردوه؟" وا دیاره چاره نووس وای هیناوه که وا هیمن و هه ژار دوای نه مانیشیان هه ر ناویان به یه که وه بچ و هه ر کات باسی یه کتیکیان هاته گۆزی نه وی تریان بیته وه بیه ر.

هه ر به گۆیهی راسپاردهی به ریز نیچیرشان بارزانی که وتینه بیه رکرده وه و خۆ سازدان بۆ چاپی سه رجه م به ره مه کانی هیمن له دوو به رگدا، به رگیک که هه موو شیعه رکانی به رگرتیه خۆ و به رگیک تریش هه موو په خشان و نووسین و وه رگتیراوه کانی. به ر له هه موو شت ده بوا به پرس به بنه ماله ی هیمن بکه یین. بۆ نه مه له گه ل دۆست و برای خۆ شه ویست کاک عوسمان ده شتی - که نامه ی ماسته ره که ی له باره ی شیعه ری هیمن - ه ریک که وتین بۆ نه وهی له پشووی نیوه سالی سالی ۱۹۲۰.۲ سه ردانیکه مه هاباد بکات و په سندا به تیبه کمان له باره ی چاپی هه موو به ره مه کانی مام هیمنه وه بۆ وه رگری. کاک عوسمان سه ردانه که ی کرد و به سه رکه وتووی گه راپه وه.

هیمن له ژبانی خۆیدا هه موو به ره مه کانی بلاو کردوه ته وه، وه ک من بزانه تاکه به ره مه کیکه که بلاونه کرابیته وه (شازاده و گه دا) ی مارک توینه که له سالانی هه فتا کاندای کردبووی به کوردی. نه م به ره مه نه م ده ست و نه وه دهستی زۆر کردوه و هیشتا بلاونه کراوه ته وه. وا دیاره که سانیک دوا جار ده ستیان به سه ردا گرتوه و نا هیلن نه خۆبان نه خه لکی تر بلاوی بکاته وه. با بیینه وه سه ر با به ته که ی خۆمان، وه ک گوتم هیمن خۆی سه ره رشتیه ی چاپی زۆریه ی به ره مه کانی خۆی کردوه بۆ به نابی هه ل و که مو کورتیبیان

تیدا هه بی، هه ر له سایه ی نه مه شه وه به ئاسانی به سه ر کاره که دا زال بووین و نه نجامان دا. زۆرمان هه ول داوه هه له ی چاپی تی نه که وی، چه ندان جارمان خۆیندوو ته وه به لام هیشتا ش ته واو دلنیا نین، هه ندی وشه مان بۆ ساغ نه بووه ته وه و تیبیان نه گه یشتین بۆ به له چاپه کاندای چۆن بوون و امان دانانه وه.

ناونیشانی (بارگه ی یاران) م بۆ به شی شیعه رکان و (هه واری خالی) م بۆ به شی په خشانه کان هه لئێژارد. به لای خۆمه وه نه مانه دوو به ره مه می هه ره نایابی هه ردوو به رگه که و له رووی ئاوازه شه وه سه رنج راکیش و جوان بوون.

به پیتی ریک که وتن، هه تا ماوه ی پینچ سالی داها توو مافی له چاپدانه وهی نه م به ره مه مانه و به ره مه کانی تری هیمن بۆ ده زگاکه مان پارێزراوه. به م زوانه ش ده ست ده که یین به چاپکردنی (تحفه ی مظفریه) یه که ی. نه گه ر (شازاده و گه دا) ش له لای که سیک هه بی تکا ده که یین بۆمانی بنیتری تا به زووترین کات بیگه یین به دهستی خۆینه ران.

هه وادارم نه م کاره ی ده زگاکه مان مایه ی ره زامه ندیه ی خۆینه رانی کورد بیت. سوپاسی نه و به ریزانه ش ده که م که هاوکاریبیان کردین به تایبه تی مامۆستا عوسمان ده شتی که زۆر خه مخۆری کاره که بوو و یارمه تیه داین.

به دران نه حمه د

هه ولیر - ۴ نیسان ۲۰۰۳

تاریک و پوون

له کویوه بو کوی؟

من بو خۆم وام، ږهنگه زور که سیش وای، که شیعری شاعیریک یا نووسراوهی نووسه ریک ده خوینمه وه «چ زبندوو چ مردوو» پیم خوشه خوشی بناسم. بزائم کتیه؟ خه لکی کام ولانه؟ کاری چیه؟ چۆن دهژی و نه گهر مردوو چۆن مردوو؟ له کوی نیتراوه؟

بزه پیرام دا سه رگورشتهی خۆم له سه ره تای ئەم به شهی دیوانه که مدا بنووسم. به کیم گووتبا ئەو سه رگورشته بنووسی؟ کت من له خۆم باشتتر ده ناسی؟

پتیه بووم زور دریتی بنووسم. ته ماشام کرد ده بیتته چیرۆکیکی دریت و شیرین و پر کاره سات. چ چیرۆکیک له به سه ره هاتی ئینسانیک له واقیع نیزیکتره؟ نه ویش به سه ره هاتی ئینسانیک نیزیکه ی په نجا سالی له ساله کانی چه رخی بیسته م، نه و چه رخی سه یر و سه مه ره یه، نه و چه رخی پر کیشه و شه ږ و شووره، نه و چه رخی پر له کاره سات و په لاماره، نه و چه رخی پر شوږش و ئالوگوره وه بیر بی. به تایبه تی نه گهر نه و ئینسانه کورد بی. کوردیکی بی به ش و چاره ږه ش بی و تا ږاده یه ک له خه باتی ږگار یخوازی نه ته وه زور لیکراوه که یدا به شدار بو بی. به لام به داخه وه بو م نه کرا. به شی زوری له بهر ته وه زه لپی خۆم. با بمینی بو ه لیک تر نه گهر مام وازی لی ناهینم.

خوینه ری خوشه ویست! پیت و نه بی لیفهم له سه ر هه تیوان هه لدا وه ته وه و له بنی کوله که م داوه و هه رچی هه یه نووسیومه. نا هه ر واکورته سه رگورشته که مت بو ده گپرمه وه.

شاعیری هیچ قازانجی بو من نه بو بی نه و قازانجه ی هه بووه که نه و ناوه دوور و دریتی «سه ید موحه مه د نه مینی شیخه لیسلامی موری» ی له کول کردومه ته وه.

باوکم ناوی سه ید حه سه نی شیخه لیسلامی موری بو، له توره ی مه لا جامی چوری بو که سی سه د سال له وه پیتش هاتوته سابلاخ و بنه مالتیکی گهره ی له و مه لبه نده پتیک هیتناوه.

دایکم ناوی زه ینه ب و کچی شیخی بورهان بو که ئیستا بنه ماله یه کی گهره ی موکریانن.

به هاری سالی ۱۳۰۰ ی هه تاوی ۱۹۲۱ ی زایینی به شه وی جیتی نه به راتی له گوندی لاچین نیزیکی سابلاخ له دایک بووم. میتروکم له مه مکی دایکم نه کردوو و فرچکم به شیری دایه ن گرتوو.

دایکم زور جار به چاوی داده دامه وه و ده یگوت: تو پتوقه ده م ره ش بو ی. هه ر تو م وه زگ که وت له شی ساغم به خومه وه نه دی. نه خوشیم پتیه نووسا، کویره وه ری و په ژاره رووی تی کردم. له سه ر مانگ و ږوژی خۆم بووم که ناچار بوین ږه وین و بچینه لادی. که به روویه وه، نه من تلپاتی ته ږم له مه مکیدا بو، نه باوکت سیپالیتیکی له مالتیدا مابوو. له شگری شکاک ئیمه شی وه ک هه موو خه لکی سابلاخ ساف له ساف تالان کرد و گه سکی له و ناو ماله دا که سی سه د سال بو وه سه ره یه ک نرابوو و به میرات بو باوکت به جی مابوو.

منیش جار جار به پتیکه نینه وه ده مگوت دایه گیان سوچی من چیه؟

دایه نه که م ناوی یاسه مه ن و خه لکی نازه ربا یجان بو. له له که م که ناوی عیزه ت بو خه لکی تورکیا بو، نه و دووانه له بهر هه ژاری و نه داریی خو بان په ږه ی کوردستان بیون و له گونده کی ئیمه گیر سا بو نه وه و له سه رو به ندی له دایک بوونی مندا مندالتیکیان بیو. منداله کی نه وان له من به خته وه تر بو، نه ژیا بو و توشی کویره وه ری دنیا نه هاتبو و عه مری دریتی بو من به جی هیتتیبو و پارووی دایک و بابیشی له ږونی هاویشتیبو.

نه و ژن و پیساوه هه ژار و ناواره به دل و گیان منیان به خیتو ده کرد و زوربان خوش ده ویستم. منیش توگری نه وان بیووم وه ک دایک و بابی خۆم خوشم ده ویست.

له بیرمه زمانی نه وانم وه ک بلبل ده زانی، جا نازانم تورکیم ده زانی یا نازه ری؟ ږهنگ بی نازه ری بو بی، چونکه مندال زمانی دایکی باشتتر فیر ده بی.

مردنی عیزه ت و تۆرانی یاسه مه نم باش وه بیر دی. نه م رو داوه یه که م زه بری توند بو که وه هه سستی ناسکی مندالانه ی من که وت و یه کیکه له بیره وه ربیه هه ره تاله کانی ژبانم. له راستیدا من دوو جار هه تیو بووم و دوو جارم دایک و باب مردوون: جارتیک به ساوایی و جارتیک به پیری.

بابم هه م ده له مه مند بو، هه م به دل و ده سبالو، چاکی به خیتو ده کردین، پینج خوشک و دوو برا بووین، کاکم و خوشکیکم له من گهره تر بوون. به مندالی زور تیروته سه ل و کوک و پوشته بووم. به لام کوپله و دیل بووم، کوپله ی ناو قه فه زی زتی، کوپله ی رتوشوتینی کۆن.

رتوشوتینی بنه ماله که مان ئیجازه ی نه ده دا من له گه ل هاوته مه نه کانم گالته و گه پ بکه م.

چونکه من كورپه دهوله مه‌ند بووم و نه‌وان كورپه هه‌ژار. من كورپه شېخه‌لیسلامی به‌ناوبانگ بووم، نه‌وان كورپه لادییه‌کی بی ناوونیشان. من به‌روپشت نه‌تله‌س بووم و نه‌وان که‌رکه‌رمانج. من کۆک و پۆشته بووم و نه‌وان رووت و ره‌جال.

ناخ... گه‌وره‌کانم تی نه‌ده‌گه‌یشتن من چهند په‌ریشان و که‌له‌لام، نه‌وان نه‌یاند‌ه‌زانی به‌و کرده‌وی خۆبان چۆن هه‌ستی من بریندار ده‌کن، برینیک که‌ ده‌بیته‌ گرمانه‌ی رووحی و تا مردن سارپژ نابئ.

ئیس‌تاش که‌ وه‌بیرم دیته‌وه‌ کزدم له‌ جه‌رگی دئ و خه‌مپکی گران دام ده‌گرئ، که‌ من له‌ هه‌موو خۆشیی سه‌رده‌می مندالی بی به‌ش بووم. له‌پیش چاوی من منداله‌کانی گونده‌که‌مان، نه‌و ره‌ش و رووتانه‌ی هاوشانی من نه‌بوون! به‌نازادی و بی باکی گالت‌ه و گه‌مه‌یان ده‌کرد، له‌ خاک و خۆل ده‌گه‌وزین، له‌ سه‌ریانان هه‌له‌ده‌زین، له‌ قور و چلپاودا غارغاریتیان ده‌کرد، له‌ سه‌ر ته‌پۆلک و کۆیه‌بن ملانه‌یان ده‌گرت، له‌ سه‌ر سه‌هۆل خلیسکیان ده‌کرد، له‌ سه‌ر لۆده‌ کا بازایتیان ده‌کرد، به‌گژیه‌کدا ده‌چوون، پیک هه‌له‌ده‌پژان، ناشت ده‌بوونه‌وه، ناوورچکه‌یان ده‌کرده‌وه و خانووچکه‌یان دروست ده‌کرد. هیتانه‌ چۆله‌که‌یان ده‌رده‌هینا، ته‌بکه‌یان ده‌ناوه. هه‌لووکین، توپین، هه‌مزه‌ل، هه‌نگله‌شه‌له، دایه‌ من مه‌ده‌ به‌گورگی، هه‌لوای به‌شه‌پان، قه‌ره‌قه‌ری و ده‌یان جوړه‌ گالت‌ه‌ی دیکه‌یان ده‌کرد. به‌لام من به‌و تاوانه‌ی که‌ نه‌جیبزاده‌ بووم ده‌بوو وه‌ک گه‌وره‌ گه‌وران له‌ دیوه‌خان له‌ سه‌ر چۆک دابنیشم و مته‌قم له‌ به‌ر نه‌یه‌ته‌ ده‌ر! بو به‌ده‌ختی له‌ مالی ئیمه‌دا نیرینه‌ی له‌ من بچووکت‌ر نه‌بوو. ده‌بوو له‌ به‌ر هه‌موویان یه‌ک پی هه‌ستم و تا ئیزنم نه‌ده‌ن له‌ به‌ر ده‌ستیان راوه‌ستم و دانه‌نیشم، له‌دوای هه‌مووان نان و چام بو دابنشین. چهندم پی خۆش بوو نه‌ که‌وای مه‌خه‌مر و تاقه‌ و قوتنی و خه‌زله‌م له‌به‌ردا با، نه‌ پانتۆلی ئالمانی زه‌ردم له‌ پیددا با، نه‌ کاله‌ی شه‌مامه‌به‌ندی ناویریشم چنم له‌ پیددا با و نه‌ شه‌ده‌ی سه‌وزم له‌ سه‌ر با و نه‌ پشتینی په‌شمینه‌ی که‌سکم له‌ پشتدا با و وه‌ک منداله‌ رووته‌لانه‌کان نازاد بام.

نه‌لین ماشاللا کوره‌که‌ له‌و ته‌مه‌نه‌شدا نازادپخواز بووه‌ و هه‌ستی به‌جیوازیی چینایه‌تی کردووه‌ و رقی لی بووه، نه‌خیر نه‌وه‌للا نه‌ نازادپخواز بووم و نه‌ تره‌ماش، وازم له‌ گه‌مه‌ و یاری بوو و براره‌.

ته‌نیا بیره‌وه‌رییه‌کی خۆشم له‌ زه‌مانی مندالیم هه‌یه، نه‌ویش نه‌وه‌یه‌ شه‌وانه‌ ده‌چوومه‌وه‌ ژووری و سه‌رم وه‌سه‌ر رانی دایه‌ مرۆت ده‌کرد و نه‌ویش حیکایه‌تی بو ده‌کردم، تا خه‌و

ده‌بیرده‌وه‌. دایه‌ مرۆت پیریتنیکی دنیا‌یده‌ی کۆنسالی بوو. بو خۆی نه‌یده‌زانی ته‌مه‌نی چهنده، به‌لام بیتگومان زۆری له‌ سه‌د سالی هه‌لبواردیوو. شه‌ش پشتی بنه‌ماله‌ی ئیمه‌ی دیوو، سه‌رسپی و هاوده‌می دایکم بوو. رووح سووک، قسه‌خۆش و نوکته‌باز بوو، هه‌زاران نه‌قل و نه‌زبله‌ی خۆشی ده‌زانی و بو‌ی ده‌گپرامه‌وه‌. زۆر شتی به‌نرخ له‌و فیربووم که‌ له‌ ژباندا که‌لکم لی وه‌رگرتن. رووحی شاد بی.

نه‌لفویتم له‌ خزمه‌ت مامۆستا سه‌عید ناکام خویند، که‌ نه‌وده‌م می‌رمندالی بوو. کاکم که‌ مامۆستای تایه‌تی بو‌ راگیرابوو، زۆر له‌ خویندن ده‌ترسا و خه‌ریک بوو منیش بترسین و به‌مه‌رده‌ی خۆی به‌ری. به‌لام مامۆستا ناکام نه‌ک هه‌ر سامی له‌ خویندن شکاندم، به‌لکه‌ تیی گه‌یاندم خویندن خۆش و شیرینه‌. پیش نه‌وه‌ی نه‌لفویتم پی بناسین بزنۆکه‌ و مه‌رۆکه‌ی حوسین حوزینی نه‌ونده‌ بو‌ خویندبوومه‌وه‌ هه‌مووم له‌ به‌ر بوو. کتیی نه‌نجومه‌نی نه‌دیانی نه‌مین فه‌یزیمان هه‌بوو. شیعره‌ گالت‌ه‌کانی شیخ په‌زای فیر ده‌کردم. له‌بیرمه‌ قه‌سیده‌ درتیه‌که‌ی عارف ساییم که‌ وا ده‌س پیده‌کا: «ئاواریه‌ی خاکی وه‌ته‌ن و سه‌یر و سه‌فا خۆم» له‌سه‌ر را بو‌ خواری له‌ به‌ر بوو، وه‌ک تووتی ده‌مخوینده‌وه‌ و له‌ مانای نه‌ده‌گه‌یشتم.

که‌ سامم شکا بام ناردیمه‌ سابلاخ تا له‌ مه‌دره‌سه‌ی ده‌وله‌تی بخویتم. له‌پیشدا زۆرم پی خۆش بوو. له‌ مه‌دره‌سه‌ی «سه‌عاده‌ت» ناوونوسیم کرد. به‌لام که‌ رۆژی هه‌وه‌ل چومه‌ سه‌ر کلاس توقسیم و وه‌ختابوو شیت بم. من مندالنیکی لادیی نازداربووم، له‌ کوردی به‌ولاره‌ هه‌یج زمانم نه‌ده‌زانی له‌ مه‌دره‌سه‌ش که‌س نه‌یده‌ویرا به‌کوردی قسه‌ بکا.

من له‌ ژباندا رۆژی ره‌ش و تالم زۆر دیون، به‌لام رۆژی ره‌شتر و تالترم له‌و رۆژه‌ نه‌دیوه‌ که‌ چومه‌ مه‌دره‌سه‌. مامۆستا که‌م که‌ خۆی کورد بوو و دوایه‌ش تیکه‌یشتم فارسی باش نازان، به‌فارسی تیی راخویریم هه‌یجی تی نه‌گه‌یشتم. هاوده‌سه‌کانم که‌ هه‌موویان له‌ من باوخۆشتر بوون پیم پی که‌نین، زۆر به‌خۆمدا شکامه‌وه‌. ماوه‌یه‌ک به‌شه‌و له‌بن لیفه‌دا له‌ ترسی مه‌دره‌سه‌ ده‌گریام و به‌یانی به‌قرخه‌مه‌ره‌سی ده‌چومه‌وه‌. مندالی هه‌موو گالت‌ه‌یان پی ده‌کردم و پیمان ده‌گوتم «کرمانج». له‌ مه‌هاباد به‌خه‌لکی لادیی ده‌لین کرمانج و به‌وشه‌یه‌کی سووکی ده‌زانن. دوایه‌ بو‌یان گپرامه‌وه‌ ده‌یانگوت به‌فارسی جنیومان پی داوی و حالی نه‌بووی. چابوو سی چوار کورپه‌پوورم له‌و مه‌دره‌سه‌ ده‌یانخویند و له‌سه‌ریان ده‌کرده‌وه‌. ده‌نا منداله‌ وردکه‌ له‌وانه‌ بوو شیتیم بکه‌ن. ئیس‌تاش نازانم کوپرا فارسی فیر بووم و له‌گه‌ل

وهزعه كه راهاتم.

مه درسه كه مان خانوویکی گه وره و کۆن و كه لاره بوو. تاقه چاوه یه کی ئاوده ست هه بوو قهت و بهر نه ده كه هوت. مزگه و تمان لئ نیزیك بوو، به لام نه فه راشی مه درسه ده بهیشت و ده دركه وین و نه مجبوری مزگه وت ریگای ده داین بچینه ئاوده ستی مزگه وت. بۆشكه یه ك ئاوی چۆمی بۆگه نه له بن دیوارێك داندرابوو. ده فریكی ته نه كه یان له سه ر دانابوو، ئه و هه موو منداله به و ده فره ئاویان ده خواره وه. هه میشه له سه ر چوونه ئاوده ست و ئاوخواردنه وه شه ر له نیتو شاگرده كاندا په یدا ده بوو و «نازم» ی مه درسه، كه پیاویکی زۆر زالم بوو بیانووی وه گیر ده كه وت كه دارکاریان بكا.

ژووری ده رس خویندمان ته نگ و تاریك بوو. په نجه ریکي تیدا بوو كه له باتی شووشه كاغه زی لئ درابوو. بۆ ئه وه ی پرووناكتر بئ كاغه زه كه یان به رۆن چه ور كرده بوو. كورسییه كانی چه پره ك و شكاو بوون. میز و كورسی مامۆستاش له هی ئیمه باستر نه بوو. مامۆستاكه مان په ره پیاویکی كویره مووشه ی زۆر تووره و تۆسن بوو. هه میشه سئ چوار شوولی ئالووبالووی لووس و لپك و ئه ستووری له سه ر میزه كه داندرابوو. هه ر كه س ده رسی نه زانیبا یا ورته ی له بهر هاتبا ده ر زۆر بئ په حمانه وه رده گه را سه روگوتیلاکی. تا فیری فارسی بووم دوو سئ جاری بپراز كردم. به لام له دواییدا لیبی نه دام. كه مامۆستا چووبا ده ر شاگردێك كه پتیبان ده گوت «موسیر» له جیگای ئه و داده نیشته. ئه رکی ئه وه بوو هه ر كه س بزۆزی بكا به مامۆستا بلئ. هه موومان له موسیر پتر ده ترساین تا له مامۆستا. هۆی ئه وه بوو مامۆستا رقی له كه س نه بوو و له خۆرا له كه سی نه ده دا، به لام موسیر ئه وه ی نه ده زانی رقی له هه ر كه س با به هیه چیشی نه كردبا شكابه تی لئ ده كرد و مامۆستاش بئ لیبیرسینه وه و پئ راگه یشتن ده یكوتا.

به رنامه ی ده رسه كانیشمان تازه فیکری لئ ده كه مه وه زۆر گران بوو. ئه و سالی وام رابوارد و له ئاخری سالییدا یه كێك بووم له باشرین شاگرده كانی كلاس و له ئیمتیحانی ئاخری سالا زۆر باش ده رچووم.

هاوینئ چوومه وه گوند. حه یف مامۆستا ناکام له وئ نه مابوو. به لام میرزایه كمان هه بوو زۆر له مامۆستاكه ی مه درسه م خوینده وارتر بوو. له كن ئه و و باهم كتییبی دوومه م ته واو كرد. به رنامه ی ئه وده می و ابوو ده بوو هه موو كتیبه كه له بهر بکه ی و من هه مووم له بهر كرده بوو.

سالی دووم زۆر ئاسوده بووم. هه ر مه شق و حیساب و دیکته مابوو له وانیشدا باش بووم. بۆیه هه ر له هه وه ئه وه یه كێك بووم له شاگرده باشه كان و پیم وانیه له و سالییدا له سه ر ده رس له شوولێك زیاتریان لیدابم. وه زعی مه درسه شه له پار باستر بوو، ژووره كه مان له هی پار زۆر خۆشتر و پرووناكتر بوو، مامۆستاكانیشمان باستر بوون. به لام یه كیان كه كورد بوو و ده رسی فارسی پئ ده گوتین زۆر توند و به زاكون بوو، هه موو پرووحمان لیبی تۆقیبوو. مامۆستای حیسابمان تازه ری بوو. فارسی ئه وه نده خراب ده گوت كه ئیمه ی مندال گالته مان پئ ده كرد. به لام حیسابی باش فیر کردین. له بیرمه ئیوارێك جه ده ولی زه ربی بۆ نووسینه وه و هه ریه كه دانه یه کی داینی و حالی کردین چۆنی له بهر كه یان. گوتی سه به نئ ئیواره لیتان ده پرسمه وه و هه ركه س په وانی نه كردبئ غه له ت و شوولی لئ ده دم. من ئه و شه وه ی نه نووستم تا له به رم كرد. سه به نئ لیبی پرسینه وه، كه س نه بوو به ته واوی له به ری بئ و وئی نه كه وئ. ته نانه ت من كه زۆر چاكم له بهر كرده بوو شوولێكم ئافه ریمان هه ر خوارد. خۆش ئه وه بوو مامۆستای حیسابمان بۆ خۆی لیبی نه ده داین و مامۆستاكه ی ترمان ئه و زه حمه ته ی له باتی ئه و ده كیشا.

چوار كلاس له مه درسه ی سه عاده ت و په هله وی خویند. هاوینانیش له گوند له كن باهم تۆمار و كتییبی ئینشام ده خویند و له بهر خه تی ئه میر نیزامی گه رووسی و میرزا حوسینی ره شه م ده نووسیه وه. ئینشای فارسی باش فیر ببووم و خه تم یه كجار خۆش بوو، زۆر له ئیستام خۆشتر ده نووسی.

ده لئین ده عبای زه ره ك به دندوو كئ پیوه ده بئ. باهم كه خه ت و ئینشای منی دیت، گوتی رۆله بوویه میرزا و خویندنی مه درسه به سه، بچۆ له مه درسه ی دینی بخویننه و جیبی مه لا جامی چۆری بگه وه. زۆرم پئ ناخۆش بوو ده ست له خویندنی مه درسه هه لبگرم، نازانم بۆ هیه چ پیم خۆش نه بوو بيمه مه لا. رقم له بهر گه كه یان بوو. كه وا ی درێژ و ته شك و پالدیمی مه لایانه م پئ جوان نه بوو. به لام چار چبوو؟ حوكمی حاكمه و ده ردی موفاجا. ته سریفی زه نجانیان له بن هه نگل نام و هه ی دئ بۆ خانه قای شیخی بورهان تا ده س بکه م به رپه له كردن و ئالی باباگوتن. جا پاش ماوه یه ك كه وا ی ئاودامین له بهر بکه م و سیواك له لاسه ر بچه قینم و سالی گه رگه ری له سه ر ببه ستم و جیگای مه لا جامی چۆری بگه مه وه و وه جاعی بنه ماله كه مان كویر نه كه مه وه.

چوار سال له خانه قا خویندم یا باش ئه وه یه بلیم نه م خویند. به لام تۆله ی كوئله تی

ساواپه تیمم ئەستاندەوہ. لەگەڵ گەلی خالۆزاکانم کە وەک بەرانی سولتان مەحمود بەرەللا و تەرخان بوون و لە هیچ جیگایەک دەنگ نەدەدران و کەس بەرپەرچی نەدەداندەوہ، گەلیکم بەدەفەری و بزۆزی و دەس بزۆی کرد.

نەوہشیخ، ئەویش نەوہشیخی چل ساڵ لەوہی پێش ئەگەر کەس دەستی وەبەر نەبەنێ و بەرپەرچی نەداندەوہ لە سەرۆبەندی بلووغدا چ دەمینی نەیکا؟

ئەو چوار ساڵە خۆشترین ساڵەکانی ژیانی من. زۆر خۆشمان رادەبوارد. دەستەبەکی ۸ - ۹ کەسی هاوتەمەن بووین، هەموو خالۆزا و پوورزا بووین. هەر هەزارمان بێگانە لەگەڵ بوو کە لە خۆمان هەلنەدەبوارد. ئەویش بۆ خۆی زۆر قەسەخۆش و خۆین شیرین بوو و باوکیشی پیاویکی زۆر ماقوول و لە خانەقا زۆر خۆشەویست بوو.

شاعیریکی فارس دەلی:

مرد خردمند هنر پیشه‌را

عمر دو بایست در این روزگار

تابیکی تجربه آموختن

با دگری تجربه بستن بکار

بۆ پیاوی خاوەن هونەر و زانا دوو جار ژیاڵ پێویستە تا لە یەکیاندا تەجرەبە وەسەرەیک بنێ و لەوێ تریاندا تەجرەبەکە ی لەکار بێنێ.

دەستی شکاو و رانی وردم، ئەوی ئیستای دەزانم ئەگەر ئەو دەم دەمزانای کار لە جیگایەکی دیکە بوو و منیش شتیکی تر بووم. بەراستی خانەقا زانستگایەکی گەورە بوو و دەمتوانی زۆر شت فێر بێم.

خانەقای ئەو سەردەمە زۆر ئاوەدان بوو. خەڵک دەهات و دەڕۆیی و کەس هەقی بەسەر کەسەوہ نەبوو. فەرق و جیاوازی زۆر کەم بوو. جارێکی دیکە شەم گوتوو و دووپاتە ی دەکەسەوہ دەتگوت کەشتی نووحە. لە هەموو تۆ و تۆرە و رەگەزێکی لێ بوو، پەنای بێکەسان و لێقەوماوان و ئاواران بوو. پیاوچاک، خۆپاریز، دیندار، موسلمان، مەلا، سەید، زانا، خۆبێندەوار، چەتە، دز، پیاوکوژ، نەزان، شیت، بێکارە، پەکەوتە، کوپەر، شەل تەنانت بێ دینیش لە بن میچیکدا کۆ ببوونەوہ و پێکەوہ دەژیاڵ و هەموو یەک جیرەنانیان وەر دەگرت.

ئەفغانی، فارس، تورک، ئازەری و تەنانت هیندیشی لێ بوون. کوردی هەموو ناوچەکانی کوردستانی لێ هەبوون. کە بەشێوەی جۆرەجۆر قەسەیان دەکرد و هی وای هەبوون بەزەحمەت تێک دەگەیشتن. پیاوی گەورە و زانا بەناوبانگەکانی ئەو سەردەمە ی موکریان وەک مامۆستا فەوزی، سەیفی قازی، پێشەوا قازی موحمەد، حاجی مەلا موحمەدی شەرەفکەندی، عەلیخان ئەمیری بەتایبەتی ئاغا خۆبێندەوار و زاناکانی فەیزوللا بەگی هاتوچۆی خانەقایان دەکرد و بەمانگ و دوو مانگ لەوێندەری دەمانەوہ. مەلای گەورە گەورە ی لێ بوون و دەرسیان دەگوتەوہ. پڕ بوو لە سوختە و موستەعیدی باش. کەسێک ویستبای بخۆنێ و شت فێر بێ جیگای خۆبێندن و شت فێر بوون بوو. بەلام من لە کێسم چوو و رەفاقەتی خالۆزاکانم و فیز و هەوای نەوہشیخی نە ی هیشت لەو هەلە کەلکی پێویست وەرگرم. بێجگە لەوہ لە ماوہی ئەو چوار ساڵەدا دووجار خراب نەخۆش کەوتم و لە خۆبێندن بووم. جارێک کە وتوو بێم گرت و لە مردن گەرامەوہ. تەنانت دەیانگوت ئاومان بۆ گەرم کردووی و کفمان بۆ بریوی. جارێکی تر کوانیکی گەورەم لە لامل هات و شەش مانگ لەبەری کەوتم و پاشان عەمەلیان کرد و ماوہیەکی دووردرێژ بناوبویر بووم. ئەو کوانە بە جارێک هێز و برستی لێ بریم و هەرگیز وەک خۆم لێ نەهاتەوہ. من بە مندالی قەلەو و پتەو و بەهێز و هەرەکەت بووم. کەم مندالی هاوتەمەنی خۆم بەزۆرەوانی دەروستم دەهاتن. بەلام کە ئەو کوانەم لێ هات ئیتر هێز و توانام لە کەمایەسی دا.

ئەو دەمی لە سابلاخ دەمخۆیند هەزارم دەناسی، هاتوچۆی دوکانی بابی هەزارم دەکرد. مەلایەکی پیری زۆر قەسەخۆش بوو. کە چوومە خانەقا یە کترمان گرتەوہ و بووینە دۆست. جاروبار خۆمان لە گالتەوگەپ دەدزیوہ و شیعەرمان دەخۆبێندنەوہ. هەموو شوپنەوارەکانی سەعدی و حافز و مەولەوی و کەلیم و سایب و شاعیرە بەرزەکانی فارسمان پێکەوہ دەخۆبێندەوہ و هەر تیگیاروپیەکی هەشمان با رەهاکردنی هاسان بوو. خانەقا ئەدیبی زۆر گەورە ی لێ بوون، لیتمان دەپرسینەوہ. مەلا قادریکی پیری لەرزێ دەنگ نووساوی لێ بوو، هەر بەحالی ما بوو. ئەگەر بلێم ئەو مەلایە ئاساری سەعدی لە خودی سەعدی باشتر دەزانێ پێم وایە موبالغەم نەکردووہ. کەیفی بەوہ دەهات شیعریکی سەعدی لێ پرسیوہ، جا بەو دەنگە نوساوی و لەرزە سەعاتیک بۆت شی بکاتەوہ. خۆشیخ موحمەدی خالەم چ ئەدیبیک بوو من ناتوانم تاریفی بکەم. ئەو دەمی شەرەشەقی ژیاڵ وای لێ نەکردبووم ناوی خۆشم لەبیر بچیتەوہ. هەر شیعریکم خۆبێندابوہ دەستبەجێ دەهاتە بەرم. هەزاران شیعری فارسیم لەبەر بوو. شیعری کوردیشمان هەرچی وەگیر کەوتبا لەگەڵ

ههژار دهمان نووسیهوه و له بهرمان دهکرد.

له تاخریدا من و ههژار به ته واوی له تا قومی کورپه شیخه کان جوئ بووینهوه و شه و ورژ خه ربکی شیعر خویندنهوه بووین. چهنه چیرۆکی گه وره و چووک و وهک ئه سکه ندهرنامه و ئه میر ئه رسه لان و شیرۆیه و حوسینی کوردمان په یداکردن و خویندمانهوه. شهوی سیتشه مو و جومعهی وا هه بوو هه موو فه قییه کانی خانه قا ده که وتنه لایه ک و من و هه ژاریش له لایه ک و شیعرینمان ده کرد. پروا بکه ن بویمان ده دان.

ئو هه موو شیعر خویندنهوه و په فاقه تی هه ژار و هاتوچۆی مه جلیسی ئوده بای خانه قا زهوقی ئه ده بی له مندا به وجود هینا و ته نانه ت شیعی فارسیشم ده گوت. به لام ته نیا له پروم هه لده هات بو هه ژاریان بخوینمه وه. ئه خودا گرتوه هه له باتی ئه وهی بۆم چاک بکا و هانم بدا گالته ی پی ده کردم. له بیرمه جارێکی شیعی شاعیریکی فارسم دزیبوو و له ناو شیعی خۆم ناخینبوو، بۆم خویندنهوه. گوتی وه لالا ئه وانی خۆت زۆر خراپن، به لان هینه که ی ئیبنویه مین زۆر باشه. زۆر به خۆمدا شکامه وه و ده ستم له و کاره ناره وایه هه لگرت. خه ربک بووم شتی بکه م که بابم تیگه یشت ئه و ماوه عومره م به زایه چووه و له خانه قا نه مخویندوه، رای گویتزم بۆ کولێجه. ئه ویش ملکی خالم بوو و مامۆستا فه وزی له وئ مه لایه تی ده کرد.

ده بی بلتیم من ده سکردی فه وزیم. ئه و هه لئ وه شاندمه وه و تیکی هه لشیلام و سه ره له نوئ دروستی کردمه وه. ئه و ده رکی زانین و فیروونی بۆ کردمه وه. ئه و ریگای ژبانی پی نیشان دام. بیگومان ئه گه ر نه چووبامه خزمه ت فه وزی و له کن ئه و مامۆستایه م نه خویندبا ریازی ژبانم ئه و ریبازه نه ده بوو که گرتم و پییدا رویشتم و ئیستاش به رم نه داوه.

ئو تیگی گه یاندم من رۆله ی کوردم و کوردیش نه ته وه یه کی بی به ش و چاره ره ش و زۆر لیکراوه و ده بی رۆله کانی له پیناوی رزگار کردنیدا فیدا کاری بکه ن و له خویندوه و بی نیشان بدن. ئه و فیرو کردم زهوقی ئه ده بیم چۆن تیف تیغه بده م و مشتومالی بکه م. ئه و فیرو کردم چۆن بنووسم و چۆن شیعر بلتیم. ئه و فیرو کردم ولا ته که م خۆش بوئ و پیی هه لبلتیم. ئه و حالی کردم کوردی زمانیکی ره وان و به ربلاو و ده وله مه نده و ده کری ئه ده بیکی گه وره و دنیا په سندی هه بی.

ئو حاجی قادری کوئی، نالی، کوردی، سالیم، مهوله وی، حه ربیق، مه حوی، ئه ده ب و،

وه فایی پی ناساندم و شیعه رکانی ئه وانی بۆ شی کردمه وه. ئه و فیرو رۆژنامه خویندنه وه و رۆمان خویندنه وه کردم. ئه و دیوانی شاعیره شورشگیره کانی فارسی بۆ په یداکردم و هانی دام بیان خوینمه وه و شتیان لی فیروم. به لام سویندی دام قه ت به فارسی شیعر نه لیم و هه تا بۆم ده کری به کوردی بنووسم.

سال و نیویک له خزمه ت ئه و خویندم. به یانان له گه ل گزینگ ده که وت، ده چومه مالی مامۆستا و زۆر رۆژی وا هه بوو، تا بانگی نیوه رۆی ده دا و مامۆستا هه لده ستا بۆ نوئ ده رسم ده خویند و هیچمان ماندوو نه ده بووین. که م وابوو له سه ر کتیب ده رسم پی بلتی، دو روگه وه ری نایابی له ده ربای قوول و بی بنی زانستی خۆی ده ردینان و له کۆشی منی هه ژاری چاو له ده سستی ده کردن. به راستی مامۆستا و شاگرد نه بووین پیر و مورید بووین. من تا راده ی په رستن ئه وم خۆش ده ویست و ئه ویش منی به کوری خۆی ده زانی. ئه گه ر رۆژیک نه مدیبا ئاره زووم ده کرد. جومعه و سیتشه مۆمان نه بوو. ئه و له پیگه یاندمدا به په له بوو، منیش تامی تیگه یشتنم کردبوو و قه ت له خویندن و خویندنه وه و گوئ راگرتن له مامۆستا وه ره ز نه ده بووم.

پاش نیوه رۆیانیش له باتی مامۆستا ده رسم به کچ و کورپه گچکه کانی خالم ده گوت، ئه ویش دوو قازانجی هه بوو. هه م زانیاری خۆم به ره وژوور ده چوو و هه م زهحمه تی مامۆستام که م ده کرده وه.

فه وزی به پروای من یه کیکه له گه وره پیاوانی میژووی کوردستان، که داخه که م شوینه واره کانی فه وتان و خۆشی له بیر چۆته وه. ئه و لاوه کوردانه ی له سه رده می پاتشایه تی ره زاخانی په هله ویدا که به ته قلیدی ئاتاتورک خه ربک بوو گه لی کورد له کوردستانی ئیراندا بتوینیته وه و یه کیک له و سئ کوچکه ئاوره بوو که په یمانی سه عدا آبادی پیک هینابوو، نازایانه کوردا یه تیان ده کرد، یا راسته و خۆ شاگردی فه وزی بوون یا شاگردی شاگرده کانی ئه و. به تابه تی پیشه وازی موحه مه دی شه هید شانازی به وه وه ده کرد که شاگردی فه وزی بووه.

مه لا ئهحمه دی فه وزی یا مه لای سولیمانی کن بوو؟ چکاره بوو؟ بۆ په ریوه ی مه لبه ندی ئیمه بیوو؟ نازانم. من ئه وده می ئه وه نده م مه به ست نه بوو ئه وانه بزاتم. له رووشم هه لنه ده هات لی بی پیرسم، بۆ خۆشی هیچ باسی خۆی بۆ نه کردووم. ئه وه نده ده زانم ده یانگوت خه لکی شاری سولیمانییه و له کوردستانی عیراقه وه له گه ل شیخه لیسلامی

گه وردهدا که له پیش باهدا شیخه لیسلامی موکریان بووه و ههر له بنه ماله‌ی مه‌لا جامی بووه، هاتوته موکریان. پاش مردنی شیخه لیسلام ژنه‌که‌ی ئه‌وی ماره کردبووه و کچیکی لی هه‌بوو که به‌جوانه‌مه‌رگی مرد. ژنیکی دیکه‌شی هینا و کچیکی تربشی له‌وی بوو. وا بزانه‌ی ماوه و مېردی کردووه. بو خۆی له سالی ۱۳۲۲-۱۹۴۳ له گوندی حاجی که‌ند مرد و له خانه‌قای شیخی بورهان نیژراوه. کتیب و نووسینه‌کانی وه‌گیر زاواکه‌ی که‌وتن که هیوادارم نه‌فه‌وتابن. وه‌ک بیستوومه پاش مردنی ۱۴۰ تمه‌ن دراو و دوو مایینی میرات لی به‌جیماوه.

فه‌وزی زانایه‌کی گه‌وره، ئه‌دیپکی که‌م وینه، کوردیکی پاک و بی باک بوو. به‌لام شاعیریکی باش نه‌بوو. بیرکی تیز و وردی هه‌بوو، ئه‌ما ته‌بعه‌که‌ی ئه‌وه‌نده په‌وان نه‌بوو بتوانی بیخاته ناو چوارچێوه‌ی شیعی عه‌رووزیبه‌وه. ئه‌و ده‌میش شیعی سپی نه‌بووه باو. جاروبار شیعی خۆی بو‌ده‌خویندمه‌وه. به‌لام هیچ به‌دلّم نه‌بوون. جاریکی قه‌سیده‌یه‌کی درێژی فارسی بو‌خویندمه‌وه و نه‌شیگوت پیت چۆن بوو؟ گوتم باش نه‌بوو. وا دیار بوو خۆشی زۆری خۆش نه‌ده‌ویست پتکه‌نی و گوتی: هی خۆمه. به‌لام بو‌که‌س وه‌ک تو‌بیر و پروای خۆی ده‌رنابری و بو‌هه‌رکه‌سم خویندۆته‌وه گوتویانه زۆر باشه؟ گوتم قوربان له‌سایه‌ی تۆوه من وام لی هاتووه شیعی باش و خراب لیک بکه‌مه‌وه. ئه‌وجار قاقا پتکه‌نی و گوتی دیاره نه‌ک هه‌ر باش نین، به‌لکه خراپیشن و کاغه‌زه‌که‌ی ورد ورد کرد.

درۆ نه‌بی له خۆیم نه‌بیستووه، به‌لام بیستوومه زۆر دۆستی عاریف سایب بووه. ئه‌وه‌شم بیستووه چه‌ند جار مه‌حمود جه‌وده‌ت هاتوته موکریان و له مالی ئه‌ودا خۆی شاردۆته‌وه و له‌گه‌ڵ خه‌لک ته‌ماسی سیاسی گرتووه، ته‌نانه‌ت بیستوومه کۆمه‌له‌ی ژینه‌وه‌شیان دروست کردووه. به‌لام هه‌ر گوتیه و زۆر جیگای متمانه نییه. مامۆستا غه‌زه‌لیکی حافزی ته‌خمیس کردبوو که له‌ناو شیعه‌کانیدا په‌سندم کردبوو. ئه‌وه‌ش به‌ندیک له‌و ته‌خمیسه‌یه که به‌پروای من وه‌ستیانه‌یه.

گه‌ی شوی ز امیران پادشه محسوب
گه‌ی وزیر و بدرگاه پادشه محسوب
گه‌ی شوی بسر دار ناگهان مصلوب
«بچشم عقل دراین رهگذار پر آشوب»
«جهان و کار جهان بی ثبات و بی محل است»

بیجگه له فه‌وزی من له کولێجه مامۆستایه‌کی دیکه‌شم هه‌بوو که زۆری لی فیر بووم.

سه‌ید عه‌ولای سه‌ید مینه پیاویکی به‌کجار دزیو و ناشیرین و زۆر ناقۆلا و ناله‌بار و زۆر شپریو و ئالۆز بوو. نه‌خوینده‌وار بوو، به‌لام زۆر زانا و تیگه‌یشتوو بوو. په‌نگه بلین نه‌خوینده‌وار و زانا وه‌ک کۆله و شاخداره و چۆن شتی وا ده‌بی؟ به‌لی ئه‌و پیاوه نه‌یخویندبوو، ته‌نانه‌ت حه‌رفیکیشی نه‌ده‌ناسی. به‌لام له ئه‌ده‌بی فارسی و کوردیدا ده‌ستیکی بالای هه‌بوو. هه‌رچی جاریکی گوی لی بووبا ده‌هاته به‌ری و قه‌تی له‌بیر نه‌ده‌چۆوه. به‌شی زۆری شانامه‌ی فیرده‌وسی، خه‌مه‌سی نیزامی، مه‌سه‌ه‌وی، غه‌زه‌لیاتی سه‌عدی و به‌تایبه‌تی سه‌رتاسه‌ری دیوانی حافزی له‌به‌ر بوو. خۆ باسی شیعی شاعیره‌کانی کورد هه‌ر ناکه‌م. کام شیعی هه‌ره‌ گرانت لی پرسیباه و درترین مه‌عنای لی ده‌داوه. له‌بیرمه جاریک کۆنه مه‌لایه‌ک ئه‌و شیعه‌ فارسییه‌ی لی پرسیمه‌وه.

آنچه بر من می‌رود گر بر شتر رفتی ز غم
میزدندی کافران در جنت الماوا قدم

من ئیستاش و ئه‌و ده‌میش ئه‌و جوهره شیعرانه‌م پێ خۆش نه‌بوون و نین، نه‌مزانی و مه‌لا گالته‌ی پێ کردم. له خال عه‌ولام پرسیبه‌وه گوتی هه‌ی له‌منت نه‌که‌وی، ئه‌وه ئیشاره به‌و نایه‌ته‌یه کافر هه‌نگین ده‌چنه به‌هه‌شت که وشتر له کونی ده‌رزیه‌وه بچی. یانی ئه‌وی له شاعیر قه‌وماوه ئه‌گه‌ر له وشتر قه‌ومابا وا باریک ده‌بوو له کونی ده‌رزیه‌وه ده‌چوو و کافرش به‌به‌هه‌شت وه‌رده‌بوون.

بو خۆشی شیعی ده‌گوت و به‌خوینده‌واریک ده‌ینووسینه‌وه. شیعه‌کانی وه‌ک شیعی شاعیره‌کانی پیشوومان پر بوون له ورده‌کاری شاعیرانه و وشه‌ی بیگانه. به‌لام له گۆرانی گوتندا به‌ندی وای ده‌گوتن سه‌ربه‌سه‌ر گه‌وه‌ریان دینا. وشه‌ی ساکاری کوردی و قافییه‌ی جوان و مانای وردیان هه‌بوو. ئه‌و دوو شیعه‌ی ئه‌وم له‌بیر ماون.

جه‌فا و وه‌فا، راستی و درۆ
بوونه کـرده‌وه‌ی ئه‌من و ئه‌تۆ
جه‌فا پیشه‌ی تۆ وه‌فا پیشه‌ی من
ئه‌من په‌پ و راست ئه‌تۆ درۆزن

سه‌لت و په‌به‌ن بوو، له دیوه‌خانی خالّم ده‌ژیا. به‌ته‌واوی مه‌عنای که‌لیمه هونه‌رمه‌ند بوو. گوتی نه‌ده‌دا سه‌ر و به‌رگ و ده‌موچاوی، زۆر به‌رزه‌فیر بوو، چاوی له به‌رات و خه‌لات

و شاباش و دیاری نه‌بوو. دهنگی خوش بوو، بۆ خۆی و بۆ دلّی خۆی گۆرانی ده‌گوت. بۆ خۆی وازی لئی نه‌با، شاش له‌به‌ری پاراباوه‌ مته‌قی لئی نه‌ده‌هات. چاک له‌گه‌لّ من ریتک کهوتیبوو. شه‌وانه‌ پیکه‌وه‌ له‌ دیوه‌خان ده‌ماینه‌وه. من کتیبم بۆ ده‌خوینده‌وه و نه‌و به‌یتی بۆ ده‌گوتم. من له‌و به‌یتانه‌وه‌ فیری وشه‌ی ره‌سه‌نی کوردی بووم. نه‌گه‌ر مامۆستا فه‌وزی شاعیره‌ به‌رزه‌کانی کوردی پیتی ناساندم و نه‌ده‌بی فارسی فیرکردم، سه‌ید عه‌ولاش فۆلکلۆزی نه‌ده‌بی کۆنی نه‌ته‌وه‌که‌می پیتی ناساندم و فیری وشه‌ی ره‌سه‌نی کوردی کردم. هاونشینیی سه‌ید عه‌ولا ته‌ئسیرتیکی قوولّی له‌ ژبانی نه‌ده‌بی مندا هه‌بوو و ئیستاش هه‌یه‌تی. نه‌و پیاوه‌ نه‌خوینده‌واره‌ یه‌کیکه‌ له‌ مامۆستا هه‌ره‌ گه‌وره‌ و به‌نرخه‌کانی من.

با نه‌وه‌ش بلّیم من له‌ کولێجه‌ بۆ یه‌که‌م جار و ئاخ‌جار ئاشق بووم، عیشقیکی پر سۆز و کولّ و نه‌فلاتوونی، عیشقیکی پاک و خاوین و ئاسمانی، عیشقیکی ساکار و مندالانه‌ و دوور له‌ هه‌وه‌س و هه‌وا. به‌لام نه‌و عیشقه‌ زۆری نه‌خایاند، زۆری ده‌وام نه‌کرد. نه‌و گروکفه‌ زوو دامرکا و خۆله‌می‌شی فه‌رامۆشی دایبۆشی. گراویه‌که‌م گالته‌ی به‌هه‌ستی پاک‌ی من کرد. نه‌و له‌ من به‌ئه‌زمونتر بوو، نه‌و هه‌وه‌سباز بوو نه‌ عاشق. به‌لام هه‌رچی بوو نه‌و گروکفه‌ش ته‌ئسیری له‌سه‌ر قریحه‌ی شاعیرانه‌ی من بوو.

سالی ۱۳۱۷ که‌ لاویکی ۱۷ ساله‌ بووم، مامۆستاکه‌م له‌ کولێجه‌ رۆیشت و منیش ده‌ستم له‌ خویندن هه‌لگرت و چوومه‌وه‌ مالتی و ده‌ستم کرد به‌کاروکاسی. ئیستا مالمان له‌ گوندی شیلان ئاوئ بوو، بابم سامانه‌که‌ی جارانی نه‌مابوو. به‌لام هه‌مه‌ته‌که‌ی هه‌ر ما‌بوو. برا و ئامۆزاکانی لئی جوئ ببوونه‌وه‌ و هه‌ر گوندیکی بۆ ما‌بۆوه‌. چاک خه‌ریکی کاسی بووم و زوو فیری کاری کشتوکالّ کرام. به‌رۆژ کارم ده‌کرد و به‌شه‌و موتالا. هه‌رچه‌ند کتیب و رۆژنامه‌م کرپیا بابم ده‌ستی وه‌به‌ر ده‌ستی نه‌ده‌هیتام. زۆر شه‌وی وابوو تا به‌ری به‌یان نه‌ده‌نووستم و ته‌ماشام ده‌کرد. پروام پیتی بکه‌ن ژوانی له‌گه‌لّ کیژانم له‌به‌ر خویندنه‌وه‌ی کتیب له‌بیر چۆته‌وه‌ و لیم تۆراون و گله‌بییان لئی کردووم. نه‌و رۆژه‌ی پیاومان له‌ شار ده‌هاته‌وه‌ و کتیب و رۆژنامه‌ی بۆ دینام نیویکی ریتگای به‌پیره‌وه‌ ده‌چووم.

چاپه‌مه‌نی نه‌و سه‌رده‌می ئییران پێشکه‌وتوو نه‌بوو. چه‌ند گۆراری وینه‌دار و جوان ده‌رده‌چوون، که‌ له‌لایه‌ن سه‌فاره‌تی ئالمانی نازییه‌وه‌ یارمه‌تی ده‌دران و به‌قازانجی نازیسیمیان ده‌نووسی. کتیبی سیاسی نه‌وده‌می هه‌موو له‌باره‌ی هیتلهر و مۆسۆلینیدا بوون. رۆژنامه‌کانیش ته‌بلیغاتیان بۆ ئالمان ده‌کرد و به‌هه‌ژن و بالای په‌هله‌وییان

هه‌لده‌کوت. ته‌نیا رۆژنامه‌یه‌که‌ که‌ نه‌وده‌می شیرین بوو و تا ژباش هه‌ر شیرنتر بوو و نه‌حله‌ت له‌و که‌سه‌ی مراندی ته‌وفیق بوو. نه‌و رۆژنامه‌یه‌ رۆژانی پینجشه‌مو ده‌رده‌چوو و له‌ هه‌موو ژماره‌یه‌که‌دا ده‌ینووسی: «شه‌وی جومعه‌ دوو شتت له‌بیر نه‌چیت. دووه‌م رۆژنامه‌ی ته‌وفیق». من ره‌به‌ن بووم، ده‌نا نه‌ویتربیشم له‌بیر ده‌چوو. به‌لام شه‌وی جومعه‌ ته‌وفیق له‌بیر نه‌ده‌چۆوه‌. نه‌و چیرۆکه‌نه‌ی ته‌رجه‌مه‌ ده‌کران زیاتر پۆلیسی بوون. چیرۆکنووسی زۆر چاک هیتستا له‌ ئییران په‌یدا نه‌ببوو. به‌لام من بۆژۆم نه‌ده‌کرد و هه‌موو شتم ده‌خوینده‌وه‌. هاتوچۆی مه‌هابادیشم ده‌کرد و دۆست و ئاشنای چاکم په‌یدا کردبوون. جارێ نه‌وه‌ ئه‌رکی‌تک بوو بابم پیتی ته‌سپاردبووم هه‌رچه‌ند جارێ چووبامه‌ شار ده‌بوو بچمه‌ مه‌حکه‌مه‌ی قازی موحه‌مه‌د و دیوه‌خانی میرزا ره‌حمه‌تی شافیعی و سلاوی با‌میان پیتی بگه‌یه‌نم. نه‌و دوو جیگایه‌ قه‌وغاترین دیوه‌خانی مه‌هاباد بوون و خه‌لکیان زۆر لئی ده‌بوو و ورده‌ و ورده‌ چاو و گویم ده‌کراوه‌ و گه‌وره‌پیاوه‌کانی ولاتم ده‌ناسین و نه‌وانیش له‌به‌ر خاتری بابم حورمه‌تیان ده‌گرتم. بی‌جگه‌ له‌و دوو جیگایه‌ که‌ نه‌گه‌ر له‌به‌ر قسه‌ی بابم نه‌با هیتنه‌ نه‌ده‌چووم، جیگایه‌کی تریش هه‌بوو که‌ ناکرێ ناوی بێنم. نه‌و جیگایه‌ مه‌کۆی نه‌و لاوانه‌ بوو که‌ هه‌وای نیشتمانه‌په‌روه‌رییان که‌وتبووه‌ سه‌ر. زه‌بیحی و ره‌سولی میکاییلی قزلجی و نانه‌وازه‌ و ئیلاهی و سه‌یدی و زۆر که‌سی ترم له‌وئ ناسین. هه‌ژاریش هه‌رچه‌ند جارێ هاتبا شاری به‌مالتی ئیمه‌دا ده‌هات.

نه‌و ره‌فیقانه‌ کۆری نه‌ده‌بی بچووکێ کوردیان پیتک دینا و به‌نه‌ینی شیعی کوردیان ده‌خوینده‌وه‌. ده‌یان نارده‌ کوردستانی عیراق و هه‌رچی کتیبی له‌وئ چاپکرا‌بان بۆیان ده‌هات و ده‌یان دا به‌منیش. قه‌ت نه‌م پرسى کئی بۆتان ده‌نیرئ و کئی ده‌یانه‌ینئ؟ من کاله‌ک خۆر بووم نه‌ بیستان رن. چه‌ند شاعیریش هه‌بوون شیعی خۆیان به‌نه‌ینی بلاو ده‌کرده‌وه‌. به‌تایبه‌تی شیعه‌کانی سه‌یفی قازی و... ئاگریان ده‌کرده‌وه‌.

سالی ۱۳۲۰-۱۹۴۱ من لاویکی پیتگه‌یشتوو بووم. له‌ کاروباری کشتوکالّ و ئاژه‌لداری کارامه‌ بیروم و له‌ نه‌ده‌بیاتی فارسی و کوردیشدا شاره‌زایی ته‌واوم په‌یدا کردبوو. بۆ خۆشم شیعرم داده‌نا. دیوانیکی گه‌وره‌م دروست کردبوو. بابم نه‌گه‌رچی بۆ خۆی نه‌هلی زه‌وق بوو و شیعی زۆر پیتی خوش بوو، زۆری پیتی ناخۆش بوو من بیمه‌ شاعیر. له‌کن نه‌و بپرای بپرای باسی شاعیری خۆم نه‌ده‌کرد. ده‌فته‌ری شیعه‌کانم وه‌ک بیچووه‌ پشیله‌ له‌ بابم ده‌شارده‌وه‌.

رۆژتیک خەریکی شیعر نووسینەوه بووم. کاریکم هاته پیش وەدەرکەوتم و دەفتەرەکەم لەگۆرێ بەجێ هێشت. ترسی وەم نەبوو بابم لەو وەختەدا بێتە دیوێخان. زۆرم پێ نەچوو کە هاتمەوه دەفتەرە سوور دیار نەبوو. پرسیارم کرد گوتیان بابت دەستی دایە و بردی، لە پشتین بەرەژێرم مرد. پێم وا نەبوو بەهاسانی نەجاتم دەبێ. زانیم خراپم لێ قەوماوه. شیعرەکانم پوخته نەبوون، لاسای شاعیرە کۆنەکانم کردبووه. هەموو جۆرە شیعرێکم داناوو. تەنانەت لە فرهاویشتندا لاسای شیخ رەزا و ئیرەج میرزای فارسیشم کردبووه. بۆیه هەقم بوو بترسم. گالته نەبوو، من هەم شاعیر بووم و هەم ئیعتراقم بەگوناها کردبوو، با بەخەیاڵیش بێ. منیش وەک شیخ رەزا بوختانم بەخۆم کردبوو و بابم شتی وای پێ قبوول نەدەکرا، بەلام وا دیاریو نەمی خۆتندبوونەوه. چوومەوه ژووری و گوتم ئەگەر کارەکە گەند بوو دایکم دەکەمە تکاکار. پرسیم گوتم کوا بابم؟ گوتیان بەتوورەیی چوووە متبەخ. خۆم وەپەنا دا، بەبۆلەبۆل هاتەدەر و لەبەر خۆیەوه دەبگوت: خۆتێری کارم بۆ فێر بووه. شاعیری شاعیری! دەبەوی لەبرسان بمرێ. خۆم بەمتبەخدا کرد، تەماشام کرد دەفتەرەسوور لەسەر کلی تەندووور بۆتە قەقنەس.

ئەو دەمی زۆرم پەرۆش بوو. بەلام پاشان گوتم دەستی خۆش بێ. چونکە بێگومان ئیستا مابان بۆ خۆم دەمسووتانن. راستە هەموو مەوزوون بوون و قافیەیان هەبوو. بەلام لاسا کردنەوهی تەواو بوون و هەستی شاعیرانەیی خۆمیان کەم تێدا بوو. پاشانی زۆری وام فری داو.

بێجگە لە کاروکاسیی رۆژانە و موتالا و خۆتندنەوهی شەوانە لە دێ سەرگەرمی دیکەشم بوون، سواری و تەقلە و ریمبازی و راوه کەو و راوه تاژی و راوه تەفەنگ.

بابم ئەسپی زۆر رەسەن و باشی هەبوون کە زۆری خۆش دەویستن و باشی ناگا لێ بوون. من و کاکم هەمیشە ئەسپ و مایینی تاییبەتی خۆمان هەبوو. هیچمان هەقمان نەبوو سواری ئەسپی ئەوی تر بین، دیارە کاکم سەرپشک بوو و ئەسپی باشتیری بۆ خۆی هەڵدەبژارد. بەلام لە دوایدا هەمیشە ئەسپی من باشتەر دەرەدەچوون. چونکە لەوی هێدی تر بووم و کەمترم ماندوو دەکردن و لەوی بەمشوورتر بووم و چاکترم ناگا لێ دەبوون و باشتەر بەخێو دەکردن. زۆرجاریش گرنەیی تێ دەهالاندم و ئەسپەکەیی لێ دەستاندمەوه و یەکی دیکەیی دەدامی. بەلام بابم بۆی تێ هەڵدەهێنامەوه و ئەسپ و مایینەکانی تری دەدا بەمن سواریان بەم و تەعلیمیان بەدم. سواریکی باش بووم و ولاغم چاک دەعاملانن. بەلام قەت

راوکەری چاک نەبووم. نە تەمال و دیاردیم باش دەدیتەوه، نە شوێنم چاک دەگێرا، نە داوم بەپەله بۆ دەچەقا، نە تەفەنگم باش دەنگاوت. دیارە بەتاپر کەم و ابوو لە هەردی ببوێرم. بەلام نەمدەگەیانده ئەو تەفەنگچیانەیی لە هەوا نەیان دەبوارد.

رۆژانی جێژن و بووکەیتیان و خەنەبەندان و کچ بەمیرددان داوەت و رەشبه‌له‌کمان دەگرت. هەموو جارێ پیاویکی ماقوول و ر‌دین سپیمان دەناردە کن بابم و ئیجازەمان لێ وەرده‌گرت. هەموو جارێ موخاله‌فەتی دەکرد. بەلام هێندی لەبەر دەپارێنەوه دەهاتە ر‌دایە و بەو شەرته‌ی لە نەدیوی دیوێخانێ ئیمە داوەت بگێرێ ئیزنی دەدا. بەراستی خۆش بوو، کچ و کوڕ و ژن و پیاوی گوندەکەمان هەڵدەپه‌رین. من ئەو ر‌سەمەم لە ر‌شبه‌له‌کی لادیدا زۆر پێ جوان بوو کە پیاو مەگەر ژن بۆ خۆی بانگی کردبا، دەنا هەقی نەبوو بچیتە دەستی دۆیان. پیاو دەبوو هەمیشە لەپیتشەوه‌را بچیتە نیو گەری داوەت، دەنا عەیب بوو. بەلام دۆ دەبوو لە پاشەوه‌را بێتە ناو داوەت و هەلبژاردن بەخۆی بوو. ئەو ر‌سەمه‌ ده‌گه‌ریتەوه‌ سه‌ر ئەو زەمانەیی کە ژن لە کوردەواریدا ئازادی پتر بووه.

بۆ شەواوەت ئیجازەمان لە کەس وەر نەدەگرت. شەوی مانگەشەوی هاوین لە حەوشەیی مەری کچ و کوڕی ئاوەدانی تێکەڵ دەبوون و داوێتیا دەگرت و هەمیشە لەدووی منیشیان دەنارد. زستانان لە ئاخەل و هۆلاندا شەواوەتیا دەگرتن. جارچارە سوڤی شەیتان و شوڤار خەبەری ئەو شەواوەتانه‌یان بەبابم ر‌اده‌گەیاندا. ئەویش لەپیتشدا جینیوی بەمن و دوايه‌ به‌چەند کورپه‌جیته‌یی دێ دەدا و کەمیکی هەره‌شه‌ لێ دەکردین و دەپراوه. بەلام بەقسەیی شەیتان و شوڤار دەستمان لە شەواوەت هەڵنەدەگرت و جینیوی گەورانیش بەقسەولی کورپه‌جیته‌کان خەلات بوو.

زستانان بەشەو جۆراپین و کاله‌مستین و فەله‌ی بێدەنگ و کۆسەبازی و تەرکی بن بەرەیان لە مزگەوت دەکرد و بەرۆژ جگین و ماتین و می‌ششین و هیلکەشکین و شیروخەتیا دەکرد. من تا کتیم وەگیر کەوتبایە لە دیوێخانێ خۆمان وەدەر نەدەکەوتم و نەدەچوومە سەیری ئەوانە. بەلام سەرە بەهاران هەموو رۆژی دەچوومە تۆپین.

لە مانگی خەرمانانی ۱۳۲۰-۱۹۴۱ رۆژتیک چوو بوومە سەر خەرمانان. کەرپکارەکانمان خەریکی مالووسک و زربنگاندنەوه و بالەکەو بوون و منیش لەکنیان دانیشتبوم و ئەسپەکەم وەسەر کوێزر کردبوو. ئەو دەمی فرۆکە و ماشین زۆر کەم بوون و خەلک پێی سەیر بوون. لە پر دوو فرۆکەیی ر‌ه‌شی زەلام پەیدا بوون. ئیمە تا ویستا

فرۆكەى ئەوئەندە زلمان بەئاسمانەوئەئەدیبوو. ھەموو دەستیان لە کار ھەلگرت و تەماشای فرۆكەکانیان دەکرد. دیمان فرۆكەکان نەزیک بوونەوئە و نەوی بوون و کاغەزبان بەردانەوئە. ھەموویان رایان کرد بزائن چیبە؟ ژنتیک لەپیش ھەموواندا گەراوئە و کاغەزپیکى دامى و گوتى ھا بەقوربانت دەبم بیخوئینەوئە بزائە چیبە و چى تیدا نووسراوئە؟

بروا بکەن وەختابوو لە خوئشيان بال بگرم. ئەو کاغەزە بەیاننامىک بوو کە بەزمانى کوردى نووسرابوو. چۆن ئەوئە خەوئە، یا راستیبە؟ دەولەتپیکى گەورەى وەک یەكیتى سوویتتى بەزمانى کوردى بەیاننامە بلاو بکاتەوئە؟ بۆ من ھەروا کەم نەبوو.

بۆ من کە شیت و شەیدای زمانى کوردى بووم ئەو پەرە کاغەزە بەس بوو کە لە خوئشيان شاگەشکەم بکا. ئەو دەمى وا وردم لیک نەدابوئە، بەلام لە واقیعدا لە بارى سیاسیبەوئە ئەو کارەى دەولەتى شوورەوى ئەوپەرى ئازادىخوازى تیدا بوو و نیشانەى ئەوئەبوو کە ئەو دەولەتە ئیعتراف بەبوونى گەلانى جوئربەجوئرى ئیران دەکا.

ئەو بەیاننامە بوئى شەرى لى دەھات. دیاربوو لەشکرى سوور ھاتبوو دەئیرانەوئە. ھەرچەند لە بەیاننامەکەدا دلخوئشى خەلکیان دابوئە و ھەرەشە و شتى واى تیدا نەبوو، بەلام ئیئەمە زۆر لە رووسان دەترساین. پیرەکان نەقلی بەدەفەرى و بى رەحمى و دەستوئەشپىنى لەشکرى تەزاریان لە شەرى یەكەمدا بۆ گىرآبووبینەوئە. لە سەرتاسەرى رۆژگارى حکوومەتى پەھلەویدا رۆژنامەکانى ئیران ھەر شتى خراپیان لە دژى شوورەوى نووسیبوو. بالئشوبک لەو سەردەمەدا لە ئیران گەورەترین جنیو بوو. خو بەتایبەتى پاش ئەوئە شەر لەنیوان ئالمانى نازى و یەكیتى سوویتیدا ھەلگىرسا، چاپەمەنى ئیران ھەموو نووسینەکانیان بەسوودى ئالمان و بەزىانى شوورەوى بوو. ماوئەبەک بوو شارەوانى مەھاباد رادیوئەكى ھیتابوو و بەرنامەکانى «بیرلەنى» بەزمانى فارسى بلاو دەکردەوئە، کە سەرتاپا جنیو بەکوئمۆنیزم و بالئشویزم بوو.

بەلام ئەوانە ھىچى بۆ من لەو وەختەدا گرنگ نەبوون. گرنگ ئەوئە بوو کورد میللەتپیکە دەولەتان دەیناسن و بەیاننامە بەزمانى ئەو بلاو دەکەنەوئە.

نازانم چۆن خوئم گەیانە ئەسپەکەم و سواریبووم و پیم پتوئەنا و لەسەر جەلەوان چوومەوئە مال، بەیاننامەکەم بۆ بابم خوئیندەوئە. بەلام ئەو بەپتچەوانەى من رەنگى بزىکا، شلەژا و بەکاوئەخوئگوتى: رۆلە قەوما، وا دیارە رووس ھاتوونە دەئیرانەوئە. شەر و کیشە پەیدا دەبى، ولات دەشویئ. کورى خوئم توئ نەت دیون و نایاناسى. زۆر خراپن، زۆر پیاو کوژ و

بى بەزەبى و دەستپەشن. من کوئشتارى سابلاخم بەچاوى خوئم دیوئە و لە بىرەمە چۆن خەلکى بى دەرەتان و لیتقەوماویان بەشیران شەق و پەق دەکرد. دەبى زوو خوئمان خر کەینەوئە و خو بگەینەنینه قامیە. خودا بمانپارێزى. رۆژى پیاوانە، بۆ ئەو رۆژە بوو دەمگوت فیرى سواری و تەفەنگ ھاویشتن بن. بۆى مات بوو و دوو سى جار لەبەر خوئبەوئە گوتى: «ھەرزن و بزىن چیا بە مەزن».

بابم ھەقى بوو نیگەران بى. چونکە ئەو لەشکرى تەزارى دیبوو. ئەو کوئشتارى بى رەحمانەى ژەنەرالە کۆنەپەرستەکانى رووسى لە کوردستاندا دیبوو. ئەو وەکو زۆربەى ئیرانیبەکان ئاگای لە ئالوگۆرى پاش شوئرى ئوکتوئەر لە یەكیتى سوویتیدا نەبوو. نەیدەزانى لەشکرى سوور چۆن عاملاوئە؟

بۆ ئیئوارى چەند پیاوى ماقولتى مەھاباد پەیدا بوون. ئەوانیش دۆست و ھاوتەمەنى بابم بوون. شەرى یەكەمیان وەبیر دەھات. زۆر لە بابم پتر نیگەران بوون. یەکیان گىرآبەوئە و گوتى نو کەس لە بنەمالئى ئیئەمە بەرۆژتیک بەدەستى سالداتى رووس کوژراون.

ئەو قسانە منیشى بریک نیگەران کردبوو. بەلام لە خوئشى بەیاننامەکە ھەر شاییم لە دلدا دەگەرا.

خەرىكى خزمەتى میوانەکان بووم. بەلام ھەر دەمە نادەمپیک بەیاننامەکەم دەردیئا و دەمخوئیندەوئە و سەرلەنوئى لە تەنکەى گىرفانم دەناوئە.

شەو کاکم و پیاوئەکانمان چوون و ژن و مندالى ئەو میوانانە و خزمەکانى خوئمانیان لە شار ھیتادەر.

بەیانى دوو فرۆكە ھاتن و چەند نارنجوئكى بچووکیان بەشار دادا، ئەرئەشى شاهەنشاهی، ئەو ئەرئەشى لە کوئشتنى میللەتى ئیراندا لاسای داگىرکەرانى مەغول و نازى دەکردەوئە، تاوئیکى بەرەبەرەکانى نەکرد و پتیش ئەوئە لەشکرى سوور بگاتە مەھاباد چەكى فرى دا و وەک تووى ھەرزىن بلاو بوو. ھەژار لەو بارەوئە ھەر ئەوئەم چەند جوانى گوت:

«بەبلاو بوونى دوو پەر ئاگاہى»

«بوو بلاو ئەرئەشى شەھەنشاهی»

تەفەنگى برنویان دەدا بەنانتیک. ئەویش ئەوى ئازابان، دەنا ئەوى ترسەنوئک بەرتیلی

دهدا تهنهنگهكهی لی وهرگرن.

بهشی زوری خه لکی مههاباد روویان له گوندهكهی ئیمه کرد. بام پیشوازتیکی باشی لی کردن و ههرچی ههمان بو له ئیختیاری نان. عهمباری گهفی کردهوه و ناشهکانی گوندهکهمانی دا بهخه لک و ههرکس ههرچهندی ئارد ویستبا دهیاندایه.

ههموو رۆژی جاربان دهکیشا ههر کهس ههرچی پیشیسته بی له روودامان و شهرمکردن داوا بکا. خه لکی مههاباد ئه و پیاوه تییهی بامیان له بیر نه چوو و تا ما زوریان ئیحترام گرت.

چوار پینج رۆژ کهس به سه ر که سه وه نه بوو. له پیشدا له شکر ئینگلیس گه یشته سابلان و دهستیکیان ره سه ر بارخانه خست و چه کی قورسیان برد. دوايه له شکر سوور هات. به پیشچه وانهی ئه وهی چاوه نوپی ده کرا نه که سیان کوشت، نه که سیان تالان کرد، نه تازاریان به کهس گه یاند. ئه وه نده باش له گه ل خه لک جوولانه وه که کهس به له شکر داگیر که ری نه ده زانین. نه قلیکی خوشم و به بهر هاته وه: له زه مانى په هله ویدا کابرایه کی دز و چه ته و پیاوکوژ و خراب په یدا بوو. به تاقی ته نی که له گایی له خه لک ده کرد. که ته پینج تیریکی کۆنی پی بوو و له و ناوه دا ده گه را و ههرچی وازی لی با ده یکرد. پولیسی ئیران بوی نه ده گیرا. به لām زانیبای چۆته ههر مالییک خاوه ن ماله که ی ده گرت. کابرایه کی پیربان به و تاوانه گرتبوو که شه و پیک «سوغر» یانی ئه و چه ته پیاوخرابه نانی له مالی خواردبوو، دوو سال بوو له ورمی گیرابوو. که هاته وه پیوه ی چوو و گوتم مامه چۆنت نه جات بوو؟ گوتی چوو زانم، فریشتیکی سووری چاوشین هات و ده رکی لی کرده وه و گوتی برۆ.

له شکر تاران له موکریان نه ما. له پیشدا عه شیر ه ته کان تا راده به ک ئالۆزییان کرد و به کتریان کوشت. به لām ورده ورده ولات ئارام بووه و وه زعیکی له بار بو جوولانه وه ی سیاسی پیک هات.

ئیمه یانی ئه و پۆله لاوه ی له زه مانى په هله و ییه وه به کترمان گرتبوو و دۆستانه پیکه وه کارمان ده کرد. مه یدانمان بو ئاوه لا بووه و چالاکى خۆمان په ره پيدا. ده ماننارده عیراق رۆژنامه و گوواری کوردییان بو ده هینانین و ده مانخوتنده وه. من شیعی خۆم و شیعی شاعیره کانی ترم به خه ت بو لاوه کان ده نووسینه وه و بلاوم ده کردنه وه. دلشادی ره سوولی له عیراقه وه هاتبووه. ئه و ئیملاى کوردی له هی ئیمه باشتر بوو و خه تیشی خوشتر بوو و

زۆریشی شیعی بیکهس و پیره میرد و ئه حمه د موختاری جاف و حه مدی له بهر بوون و به خه ت بلاوی ده کردنه وه. گوواری گه لاویژ رۆلیکی باشی یاری کرد و لاوه کانمان فییری کوردی خوتنده وه بوون. هه لومهرج بو پیکه اتنی حیزبیکى ناسیونالیستی کوردی له مه هاباد پیک هاتبوو.

پاش دامه زراندى حیزبى توده ی ئیران چا په مه نییه کانی ئه و حیزبه ش ئالوگو پتیکی فیکرییان له ناو کۆمه لی کورده واریدا پیک هی نابوو. ته نانه ت چه ند که سی کورد و ئه رمه نی تیکۆشان لکی ئه و حیزبه له موکریان دا مه زریین. به لām خه لک پیشوازی لی نه کردن. حیزبیکیش به ناوی حیزبى ئازادی به بهرنامه یه کی چه پییه وه سه ری هه لدا و نه ژیا.

تا رۆژی ۲۵ گه لاویژی ۱۳۲۱ - ۱۶ ی ئابی ۱۹۴۲ کۆمه له ی «ژک» دامه زرا. ئه وانى ئه و کۆمه له یان دامه زران دۆستانى پیشووی من بوون. من له و سه روه نیدا له ته وریز بووم و له رۆژی دامه زراندى کۆمه له دا حوزوورم نه بوو. که هاتمه وه به هۆی زه بیحی که له میژ سال بو دۆست بووین به کۆمه له ناسیندram. له مالی یه کیک له دۆسته کانی خۆم که پاشان زانیم ئه ندامى ژماره یه کی کۆمه له یه و به راستی تیکۆشه ریکى به جه رگ و ئازا و نه به ز و کۆلنه ده ر بوو، به قورئان و به ئالای کوردستان و به شه ره فی خۆم و به شمشیر سویندیان دام که به زمان و به قه لّم و به ئیشاره خه یانته به نه ته وه ی کورد و ئه ندامى کۆمه له نه کم. ناوی نه هینى حیزبیم «هیمن» بوو و ژماره ی ئه ندامه تیم (۵۵). من هه قم نه بوو هیچ له وان بپرسم. به لām ئه وان ئه وه نده یان موتمان به من بوو، پیم بلین هه ژاریش ئه ندامى کۆمه له یه و خۆت له کن ئه و مه شاره وه ئه وه ش به و راده گه یه نین.

به و جۆره من له ژیانى کۆمه لایه تی و سیاسى و ئه ده بیمدای پیم نایه قوناخیکى نوئ.

ئه ندامه تی کۆمه له ی «ژک» گوواریتیکی سه یری به سه ر مندا هیئا. شه و رۆژ له بییری کۆمه له دا بووم که ئه ویش ئامانجی رزگارکردنی نه ته وه که م بوو. هه موو ئاوات و ئاره زوی تاییه تی خۆم وه لا نا. ئیتر نه ته نیا دهستم له شه وداوه ت و هه لپه رین و ریبا زگرتن و له سه ر سوانه وهستان هه لگرت، به لکو وه ک سو فی تو به کار تووشی ههر کیژ و ژتیکی کورد ده هاتم سه رم داده خست و چاوم لی نه ده کرد. چونکه ئه وه شم به خه یانته ده زانی. بو خاتری کۆمه له من دهستم له یاریک هه لگرت که به گه وه ره ترین مه حروومییه تی ژیانى ده زانم و پاردنی زه مانیش له بییری نه بر دوومه وه و ناسۆری له دلما هه ر ماوه.

له و سالانه ی دوا ییدا دۆستیکم که باش له شیعر به تاییه تی له سه بکی شاعیری من

دهگا، گوتی: تو بۆ گوتوتو ته: ناشقی چاوی که ژال و گەردنی پر خال نیم؟

گوتم کاکه من قەت درۆم له گەل ئیحماسی دەررونی خۆم نه کردوو. ئەگەر تو دەتزانێ
من ئەو شیعەرەم له چ هەلومەرجیکدا گوتوو، پروات دەکرد هەستی دەررونی خۆم دەرپرپوه
و بەراستی لهو کاتەدا من له خەیاڵی چاوی که ژال و گەردنی پر خالدا نه بووم.

«کۆمەڵە» بێجگە له وهی کۆمەڵەیه کی سیاسی بوو کۆمەڵەیه کی کۆمەڵایه تی و
ئەخلاقیش بوو. زۆریه ئێندامانی کۆمەڵە بروایان بهو سوێندە ههبوو که خواردبوویان و
دهستیان له ئاکاری دزیو هه لگرتبوو. دزی، خراپه و نیوان ناخۆشی له کزی دابوو و دهتوانم
بڵێم له هیندیك جیگیان هەر نه ما.

هیندهی پێ نه چوو کۆمەڵە سهرانسهری کوردستانی ئێرانی ته نیه وه و په لی هاویشت بۆ
پارچه کانی تری کوردستان، به تایبه تی له کوردستانی عێراقدا لکی کۆمەڵە زۆر په ره ی
گرت و به هیزبوو.

ئێندامانی کۆمەڵە له هه موو چین و توێژەکانی کۆمەڵی کوردهواری پێک هاتبوون و
جیاوازی بیروباوهری سیاسی و فەلسفەییان هه بوو. ئەگەر چاویک به ئۆرگانی کۆمەڵەدا
بخشین ئەو راستییەتان بۆ دەرده کهو، که من لیته دا مه جالم نییه بۆتان شی بکه مه وه.
به لām هه موو له سه ر شتییک رێک که وتبوون. ئەویش رزگاری کوردستان بوو. ئێندامی
کۆمەڵە خاوه نی هه ر بیروپروایه ک با و له هه ر چین و توێژیک با به بۆ فه رمانی لای سه روو
نه ک ئاماده به لکه به راستی فیدایی بوو.

داهاتی کۆمەڵە ته نیا و ته نیا مانگانه ی ئێندامان و فرۆشی چاپه مه نییه کان و داهاتی
تیئاتر و نومایشه کانی بوو. که چی زۆر به باشی به رتیه ده چوو. هۆی ئەوه بوو هه موو که س
به وه په ری دلخۆشییه وه مانگانه ی ده دا و چاپه مه نی کۆمەڵە ی به چهند هینده ی نرخه
دیاریکراو ده کری. من خۆم دیومه ژماره ی «نیشتمان» یان به ۲۰۰ ئەوه نده ی نرخه که ی
کریه، نیشتمان قەت دانه یه کی نه ده ماوه. کۆمەڵە له پێشدا کتیبیکی بچوکی شیعی
بلاو کرده وه به ناوی دیاری کۆمەڵە ی «ژ.ک» که شیعه نیشتمانییه کانی حاجی قادر و
مه لای گه وه ی کۆیه و هه ژار و شیخ ئەحمه دی حیسامی تیدا چاپکرا بوون و ده سه به جی
ته وا بوو. دوایه گۆزاری نیشتمانی وه ک ئۆرگانی کۆمەڵە چاپ کرد.

یه که م شیعی من له ژماره دووی نیشتماندا به ناوی م. ش. هیمن بلاو کرایه وه و ئیتر
بوومه ئێندامی دهسته ی نووسه رانی ئەو گۆزاره و له هه موو ژماره کانییدا شیعر و وتارم بلاو
کرده وه.

زه بیحی سه ر نووسه ری نیشتمان بوو و به راستی له چاپکردنی ئەو گۆزاره دا زه حمه تی
کیشا و وریایی نیشان دا. جگه له زه بیحی و چهند که سه ی باوه رپیتکراوی تر که س
ده سه تی نووسه رانی نیشتمانی نه ده ناسی و نه یده زانی ئەو گۆزاره له کوێ چاپ ده کری.
ئێندامی کۆمەڵە وه ک ئێندامی حیزبکی نه هینی و به دیسپلینی توند هه ر ئەوه نده ی
ده زانی که پیتویست بوو بیزانی.

له بیرمه نیشتمانم بۆ باهم ده خوێندوه وه. به تایبه تی شیعه رکانی خۆم و ده یگوت کوره ئەو
هیمنه کییه ؟ له دلای خۆمدا پێده که نیم، به لām نه ده کرا بڵێم ئەو که سه یه که تو ده فته ری
شیعه رکانت لی له ته ندووری به که مران هاویشت. کۆمەڵە گۆزاری ئاواتیشی چاپ کرد و
من له ویشدا نووسیم.

تیئاتری «دایکی نیشتمان» گه وه ره ترین ته بلیغاتی بۆ کۆمەڵە کرد. ئەو تیئاتره که
زۆریش ساکار بوو و ده توانم بڵێم له باری هونه ری و ته نانه ت فیکره وه ناته واویش بوو.
سێ چوار مانگ له مه هاباد و شاره کانی تری موکریان له سه ر شانۆ مایه وه. که م که س
هه بوو نه چوو بێ و هه ر که سه یش چووبا ده گریا و هه سستی کوردا یه تی ده بزوت. له دیهاتی
زۆر دووره ده سه ته وه خه لک بۆ دینتی ئەو نومایشه ده هاتن. بێجگه له ته بلیغاتی سیاسی
له باری ماددیشه وه داهاتیکی زۆری هه بوو و کۆمەڵە ی ده وه له مه مند کرد.

کۆمەڵە هه ر به و داهاتانه توانی چاپخانه یه کی ده سستی بکری و له مه هاباد دای به زرتینی.
تا زیاتر له کۆمەڵە دا کارم ده کرد په لی زانیاریشم پتر ده چوو ه سه ر و له پیاوی زانا و
ئهدیبی وه ک پێشه وا قازی موحه مه د و کاکه ره حمانی موهته دی نیزی کتر ده بوومه وه و
شتیان لی فیر ده بووم. هیچ کام ئەو پیاوه گه ورانه ی کورد که له پارچه کانی تری
کوردستانه وه ده هاتن له من شاره و نه بوون. هه مزه عه بدوللا، مسته فا خوشناوی شه هید و
میرحاج و قودسی شه هید و زۆری ترم له و تیکۆشه رانه دیتن و ئالوگۆری فیکریم له گه ل
کردن. چاپه مه نییه کانی ئێران پێشکه و ته وانه تر بوون و شتی تازه یان تیدا بوو. به تایبه تی
چاپه مه نییه کانی حیزبی توده ی ئێران له روونکردنه وه ی بیروپرای سیاسی مندا کاریان کرد.
ره وا بیتی فه ره نگی ئێران و شووره وی لقی له مه هابادیش دامه زرا. منیش یه کییک له وانه
بووم که له ویدا کارم ده کرد. هه رچه ند به داخه وه ئەو بنکه پێشنیاره کانی منی جیبه جی
نه کرد و هیچی به کوردی بلاو نه کرده وه، به لām زۆر شتی به نرخه ی به فارسی بلاو ده کرده وه و
که لکم لی وه ره گرتن. شیعر و نووسراوی کوردی به نازه ری و رووسی ته رجه مه ده کران و

ئەو ھەش دەسكەوتىكى باش بوو بۆ ئىمە. يەككىك لەو شتانەى تەرجمە كران و منىش لە تەرجمە كرنىدا بەشداربووم ئالەكۆكى ھەزار بوو، كە لەلایەن ئىنسانىكى واقىعى و شاعىرىكى باشى نازەربايجانى شوورەوى مامۇستا جەغفەر خەندانەو بەنازەرى و بەشئىعر تەرجمە كرا.

شەرى مالىوانكەرى دووھم بەتتىكشكانى فاشىزم و نازىسم و شرت و گوم بوونى ھىتلەر و كوژرانى مۆسۆلىنى و گىران و لەناوچوونى شەر ھەلايسىنەكان تەواو بوو. ھىوا و ھومىدى گەلانى ژىردەست و زۆرلىكراو گەشەى پەيدا كرد. لەشكرى ھاوپەيمانەكان لە ئىران چوونەدەر. لە حالىكدا كە جوولانەو ھى رزگاربخوازى گەلانى ئىران پۆژ بە پۆژ پەرى دەگرت.

گەلى كورد يەككىك بوو لەو گەلانەى كە ھىواى بەدواپۆژى گەشەدارى خۆى دەم بەدەم پەردەگرت دەبوو.

دەستەيەك لە رووناكبىران و ئەندامانى كۆمەلەى «ژ.ك» ھاتنە سەر ئەو پىروايە، كە جىيە جىكردنى بەرنامەى كۆمەلە لە ھەلومەرجى ئىستاي جىھان و كوردستاندا ئىمكانى كەمە. بۆيە بەرنامەيەكى كورت و نوپيان كە لەگەل ھەلومەرجى ئەو سەردەمىدا دەگونجا گەلالە كرد و لە پۆژى سىيى خەزەلۆەرى ۱۳۲۴ - ۱۹۴۵ يەكەم كۆنگرەى حىزبى دىموكراتى كوردستان لە شارى مەھاباد گىرا و ئەو بەرنامە پەسندكرا و رىتكخراوى حىزبى دىموكراتى كوردستان ھەر لەسەر بناخەى رىتكخراوى كۆمەلەى «ژ.ك» دامەزرا و تەنيا لە كادرى رابەرىدا ئالوگۆرپىك پىكھات و پىشەوا قازى موخەمەد كە ئەندامىكى سادەى كۆمەلە بوو و ناوى نەھىنى «بىنايى» بوو بەپىشەواى حىزب ھەلبۆتەردا و سەرۆكى كۆمەلە كە پىساوىكى زۆر تىكۆشەر و ئازا و پاك بوو لە كادرى رابەرىدا نەما. ئەم ئالوگۆرە ھىچ كارى نەكردە سەر ئەو پىساو و لە رىزەكانى خوارەو ھى حىزبدا درىژەى بەخەبات و كارى خۆى ھەر دا و رەنجىكى زۆرى كىشا.

لە كۆبوونەو ھەكانى كۆنگرەدا من بۆ يەكەم جار لە ژياندا لە بەرامبەر خەلكدا شىعەرم خویندەو. كاتىك بەپىتو بەرى كۆبوونەو گوتى: ئىستا «ئاغاي ھىمن» شىعەرتان بۆ دەخوینىتەو و من بۆ شىعەر خویندەو بەشەرمەو چوومە سەر مەنبەرى مزگەوتى سوورى مەھاباد، ھەموو كەس تەنانەت پىشەواش واقى و پىما و لە خۆيان دەپرسى: چۆن ھىمن شاعىر و نووسەرى نىشتەمان (سەيد موخەمەد ئەمىنى شىخەلىسلامى) بوو و ئىمە نەمان

دەناسى؟ بابىشم كە ئەو ھى بىستەو ھە گەفتى خۆى پەشىمان بۆو و گوتى ھىمن شاعىرىكى باش نىيە.

حىزبى دىموكراتى كوردستان كۆرپىكى بەناوى «ھەيئەتى رەئىسەى مىللى» ھەلبۆتەردا كە منىش يەككىك بووم لە ئەندامەكانى. لە ھەلبۆتەردا ناخۆدا حاجى بابەشئىخ كە پىرتىن ئەندام بوو، بەسەرۆك و من كە لاوترىن ئەندام بووم بەسكرتىر ھەلبۆتەرداين. چەند مانگ لەو كۆرەدا كارم كرد. كارىكى گران بوو. ھەر من بەتەن بەكارەكان پادەگەيشتەم و حاجى بابەشئىخى پەحمەتى ھەر ئەوئەندەى لەسەر بوو ئەوى من دەينوسم ئىمزاي بكە. ھەرچەند لەبارەى دەستەلات و ناوبانگەو كارىكى گران بوو، بەلام لەگەل زەوقى من رىك نەدەكەوت. بەتايبەتى بەرپى چوون لەگەل حاجى بابەشئىخى خۆبەزۆرگر و كەللەرەق كارىكى ھاسان نەبوو.

لېرەدا كە باسى حاجى بابەشئىخ ھاتە گۆرپى دەمەوى شتىكى مېژووىي روون بكەمەو ھە. لە نووسراوى چەند پىساوى بىخە بەردا دىومە و لە خەلكى ساكارىشم بىستەو تەوانى خەيانەت و ھەبەل حاجى بابەشئىخ دەدەن. من حاجى بابەشئىخم خۆش نەدەو بىست. چونكە لەگەل ئەوئەشدا دەيانگوت لە علومى دىنىدا زۆر شارەزايە و رىيازىياتى كۆن زۆر دەزانى، پىساوىكى زۆر كۆنەپەرسەت و كەللەرەق و خۆبەرسەت و ناشارەزا بوو. بەلام زۆر راست و پاك و ئازا و بەبىروباوەر بوو. بەھىچ بارىك تەوانى خەيانەتى پىتو نەنووسى. لەكاتى و تووژ لەگەل نوپنەرانى دەولتەتى مەركەزىدا دوور نىيە فرىوى خواردبى و بەھەلە چووبى. بەلام لە رىكاي راست لای نەداو ھە.

بلاو پىدانى گەمارۆى دەورى سەقز و سەردەشت و خورخورە كە تەوانەكەى دەخەنە سەر حاجى بابەشئىخ پىتوئەندى بەمەسەلەيەكى قوول و نەھىنى سىياسىيەو ھەيە كە لېرەدا جىگاي باسكردن نىيە و با جارى دەرخۆنەى لەسەر دابىنپىن و زۆر لە دەستەلاتى حاجى بابەشئىخ بەرەزۆرتر بوو. حاجى بابەشئىخ ئەوئەندەى دەستەلات نەبوو فەرماندەيەكى دەوربەرى ئەم شارانە بەقسەى بكەن و بكشئىنەو ھە. خۆ ئەو ھىچ مەستوولىيەتى لەشكرى نەبوو، لەشكرى كوردستانىش وەك لەشكرىكى رەسمى بەقسەى فەرماندەكانى خۆى دەكرد نە بەقسەى سەرەك و ھەزىرىكى بى دەستەلاتى غەيرە نىزامى. ھىوادارم بەم كورتنە نووسىنە خوینەرەكانم روون كرىتەو ھە.

من وازم لە سكرتېرى ھەيئەتى رەئىسەى مىللى ھىتا و لە كومىسيونى تەبلىغاتى

حیزیدا دەستم بە کارکرد. لە هەموو چاپەمەنییەکانی حیزیدا دەستم بە نووسین کرد. لە رۆژنامەی کوردستان و گۆوازی کوردستان و هاواری کورد و هاواری نیشتمان و گروگالی مندالان و گۆوازی هەلەدا شیعەر و وتارم بلاو دەکردنەوه و لە میتینگەکانی حیزیدا بەشدار دەبووم. لە دەستەبە کدا که بۆ دانانی کتیبی کوردی بۆ فێرگەکانی کوردستان کاریان دەکرد، ئەندام بووم. ئەندامە ئەسلیەکانی ئەو لیژنە وەک لەبیرم ما، زەبیحی و هەژار و برایی نادری و دلشادی رەسولی و من بووین. پێشەوا بۆ خۆی و چەند مامۆستای شارەزاش یارمەتیان دەدا. هەرچەند هێچمان لەو کارەدا پەسپۆر نەبووین، بەلام چونکە زۆر بە دەلسۆزبێهەوه کارمان دەکرد پێم وایە کتیبەکان که بە داخەوه چاپ نەکران خراب نەبوون.

پۆژی بیست و شەشی سەرماوەز ئالای کوردستان لە مەهاباد هەلکرا و پۆژی دووی رێبەندانی ۱۳۲۴ کۆماری کوردستان دامەزرا. من نامەوی ئەو بارەوه بدویم چونکە زۆری باس کراوه و تەنیا دەلێم من لەو پۆژە پیرۆزانەدا بەشداربووم و شیعەرم خوێندەوه.

لەو ماوەدا من و هەژار یەکمەل بووین، شەو و پۆژ پێکەوه دەگەڕاین. ماوەیەکیش قەزنجیمان لەگەڵ بوو. کاتی بێکاری و سانهوه مان زۆر خۆش رادەبوارد. من که پایەیی خوێندەواری و زانیاریم زۆر لەوان که مەتر بوو، لە هاوئێشینی ئەوان که لکم وەرده گرت و شت فێر دەبووم. چونکە من و هەژار بۆ هەموو جێگایەکی پێکەوه بووین و لێک هەلنەدەبراین، زۆر کەس نەیدەزانی کامان هەژاره و کامان هێمن و ئەگەر یەکمەن بە تەنێ گەراباین دەیانگوت کوا ئەوی تر؟

پاش دووی رێبەندان و پێکەتانی کۆماری کوردستان کوردەکانی پارچەکانی تری کوردستان روویان لە مەهاباد کرد و من و هەژار لەگەڵ هەموو پیاوه بەناوبانگەکان پێوەندی دۆستایەتیمان دامەزاند. مامۆستا قانعیشم ناسی و لە ئەزمونی ئەدەبی ئەویش که لکم وەرگرت. زۆرم بیرهوهری خۆش لە هاوئێشینی مامۆستا قانعی هەیه که بە داخەوه لێرەدا مەجالی گێرانهوهیان نییه.

دایکم لەمێژ بوو دەبویست ژنم بۆ بێنێ و تا نەمردوو من بەزاوایی ببینێ. بەلام من مەلم پانەدەکێشا و نەدەچوو مە ژێر بار. خۆم بە خوێندەوار دەزانی و پێم وابوو هەق نییه دایک و باپم ژنم بۆ بێنن. بۆ خۆشم لە هەلبژاردنی دەزگێراندا درۆنگ بووم و هەتا گەورەتر دەبووم ئەو درۆنگیبەم زیاد کرد. لەو ئاخیرانەدا هاتبوومه سەر ئەو خەیاڵە که ئەسلەن ژن

نەهێنم و بەرەبەنی بێنمەوه. هیچ کچیک تەبعی جوانی پەرستی منی رازی نەدەکرد و رەنگ بێ ئەگەر دایکم نەبووای ئیستاش بوخچەیی نەکراوه بووبام. بەلام دایکم ئەو سالی پیتی لێ لە کەوشان کردم و گوتی: ئیلا بیللا، پیت خۆش بێ و پیت ناخۆش بێ ژنت بۆ دێنم. لەولاشەوه هەژاری لێ دنە دابووم و شەو و پۆژ لەبەن هەنگەلما بوو. هەژار بە تەمەن چی و لە من گەورەتر نەبوو. بەلام سارد و گەرمی پۆژگاری لە من زۆر پتر چێشتبوو. دوو جاری ژن هێنابوو و ئەزمونی لەو بارەوه زۆر بوو. توندی و سەرەپۆیی دایکم و نەرمە نەرمە و دنەدانی هەژار دلێان نەرم کردم.

دایکم برازایەکی خۆی که کچی پیاویکی بە دەستەلات و دەولەمەند بوو بۆ خواستم که نە دیبووم و نە دەمناسی. درۆ نەبێ جاریکی دوور بە دوور لەبەر مانگا دۆشین دیبووم. ئەویش روخسارم نەدیوو. بەلام دەمزانی کورته بالایە. ئەو هەش سەیر بوو من ئەو خۆبۆژە نەبووم که گوتوویەتی: «سەد نەحەت لە حالەتم هەر ئی کورتم خۆش دەوین» من لە ژندا ئەوی لە هەموو شت پتر سەرنج رادەکێشێ بەژن و بالای رێکوپێک و بەرزە. ئەو هەش بە دایکم گوت. گوتی: رۆڵە ئەو قسانە چن؟ زێڕیش بچووکه. دایکم ژنیکی دنیا دیدە و بە ئەزمون و کارامە و زۆر بە دەستەلات بوو. خزم و کەسوکار و دۆست و ئاشناشمان زۆر بوون، لەناو ئەو هەمووانەدا ئەو برازایەیی هەلبژاردبوو. دیارە ئەو بەدوای کچی شوخ و شەنگ و جوان و چەلەنگدا نەگەرابوو. ئەو دەبویست بوو کیتی ئاکارباش و رەفتار چاک و وربا و بەمشوور و مالداریکەری هەبێ.

شایی هێمن دەست پێکرا، هەژار هەلبەزی، سەرچۆیی کێشا، دەستی دۆی ناسک و نازداری گۆشی، چاوی لە کێژۆلان داگرت و شەوانەش بەو قسە قۆرانی خۆی کۆری دیوه خانی و پێکەنین دەخست. بەلام هێمن نیگەرانی بوو، نیگەرانی دوا پۆژی خۆی و بیری لەوه دەکردهوه چون لەگەڵ ژنیکی که هەلبژاردەیی دایکیه تی و بۆ خۆی نەیدیوه و نایناسی، دەتوانی ژیان بەریتە سەر. نەیدەزانی تۆقی لەعەتی بۆ دێنن یا فریشتەیی رەحمەت.

پۆژی ۲۵ی خەزەلوهری ۱۳۲۵ بووکیان بۆ دابەزاندم. دیارە ئەو پەری ناسک و نازدار و شوخ و شەنگ و جوان و چەلەنگە نەبوو که خەیاڵی شاعیرانەیی من بە شۆتینیدا دەگەرا و هێشتاش تووشی نەبووه. بەلام زۆر زوو توانی خۆی لە دلێ مندا جێ بکاتەوه و وا لە خۆی بکا که لە قوولایی دلەوه خۆشم بوێ و ببێ بە یاری هەمیشەیی و خەمپەرەوینی پۆزانی تال و تفتی ژیانم. بیست و سێ سال پێکەوه ژیا بێن و لە پەنا ئەودا هەستم

خه بهر هات یه کیتیک له ئەندامه کانی ئەو شورایه رای کردووه.

بۆ به یانی وه زع گۆرا و بریاری به ربه ره کانی هه لوه شاهه و به پیتشمه رگه دهستور درا بی دهستکردنه وه پاشه کشه بکا و ریتگا بۆ ئه رتهش به تال بکا و خه لک دهستیکی کهوته ئەولای و یه کیتیک کهوته ئەملای.

پیتشمه رگه له جه بهه ی سه قز و سه رده شته وه به ریتکویکی پاکشه ی کرد. به لام فیداییه کان که فه رمانده کانیان رایان کردبوو وه ک مه ری بی شوان بلاوبوون و عه شایر لییان وه خو که وتن و هه موویان داپلۆسین و نه یانه یشت تاقه فیشه کیتیک له گه ل خو بان به رنه وه. به لام نه ویرانه پیتشمه رگه. ته نیا له ناو مه نگوران پیتشی دهسته یه کیان گرت که به فه رمانده یی زیتۆی ده گه راوه، زیتۆش که بۆ خو ی شه خو رتیک وه ک ئەوان بوو، دهستی نه دا و به گژیاندا هاته وه و ته نانه ت چهنه گوندیشی تالان کرد و گه یشته وه مه هاباد. ئەوانی فیداییه کانی نازه ریا جانیان پروت کرد که سیان نه کوشت. ئەوی من وه بیرم بی له و کاره ساته دا ته نیا پیتشمه رگه به کی کوردی عیراق شه هید کرا و هیتدیکیشیان ناپاوانه پروت کردن. فه رمانده ی ئه رتهش بی هیچ زه حمه ت گه یشته گوندی هه مامیان و پیتشه وا له وی دیتی.

له و ماوه دا من هه میشه له گه ل پیتشه وا بووم. دیاره له گه لی نه چوومه هه مامیان، به لام له شاری به جیم نه هیشت. ده مدیت په شو کابوو. به لام نه ک له ترسان، به لکه له داخان و له بهر نا هومیدی.

من له میژ بوو پیتشه وام ده ناسی و له رۆژی ته نگانه دا دیبووم. به دهست و تفهنگی خو ی پیاویکی زۆر نازا بوو. پیتش دامه زرانندی کو ماری کوردستان چهنه جار عه شایر هاتنه سه ر مه هاباد و پیتشه وا بو خو ی له یه که م سه نگه ردا بۆ دیفاع ئاماده بوو. ئەدی چۆن بوو ئەو جار ته سلیم بوو؟ بۆخۆم لیم بیست گوتی له سه رمانه وه ناچن و ده مانکوژن. به لام پیتش خو ش نییه گه له که م به جی بیلیم و ده مه وی له ناو ئەواندا بمرم.

راسته کوردستان پاش گیرانه وه ی نازه ریا جیان و له ده ستدانی ئەو هاوپه یمانه به هیزه له هه موو لایه که وه گه مارۆ درابوو، راسته به شیکه عه شایر گوتیان له کلاو په راندبوو و چاوه نویری خراپه یان لی ده کرا، راسته خه زینه ی کو مار به تال و هه تال بوو و هه مووی درابوو به توتن و هیتشتا نه فرۆشرا بووه و له عه مباردا ما بووه، راسته له هه موو یارمه تییه کی ده ره وه هیوا براو کرابوو، به لام من بهش به حالی خو م له و بره وایه دام ئەگه ر دهسته وه که ری

کرا و ئیمه ئەزمونی شو ریشگیتیمان هه با میژوی کو ماری مه هاباد به و جو ره دوایی نه ده هات که هات.

رۆژی ۲۶ ی سه رما وه زی ۱۳۲۵-۱۹۴۶ ئه رته شی شو ریشپرتوی شاهه نشاهی ته وا و سه لئه وه ختیک پاش هه لکردنی تالای کوردستان شاری مه هابادی گرته وه.

هیتدییک له به رتیه به ران و کاد ره کانی حیزب رایان کرد و خو بان شارده وه و هیتدیکیش دانیشتن و چاوه نویری گرتن بوون. من ئەو رۆژی له شار وه ده رکه وتم و چوومه خانه قای شیخی بورهان. له وی شیخ موحه مه دی خالم هه شاری دام و له بن بالی خو ی گرتم. له خانه قا بووم که خه به ری گیرانی پیتشه وا و رابه رانی حیزب و کو مارم بیست. پیاوم وه دووی هه ژار خست بیبینمه وه و پیتکه وه ته گبیرتیک بکه ین. ئەویش بۆی ده رچو بوو و بۆم نه دو ژراوه.

نه خو شی که وتووی له خانه قا هه بوو، زۆر که س گرتبووی و چهنه که سیشی کوشتبوو. من جارتیکی تر هه ر له و خانه قایه ئەو نه خو شییه م گرتبوو و زۆری لی ده ترسام. گوتوویانه هه رچی بترسی ناخه لسی، هیتنه پی نه چوو گرتم و که وتم. به فرتیک یه که جار زۆر و ئەستور که وتبوو، هیچ دوکتۆرتیک به و به فره نه ده گه یشته خانه قا. دوو مانگی ره به ق بۆی له سه ر ره قی پشتی که وتم. ئەسپه ک له سه ری دام و قسه ی هاته ران پاته رانم ده کرد. هه موو به نده م به نوینانه وه چوو و توخی هاویشت. به لام ئەو جاریش له ده ست ئیزرائیل رزگاریم هات.

که له نه خو شی هه ستامه وه به فریش که م بیوو، ریتگا کرابونه وه. وایان به مه سه لته حه ت زانی بۆ ئەوه ی که میک ژیه له بیمه وه و گورد بگرمه وه به دزی بجمه وه مالی خو مان که له شار نیزیک بوو و ده رمان و خو اردنی باشتری لی وه ده ست ده که وت. چاک له بیرم نییه چهنه رۆژان له مالتیدا ته مالم هه لگرت و خو م مه لاس دا.

رۆژتیک له ژووری دانیشتبووم و کتیبم ده خو ینده وه، له پر له ناو دیدا بوو به شین و گابۆر. ناردم بزانه چیه؟ قاسید به گریان و له خو دان هاته وه و گوتی ئەوانه ی له شاری هاتوونه وه ده لین ده وری شار گیراوه و نایه لن که س بچیتته ناو شار یا وه ده رکه وی و ده نگۆیه و ده لین پیتشه وا شه هید کراوه. هیتنه ی پی نه چوو قسه که دریا و مه علووم بوو پیتشه وا و سه دری قازی برای و سه یفی قازی ئامۆزای له چوارچرا له دار دراون.

ئەو پرو داوه دلته زینه و ئەو کاره ساته جه رگبیره هه موو کوردیکی به شه ره فی خه مناک و

تازیه بار کرد. به تاییه تی دلّی منی به ناسۆر ئهنگاوت. ناسۆریک که بۆته تیراوئ و ئیستاش ههر وهبن دهداتهوه و ههڵدهداتهوه و بیگومان ساریژ نابئ و له گهلم دیتته بن گل. من پیتشهوام له دلّوه خۆش دهویست. به پابه ریکی دلّسۆز و ژیرم دهزانی، به کوردیکی پاک و چاکم دهناسی و به موسلیحیکی یه کجار گهوره و مهزمن دهزانی. ده مزانی نه تهوه که ی خۆی چهند خۆش دهوئ و چندی پئ خۆشه خزمه تی بکا. چهند به ئاواته وه بوو کورد بگاته ریزی نه تهوه به خته وه رهکان. زۆرم هیوا پئ بوو گه له که مان به په له به ریتته پیتش و ولاته که مان زوو ئاوه دان بکاته وه. له و ماوه کورته شدا ده زانین چندی خزمه تی به که لک کردن. به راستی مه رگی پیتشه واه نهک ههر بۆ نه تهوه ی کورد به لکه بۆ جوولانه وه ی ئازادیخوازی و دژی ئیمپریالیستی سه رانسه ری ئیران زبانیکی گه و ره بوو. ده ربایه ک زانست و ئه دهب، ده ربایه ک فیکر و بیر، به دهستی زۆرداریکی سه ره رۆ و نه زان وشک کرا و له ناوچوو.

سئ رۆژ پاش شه هیدبوونی پیتشه وایانی رۆژی سیزده به ده ره قه لفرم بۆ کرد و له گه ل پیاویکی هه ژار و هاوالیکی زۆر به نرخی حیزبی به ره و کوردستانی عیراق وه رئ که وتین. به دوو رۆژ و دانیک سنورمان په راند. له وه ری جوگه وه بازم دا ئه وه ری جوگه به روا له ت هیچ فه رقیکم نه هاته پیتش چاو. به لّام له واقیعدا سنوری سیاسی ولاتیکم په راندبوو و چوو بوومه ولاتیکی دیکه. گه یستمه شاری قه لادزه، وه نیو بازار که وتم و نه که وتم به به رگ و لیباس پۆلیس ناسیمی و زانی له و دیورا هاتووم. پیلیمان گرتم و خه ریک بوون تیکمه وه پیتچن. به لّام مه لایه ک و حاجیبه ک بئ ئه وه ی بمناسن بالیان به سه ردا کیشام و نه جاتیان دام. نه قله که راست له من رووی دابوو له ترسی ئاگر په نام بۆ مار برده بوو. مه لا پیتی خۆش بوو بمناسئ. منیش له گه ل ئه وه شدا پیتم خۆش نه بوو که س بمناسئ و ناوی خۆم به که س بلّیم خۆم پئ ناساند. دیاربوو مامۆستا منی له دووره وه دهناسی. ئه و شه وه ی زۆری حورمه ت گرتم و له حوجه ری فه قیبیان نووستم و به یانی بۆخۆی وه پیتشم که وت و بردمی بۆ گوندی گردبوداغ. من به هیوا بووم سو راخی هه ژار و زه بیحی و قزلجی و دلّشاد بکه م و قسه ی خۆمان بئ له دلّی خۆمدا وام دانابوو یه ک بگرینه وه و سه ره له نوئ ده ست به کاربینه وه. دیاره ئه و قسه م به مامۆستا عه رز نه کردبوو، به لّام پیتم گوت ده مه وئ ئاواله کانم بیینمه وه. مامۆستا گوتی جارئ رووبار زۆرن و بوار نین و بیتجگه له وه ئه و کوردانه ی ئیره که هاتبوونه ئیران هاتوونه وه و دانگه ریزه ده که نه وه بۆ لای شاران و پۆلیس ئاماده یی هه یه.

جاری ماوه یه ک لیتره به تا ولات که میک ئارام ده بیته وه. هاو ریتی که م نارده وه و بۆ خۆم دهستم کرد به خویندن و سه ره له نوئ بوومه وه فه قئ. زۆر چاکم ده خویند. هه م خۆم ده خافلاند و وه ره زی خۆم ده شکاند و هه م ده مو بست ئه وی له سووریم دۆراندوه له کایه ی تی هه لّی بنمه وه. هیتشتا لاو بووم و ئه گه ر خویندبام ده متوانی شتیکی به شتیکی بکه م. به لّام خویندنه که م زۆری نه خایاند. بیستم وه زعی ئیران ئارام بۆته وه و ده ستیان له خه لک گرتن هه لگرتوو و لیکم داوه پاش ئه وه ی لیتره ش ههر قاچاغم و ناویرم بگه رپیم بۆ سه ریک له ولاتی خۆمان نه ده مه وه؟ ئه گه ر زانیم ده حاویمه وه ئه وه ههر له وئ خۆم حه شار ده دهم. به تاقی ته نیئ رووم له کویتستانه خۆشه کانی کوردستان کرد به نیو چادر و هۆبه و گوئ و گولزاراندا گه رام. شه نگه بیتری کیتل گه ردنم دین. له و گه شت و گه رانه دا بووم که پارچه شیعی به هاری کوردستانم گوت، که بۆخۆم ئیستاش زۆرم خۆشه وئ و به شاکاری ده زانم. ژاندارم و پۆلیس له هیچ کوئ تووش نه بووم و بئ سه ده مه گه یستمه وه گونده که ی خۆمان. راوه ستام تا شه و به سه ره ده ستاندا هات و به تاریکی چوو مه مائئ. یه کسه ره چوو مه پشت ده رکی ژووری بام. بۆ یه که م جار له ژیا مندا خۆم گرت. چونکه بام خۆ له خه لک گرتن و گوئ له قسه ی خه لک هه لّخستنی زۆر پئ ناخۆش بوو. ته نانه ت ژنی مائئ ئیمه له ترسی بام قه ت نه یان ده ویرا شه مۆله بگرنه وه که ئه وده م له لادیدا زۆر باو بوو. له درزی ده رکه وه دیتم بام به حه واهه راوه ستاوه و له گه ل ئه و پیاوه ی که له گه لم هاتبوو بۆ کوردستانی عیراق قسه ده کا و پیتی ده لئ رۆله پیتم بلّئ له کویتی بۆخۆم پیاو ده نیترم. ئه ویش ده لئ دوو رۆژی دی بۆخۆم ده چم و ده بیینمه وه. قه ولم پیداهه جیگا و شوینی ئه و به که س نه لّیم. بام که میک به تووره بییه وه گوتی چۆن به منیش نالئی. گوتی نه خیر به تۆش نالیم. به دایکیشی نالیم، قه ولم پیداهه و قه ولی خۆم ده به مه سه ر. ماندوویی رتگا و کویره وه ری غه ربی و لئ قه و ماویم له بیر چۆه و له دلّی خۆمدا گوتم چۆن زه حمه تکیشانی کورد کوری وایان لئ په یدا بووه؟

به لّئ زۆر قاره مانی وا له خه باتی رزگاریخوازی گه له که ماندا هه ن که به شه ره فه وه ژیاون و به شه ره فه وه ده مرن و میژووش له بیریان ده کا. ئه و پیاوه، پیاویکی هه ژار و زه حمه تکیش و نه خوینده وار بوو. له سه ره تای کۆمه له وه به پروایه کی قایم و ته واه وه هاتبووه ناو کۆزی خه بات و بئ ئه وه ی خۆی رانئ خزمه تی زۆر گه وه ری کردبوون و که سیش باشی نانسئ و منیش لیتره دا ناویرم ناوی به رم. چونکه نازانم ماوه یا نه ماوه و ده شزانم ئه گه ر مابئ تووشی ده ردی سه ره ده بی.

چیدی خۆم پێ رانهگیرا و چوموه ژووری. دایکم و بابم و کابرا و اقیان و پوما. دایکم نامبازم بوو و تیروپوری ماچ کردم. بهلام بابم ئەو بابەیی که قەت رووی نەدەدامی و لەبەر هیچ کارساتیک نەدەچۆما و بەمەتانهت و خۆراگری له ولاتدا ناوبانگی هەبوو و هەتا ما یەکمان جگەرەمان لەکن نەکیشا و بێ ئیجازە دانەنیشتین. خۆی پێ رانهگیرا و بەلووزەو فرمیتسکی له چاو هاته خوار و هەتا ماوەیەک هیچ قەسەیی بۆ نەکرا. دواوە بۆ یەکەم جار و تاخر جار له ژیاندا بەخێرهاتنی کردم و گوتی چاک بوو هاتیهوه. ئەو له دوام دەناردی عەفوی عەمومی بۆ عەشیرهتان دەرچوو. راسته ئیمه عەشیرهت نین. بهلام خەلکی گوندین و دەتوانین لهو دەرڤهته که لک وەرگرین. مائی دنیام زۆره و ئیستا هەموو شت به بەرتیل دەکری. جاری ماوەیەک له مائی دانیشه و هاتوچۆی شاروباران مەکه تا بزانیان دنیا چی لی دی.

له مائی دانیشتم و چ باس نەبوو ورده ورده خەلکیان بەردا. منیش دەستم کردەوه بەجووت و گا و نازەلداریبه کهی خۆم و هاتمهوه سەر حوولله مەرەسی.

حیزی تودەیی ئیران بەناشکراییی خەباتی دەکرد و رۆژ بەرۆژ کۆمه لانی خەلکی ئیرانی زیاتر لی کۆ دەبوونەوه. له رۆژنامه کانی خۆیدا ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی بهتوندی داکوتا و تیبۆری زانستی بلاو دەرکەوه.

حیزی دیوکراتی کوردستانی کەم کەم بووژاوه و کادری لاهو کانی دەستیان کردەوه بەخەبات. پیاو هەق بلتی حیزی تودە لهو سەرەمەدا له بووژاندنەوهی حیزیدا رۆلێکی باشی یاری کرد. تەنانەت له پاراستنی ناوی حیزیدا. چونکە هیندییک له لاهو نازادیخواز و کەم ئەزمونەکان خەریک بوون ناوی حیزب بگۆرن و بیکەنە کۆمه لهی کۆمۆنیستی کوردستان و وەک بیستومە بەرپۆه بەرانی حیزی تودە مانع بوون.

ژمارەیک نیشتمان بلاو بوو و گەیشته دەستم و هومییدم پەیدا کرد که خەباتە کەمان پەرە بگریتهوه. هەرچەند راپۆرتیان لی دام که له نووسینی ئەم گۆرەدا دەستم هەیه و برێکیان ئەمبەر ئەو بەر پیکردم و بەخوای دەستیکیشیان بەیال و بژیدا هینام و پۆل چایەکیان لی ئەستاندم. بهلام ئەوه چوو و رابرد نەمزانی له کوئی چاپ کرا و هەر بەشێوه نووسین نووسەرەکانم ناسین.

ژمارەیکیش رێگا دەرچوو و پیم گەیشت. یەکیک له نووسەرەکانم دیت و بەلێنی هاوکاریم پێدا، بهلام بەداخهوه ئەویش تێداچوو.

له رۆژی ۱۵ی رێبه ندانی ۱۳۲۷ ناسری فەخراریی له دانیشگای تاران شای وەبەر دەمانچان دا تۆزکالێکی دەم و لێو و پشت رووشاند. ئەو تاوانەیان هاویشته سەر حیزی تودە و ئیجازەیی رەسمی کارکردنی ئەو حیزیهیان هەلۆه شاندەوه و راپەرەکانیان گرتن و دەرکی رۆژنامه کانیان داخستن و له سەرتاسەری ئیراندا حکومەتی نیزیامی دامەزرا. ئەوهش زەهرێک بوو که بەنەخشەیی ئیمپریالیزم و بەدەستی کۆنەپەرستی وەجولانەوهی رزگاریخوازی ئیران کەوت.

بهلام زۆری پێ نەچوو رۆژنامه کانی حیزی تودە بەنهیینی دەرچوونەوه و رابەرانی حیزب توانیان له زیندان رابکەن.

سەیر ئەوه بوو پاش رووخانی کۆماری مەهاباد من بۆ یەکەم جار دوو رۆژ پێش واقیعی دانیشگا و پیرابووم بەناشکراییی بچمە مەهاباد و بەرۆژی رووناک بگه پیم که ئەو رووداوه له تاران قەوما و له مەهابادیش دەستیان کردەوه بەخەلک گرتن. ناچار منیش خۆم شاردهوه. لهو خۆشاردنەوهدا شیعریکی زۆر باشم له ژنیر عینوانی «ژوانی ناغا» دا گوت که بەداخهوه خۆم نەمماوه و تکا لهو کەسانە دەکەم که هەیانە بیباریزن و ئەگەر کرا بۆم بنێرن.

سالی ۱۳۲۷ سالیکی یەكجار تووش و شووم بوو. من بەعومری خۆم زستانی و سەختم له ولاتی خۆمان نەدیوو. پارزده رۆژی پایز ما بوو بەفرێکی ئەستور و وشک باری. یەك نوا له هەموو جیگایەک له میتریک پتر بوو. وشکەبەند و سەرما و سایقەهی بەدوادا هات و یەكسەر بوو بە روو، بەفری دیکەشی بەسەردا بارین، ری و بان گیران، قات و قری پەیدا بوو، ئاو و وشک بوون و خەلک ناچار بوو بەفر بتوینیتەوه و بیخواتەوه. نەوت و ئاوردوو وەگیر نەدەکەوت. نازەل و مالات قرانی کرد. رەپستە رزین و نەوئەندە گنخان و گرانیبەکی زۆر بەسامی بەدوادا هات.

من بۆخۆم له ئەزمونی پیاویکی دنیا دیده و کۆنسال کەلکم وەرگرت و توانیم بەشیتکی زۆر له دەغلۆدانی خۆمان له رزین و زایەبوون رزگار بکەم.

بەهار درەنگ بوو، هەوا گەرم ببوو. بهلام بەفر ئارەقیشی نەدەکرد. رۆژێک چومە مزگەوت تەماشام کرد پیرەپیاویک بەتەنی له تەنیشت سۆیه سارد و سەرکه هەلکورماوه. هەر منی دیت گوتی: مندالی ئەو زەمانە ئیمەیان پێ خەرفاوه. گوتم مامەگیان چ قەوماوه؟ گوتی: بەسەری تۆ ئەوه چەند رۆژه بەو هەتیوه گێژانەیی خۆم دەلیم بچن بەفری سەر رەپستە کەمان کون کون بکەن گوتیشم نادەنی. گوتم جا بۆ کون کونی بکەن؟ گوتی بۆ

تۆش نازانی؟ گوتم نه وه لالا. گوتی بیلامانی که سال درهنگ بو ههر د گهرم دادی و ههلمی دهکا. به فریش نایه لای ههلمه که بیته دهر و له ناو خویدا ده گه ریتته وه و ده غله که دهسوتی. نه گهر کون بکری ههلمه که دیته دهر و ناسوتی. قسه ی مامه پیرهم به دلایه وه نووسا، چهند رۆژان پیاوم هه لگرتن و چومه زک به فر کون کردن به لام کاره که زۆر گران بوو. به فره که نه وه نده رهق بوو به لۆسه کون نه ده کرا. به لام پاشان تیگه بیستم په ندی پیشینیان چهند راسته که گوتویانه (دهستی ماندوو له سهر زگی تیره).

به شی زۆری ده غلی ئیمه نه و سالی نه پزی و نان و تۆی خۆمان بوو.

نه و سالی له هیچ کوئی ده غل نه بوو. نه و جووت به ندانه ی زهوی ناویژه یان به دهسته وه بوو، ههرزن و گه نمه شامییان چاند و نیوه نانیان په یدا کرد. منیش ههرزن و گه نمه شامی زۆرم چاند و به ره هه میکی باشیان دا. به لام له گونده که مان هیچ داهاتمان وه گهر نه کهوت، چونکه بوخویان هیچیان نه بوو تا به شی ئیمه بدن.

بو زستانی داهاتوو گرانییه کی به سام سهرانسهری ئیران به تاییه تی کوردستان و نازه ریا یجانی داگرت. ده غلی فرۆشتن ههر نه بوو، هه شبا له کرین نه ده هات. هیچ شتی تریش دراوی نه ده کرد. دوو مه ری داشتی پووته گه نمیکی نه ده کرد. که ویره گه نمیکیان به جووتیک که لی خاوی نه ده دا. هاواری سهروما ل بوو، برا ناوری وه سهر برا نه ده دا. به لام من نه مدی و نه مبیست له کوردستان کهس راسته وخۆ له برسان بمری، ههرزن و گه نمه شامی خۆلاتی و گه نم و جو و خورمای عیراق هویان داوه.

له گه ل نه وه شدا ده زگای ته بلیغاتی پادشایه تی ئیران له و سالانه دا شه و رۆژ و وهخت و بی وهخت په لاماری دهرده سهر ده ولته تی شووره وی، نه و ده ولته ته وهک جیرانیککی باش و دلسو ز گه نمیکی زۆری دا به ئیران. نه ویش چ گه نمیک به روحی پیاوی پییده که نی. به هاتنی نه و گه نمه خه تهر کهم بووه و قاتوقری له شاران نه ما.

ده ولته له دابه شکردنی نه و گه نمه دا دیته تیشی له بیر نه کردبوو و له رووی شوناسنامه میقداریکی گه نم بو ههر خیزانیک دانا بوو. به لام ده بوو ناغا به قهرزی سهرخرمان وه ری بگری و سه نه د بدا، جا به سهر خه لکی گونده که دا دابه شی بکا. ناغا کان گه نمه که یان به زیاده وه وه رگرت و وهک پیاوی چاک له پیش چاوی کاربه ده ستانی ده ولته به سوت و سه له م خۆره کانی شاریان فرۆشت و دراوه که یان نه خد و پوخت له تنه کی گیرفان قایم کرد. نه وان نه نگران، سووت خۆری شار قازانجیان کرد، سمیلی پیاوی ده ولته چهور کرا

و نه وی له و ناوه دا هیچی پی نه برا هه ژار و نه داری لادی بوو.

له به هاردا خه لکی دیته تی نازه ریا یجان له حالیکدا که وهک خه زه لی پایز له برسان هه لده وه رین و پیاو ناگری بو تی به رده بوون به کوردستان وه ریون. گه لی کورد جاریکی دیکه ش پیاوه تی و نان بده یی و میوانداری خۆی نیشان دا.

ههر دهسته یه ک رووی له ههر ناوه دانیه ک ده کرد، خه لکی نه و ناوه دانیه به پیربانه وه ده چوون و ژه میکیان تیر ده کردن و به رتیان ده کردن. زۆر مالی وا هه بوون نه و ژه مه بو خویان هیچیان نه ده خوارد و ده یان دا به و میوانه رهش و رووت و برسی و خورتانه. ژاژ و په نیر و لۆزک تاییه تی نه وان بوو. مالی زۆر له چهر و پیسکه نه با نه و سالی رزقی بو نه گیرا.

نه گهر گه لی کورد بوخوی له وه زعیکی وادا نه بوو بتوانی میوانه کانی خۆی باش به خیتو بکا، که به هار کامل بوو نیشتمانه که ی، کوردستانی رهنگین و بژوین باوه شی دایکانه ی بو نه و برسی و ره شو رووتانه، بو نه و لاواز و له جهرانه، بو نه و لیقه و ماو و دهر به دهرانه کرده وه. له نواله زه نویره کانییدا سفره ی نیعمه تی به هه ل و مه ندۆک و بیزا و کارگ و کوراده و زره مه ندی و سیوه لووکه و وینجه کیویلکه و که نگر و ریواس و نه سپنک و ناله کوک و دۆری و ترشوکه بو رازاندنه وه.

به لی دیتم له چهرخی بیسته مدا، له و چهرخه دا که ئینسان نه تۆمی شکاند، راداری دروست کرد، ته نانه ت مانگی داگیر کرد، ئینسانیش وهک نازه ل و ولسات له کیتو و که ژ به وه ری. ده مدیتن به گیا خواردن بایان ده کرد. به لام نه ده مردن.

نه و میگه له شپره و سهرگردان و بی شوانه به چیا سهرکه شه کانی کوردستانی ئیراندا هه لکش و گلۆیکی نه و گیایانه ی هه لپساند و خۆی پی تیر کرد و شو ری بووه بو گهرمه سپری کوردستانی پر خیر و به ره که تی عیراق و ورده ورده دانگه ریزه ی کرد تا به سهر خیر و خوشیاندا کهوت. له وی که وته فره عانه. ده غل و دان فره بکه ببوو، خانه خویش ههر کورد بوو، به دل بوو، به به زه یی بوو، ئینسان بوو و دل سو زانه میوانداری کرد و به خیتی کرد.

من له ماوه ی نه و گرانییه دا پیاوه تی نه و تۆم به پیاوی نه دار و زه حمه تکیشه وه دیتن که به راستی مایه ی شانازی ئینسانیه ت بوون. به لام به داخه وه کاره ساتی زۆر دلته زین و دیمه نی زۆر دزیوشم دیتن. من به چاوی خۆم دیتم ئینسان له برسان مرد. من ئینسانم دیت

له بهر موحجاجی خه ربیک بوو نووری چاوی خۆی به ئارد سهودا بکا و ههروهها زۆر حه یوانی دوو پیتی وام دیتن به پووالهت ئینسان بوون که چی لهو وهزعه ناله باره بو ئاخینی گیرفان یا دامرکاندن هه وهسی خۆیان که لکیان وه رگرت.

پوژتیک له بن دیواریکی خوارو خیتج خۆم له بهر به پوژچه هه لختستبوو و چیلکه م له ههردی ده وهژاند، هیشتا خا که لیوه بوو ولات نه خه م لیبوو. بیرم له حالی ئه و خه لکه هه ژاره ده کرده وه، چهند مندالی دئی هاتنه لام یه کیان گوتی: فلانه که س خه ربیکه ژن بیتنی. ئه و فلانه که سه پیره پیاویکی دلریش و کۆنه گزیریکی به دغه ر بوو. کهس کچی نه ده دایه و بی ژن مابۆوه. پیتکه نیم و گوتم: ئای لهو درۆیه! مندال تیکرا وه جواب هاتن، به په له پهل و سویتند و قوران خواردن گوتیان درۆ ناکه یین. ئه وه خه ربیکه کچی ئه و کابرا حه جهمه بکری و له خۆی ماره بکا. ماشاللا جوانیشه.

- چی، چی بیکری؟!

- به لئی، به لئی، بیکری و له خۆی ماره بکا.

وهک فیشهک له جیتی خۆم ده ره پیرم و مندال که وتنه شوینم. که چوممه حه وشه ی کابرا، دیتم بوخۆی له سه ر کورسییهک دانیشتوو وه لاقی هاویشتوتۆته سه ر لاق و هه روا بزهی سمیلانی دئی. پیره پیاویکی که له گهت و ته ژه و وشک و رهق، به لام به داروبار له بن دیوار هه لترووشکاوه و چوار مندالی ره شو رووت و کز و له جهر له ده و رو به ری که وتوون. کچی کی بالابه رز و ئه سمه ر و چاو و برۆ جوان، به لام له رو لاوازیش پالی وه کۆله که ی بیلاکه داوه. چاره ره شی و نه گبهت له و دیمه نه ده باری.

- ها کویتخا ئه وه چیه؟

- قوربان چت لی وه شارم ئه و کچه م له و پیره مه شه دییه کریوه.

- کریوته؟ به چه ند؟

وه لالا قوربان به گران، به پووتیک ئارد. (زه رده خه نه یه کیشی بو کرد).

ناگرم له جهرگ به ربوو، مچورکینکم له به ری پیتوه هات و له توقی سه رم ده رچوو، به ری چاوم تاریک بوو خه ربیک بووم به گژ ئه و پیاوه دلریشه دا بیتم، به لام بیشم خوارده وه، خۆم راگرت و له مه شه دیم پرسى: ئه و کچه بو ده فرۆشی؟ ملی به لاه نا، هه ناسیکی ساردی هه لکیشا، ئاوی له چاوی گه را و گوتی: دایکی دوو پوژ پیتش له برسان مرد. بوخۆشی

که نه فته بووه و هه ر بینا سلار بووه. ده ستی بو لای منداله کان را داشت و گوتی: ئه وانه ش برسین. بو به ی ده فرۆشم تا بوخۆی له برسان نه مرئ و ئه وانه ش بژیوی چهند پوژتیکیان هه بی. سه ره سه ر به زتیرم نه ده دا و ئیستا به ئاردی ده فرۆشم.

له کچه که م پرسى: تو به و کاره رازی؟ میترد به و کابرایه ده که ی؟ فرمیستی که به چاوه جوانه کانداهاته خوار، به شه رمه وه گوتی: «نیم ئوشاقلار ئاچدلار». - چ بکه م منداله کان برسین - گوتم ئه گه ر خیرۆمه ندیک ئه وه نده ئارد بدا به باوکت هیشتا حازری میترد به و کابرا پیره بکه ی؟ به بیتزار بیه وه گوتی: «بوخ وه لالا» - نه به خودا -.

له و که یین و به ینه دا ژن و مندالی ئاوه دانی ئاپوره یان له ده وری من دابوو. له قسه کافمان نه ده گه یشتن. نه قلله که م له سه رپا بو گتیرانه وه، ژنه کان تیکرا گوتیان: ئه یه رۆ، چ خیر بوو کافرستانیه؟ گزیره پیره یان تف باران کرد و هه موویان به غار چوونه وه مالی خۆیان. ئینسانیهت گه یشته ئه و په ری، ده و له مه ند و هه ژار که س به ده ستی به تال نه گه راوه. هه ره که له قه ده ر خۆیان، نان، کولیره، ئاردی گه نم، جو، گه نه شامی، هه رزن، ماش، نوک، نيسک، ته نانهت برینج و رو و جلکه کۆنیان له گه ل خۆیان هینابوو.

زگی منداله کان یان تیر کرد و تووره که ی مه شه دییان ئاخنی. ئه و وه خته من له خۆشیان گریام که دیم منداله قوشمه کانی دئی که له سه ر دوو شای میشتین و جگین و شیر و خهت سه ری یه کتیریان ده شکاند، به په له پهل و هه له هه ل زارکی کیسه په روکانیان ده کرده وه و هه رچی قه ره پوولی هه یانبوو له مستی پیره مه شه دییان ده کرد و بوخۆیان مافنگی ده مانه وه.

هه ستی ئینسانی ئه و کیژه کوردانه ئاواتی شه یسانی ئه و دیوه زمه بله وه زه ی کرده بلقی سه ر ئا و که قرمی له و کچۆله بی ده ره تانه خۆش کردبوو. باریوی ئه و ئینسانه ساکار و پاکانه چهند ئه وه نده ی ئه و نرخه بوو که ئه و گورگه پیره ده یویست ئه و به رخۆله بی ئازاره ی بی بکری. چهند دلخۆش بووم که به هه مووان نه مانه یشت له گونده خونچیلانه که ماندا ئینسان به ئارد سهودا بکری.

تهنگانه به ربان کورته. گرانی دوابی هات. قاتوقری ته واو بوو. خه لک که وته وه سه ر کار و کاسبی. به لام زۆر که س له برسان مردن، زۆر پیاو له پیاوه تی که وتن، زۆر مال له مال بوون، زۆر که س له سه ر ساجی عه لی دانیشتن و زۆر ناکه س پیتگه یشتن. زۆر گیرفان ئاخدران. زۆر کو شک قوت بوونه وه و زۆر مافوو ره راخران و زۆر ماشین کردران.

له ولاتیکی بی سهره و بهر ده، له پرتیپتیکی کونی دهره به گایه تیدا هه میسه به لای ته بیعت زولم و زور و خراپه و دزی و دسد ریژی پیاو خراپانیسی له گه له.

ئو پروداوه ناخوشه زوری کار کرده سهر ههستی ناسک و شاعیرانه من و ههروه ها زوریسی تهئسیر کرده سهر وه زعی ئابووری و کومه لایه تی و ته نانهت سیاسی کورده واری. وه زعی خراپی ئابووری و کومه لایه تی و سیاسی ولات و نه داری و دهستکورتی زوری هی خه لک و زورداری کار به دهستانی ده ولت و تاوان و خه یانه تی چینی دهسته لاتار بوو به هوی راپه پینیکی فیکری بی وینه ی زه حمه تکیشانی کوردستان و ههست به مه سئولیه تکردنی پرونا کبیرانی شورشگیتر و له خو بو ردوی نه ته وه که مان.

ئو راپه پینه فیکریه و ئو ههست به مه سئولیه تکردنه بوون به هوی ئه وه که چینی چهوساوه و توژی پرونا کبیری کورد زور له جار ان به پرواتر و ئاماده تر له ده ورو بهری حیزبی دموکراتی کوردستاندا کو بی نه وه. پاش پروخانی کوماری مه هاباد قهت وه ک ساله کانی ۲۹ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲ هه لومه رچی له باری عهینی و زهینی بو خه باتی رزگار یخو ازانه ی گه لی کورد له کوردستانی ئیران هه لئه که وتوو ه.

هه رچه ند له و سالانه دا حیزبی دموکراتی کوردستان له ژیر تهئسیری حیزبی توده ی ئیراندا بوو و ئه وه نده به ره و خه باتی چینه تی ده ریشت که له خه باتی نه ته وایه تیدا که مته ر خه می ده نواند و ئه وه نده بو پروخاندنی کونه په رستی و دامه زراندنی دموکراتی له ئیراندا تی ده کو شاکه ئه ستاندنی مافه ره واکانی گه لی کوردی له پله ی دووم دادنا، به لام دیسان به پشتیوانی چین و توژه چهوساوه کانی گه لی کورد پشت نه ستور بوو.

من هه رچه ند به پیتی توانای خوم له و خه با ته دا به شدار بووم. به لام له بهر نه بوونی چاپه مهنی کوردی نه متوانی هونه ره که م وه ک پیوسته له ریگای خزمه تی گه له که مدا له کار بیتم. له وکاته دا که رۆژنامه کانی فارسی به نه هینی بلا و ده بو نه وه و پولیس نهیده توانی بیان دۆزیتته وه، بیگومان ده شکر چاپه مهنی کوردی بلا و بیته وه. به لام به رتیه به رانی ئه و سه رده می حیزب له بهر بی نه زمونی ئه و هیان به لا وه گرینگ نه بوو.

ئه وده میس بروام وابوو و ئیستاش هه ر له سه ر ئه و بروایه م که ده بی زه حمه تکیشانی کورد به زمانی خو یان بدوینین و ده بی پرونا کبیرانی کورد به زمانی ساکارترین ئینسانی کورد مه سالیسی سیاسی و کومه لایه تی بنووسن و کومه لانی گه له که یان رینوینی بکه ن. به راستی هه م له باری خزمه تکردن به زمان و ئه ده بی کوردی و هه م له باری پروناک

کردنه و هی بیرو رای سیاسی چینه چهوساوه کانی کوردستان هه لیتی گه وره مان له ده ست دا. حیزب و ریک خراوه سیاسییه کانی ئیران به تایبه تی حیزبی توده ی ئیران و جه بهه ی میلی و پیاوه نازادیخوازه سه ره به خو یه کان خه باتیکی ریکو پیکیان ده ست پی کرد بوو. رۆژنامه کان هه قایقیان روون ده کرده وه و تاوانه کانی ریژیم و گه نده ل فیتلی ئیمپریالیزمیان ناشکرا ده کرد. کونه په رستی له میژینه ی ئیران رۆژ به رۆژ پاشه کسه ی ده کرد و سه نگه ره کانی لی ده ستیندران. ده ولت ه کانی ده ستکردی ئیمپریالیزم و نوینه ری کونه په رستی خو یان نه ده گرت و یه ک به دووی یه کدا ده پروخان. ره زم ئارا ئه فسه ری به هیز و به ده سه لاتی ئه رته شی ئیران وه ک ئاخیرین تیری ته رکه شی کونه په رستی هاته سه ر کار. به لام بیگومان ئه گه ر نه شکو ژرابا نهیده توانی به ری لافاوی به ته وژمی خه باتی نازادیخوازان بگری و قازانچی شیرکه تی نه وت بیاریزی و ده سه لاتی ده باری کونه په رست و سه ر به ئیمپریالیزم بی نیته وه سه ر ده قی جار ان و ئه ویش هه ر تیدا ده چوو و میژووش ریگای خو ی هه ر ده بری.

خه باتی شیلگی و بی وچانی گه لانی ئیران نیشتمان په روه ری به ناوبانگ دوکتور موسه دیقی هینا سه ر کار. ئه و پیاوه به جه رگ و نه به زه خه باتی گه لانی ئیرانی ژیرانه رابه ری کرد و توند به گژ ئیمپریالیزمدا چوو. سه نگه ره کانی یه ک یه ک بی به تال کرد تا به جار یکی پشتی شکاند و نه وتی ئیرانی میلی کرد و ده سه لاتی شوومی شیرکه تی نه وتی ئینگلیسی له ناو برد که له میژسال بو وه ک ده ولت تیکی گچکه و به هیز له ناو ده ولت تی بی هیزی ئیراندا ره گی دا کوتا بوو.

به بروای شه خسی من ئه و پیاوه مه زنه هه لیه کی میژووی کرد، ئه ویش ئه وه بوو ئه وه نده ی به گژ دوژمنی ده ره وه دا چوو به گژ دوژمنی ناوخو دا نه چوو. ئه و که سه ی له رۆژی ۳۰ ی پووشپه ری ۱۳۳۱ دا ئه و فیداکاری و گیان بازی و پشتیوانییه ی له گه لانی ئیران دیبوو نه ده بوو به سه ر کونه په رستییه وه بچی و ده بوو ره گو ریشه ی ده ره یینی. کونه په رستی له هه موو شوینیکی جیهاندا بو پاراستنی ده سه لاتی خو ی ده ست له هیچ تاوانیک ناگی ریتته وه. بو به ده بی نازادیخوازانیس له ده رفه تی ئه وتو دا ده ستی لی نه پاریزن. ده وتوانی هه ر له رۆژه کانی پاش ۳۰ پووشپه ری ۱۳۳۱ دا شوینه واری کونه په رستی له ئیراندا نه هیلتی و ئه وه نده ی بی هیز بکا که نه توانی راست بیته وه و سه رله نو ی وه ک دارده ستی ئیمپریالیزم بیته وه سه ر کار.

به در یژیایی حکومه تی دوکتور موسه دیق کونه په رستی له ئیراندا به ره و که م هیزی ده چوو

و له هیتدیک جیگادا تهواو بچ دهسه لاتی بپوو. به لآم به داخه وه له کوردستاندا هه رچه ند هیز و گوری جارانی نه بوو هیتستا به تهواوی لی نه کهوتبوو.

ئه رتهش به پشتیوانی دهره به گه کانی خو لاتی زور جار به رهنگاری خه باتی گه لی کورد ده بوو و زهبری لی ده وه شاندا.

جووتیاره کانی کوردستانی ئیران له سالی ۱۳۳۱-۱۹۵۲دا له دژی زولم و زور و چهوساندنه وهی دهره به گه کان راپه رین و بۆ یه کهم جار له میژووی کوردستانی ئیراندا ناته بایی چینایه تی گه بشته رادهی ته قینه وه و چینی چهوساوهی ولاته که مان بۆ ماوه یه کی کورت له به شتیکی کوردستاندا توانی به سه ر چینی ده سه لاته تداردا زال بی.

جووتیاره کان هه ر به هیزی خو یان توانیان له به ری فه یزوللا به گیان و چۆمی بۆکان و چۆمی مه جیدخان و شامات و به شتیکی محال بی خو ین ریژی و نازاردان و خراپه له گه ل کردن ناغاکان له گوندان دهره بکه ن و به خاوو خیتزانه وه له شاری بۆکانیان په ستیون و له ویشدا گه مارۆیان بدن و به په له خه ریکی چه کداربوون بن.

ببگومان ئه گه ر له وه سه رده مه دا رابه رایه تی حیزبی دیموکراتی کوردستان درۆشمی خه باتی چه کدارانه ی هه لبگر تبا یه و ئه زمونی شو ر شگیرانه ی هه با یه و جله وهی ئه و راپه رینه ی به ده سه وه گر تبا یه و چین و تو یژه کانی دیکه ی بۆ یارمه تی و پشتیوانی جووتیاران هان دا بایه، ئه و راپه رینه زور زوو ده بوو به ناوه ندی شو رش. شو رشیکه ی ره سه ن و به رین، شو رشیکه ی سه رانه ری کوردستان و له وانه بوو زور زوو بتوانی مافه ره واکانی گه لی کورد له چوار چیه ی ئیرانیکی دیموکراتدا بچه سپین و جووتیارانی کوردستان رزگار بکا. داخی گرانم ئه و هه له له باره و ئه و دهره ته باشه که لکی لی وه رنه گیرا. بی ئه زمونی خو مان پتر له هه موو هۆیه ک شو رشی کوردستانی ئیرانی وه داو اخست. چین و تو یژه کانی دیکه ی کوردستان یارمه تی راپه رینی جووتیارانی کوردستانیان نه دا و ده ستیان له سه ر ده ست دانا. سه رتیپ موزه فه ری فه رمانده ی تیپی مه هاباد به سو یا و له شکر و تانک و تو په وه به هاواری دهره به گه کانه وه چوو و راپه رینی جووتیاران و وه رزیرانی زور بی ره حمانه و به توندی سه رکوت کرد.

دهره به گه کانی فه یزوللا به گی و دیبوری به پشتیوانی ئه رتهش و یارمه تی قوله ناغاکانی محال و شارو یران له وه رزیران وه خو که وتن. لییان دان، دهریان کردن، تالانیان کردن و کوشتیان و لاشه ی ده یان وه رزیری شو ر شگیر و تیکوشه ریان به چۆمی بۆکان دادا.

حکومه تی نیشتمانی موسه دیق نه ی توانی پیشی ئه و تاوان و جینایه ته ئاشکرایه بگری. حیزبی توده ی ئیران به وه هه موو هیزه ی که ئه و سه رده می هه یبوو نه ی توانی ئه و راپه رینه بپاریزی و بچوو کترین یارمه تی پی بگه یه نی.

جاریکی تر به چاوی خو م تیشکانی ره سه نترین راپه رینی گه له که م دی. ئه گه ر گوتم ره سه نترین راپه رین پیتم و ایه به هه له نه چوم، چونکه ئه و راپه رینه له ناو زه حمه تکیشترین چینه کانی خه لکی کورده واری و له خو وه هه لقو لیبوو. یه ک دوو که س نه بی نو ینه ری هچ چین و تو یژیکی کوردستان ته نانه ت ورده بو رزو ازیشیان له گه ل نه بوو. راسته به شی زوری ئه و وه رزیرانه ئه ندامی به وه فای حیزبی دیموکراتی کوردستان و دۆستی به ئیمانی حیزبی توده ی ئیران بوون. به لآم به داخه وه رابه رایه تی حیزبی دیموکراتی کوردستان درهنگ جوولایه وه و نه ی توانی ئه و راپه رینه ره سه نه به چاکی به ری په به ری. ببگومان ئه گه ر ئه و راپه رینه باش رابه ری کرابا له و کاته دا که کۆنه په رستی له و په ری بی هیزیدا بوو زور زوو ده ی توانی هه موو کوردستان به نه یته وه و ببیته سه ره تای شو رشیک که پیتم و ایه در یژخایه ن نه ده بوو.

له سالی ۱۳۳۲دا خه باتی گه لانی ئیران به رابه رایه تی موسه دیق سه رنجی دنیای بۆ لای خۆی راکیشا و موسه دیق به یه که م شه خسی سالی ناسرا.

خه باتی حیزبی دیموکراتیش باریکی له بارتیری به خو به وه گرت و تا راده یه کی زور پیشی چه پره وی مندالانه که راست و راست به قازانجی کۆنه په رستی تهواو ده بوو گیرا. منیش پاش چه ند سالی تووشی لایکی روونا کبیر و تیکوشه ری کورد هاتم که چونکه نازادیخو ازتیکی شیلگیر بوو پروای به چاره سه رکردنی مه سه له ی نه ته وایه تی هه بوو و له زمانی یه ک ده گه یشتین.

من له میژ بوو هاوارم ده کرد، بابه راسته رۆژنامه کانی سه ر به حیزبی توده رۆژنامه ی چاک و به که لکن (به راستیش و بوون)، به لآم دهردی ئیمه دهرمان ناکه ن. به شی زوری گه له که مان فارسی نازانی و له مه به سه تی رۆژنامه کان ناگا و له سه ر مه ساییل روون نابیته وه، به لآم به داخه وه زورم گوئی نه ده درایه و ته نانه ت چه پره وی و امان هه بوون که له عه ینی نه خو ینده واری و نه زانیدا گالته یان به و جو ره بیرو پروایه ده کرد و به ردیان له ئه ژنوی خو بان ده دا.

ئه و لاره له قسه م گه یشت، ده سه لاتی شی زور بوو. بریارمان دا رۆژنامه ی «کوردستان»

رۆژنامەى حیزبى دیموکراتى كوردستان یادگار و خۆشه‌ویستی پێشه‌واى نەمرمان سەرلەنوی چاپ بکەینەوه و بەزمانى ساكارى كوردى لەگەڵ زەحمەتکێشانى گەلەكەمان بدوین و لەسەر مەساییل روونیان بکەینەوه. خەریک بوو ئاواتى لەمێژینەى من بێتە دى، كە بەداخەوه كودیتای شووم و رەشى ۲۶ى گەلاوێژ بۆ ماوه‌یه‌كى دوور و درێژ لێكى جوى كرده‌وه و وه‌ك بابرده‌له هەریه‌كه‌ى بۆ لایه‌ك هەڵداشتین.

ئەو لاوه تێكۆشەرە پاش چەند سال ئاواتى منى هینا دى و توانى رۆژنامەى كوردستان چاپ و بلاو بکاتەوه. چوار ژماره‌ى ئەو رۆژنامەم پێگە‌یشت. بەلام ژماره‌ى پینجى هەرگیز نەگە‌یشتە دەستم، چونکه ئەو كەسەى رۆژنامەكه‌ى بلاو دەكرده‌وه بەخۆى و رۆژنامەكه‌یه‌وه گیرا و هەموو ژماره‌كانى لەناو چوون. من ئەگەرچى زۆرم بێ خوش بوو لەگەڵ ئەو رۆژنامە هاوكارى بكەم و شتى بۆ بنووسم، هەلومەرجێكى نەهینى ئەوتۆ لەگۆریدا بوو كە بێ رانه‌گە‌یشتەم هێچى بۆ بنووسم.

زۆر شت لەسەر كودیتای رەش و شوومى ۲۸ى گەلاوێژ نووسراوه و گوتراوه و دووپاتە‌كردنە‌وه‌یان لێرەدا بێ جێبه‌يه. بەلام چونکه ئەو كودیتایه تەئسیری راستە‌وخۆى لەسەر ژبانى من هەبووه و منبیش یه‌كێكم لەو كەسانەى وه‌بەر په‌لامار هاتم و زۆرم رەنج و كۆتره‌وه‌رى و ئازار دیت و گە‌لێكم زبانی مالى پێگە‌یشت و دەرد و سزام چێشت، ویستم هەروا بەسەریدا تێنە‌په‌رم.

لە ریفیراندۆمى موسە‌دیقا هێزى كۆنە‌په‌رستى و هێزى ئازادىخوای زۆر باش راده‌ى دەستە‌لاتیان دەرکەوت، بە‌تایبه‌تى له كوردستاندا، بۆ نمونه له شارى مەهاباد كە دەنگدان ئازاد بوو و وه‌ك گۆتم هێشتا كۆنە‌په‌رستى و ئەرتەش كەم تا كورتێك جووله‌یان مابوو، تەنیا دوو كەس بە‌قازانجى دەربار دەنگیان دا، ئەویش وه‌ك شاهیدىكى زبندوو ئاگام لى هەیه لاوتكى زۆر پاك و چاك له داخى چه‌په‌روى ئەندامىكى بێ كەلكى حیزب دەنگى دا و پتر له پینج هەزار دەنگ بە‌قازانجى موسە‌دیقا درا. بە‌وه‌را دیاره خەباتى دژى ئیمپریالیستى چەندە‌ى پەره‌ گرتبوو.

خەلك لەمێژبوو خەریك بوو جێژنى دامە‌زراندنى حیزبى دیموکراتى كوردستان بگرن. كەچى خواړاستان لە رۆژى ۲۵ى گەلاوێژى ۱۳۳۲دا جێژنە‌كه‌یان بوو بە‌دوو جێژن. لەو رۆژەدا بوو كە شا لەبەر تە‌وژمى شە‌پۆلى توورپه‌یى خەلك خۆى نە‌گرت و رای كرد و بە‌ره‌وه بە‌غدا هەلات. لەویش نە‌گیرساوه و هەى دى بۆ ئیتالیا. بە‌راستى رۆژێكى خوش بوو.

دوكان و بازار داخران و خەلك رۆژانه ناو كووچه و خەيابان. بوو بە‌هوراکی‌شان و چه‌پلە‌رێزان و سەما و هە‌لپه‌رین. ژن و پیاو و گە‌وره و بچووك لەو زە‌ماوه‌نده‌دا بە‌شداربوون. كۆبوونە‌وه‌یه‌كى گە‌وره‌ى حیزبى له مەیدانى شار كرا. منبیش پاش رووخانى كۆمارى كوردستان بۆ یه‌كەم جار شیعەرم بۆ خەلك خۆیندە‌وه. دیاره شیعەره‌كانم بە‌په‌له‌ دروست كرده‌بوو و له بارى هونە‌رییه‌وه زۆر باش نە‌بوون، بە‌لام چونکه ئیلهامم له خەلك وه‌رگرتبوو و بۆ خەلك بوون، دوو سە‌عات بێ نە‌چوو گە‌وره و بچووك و ژن و پیاو و مندالى شارە‌كه‌مان سە‌ریه‌ندى شیعەره‌كه‌میان دە‌خۆیندە‌وه و دە‌یانگوت (دە‌پرۆ ئەى شاهى خائن بە‌غدا نبوه‌ى رێبه‌ت بێ).

سێ رۆژان دەنگى دە‌هۆل و زورنا و تریقه‌ى پێكه‌نین و رەمبە‌ى هە‌لپه‌رین له مە‌هاباد نە‌په‌رايه‌وه. بە‌لام بە‌داخە‌وه ئەم كەیف و نە‌هه‌نگ و بە‌زم و زە‌ماوه‌نده‌ زۆرى درێژه نە‌كیشا و رۆژى ۲۸ى گەلاوێژى ۱۳۳۲ كودیتای شووم و رەش و دژى گە‌لى - دالیس - ئە‌شرف - زاهیدى سووك و هاسان سە‌ركەوت. زاهیدى ئەو ئە‌فسەره فاشیست و كۆنە‌په‌رستە‌ى كە رۆژگارێك بە‌تاوانى جاسوسى ئالمانى نازى لە‌لایەن ئینگلیس و ئە‌مەریكاوه گیرا. ئیستا بە‌قازانجى ئەوان و دەربارى كۆنە‌په‌رست رابه‌رى كودیتای بە‌دە‌سته‌وه گرت و بە‌سە‌ركرده‌یى ژماره‌یه‌كى كەم له ئە‌فسە‌رانى كۆنە‌په‌رست و دەر‌كراوى ئە‌رتەش و دە‌سته‌یه‌ك پیاوخراپ و كە‌ته‌وكۆشه و بە‌پشتیوانى ئیمپریالیزمى ئینگلیس و ئە‌مەریكا توانى جوولانه‌وه‌ى ئازادىخوای پە‌ره‌گرتوو و بە‌ربلاوى ئێران سە‌ركوت بكا و دە‌وله‌تى نیشتمانى موسە‌دیقا برووخینى و دە‌سته‌لات بداتە‌وه دە‌ست كۆنە‌په‌رستى و شای راكردوو، شای بە‌زبو و شای خۆتێرێژ و پیاوكوژ بگه‌رێتێته‌وه سە‌ر تە‌ختى شوومى پاشایه‌تى و رۆژى ۲۸ى گەلاوێژ بكا بە‌سە‌ره‌تای سە‌رده‌مىكى رەش و شووم و خۆتێرێژى ئێران.

من بۆ خۆم پێم وانه‌بوو كۆنە‌په‌رستى بە‌هە‌لاتنى شا له ئێراندا بنه‌په‌ر ده‌بێ و ئیمپریالیزمى جیهانى وا سووك و هاسان دە‌ست له خە‌زوبه‌ز و خێروپێرى ئێران هە‌لده‌گرن، بە‌لام قەت خە‌یالیشم نە‌كرد وا بە‌هاسانى زالى بێتە‌وه. چونکه جوولانه‌وه‌ى ئازادىخوای ئێران زۆر بە‌هێزتر له‌وه ده‌هاته‌ پێش چاو.

من نامە‌وى بچمە‌ قوولایی مە‌سه‌له‌كه‌وه. بە‌لام ئە‌وه‌نده دە‌لێم ئە‌گەر رابه‌رانى جوولانه‌وه‌ى ئازادىخوای له تاران وه‌ده‌ست ده‌هاتن و بە‌ره‌نگارى كودیتاچیه‌كان ده‌بوون، هەرگیز كۆنە‌په‌رستى نە‌یده‌توانى بە‌سەر جوولانه‌وه‌ى ئازادىخوایدا زالى بێ و شا بگه‌رێتە‌وه

ئىيران و ولاتەكەمان بكا ته گۆمى خويىن و ئەو ھەموو ئىنسانە بەشەرەفە بكوژى و ئەو ھەموو خويىنە پاكەنە برېژى و ئەو ھەموو خەيانەتە بەگەلانى ئىيران بكا .

پاش نيوەپۇرى رۇژى ۲۸ى گە لاويژ زۆر بەزەحمەت توانىم خۆم دەرياز بكام و لە مەھاباد و دەدرەكەوم و ملی چيا بگرم . ماوەيەكى زۆر بەكيتوانەو بووم ، شەوانە خۆم لە گونديك دەكوتا و نان و ئاويكەم دەخوارد و بەرۆژ وەچيا دەكەوتەم .

پۇلىس زۆر بەتوندى لىم دەگەرا و ھەرەشەى كوشتنى لى دەكردم . بەلام شوئىنى بۆ ھەلنەدەگىرام . ئەو ھەش لە ساىەى يارمەتيدانى خەلك بوو . ھەموو كەس راى دەگرتەم ، نانى دەدامى ، دەبشاردەمەو ، تەنانەت ئەوانەى زۆر بەشاپەرست مەشھوور بوون بەراستى چاكەيان لەگەل كردم و زۆريان مەمنونم . بەلام بۆيە ناويان ناہەم بۆخۆيان رەنگ بى پىيان باش نەبى .

پۇلىس كە دەستى وەمن رانەگەيشت كەوتە ئازاردانى بابم . ئەو ھەش لە زۆر نارەحەت كرد . بابىكى پىر و موحتەرەم كە مالى پەناگاي لىقەوماوان بوو ، ئىستە لەسەر من سووكايەتى پى دەكرا . ئىستەش كە ئەو ھەم وەبىردىتەو نارەحەت دەبم . بەو ھەشەو ە رانەو ەستان و گىشەى گونەكەيان تىكرا سووتاندىن .

ولاتى ئىمە زۆر كوستانە . سالى وا ھەيە پىنج مانگ بەفر ەرز بەرنادا و ھەيوان و ئاژەل لەسەر ئاخوور و دانگەيە . لەبەرئەو ناچارە گيا و وينجە و كۆدە و گزرە و تفاقىكى زۆر داخا . بەداخەو لە قەدەمەو ە عادەتتىكى خراب لە كوردەواريدا ھەيە ھەر كەس رقى لە يەككى ھەستا و بەئاشكرابى نەبوئرايە گىشەى دەسووتىن . پياو ەكانى پۇلىس بەدزى گىشەى گونەكەى ئىمەيان كە بەسەر يەكەو ە داندرابوون ئاگر تى بەردا . بىگومان زەرەرى ئەو سووتمانە لە سەد ھەزار تەن زياتر بوو . ئىستەش كە وەبىرم دىتەو ە خەلكى ھەزار و زەحمەتكىش و بى تاوان لە سۆنگەى مندا ئەو ھەموو زيانەيان پىگەيشت و بەرھەمى شان و پىليان بوو بەژىلەمۆ و ئاژەلە بەستەزمانەكانيان بى تفاق مانەو ، كزەم لە جەرگى دى و لەكن ويجدانى خۆم شەرمەزار دەبەو ە و خۆم بەپشیلەى رەجەبە شىت دەزانم .

پاش ۲۸ى گە لاويژ زۆر لە ئەندامانى حىزب روويان لەنيو مەنگوران كرد . ەشیرەتى مەنگور بەپانەو ، بەئاغا و رەعیەتەو ، بەنەدار و دەولەمەندەو ە باو ەشيان بۆ كردنەو .

ھەرچەندە ھىندىك لە تىكۆشەران پىشنيارى ھەلايىساندى شوړشى چەكدارىان دا و لە بىرمە كاغەزىكەم بۆ ھات كە چاوەنۆر بە بەو زووانە چەك بلاو دەكەينەو ە شوړش دەست

پى دەكرى ، بەلام چ باس نەبوو . بىگومان لەو وەختەدا كە ەشیرەتى مەنگور لەو شوئىنە سەخت و قايەدا ھاوکارى حىزبى دەكرد ، دەس پىكردنى شوړشى چەكدارانە كارىكى محال نەبوو . پىم وايە دەولەت ھەستى بەو ە كرد و گىراو ەكانى بەردان و خەلكى دامەزراندەو . منىش پاش چوار مانگ دەربەدەرى توانىم بچمەو ە مالى خۆم و دامەزرىمەو ە . لەو ماوەدا بەراستى رەنج و كوئىرەو ەربىبەكى زۆرم دى و ھىز و توانام لەدەست دا .

ئەو ەبوو بەسەرھاتى مندالى و لاوى من . چونكە رەنج و كوئىرەو ەرى ژيان لە ۳۰ سالىدا منى پىر كرد ، سەرورپىشەم بۆز بوو ، ددانم شاش و واش بوون ، چاوم حوكمى كەم بوو ، ھىز و توانام رۆژ بەرۆژ لە كەمايەسى دا ، ھەموو شتم بەرەو نەمان چوو . بىجگە لە ھەستى شاعىرانەم كە بەپرواى خۆم تا ئىستەش ھەر لە زىدەبىبە و كەمى نەكردو ە .

لە سالى سى و دوورا ھەمىشە لەژىر چاوەدئىرى پۇلىسدا بووم و پۇلىكەم جاسووس لە دەوروبەرى گەراون .

سالى ۱۳۳۸ سالىكى زۆر شووم بوو لە مئىژووى ژيانى مندا . لەو سالىدا سازمانى ئەمنىيەت گەورەترىن زەبرى لە حىزبى دىموكراتى كوردستان و جوولانەو ەى ئازادىخووانەى گەلى كورد و ەشانە ، كە بىگومان لەو سەردەمىدا دەكرا بە بەھىزترىن رىكخراوى سىياسى رىكوىكى ئىرانى بزانى .

منىش لەو سەردەمەدا تووشى نەخۆشىبەكى رووحى ھاتم . ناھومىدبىبەكى رەش ئاسۆى ژيان و بىر كردنەو ەى داگرتەم . ئەو ناھومىدبىبە زۆر جار تا حالى خۆكوشتن پالى پىتو ەنام . نامەوئى ئەو تاوانە باويژمە سەر ئەستۆى كەس . بەلام ئەو ەندە دەلئىم ناتەبابى و ناكۆكى ناو خىزان و بنەمالەى خۆمان زۆرى كار كرده سەر من . ھەلەى وام كردن كە نەدەبوو بەھىچ نرخیك بىيانكەم و بەسەر پەلى وادا كەوتەم كە دەبوو خۆيان لى بىيارىزم . دوو سالى زۆر تال و تفت و پىر رەنج و كوئىرەو ەرىم رابوارد و ھەزارجار مەرگم بەئاوات خواست . بەلام لەپىر ئەو مژو ەو ە رەوى و گزنگى ھىوا سەرلەنوئى لە ئاسۆى ژياندا ئەنگوت .

لاويكى رووناكبىر و كوردىكى پاك و بەشەرەف كە بەداخەو ە ناكرى ناوى بەرم خۆى و رەفلىقانى ئەو لەو ماوەدا زۆر لە ھانام ھاتن و زۆرم لەگەل ماندوو بوون . لە سالى ۱۳۴۰د سەرلەنوئى تى ھەلچوومەو ە و ھاوکارى ئازادىخووانەم دەست پىكردەو ە ، دەستەبەك رەفلىقى تازە و تىگەيشتوو و رووناكبىر پەيدا كردن ، لەبارى ھونەرىشەو ە شىعەرەكانم نەك ھەر باشتر بوون ، بەلكە بەپرواى خۆم تىيان پەرانە .

له سالی ۱۳۴۴ د لاویکی یه کجار خوشه ویست و خزمیکی زور نیزبکم که له دهره وهی ولات ده ژیا و دهیخوتند و هیسوایه کی زورم پی هه بوو مرد، نه و پروداوه زوری په ریشان کردم.

هیئنده پی نه چوو له سه فهدا بووم که خه بهری جهرگپری مردنی با بیان دامی. ناتوانم شهرحی ته ئیسیری نه و خه بهره له سه ره هستی خوم بدم. ئیستا که نه و دپرا نه دنووسم به زه حمت فرمیسکم بو راده وستن. نه و نه ده لیم دهردی باب مردن دهردیکی گرانه و پیاو له هه ر ته مه نی کدا بابی بری هه ست به هه تیوی ده کا.

دوو سال پاش دایکیشم مرد. بابم پیاویکی به زیبک و زا کوون بوو. قه تی روو نه ده دا منداله کانی. ته نانه ت به پیریش من جگه ره م له کن نه ده کیشا. دایکم زور سه ر و روو خوش بوو و منی له هه موو منداله کانی خوشتر ده ویست، که چی پیتم سهیره مه رگی بابم زور پتری کار کرده سه ر من و پتری په ریشان کردم.

سالی ۱۳۴۷ له حالیکدا که زور دهوله مند و تیروپر بووم و مال و دهوله تیکی زور له پیویستی خوم زیاترم هه بوو و پیر و که نه فتیش بوو بووم و ده مه ویست گوشه گیری بکه م و له ناو ژن و مندالی خومدا به سیتمه وه، زولم و زوری ریزیم نیسبه ت به گه لی کورد گه یشته راده یه ک که بو هیچ ئینسانیکی خاوه ن شهره ف قبول نه ده کرا. من چون چاوم به رایی ده دا لاوانی تیکوشهر و روونا کبیری کوردم هه ر به و تاوانه ی داوای مافی ره وای نه ته وایه تی خو بیان ده کرد، له پیش چا و بکوژن و به وه شه وه رانه وه ستان ته رمی خویناوی و کون کراویان به شار و باژیراندا به چه پله ریزان بگپرن و داوه ت و سه مای له ده وری بکه ن؟ ناچار به پیری سه ری خوم هه لگرت و به داری ده ستی رووم له ولاتی غه ربیایه تی کرد و ده ستم له ژن و مندال و که سوکار و یار و دیار هه لگرت. نه وه پینج سال و چه ند مانگه ناواره و ده ربه ده ر ده خولیمه وه و هه ژار گوته نی هه ر شه وه میوانی خانه خوئیبه کم و هه ر روزه له جیبیه ک. زورم کویره وه ری و چه رمه سه ری چیشتووه، زورم شه و و شه ونخونی کیشاوه، زورم نه داری و رووتی دیوه. نه گه ر ژیا نی نه و چه ند ساله بنووسم خوی سه دان لاپه ره کاغه زی به ش نا کا. به لام نه هینی کاری ئیجازه نا دا.

خوینه ری خوشه ویست هیوادرم توانیم تا راده یه ک خوم به تو بناسیتم. دیاره توش چاوه نوپی نه وه نی هه موو رازه کانی خوم بو تو گپرابیته وه.

من ئینسانم نه مه لاییکه م و نه په ری، ده خوم، ده نووم، شاد ده بم، وهره ز ده بم، ده گریم،

پیده که نم، ده ترسم، ناهومید ده بم، داروبه رد نیم. له و ماوه دوور و درپزه ی ژیا نمدا زور کاری چاکم کردوه و به سه ر خراپه شدا که و تووم. ته نیا کاریکی خراپی که دلنیام قه تم نه کردوه دزیبه. نه ویش قه ت نه وه نه ده موحتاج نه بووم مه جبوور بم دزی بکه م. به چی مه معلوم ژیا ن نه وه نه دم موحتاج نا کا تووشی نه و گونا هه ش بم که زورم پی گه وره به؟

نیوه شه وی سی پی رپیه ندانی ۱۳۵۲ - ۲۴ ی ژانویه ی ۱۹۷۴ و یه که می موچه رپه می ۱۳۹۴ له نووسینه وه ی نه و سه رگورشته بوومه وه. ئیستا له شاریکی دوور ولات به تاقی ته نی له ژووریکه ره ق و رووق دانیش تووم. هه موو سامانم ته ختیکی و ده ستیک نوین و دوو ده ست به رگی کون و نووی و چه ند کراسی چلکن و چه مه دانیک و ساکیکی ده ستی و چه ند جلد کتیب و کوئیک کاغه زی بلاوه و نه سپی له گیرفاندا سه وزه له تان عه رز ده کا. به لام زگستان پیتم نه سووتی. نه و ژیا نه م بوخوم هه لپژاردوه و ده نا دوستی وام هه ن نه گه ر چه ز بکه م پارووی له زاری خو بیان دهر دپن و له زاری منی ده نین.

تا نه و نوخته م دانا زیندوو بووم و پشووم ده هات و ده چوو و هیچ ره نگ مردن نه بووم. جا نازانم که ی سه ر ده نیتمه وه و کوچی دواپی ده فه رموم؟

لیره شدا ده مه وی شتیکی بلیم، به پیچه وانه ی زور هونه رمه ندی کورد من له نه ته وه که ی خوم رازیم. که س تا ئیستا بی حورمه تی پی نه کردووم. داوای دراو و مالیشم له که س نه کردوه تا بزانه ده مداتی یا نا. له لیقه ومانیشدا نایان داومی و رایان گرتووم.

شیتیریشم ته نیا بو دهرپرینی ئی حساسی خوم داناه و هیچ هه قم نیبه منه تیان به سه ردا بکه م. نه وان پییان ناخوش بی یا خوش من که شیتیرم بو هات ناتوانم نه یلیم.

«گه لیک قسه م له دلا بوو، حیکایه تم مابوو

که چی له به ختی که چم خامه نوکی لیته شکا»

له به ر شکانی نوکی خامه نیبه که له گپرا نه وه ی حیکایه تی دللی خوم واز دینم. نا من وه ک هه موو ئینسانیکی کورد به تاییبه تی کوردیکه ئیرانی هیشتا له دنیا یه کی پر له نه سراردا ده ژیم و نا کرئ رازه کانی ده روونم هه لپژم. تو بلپی کورد بگاته جیگایه ک و منیش نه وه نه ده بریم هه رچی ده بزانه بینووسم و قازانجی له زبان پتر بی؟

ئینسانم.

ژیا نم پی خوشه.

پيتم خۆشه له شارى ئاوهدان، له شهقامى پاك و خاوين له گهه خۆشه ويستان بگهريتم. پيتم خۆشه له ژوورى گهرموگور له سههر نويني نهرم وهركهوم. پيتم خۆشه سههر وهباسكيكى نهرم و نۆل بكههه. پيتم خۆشه كام خۆراك خۆشه له پيشم بى، پيتم خۆشه كام شهراب چاكه له جامدا بى. ده مهوى سهما و ههلهپهرينى نازداران ته ماشا بكههه. ده مهوى جوانترين باله ببينم، بۆ چاكترين ئۆپيرا گووى رابگرهه. ده مهوى بهرزترين سه مفاونيم بۆ لى بدرى. نامهوى دهريه دههه و سههر گهردان به، به ته نهى به كيتو و شاخاندا بگهريتم. له شهكهوت و زهندۆلان بخزيم، له سههر بهردى رهق بنووم. قۆنداغى رهق و ساردى تفهنگ بكههه سههرين. نانى وشك و كه پرواوى بخۆم، ئاوى سوپهه و گهرم بخۆمهوه، پيتم خۆش نيبهه لاقه فرته و چهنگه كه رهى نيهه گيانان ببينم، خوين و فرميسكم وه بهر چاو بكهوى، پيتم خۆش نيبهه به ته قهى تفهنگ و گرمهى تۆپ و هارهى ته ياره رابچههه.

- به لام:

چبكههه، كوردم

كۆيلههه

ئهوانه هه موو و ته نانهه كوزران و كوشتنهه بى له كۆيلههه خۆشههه.

هينهن

۵۲-۱۱-۲

كوردم ئه من

گه رچى تووشى ره نهجه رۆبى و چه سه رهت و ده ردم ئه من
 قهت له ده سه ئهه چه ركه سه پله نابه زم، مه ردم ئه من
 ئاشقى چاوى كه ژاله و گه ردىنى پر خاله نيم
 ئاشقى كيتو و ته لان و به ندهن و به ردم ئه من
 گه ره برسان و له بهر بى به رگى ئيمرو رهق هه ليم
 نۆكه رهى بيه گانه ناكههه تا له سههر هه ردم ئه من
 من له زنجيره و ته ناف و دار و به نده باكم نيبهه
 لهت له تم كههه، بكموزن، هيشته ده ليم كوردم ئه من

شيلان ئاوى ۱۳۲۱-۱۹۴۲

وتوو پيترى كچ و كور

كاكه گيان لاوى كوردى شوخ و شهنگ
 تا كهنگى ده بى وا بى ههست و دهنگ
 ديلى، ژيتر دهستى، ئه سيري، تا كهى؟
 پرووتى، نه دارى، فه قيرى، تا كهى؟
 له ژيتر زنجيره و كووتا ده نالى
 مه گهه ر ديوانهه، شيتى، عه ودالى؟
 تيفكره خه لكى هه موو نازاده
 هه ر توو خه مناكى هه موو كه سه شاده
 وه ره مه يدانى له رپى نيشتمان
 بكه قوربانى سههه و ماله و گيان
 كور:

ديدهه گيان كچى كوردى ژيكه له
 داوينى پاكه دووربى له په له

(لینین) راپه‌ری مائی چار شیوا
تو هیشتا چه‌پسی له ژیر چارشیا
کچی هه‌موو کهس ئیمرو سهره‌سته
ههر هه‌قی کچی کورده پی په‌سته
په‌سینه له پی تو زنجیر و کوژ
دیده گیان بده یاری برای خوژ
له گوین (ژاندارک) هه‌سته وهک مه‌ردان
دوژمن وه‌ده‌رنی له خاکی کوردان

۱۹۴۲-۱۳۲۱

خاوه‌نی زێر

له‌بار و قیت و قوژه خاوه‌نی زێر
ئه‌گه‌ر کووره و وه‌گه‌ر گوچه و شهل و گێر
به‌ژن باریک و شووش و شووره‌لاوه
ئه‌گه‌ر پیرتیکی خوین تاله و ورگ تیر
ده‌لین زانا و ئه‌دیب و خوینده‌واره
ئه‌گه‌ر نه‌یخویندبێ شه‌ش پیت و دوو دیر
به‌لام زێرت نه‌بێ سووکی ئه‌گه‌ر تو
بده‌ی دهرسی هه‌زاری وه‌ک شکسپیر

۱۹۴۱-۱۳۲۰

ده‌یلیم و بی باکم

هه‌چیکه‌ی بیته سهر زارم
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
ئه‌گه‌رچی بیکه‌س و زارم
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
ئه‌وی ئاغا بی بیکاره
جه‌بوون و قه‌لس و لاساره
دزی و رێگرتنی کاره
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
گه‌لی بی فیکر و ئیدراکن
گه‌لی بی خیر و ناپاکن
توخواکه‌ی کامه‌یان چاکن
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
ئه‌وه‌نده گێژ و بی هوشن
حه‌یا و ناموسێ ده‌فرۆشن
له‌بو ئازادی ناکوشن
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
خودای ئاغاوه‌تان قه‌نده
له‌بو قه‌ندن هه‌موو به‌نده
به‌حالی وان ده‌که‌ن خه‌نده
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
نیبانه بییری سهره‌ستی
ده‌که‌ن فه‌خری به‌ژێرده‌ستی
ده‌رۆن هه‌روا به‌ره‌و په‌ستی
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
له‌ تالان و برۆ ئازان
له‌ رێگرتن هه‌موو وربان

سوئندت بۆ دەخۆم ھەتا بمیتم
ئەو رازە لەکن کەس نەدرکمیتم

میتلاقە :

دەس ھەلناگری گوی پراگرە بۆم
تاکو پیت بلیم دەردی دلێ خۆم
ئەمن لە خاکی کوردی پروم
بەئای ساردی کانی دێراوم
بەشەوبای چپای بلند و سەرکەش
رەنگی پەلکی من بوو سوور و گەش
چاکەیی کوردانم لە چاوی دایە
لەناو گولاندا ئەو پەوایە ؟
کورد و ھەژارن من ھەژار نەبم
ئەوان داخدارن من داخدار نەبم
دەروونم رەشە ، جەرگم سووتاو
وەتی کوردستان داگیر کراو
لۆمەیی من دەکەیی وەنەوشە کەچی
بۆ خۆت سەرشین و دژ و ملکەچی

منیش بە دەردی تو گەرفتارم
پەرور دەیی خاکی کوردی ھەژارم
کە تو ھەناوت بۆ کورد بوو رەش
منیش بۆ کوردی سەرم نا لە ھەش
بەملی کەچم وەک کوردی دەچم
کە کورد ملکەچن منیش ملکەچم

شیلان ناوی - ۱۳۲۲

بەھاری لادی

بەھارە ، کاتی کارە ، خۆشەویستم بۆچی بێم بۆ شار
ئەگەر من بێمە شاری ، کێ وەئەستۆ بگری کاروبار ؟
ئەمن کرمانج و کرمانج کە ھات فەسلێ بەھار وەک ھار
دەبێ بخولیتەو کێو و تەلان و بەندەن و نیسار
ھەتا پەیدا بکا نان و نەبا بۆ خەلکی شار ھاوار

لەوێ دوو دەبێ قۆلێ ھەتا ئانیشکی ھەلمالی
ھەموو رۆژێ ھەتا ئیواری بچتە جووت و جۆمالی
کە بولیلێ شەوێ پەیدا بوو ئەنجا بێتەو مالی
بەبێ وەیی کەس ھەبێ بێشیلێ ، یاخۆ پشتی دامالی
کە نانی خوارد و لێی نووست تا بەیان نابێ لە خەو بیدار

ئەوئستا کاکێ جووتیاری بەکاری چابوک و مەزبووت
بەبێ باکی ، بەدلپاکێ ، بەپێخواسی بەسینگی پروت
دەدێرێ ئاو ، دەچینێ توو ، دەکا جێ شەتلی پەین و کووت
دەرێژێ ئارەقە ، پەیدا بکا تا بۆ منالی قووت
پشوو نادا ، وچان نادا ، وەرەز نابێ لە ئەرک و کار

ھەموویان توندوتۆڵ و گورجوگۆڵ و چوست و چالاکن
ھەموویان بێ فرۆفیل و بەکار و سادە و پاکن
لە لادیدا خراب زۆر کەم دەبینی نیر و مێ چاکن
نە ئالوودە بەئالکۆڵ و نە فییری بەنگ و تریاکن
دەبێ بێ دەرسی ئەخلاق لێرە بخوینێ کورپێرگەیی شار

بەتال و تفت و سارد و گەرم و ناخۆشی ژیان رادین
بەگژتین و بلێسە و بەفر و باران و ھەوردا دین
پەنیر و رۆن و ماست و ھیلکەت بۆ لە دێرا دین

خوری، مازوو، که تیره، دهغل و تووتن به ره می لادین
نمک خوردهی دهسی وهرزیره شیخ و حاکم و سهردار

دهکیشن زهحمهت و ناخون وهکو وان نانی خوړایی
دهکهن کار و دهپژن ناروق و ناژین بهریسواویی
له سهرباندا نییه پوز و ئیفاده و فیزی ئاغایی
له سایه زهحمهت و رنج و له سایه کار و نازایی
بهسهر بهری دهژین بو کومهل و گهل نابنه سهر بار

نییه داوین و دهستی خه لکی لادی پیس و ئالووده
له دهس ناچی و هخت لیره به خوړایی، به بی هودده
ئهوان وهک ئیوه ناژین ته مبهل و بیکار و ئاسووده
ئهوان وهک ئیوه ناخون شه ربهت و شه کراو و پالووده
له کوئی بین پلاو و گوشت و خوړشت و فر و فیسار؟

ئهوان وهک ئیوه ناکهن پوکهر و پاسور و ئاس و نهرد
یه کییک سهرگرمی شیوه ئیسته کانه، یهک خه ریکی وهرد
ئهوهی تر بان خه ریکه هه لده و پیر ئی له کیلگه ی بهرد
یه کییک مالو دهکا یهک داده چینی تازه شینا وهرد
ئهوهی تر هه لده په رتیوی لک و پویی چلووکی دار

دهبینی یهک ئهوه مه شغوولی هه لگتیرانه وهی بانه
ئهوهی تر داده مه زرتینی پلوسک و چوته گوئیسوانه
یه کییک کوتکی له دهس دایه، یه کییک بیلی له سهر شانه
یه کییک ده شکینی بهرد و یهک خه ریکی شووره هه لده
به لئی نابینی کاکی خوم له لادیدا که سی بیکار

کچییک پییه تی دوو گوژه به له نجه ده چته سهر ئاوی
کچیکی تر شه کوئی هه لگرتووه ده رواته پاراوی
ژنیک چهند ماشه ری پییه، ده بانه پیته بهر تاوی
ژنیک تر به ده ستاری ده هاری گه نمی بو دراوی
به ره و مال بوونه وه پوئیک و پوئیک ده چنه وه بو بزار

عه زیزم تو وهره ئیره که چاو له جوانی نابی تیر
بینه خاو و گیابه ند و هه لاله و سوئسن و شلیتر
له لایهک زاوه ماک ده روا، له لایه کی ده کهن هاویر
له لایهک باسکی هه لمالیوه بی ری مه دراوه بیتر
ده بینی دیه نی وا جوان له ناو بازار پی نازار؟

چ خوشه کار و کووری مه ر، چ خوشه پرمه که ی که حلان
چ خوشه فیتنه فیتی شوان، چ خوشه ئوحه که ی گوان
چ خوشه خرمه که ی خر خال و بازن و ژیرچه نه ی کابان
چ خوشه نه غمه که ی بلویر، چ خوشه لاوک و حهیران
چ خوشه دهنگی بالوره، چ خوشه هوه ره ی جوتیار

وه ره ئیره و مه پرسه تو ئه دی چارشیتو و رو به ند کوان؟
وه ره ئیره و بینه چاوی مه ست و به ژن و بالایی جوان
وه ره ئیره و بینه ورده هه نگاوی به ره و جی ژوان
وه ره ئیره و بینه نازی بی ری و ده سبزیوی شوان
بچو ناو ره شبه لهک بگوشه ده سی دزی ناسک و نازدار

شیلان ئاوی - ۱۳۲۲/۱۹۴۳

کيڙي لادى

کيڙي لادىي نه شميلي جوان چاک
بي فروفيل و هيدي و داوين پاک
ته تو هه زگماک و هها جواني
ته واليت چييه؟ ناوي نازاني
نيته کراسي هرير و پوپلين
گه وههري پيچراي له ناو خامي شين
(پودر) و (کريم) و ماتيکت نييه
هه نه تيستوه (تودي کلون) چييه؟
نه تکرد سووراو و سپياو چون دووري
له شاري، که چي هه ر سبي و سووري
(فيپر) ات لي نه دا بسکه که ت لوله
ريثيت نه گرت به ژنت و هک توله
لاجانگت و هکو گزنگي تاوي
هه ر بو خوي جوانه تيف تيفه ي ناوي
کولمه که ت و هکو گولاله ي گه شه
بي سوورمه ش چاوه مه سته که ت ره شه
و هکو فرميسکي ناشق رووناکي
و هکو ناونگي به ياني پاکی
فيپر نه بووي سيحر و کشته ک و نوشتوو
نه جگه گورگت، هه يه نه مووروو
مايه ي هوميدي کيڙي چاوه له تو
نازاني مه کر و جامبازي و درو
چارشيت نييه روو ناگري له که س
نامووسي خو ته پاسه وان و به س
به تاسکه تاسک و به له نجه ولارت
به به ژن و بالاي به رز و له بارت

توم هه ر له بيره

له شاييدا له وهختي هه لپه رينا
له خو شييدا له کاتي پيکه نينا
له کوڙي ماته م و گريان و شينا
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
به شه و تاكو به سه رما زال ده بي خه و
به ر و ژ تاكو دووباره ديت ه وه شه و
له کاتي کدا که ده دوينم نه م و نه و
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
زه مان يکي که ده چمه سه يري گولزار
له گه ل پولي ره فيقاني وه فادار
ته نانه ت وهختي ده سبازي له گه ل يار
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
له کويتستاني ده مي راو و شکاری
له مه زرايه که خوم هه لکرد له کاري
له جيژوانتي که ده کوشم مه مکي ياري
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
ده که م ته رخان له ربي تو دا ژيانم
له سه نگه ردا به ره و رووي دوژمنانم
به خاکی تو دم ي ناويلکه دانم
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
شيلوي ناوي ۱۹۴۴/۱۳۲۳

به دلی ساده و بههستی پاکت
به شهرم و حهیا و ناکاری چاکت
منت کردوه شیت و ویتی خوت
وهخته له سوپیان گیانم دهچی بوت

مههاباد - ۱۳۲۴

دواروژی پرووناک

له میژ بوو هه ققی کورد ده خورا به فیرو
له میژ بوو کورد بوو ده بکرد شین و روژو
له مهیدانی شه قینی دوژمنیدا
سه ری سهرداری کوردی بوو وه کو گو
به دهوری لاشی نیوه گیانی نه ودا
هه زار گورگ و چه قل ده بکرد ملومو
دهیان به ست بو کوتانی مه رج و په یمان
هه ناوی لپی ده هات بزچرووک و بو سو
له دیدا نه منیهی لی ببووه میمل
له شاری (شاره بانی) لی ببو سو
هه زار لاوی له به ندیخانه دا مرد
هه زار پیماوی ته نافی خرایه نه ستو
کوری کوردی له خوینی خوی ده گه وزی
کچی کوردی سهری کورد بوو وه نه ژنو
نه وهی سووکایه تی بوو کردی پیمان
نه ده کرا کهس بلتی بو و ده کهی بو؟
برا نیفهک، درا سهر پیچ و ده سمال
برا کیژ و درا کور پاله په ستو

گولستان و زه مندی کورده واری
به پیی دوژمن ده بوو پیش شیل و بوژو
ده بان کرد ده غلوانی ئیمه بهش بهش
ده بان برد دانه و پلهی ئیمه کوکو
نه وی گه می ره نیو دینا به زه حمهت
له مالیدا نه بوو خوی زمهه ریک جو
له کیسه ییدا نه بوو تالایی تووتن
نه وی سازی ده کرد سیگاری (ئوشنو)
به دوو گه ز جاوه وه خه ونی ده بینی
نه وی عه مباری شای پر کرد له په مم
په نیرو و رو نه کهی ئیمه به زاری
نه وان ده خورا، ده ما بو ئیمه هه ر دو
میشک و قاز و بارو که و مراوی
به شی وان بوو، به شی ئیمه ش په روپو
له شارا تاکو (تابین) جه رده و دز
ولانیان کورد بوو تالان و تاپو
هه موو سووک و چرووک و په ست و به دخوو
هه موو ناپاک و نا ئینسان و نامو
له بهر زولم و فشار و جه ور و بیداد
چلون تیک چو بوو لیمان رایه ل و پو
جلیت باز که نگه ده یوترا بلتی هه و
فه له خوی کوانی ده یوترا بلتی هه و
له ژیر باری گرانی زولمی دوژمن
ده بان برد مه زنه کانی گه وره نسکو
له پر جوولاه خه لک و تیکی رووخاند
بناخه ی کوشکی ئیستی بیدادی یارو

شکا بیگانه، پالاوتی له ترسان
 کوری کورد، هاته وه دیسان هلی تو
 مه ویسته، خوت مه گنخینه، مه ترسه
 له فیشال و له بوختان و له ده مگۆ
 هه ته حیزبکی دیموکراتی پیتشره و
 که پیتوبسته له دهوری کۆه بی کۆ
 له سایه ی حیزی دیموکراتی خۆمان
 له بالدار تپه ری نه ورۆکه پیرۆ
 ده سا خوت هه لکه ری بی به گورجی
 برۆ پیتش بی وچان، لی بخوره، باژۆ
 نه ما داخ و په ژاره و ماته م و خه م
 زه مانای هه لپه رین و به زمه ئیمرۆ
 له شایبی ئیمه دا نابینی ئیستا
 کچیک کی دل به خه م، لاویکی بی دۆ
 درۆزن بۆی بزر بوو، هاته مه یدان
 کچی نازا، کوری لیزان و هه قگۆ
 توخوونی دوزمنی به دکاره نابین
 که سووتاهه ده سی ئیمه به پیشکۆ
 زمانای ئیمه گه ر نازانی دوزمن
 ده بی حالی بکه یین نه وجار به برنۆ
 له پیشمان دایه دوارۆژیک کی پرووناک
 ئیتر ناخوری هه قی ئیمه به فیرو

مه هاباد - ۱۳۲۴

رۆژی شادی

رۆژی خۆشی و پیکه نین و داوه ته
 هه ی چ رۆژیک کی به قه در و قیمه ته
 جیژنی سه ره به ستی و ده می نازادییه
 کاتی عه یش و نوش و شایبی و شادییه
 بهرگی رهش ئیتر له بهرمان دادرا
 بهنده کی دیلی و ئه ساره ت هه لبرا
 سه ر بلیندین چونکه وا ئالا که مان
 هه لکراوه گه یییه ته شقی ئاسمان
 په رچه می سوور و سپی و سه وزی ئه مه
 شادیه یینه لابه ری ده رد و خه مه
 سووره که ی یانی ئه وه ی بیته بنم
 خوین ده بی برژینتی بۆ پاراستنم
 سپیه که ی یانی که سیکه روو سپی
 هه یج شتیک نه یکرد بی مات و کپی
 سه وزه که ی دینیتته بهرچاوان ولات
 ئه و ده مه ی فه سللی به هاری جوانی هات
 تیشکی رۆژی کورد له ژیر هه وری سیا
 هاته ده ر ئه نگاوتی وا لووتکه ی چیا
 دوو گولی گه نمیش ده لئی هه ر کشتوکال
 زۆر بکه ن مشتی بکه ن عه مبار و چال
 پیت ده لئی نووکی قه له م؛ نووکی قه له م
 زۆر له شیر باشته ر ده پاریزی عه له م

مه هاباد - ۱۳۲۴

یادگاری شیرین

چاوه کهم! چاوی رهشی تو نافع تی گیانی منه
گیانه کهم! برژانگی تیژت نوکه رمبی دوژمنه
شیری دهستی شیری نالایه برؤ پاکشاه کهت
جهرگی لاویکی هه ژاری کوردی ورد پی بنجنه

دیده کهی به خوماری تو تورکانه به دمهستی دهکا
بو به مهیلی وا به کیشه و فیتنه و خوین رشتنه
به ژنه کهت سیداره به، که زیهت تهنافه زو به دهی
بیخه نه ستوی من که کوردم کورد به شی خنکاندنه
زامی جهرگی من به فهرمووده ی گراوی سواری کورد
مهله می هه ژهنگی گواره و نارهقی بهر گهردنه
ناره زومه هیچ نه بی جاریکی ماچ کهم زاری تو
ناره زوی من چو که، نه ما تا بفهرمووی شیرنه

دل به گرمه ی تو پی گه وره ی دوژمنیش رانه چله کی
داده خور پی نه م دل نه ما به خرمه ی بازنه
خه لکی دنیا رازی دل داری به بیتهل پیک ده لپن
راسپارده ی لاو و کیژی کورده ئیستاکه ش شنه

پوژی به ختی هه ره ژیر هه وریکی ره شدا لاوی کورد
تاکو روخساری کچی شاری له پیش چاوان ونه
نایه لئ گۆشه ی برۆ کهت ده رکه وی چارشیه کهت
نه ی له دهس نه و چلکه هه وره مانعی مانگ دیتنه

چون ده بی سهر به ست گه لی ژیره ده ست که کچ دابه سته بی
بهس نه بی نه و کویله تی و نه و کچ له ژوور دابه ستنه
دهرکی داخستوو له تو بابت که چی دهرکی نییه
دهرکه داخستن له تو دهرکی هومی د داخستنه

دازینه، مردنه، ناخر هه تا که ی پیت بلین
نابج بیتنه دهر له مال، مافی ژبانی کوا؟ ژنه
لاده چارشیه ی رهشت با ده رکه وی کولمه ی گهشت
چون له قهرنی بیسته ما زور عه بیبه نه و پرووگرته

کیژی خه لکی بو می ناتومی دروست کرد و نه توش
هه ره ده زانی ناوی (نه ستیولک) و (دهرخونه) و (پنه)
فیری زانست و هونه ره بو نه و له سایه ی خویندنی
توش ته شیمان بو ده رتسی یادگاری شیرنه
نه و به ناسمانا فری، دنیا گه را، چووه بن به حر
دهک نه میتم کاری ئیهوش هه ره له ژوور دانیشتنه
کور به زینه نه و له عیلم و نه و له کار و سه نعه تا
گوره ویشه سه نعه تی تو، پیت خه نی بووم بیچنه

نه و په چه و پروو به ند و چارشیه ی نه دیوه نه کی تو
نه و شر و شالاته دیاری دوژمنی دل چلکنه
کیژی شیخ و کیژی حاجی و کیژی ناغا ره نجه رۆن
کیژی نازاده نه وی ژینی به نووکی گاسنه
شه نگه بییری یار و دهسباری کوری کۆچه ره نه بی
چون ده گاته جی هه وار و هۆبه نه و بارگه و بنه؟
قه لشی ده ست و کولمی سووتاوی کچی لادی نه بی
چون ده گاته دهستی دهسبر نه و هه موو تا تووتنه؟

نیسک و نوک و ماشی ناو عه مباری ناغای مفته خور
پاک له سایه ی دهسکه نه ی زین و مرۆت و سوپسینه
شوره ژن بنکوئل نه کا برکه ی به قرحه ی نیوه رۆ
چون له کاله ک تیر ده بی نه و زگ زله بیستان رنه؟
کوا مه تاعی کورده واریمان ده چوو بو هه نده ران؟
گه ره سه ره به ستی نه ژبیا نه و کچه مازووچنه

بیر و هاویری له گه ل کاکى نه کردبا بن پشک
چۆن ده مانبوو ئه وهه موو گوشت و په نیر و بهرگنه ؟
دهست و کهرکیتی کچی نازداری ههوشاری نه با
چۆن ده پازاوه به قالی شسار و بازاری سنه ؟
با ههزار (زى) و (گادهر) و (لاوینی) روونیشمان هه بی
تاکوژن نازاد نه بی، سهه رچاوه که ی ژین لیخنه
کۆیله تی باوی نه ماوه، کیژی کوردی خو شه ویست!
پاپه ره، ههسته له خه و، ئاخو چ وهختی خه وتنه ؟
دهرکه بشکینه، په چه بد پینه، پاکه مه دره سه
چارى دهردی کورده واری خویندنه، هه ر خویندنه
دایکی زانایه کوری نازا ده نی ریتته خه بات
من گوتم تۆش تی بگه (ناگاته دهر بایه زنه)
گواره که ی زیت به کار نایه، له گوئی بگره قسه م
لایقی گوئی تۆ عه زیم شیعی ساده ی (هیمنه)
مه هاباد - ۱۳۲۴

رێبه ندان و شاعیر

رێبه ندان! دیسان هاتی هه وه سه رمان
ره قمان هه لینی دیسان له سه رمان
به سوژه ی زریان پیاوی ده که ی سړ
به کپتوه و باکوت ئاژهل ده که ی قړ
ړی و بان ده به ستی به به فر هه موو
له بهر په ساران هه لده نیی ړنوو
پرووشه و مژ و که ره سیسه که ت
ته پ و تومان و هه واپیسه که ت
پیی هه وه هه زار نازار و ئاهۆ
کۆخه و هه لامه ت، له رز و چه ق و چۆ

که تۆ ته شریفی ناشه ریف دینی
دلی گه لی کور داده خو رپینی
ماشین و رینگای ئیسفالتی نییه
به و سارد و سو له عیلاجی چییه
به هه چه هه چی که ری چۆن باری
لادیبی کوردی ده گاته شاری ؟
هه ژار لیی ده بری ئاو ردوو و زمه هر
کور و ژمه ی ده کا فه قیر، مالانگه ر
سه ر ده نینه وه پییر و نۆ جوان
بی په رستار و بی داو و دهرمان
به خیر نه هاتی مانگی مژ و ته م
دینی بو ئیمه گه لیک دهر د و خه م

رێبه ندان:

شاعیر مال شیواو بو دژ داماو ی
گیژی، خه و ئالووی، شیتی خه رفاوی ؟
بو چی تۆ ناگات له دنیا نییه ؟
بو چی نازانی ده نگوباس چییه ؟
بو به من ده لیی قسه ی سویر و تال
بو چی نازانی بی خه بهر! ئه و سال
زریانم هینای بو کورد نازادی
شه مالم هینای بو ئیوه شادی
مژ من هات و مژ هه ژاری
ره واند په کجاری له کورده واری
به که ره سیسه و پرووشه و سیخوار
ئاواتی کۆنی کوردم هینا خوار
له رۆژی مندا کورد به پروو سووری
هه لی بژاردوو ره ئیس جه مه ووری

جا ئو جار باوی کوردی دپتهوه
ئاسووده دهبی، دهحه سیتهوه

شاعیر:

گیانی شاعیرت دهکه م به قوریان
وا هاتووی ئهوسال مانگی رپه ندان!
دهک به خیرهاتی قهدهمت پیروژ
به قوریانت بی جیژنه کهی نه ورۆز
رۆژی تو جیژنی گه وره ی کوردانه
ناوت دهرمانی ژان و دهردانه
ئهوسال به هاره بو ئیمه زستان
بهری دوزمنی کورد و کوردستان

هه واری کرماویله - ۱۳۲۵

بژی دیموکرات

مزگینیم دهبه دهگه ی به ئاوات
کورد له سایه ی حیزی دیموکرات
حیزی دیموکرات تو ددها نه جات
پیاده ی نه و شاهی دوزمن دهکا مات

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

کورد هگیان! ئه ورۆ چاو و دلت پروون
لاوانی ولات پاک ناماده بوون
تهمای وهیانه راپه رن، ببزوون
لیوی دوزمنی هه رزه گو بدروون

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

پتکیان هیناوه له شکرکی چاک
له لای ئازا و به کار و چالاک

هومیدم وایه لاوانی خوین پاک
به خوینی خوینان بپاریزن خاک

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

هه موو به جهرگ و نازا و دلیرن
هه موو بی باک و دلپاک و میرن
له ناو سه نگره ردا له وینه ی شیرن
نه تهوی بی شک پییان ناویرن

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

پیشمه رگه ی کوردی له مهیدانی جهنگ
به رگه ی ناگری نه شیر نه پلنگ
دوزمنی ئیمه تازه بکا دهنگ
سینگی دهسمن به گولله ی تفهنگ

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

رۆژی به رگری و شه ر و تهنگانه
پالنه وانیکه هه ر یهک له وانه
به کویری چاوی پیسی بیگانه
ئه ورۆکه رۆژی جیژنی کوردانه

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

مه هاباد - ره شه مه ی ۱۳۲۴

رۆژی خوشی

رۆژی جیژن و خوشییه تپه ر بوو رۆژی دهرد و خه م
هات شنه ی ره حمهت به جار یک رای رفاند و بردی ته م
دی له هه ر لایکی قاقای پیکه نینی کیژ و کور
دی له هه ر سووچیکی نه غمه ی ساز و تار و زیل و به م

هه تاوی ئیقبال

رۆیی خهه هاتهوه ههنگامی سرورور
جیژنهیه بهزمه زهه ماوهنده سوور
تیشکی زیرینی هه تاوی ئیقبال
له کولاکهه گهلی کورد هاتهوه ژوور
کوانی؟ له کوئییه؟ بیینی بهزم
بدری دوژمنی خویری مه غرورور
سه ره به خو بووین و له ژیر باری خهه
هاته دهر میلله تی ئازاد و جه سوور
هه لکراوه له ولاتی ئیمه
په رچه می به رزی سپی و سهوز و سوور
خومی شیواوه، په ریشانه، کزه
دوژمنی قین له زگی رق ئه ستورور
کوری کورد حازره به خوینی خوئی
له هه موو لاهه بیاریزی سوور
کچه کهی حازره فیشه کدانی
له ملیدابی له باتی به رمورور
تازه ناویری به خاکی کوردا
نه تهوی ئیمه بکا چیدی عبورور
هه ره به رز بیتهوه ئالای کوردی
نیشتمانی بی خویش و مه عمورور
بو فیداکاری له رتی میلله تدا
هه ره بی (قازی) ره ئیسی جه مهورور

گه رچی زستانه به فر دایپوشی ئه ورژ گشت ولات
خاکی پاکی ئیمه خه ملیوه وه کو باخی ئیرهم
جیژنی ئیستیقلالی کوردستانه، رۆژی شادییه
جیژنه پیروژه له لای هاوولاتی خووم ده کهم
نوجوانان! دهی به قوربانانان دههه کارئ بکهه
بو ته ره ققی کورد و بو پاراستنی خاک و عه لهه
بو نه جاتی نیشتمانی خوشه ویست کارئ بکهه
زوو دهی بیین له چهنگی دوژمن و دهستی ستهه
هه ره که سی بو لای سووری نیشتمانی ئیوه بی
بیکوژن، وردی بکهه، بینیره نه مولکی عه دههه
لاوه کان! دلپاکه کان! چالاکه کان! پیشمه رگه کان!
ئیوه شیر لئ بسوون و ئیمه پردهینه قه لهه
هه ره به یه کگرتن له دهست بیگانه دینینه ده ری
خاکی پاکی کوردهواری، نایه لئین بو کهس نه لهه
جیژنه پیروژه ده کهم لیت و ده لیم خویش بی، بی
ئهی ره ئیس جه مهووری کورد و پیای زانا و موخته رهه
توم به خوا ئه سپارد و ئه سپاردم به تو ئهی (پیشه و ا)
میلله تی دلپاک و چاک و نیشتمانه جوانه کهه

مه هاباد - رتیه ندانی ۱۳۲۴

رہشہ مہ

دھک بہ خیریبی قہ دہمت خیرہ چ خوشی رہشہ مہ
تاکو تو ہاتی نہ ما و تپہری رژی رہشی مہ
ئیسستہ کہ کوردہ ہموو بی ہم و بی دہرد و خہ مہ
شادہ، نازادہ، دہکا گالتہ و گہ پ، کہ یف و گہ مہ
نیشتمانی ہموو رازایہ و ہ، باخی ئیرہ مہ

شین و رژی بوو بہشی کورد و سہری نابوو لہ ہہش
چون لہ نازادی بریک نہ یسوو ئہ ویش بہ ہرہ و بہش
کوردہ واری ہموو داگرتبوو ہہور و تہمی رہش
نہ دہبینرا لہ چ لا تیشکی گہ لاویژی گہش
بہشنہ بایہ کی رہحمت رہوی ئہ و ہہور و تہ مہ

ہاتہ مہیدانی کوری کوردی و ہکو فیلی دہمان
ہہولی نازادی دہدا ئہ و بہہ مہور و ہخت و دہمان
دوژمنی کوردی ئہوی دیت و ترووسکایی نہمان
دہشہ کینیتہ و ہ با ئیسستہ کہ ئالایہ کہمان
سہر و مال و کس و کارم بہفیدای ئہ و عہلہ مہ

لاوی کوردی لہ ہموو لاوہ و ہکو شیری ژیان
دیتہ مہیدان و دہلی: من دہمہوی مافی ژیان
تازہ ہلناخہ لہ تی ئہو، بہقسہی نہرم و نیان
دوژمنی میللہ تی کوردی ہموو توورہن کہ دییان
ئہ و بہسہریہستی دہژی، دوژمنی زور و ستہ مہ

مہاباد - رتیبہ ندانی ۱۳۲۴

دایکی نیشتمان

لہ کاتی نیوہشہ و دا بوو شہوی دی
ژنیکی پیر و رہشپوشم لہ خہ و دی
بہ پاریز چومہ پیش لی و گوتم پی
چکارہی دایہ پیرہ، پیم بلئی کی؟
لہ بہر چی وا دژ و دامواوی دایہ
چ قہ و ماوہ کہ وا شیواوی دایہ؟
چیہ؟ چوئہ لہ بہر توڈا جلی رہش؟
سہر و شان و ملت بو ناوہ تہ ہہش؟
گوتی نازانی رولہی ہیچ نہ زانم
ئہ من کی؟، رولہ دایکی نیشتمانم
لہ تاوی ئیوہیہ وا مات و گرژم
لہ سوئی ئیوہ دہسووتیم و دہبرژم
دہبینم ئیوہ داماو و ہہژارن
کز و خہ مبار و زار و لیو بہ بارن
منیش بوہ پیریشان و پہشیوم
دہبینی باری خہم نیشتوہ لہ لیوم؟
نہ خوشن ئیوہ، بوہ من نہ خوشم
ئہ سیرن ئیوہ، بوہ رہش دہپوشم
بہقوریانت دہبم ئہی دایکی دلسوژ
مہ بہ چیدیکہ تو دلتنہنگ و ئالوز
تہ ماشاکہ کوری تو شادن ئیستا
ہموو سہریہستان و نازادن ئیستا
دہزانم رولہ گیان خہ لکی مہاباد
لہ ژیر دہستی کران رزگار و نازاد
بہ لام رولہم برای ئیوہ لہ سہقز
تہ ماشاتان دہکەن داماو و سہرکز

چ شه‌رمه کاری ئیوه پیکه‌نین بی
به‌لام کاری ئەوان گریان و شین بی
ئەگەر پیت خۆشه جلکی رهش نه‌پۆشم
بکه‌ن ئازاد کورانی دیم و خۆشم
له‌به‌ر خۆت دارنه دایه جلی رهش
دلته روون بیته‌وه کولمه‌ت بیی گه‌ش
هه‌نيسکان به‌س بده چیدی مه‌که شین
ببینه به‌یره‌قی سوور و سپی و شین
ببینه (پیتشه‌وا)ی مه‌شه‌ووری ئیمه
ببینه تو ره‌ئیس جه‌مه‌ووری ئیمه
ببینه هیتزی پیتشه‌رگه و بزانه
که نووکی نیتزه شمشیری ئەوانه
له‌ئیر ده‌ستی ده‌کا رزگار و ئازاد
ته‌واوی کورده‌واری وه‌ک مه‌هاباد

مه‌هاباد - ۱۲/۱۱/۱۳۲۴

نه‌ورۆزی رزگاری

به‌به‌رگی سه‌وزه رازاوه قه‌د و لاپال و شیوو دۆل
چرۆی ده‌رکردوو دار و ملی دا یه‌کتیری گیاوگۆل
به‌سه‌ر به‌فری که‌ویدا کرد شه‌مالی خاکه‌لیوه خۆل
ره‌فیعان رۆژی کوردانه به‌هاره جیژنی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جیژنه پیرۆزه

چله‌ی زستانی ناخۆش بوو ته‌زووی سه‌رمایه پیاوی سپ
ده‌کرد و کووچه و کۆلان له‌ به‌فر و لیته بووبوون پر
به‌هاره‌ت و ده‌خه‌ملتی کیوو ده‌شت و به‌نده‌ن و لاخیر

ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره، جیژنی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جیژنه پیرۆزه

به‌سه‌وه‌ی بای به‌یان لیتوی کراوه خونچه‌یی خه‌ندان
له‌سه‌ر چل بلبلی شه‌یدا له‌ خۆشی گۆل ده‌لی به‌ندان
به‌جی هات ئاره‌زووی لاوان و گه‌رمه‌ کۆری گۆوه‌ندان
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره جیژنی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جیژنه پیرۆزه

له‌ خۆی داوه به‌ره‌لبیتنه کچی کابانی گه‌ردن کیل
به‌ناز و غه‌مزه ده‌روانی، ده‌کا شینکه‌ی نه‌رم پیتیل
له‌گه‌ل بۆنی وه‌نه‌وشه تیکه‌لاون بۆنی عه‌تر و هیل
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره، جیژنی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جیژنه پیرۆزه

سه‌ری کویتسانی به‌رزی کورده‌واری تیتی نه‌که‌وتوو خال
له‌ ده‌شت و به‌رپه‌ساران هه‌ل‌دراون چادر و ره‌شمال
نه‌مان بیگانه تاکو جیژنه‌مان لی تال بکا ئەوسال
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره جیژنی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جیژنه پیرۆزه

حه‌ساوه پیاوی رووتوقوت و بی ئەنوا و بی ئیروو
ژیاوه گیانله‌به‌ر دیسان، له‌ کون هاته‌ ده‌ری میروو
له‌سه‌ر گویتسوانه ده‌خوین به‌پۆل پاساری و سیروو
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره، جیژنی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جیژنه پیرۆزه

لهسه ترۆپکی ئەو کێوه
په نجه له بلوێر ببزێوه
با کێوه که دهنگ داتهوه
شاعیریش خه و بیباتهوه

هه واری کرماویله - ۱۳۲۵

کورد و نازهربایجانی

تیپه‌ری ئه‌بیامی دیلی ئیسته هه‌نگامی ژبانه
خۆی مه‌لاس دا مامه‌ریوی نۆیه‌تی شییری ژبانه
هه‌رچی پیت ده‌کری بکه ئه‌ی دوژمنی خوێری و بزانه
باوی لاوی کورد و تافی گه‌نجی نازهربایجانه
خۆی له خویناودا ده‌بینی هه‌ر که‌سیک دوژمن به‌وانه

با له قور نیشی و له هه‌ش نێ دوژمنی وان پیل و شانی
چونکه ئه‌ورۆ یه‌کتیری گرت کورد و نازهربایجانی
ئه‌وکی ئیستیعماریان گرت وه‌ک به‌لاکه‌ی ناگه‌هانی
نازه به‌ربوونی مه‌حاله تا نه‌دا یه‌کجاری گیانی
سوحبه‌تی پێ ناکری په‌نجه‌ی به‌هیزی ئه‌و دوانه

ئه‌و که‌سه‌ی چه‌ندیک له‌وه‌ی پیتش لیتی ده‌دا لافی خودایی
نه‌یده‌هیتت ئیمه هه‌مانی قه‌ت له‌گه‌ڵ یه‌کتیر برایی
کوانی له‌کوئییه‌ بپینی پۆلی پیتشمه‌رگه و فیدایی؟
تی بگا نای بی له‌ده‌ست ئه‌و نۆجوانانه ره‌هایی
ئه‌و کورپی سمکۆی دلپه‌ره، ئه‌و نه‌وه‌ی سه‌تارخانه

لاوی نازای کورده‌واری نیره شییری کاتی جه‌نگه
گه‌نجی نازهربایجانی وه‌ک پله‌نگی تیتر چه‌نگه

89

تیگه‌یشتن نۆکه‌ری بیگانه بۆ وان عار و نه‌نگه
په‌نجه‌یان ئیستا له‌سه‌ر شیره، له‌سه‌ر ماشه‌ی تفه‌نگه
هه‌ر به‌ئاسته‌م بپته روو بیگانه ده‌کریته نیشانه

کۆشکی زۆرداری جمیوه، هه‌ر نه‌ماوه زۆلم و بیداد
وه‌ک به‌هه‌شت خه‌ملیوه خاکی پاکی کوردستانی نازاد
مولکی نازهربایجانیش بۆته‌وه مه‌عموور و ئاباد
دوژمنی بیگانه بتبینم هه‌میشه په‌ست و ناشاد
چۆن ببوویه باعیسی ویرانی ئه‌م دوو خاکه‌ جوانه

کورد و نازهربایجانی هه‌ردوو داویان ره‌وايه
هه‌ر بزین و پایه‌دار بێ یه‌کیه‌تی ئه‌م دوو برایه
میلله‌تی ئیمه هومیدی زۆر به‌کاری پیتشه‌وايه
ئه‌و کورپه‌ نازا و نه‌به‌رد و مه‌رده بۆ میلله‌ت قه‌لایه
ده‌ک بمینی تا ئه‌به‌د ئه‌و کورده‌ زانا و قاره‌مانه

ته‌وریز - ۱۳۲۵/۲/۶

رۆژگاری ره‌ش

ئه‌و سال جیژنه‌مان تاله
دوژمنی زالم زاله
لاو جییان سیاچاله
ده‌ستی دۆیان به‌تاله

گالته‌وگه‌پ و پیکه‌نین
شه‌وداوه‌ت و هه‌لپه‌رین
جیگای خوین دا به‌شین
دیسان خه‌میان دابه‌شین

90

پۆلی جوان و نهشمیلان
دهستهی دهسمال ته نزیلان
ئهو سال ناچن بو دیلان
نهنگه دیلان بو دیلان

برا نانی سه رخوانان
گرا لاوی گویتسوانان
کال بووه په نجهی جوانان
کوانی گهمهی جی ژوانان؟

وهپاش کهوت خه باتمان
داگی راره ولاتمان
تیپه پری رۆژی هاتمان
رووخا کۆشکی ناواتمان

نه هاتی و تهنگانهیه
باو باوی بیگانهیه
خه زری ئه و یه کانهیه
لیمان له به هانهیه

بووینه وه دیل و یه خسیر
ولاتمان کرا داگی ر
راوکه ر بوونه وه نیچیر
یوسف خرا نه ناو بییر

حکوومهت نیزامییه
تۆزیک ئازادی نییه
ئامانجی دوژمن چییه؟
قرکردنی خه لکییه

که شه و داها ت دیژبانی
لیمان دهچته سه ربانی
تفهنگی له سه ر شانی
بوته رۆسته می سانی

دهلی فه رمووی فه رمانده ر
له شامه وه تا سه حه ر
هه ر کهس له مال هاته ده ر
(کلکش بکن پسر)

داخرا ده رکی رۆژنامه
شکا ون نووکی خامه
کو ردی نووسین هه رامه
دوژمن دهلی بی تامه

درا ن کاغه ز و ده فته ر
گیران شاعیر و نووسه ر
کو مه لیک بوون ده ربه ده ر
کو مه لیکیش ده سه سه ر

خویندن به زمانی خو مان
سووچ و تاوانه بو مان
چاپخانه و بلیندگو مان
بوونه به ردی بن گو مان

له لایه ک قات و قپه
له لایه ک کوشت و بره
هه موو کهس حالی شپه
دوژمن نان و دۆ بره

ئاژان وهكو سهگي هار
دهخولتینهوه له ناو شار
درۆزن و ریاکــــــــــــــــار
دز و جهرده و بهدکردار

بهرتیل خۆر و گورگه مېش
وهك سهگي سهر خۆله مېش
چه نه سووک و دهم له پېش
به فېشال و كېشه كېش

ئهنیه وهك دال و قهل
بلاو بوونهوه ناو گهل
كئ ئازايه بلئ لهل!
هه تا بېكه ن شیت و شهل

بو خو بان پئ راده گهن
خه لكی له كونه رهش دهكهن
تا پشووی دئ لئیی ددهن
به قه مچی وهك خه ره زهن

له پیاوی ئازا و سهركهش
له زهحمه تكینشی بئ بهش
ئاخنراوه كــــــــــــــــونه رهش
نابینی كهسئ پرووگهش

دهستیان كرد به ره شبگیر
ناپارێزن جوان و پیر
دئ زرهی كۆت و زنجیر
ههر لیمان دهسوون شمشیر

پیاوی مازاد و مالیات
دهسوورپینهوه دتههات
دهستیئن دهغل و داهات
له کرمانج و ئاغوات

ئاغا زانی ئه و جار
ئه و قهنده ژههری ماره
پیشببینی كاك هه ژاره
ئیسئا شق به خه رواره

قهندی به زاری تاله
دهدا باجی پینج ساله
چاو لئ پۆشین مهحاله
كار ئیسئا به گۆپاله

نۆشی گیانی بئ هه ی گۆر
گیژی، گهوجی، له خو گۆر
با ههر سههری بكا شوور
بو دوژمنی مچ و مــــــــــــــــوور

بهقهند و شهكر و كووتال
بو ئیمه ی دینا رامال
ئیسئا كهوتوووه وهك سیپال
له گشت لا دهیده ن ره پال

سواریان كردن پیاده
جامیان كردن بئ باده
داریان كردن ئاماده
شههید کران (به گزاده)

له سه قز و له بۆكان
شین و شه پوره و گریان
تیکۆشه ره له دار دران
قاره مان له ناو بران

له چوارچرای مه هاباد
له كانگای بیبری نازاد
دهستی رهشی ئیستیبداد
چه قانندی داری بیبداد

له کاتی نیوه شه و
له جهنگه ی شیرن خه و
کرا کاری نار ه و
له دار درا پی شه و

رۆله ی وه فاداری کورد
پی شه وای ئارام و ورد
بۆ کورد ژیا، بۆ کورد مرد
گیانی فیدای گه لی کرد

زانا بوو، کورد په ره و
پی شه و بوو، رابه ر بوو
هه ر کورد نه بوو به شه ر بوو
خه می خه لکی له به ر بوو

بۆیه دپوی ئیستیعمار
کۆنه په رستی زۆردار
زالم، خوینرپیژ، به دکردار
بۆیان ناماده کرد دار

رۆله ی کوردی بلیمه ت
نه ترسا له دار و په ت
پشتی نه کرد له میلله ت
وا ده بی زیپک و هیمه ت

به لام کورد نه نابه زی
به و زه برانه ناته زی
له رقان لیو ده گه زی
که سوار بوو دانه زی

داخداره، خوینی دیوه
بیداره، خوئی ناسیوه
له دوژمن راپه ریوه
باسکی لی هه لمالیوه

به کار و توند و تۆله
خوئی ساز ده کا بۆ تۆله
ورد ده کا وه ک پرپۆله
تاج و ته خستی نه و زۆله

کور و کچ و پیا و و ژن
ئیستا لیوان ده کروژن
ده رۆستیان نایه دوژمن
ده ی نه نجمن، ده ی کوژن

کچی مه‌هاباد

له‌باری، نازهنینی، نهرم و نۆلی، دلتته‌ری، شادی
له‌چاوی به‌د به‌دوور بی‌ئی کچی جوانی مه‌هابادی
له‌جوانیدا، له‌پاکیدا، نییه‌هاوتات و نازانم
فریشته‌ی ئاسمانی یانه‌په‌روه‌ده‌ی په‌ریزادی؟
سه‌ری کولمت گه‌شه‌هه‌روه‌ک گۆلی کویتسانی کوردستان
له‌به‌ر به‌ژنت ده‌بی‌سه‌ر دانۆینی خه‌لفی شمشادی
دلی سه‌د عاشقت کرده‌نیشانه‌ی تیری موژگان
کچی کوردی له‌تیر ئاویتنا مه‌علوومه‌ئوستادی
به‌شمشیری دوو ئه‌برۆت جه‌رگی خه‌لکی له‌ت ده‌که‌ی دیاره
ده‌زانی چه‌ک له‌کار بی‌ئی، کچیش بی‌تۆرمه‌ی مادی
له‌سویتیانت وه‌ها دیوانه‌بووم چاومه‌ستی خوین شیرن
له‌قه‌رنی بیسته‌ما ره‌نگه‌ره‌چاو که‌م کاری فه‌ره‌ادی
ئه‌ویستا تۆله‌وی دلی ده‌سی بی‌گانه‌ی و ئه‌منیش
له‌دووری تۆده‌کیشم ره‌نج و دهرد و داخی بی‌مرادی
زه‌مانه‌(هیمن)ی تۆی ویلی ده‌شت و چۆل و سه‌حرا کرد
فه‌رامۆشی مه‌فه‌رموو، جاروباره‌هه‌ر بکه‌یادی
شبه‌ره‌زان - ۱۳۲۶

به‌هاری کوردستان

شه‌مال‌هات به‌گاله‌گان
هه‌ور بوون گه‌وال گه‌وال
پشکووت گۆلی گه‌ش و ئال
بلبل که‌ه‌وته‌نالنه‌نال

به‌له‌نگی‌زه، به‌باران
به‌شنه‌بای به‌هاران
توانه‌وه‌هک جـاران
که‌وی به‌فری نیساران

نه‌ما مژ و سه‌رما و سۆل
نه‌سیخوار ما نه‌سه‌هۆل
ته‌رت و رژد و شیوو دۆل
لیی هاته‌ده‌ر گیا و گۆل

ده‌شت و چیمه‌ن پازاوه
کیو و به‌نده‌ن نه‌خشاوه
زۆنگ و چینکه‌ژیاوه
گیا سه‌ری پیوه‌ناوه

له‌هه‌وشین و گه‌ده‌ه‌ه‌ند
له‌کویتسانی ده‌سامره‌ند
هه‌لز و بیزا و گیابه‌ند
تیک چرژا، بوته‌زه‌مه‌ند

مه‌ندۆك و خاو و كه‌ما
له نه‌رمان و ئه‌سته‌ما
به‌سروه هاتنه سه‌ما
وه‌يشووومه و سه‌رمانه‌ما

ويستاوه زه‌نگۆل زه‌نگۆل
ئاو‌نگ له‌سه‌ر په‌لكي گۆل
له‌سه‌ر چلي سووره‌گۆل
بلبل ده‌خويني به‌كۆل

ديسان له چيا و له رازان
دي سيره‌ي سه‌قر و بازان
پيم خوشتن له سازان
له ئاهه‌نگ و ئاوازان

بژوينه هه‌مـوو و لات
زيندوو بوته‌وه مالات
جه‌نگه‌ي بانه‌مه‌ري هات
به‌ره‌و كوستان چوو خيالات

ديسان هات وه‌كو جاران
هه‌وه‌هوي شوپه‌سواران
ويه‌ري جليت و داران
خرمه‌ي نال و بزماران

هات خرينگه‌ي زه‌نگ و قۆر
لوشمه‌لوشم و هوپه‌هۆر
هوڤه‌هۆق و بوپه‌بوپ
حيله‌ي جانوو ئه‌سپي توپ

كار و كووري بز و مه‌ر
لرفه‌ لرفي لۆك و نه‌ر
كوپژني ئه‌سپي به‌دغه‌ر
گوپچكه‌ي پياوي ده‌كا كه‌ر

وه‌نه‌وشه‌ي جواني خوشتبو
هاته‌ ده‌ر له ليوي جو
دار ده‌ري كـردووو چرو
كه‌رويشكه‌ي كرد گه‌نم و جو

سويسن و به‌يسون و شليير
رواون له جيگاي زه‌نووير
قه‌لبه‌زي به‌ست ئاوه‌لدوير
شه‌پۆلان ده‌دا ئه‌ستيير

بوئي خوشتي هه‌لاله
پياو مه‌ست ده‌كا له نواله
وه‌ك شه‌هيه‌ده گولاله
له خويناوا شه‌لاله

گرمه‌ي هه‌وري به‌هاران
دي به‌يان و ئيـسواران
خوناوه‌ي ورده باران
ته‌ر ده‌كا گه‌لاي داران

ئه‌و ترۆپك و نشيـوه
ئه‌و يال و خـر و شيـوه
له گوين به‌هه‌شت خه‌مليـوه
كي مه‌لبه‌ندي واي ديـوه؟

تیرهگ و گهوه و لاپال
پیی دادرا تارای ئال
سه رچاوهی سارد و زولال
هه لقوئی وهک زیوی قال

هات له رهوهز و زهردان
قاسپهی کهوی سهر بهردان
ورته ورتی هه و پیردان
دی له ناو شینا و هردان

له کن کارژیله و بهرخهل
له کن بز و مه ری شهل
که بویان هه لکه وئی ههل
کچ و کوپ ده کهن هه مزهل

کیژۆلهی شوخی جوان چاک
شو پره ژنی داوین پاک
رووه له مال او و بی باک
ده رته تین زاو و ماک

فیتهی شوان، ئوچهی گاوان
دی له مۆلگه و دهراوان
دیتسه گوئی لاوکی لاوان
بالۆرهی به لهک چاوان

مندال له رژد و هه ل دیر
به ره ده نه وه تاویر
شوانه له سه ره به رده بیتر
تی توو پراندووه له بلویر

مه ر له گوشتا بووه سوور
خۆ هه ل داوین شهک و کوور
گه مال ده کهن چهق و لوور
سه وه ریان ده چی بو دوور

کچی له باری ره وهند
هه لی کرد به لهک و زهند
که زی هۆنیه وه وهک بهند
کو پران ده گری به که مهند

له بهر ده رکی ره شمالان
ده بی نی چاو که ژالان
دلان ده بهن به تالان
کاس ده کهن کوپ و کالان

لیوئالن، دهم بچووکن
خوین شیرن، رهزا سووکن
کولمه بیان وهک گوئووکن
گه وره کچن، نژیووکن

شل و مل و له بارن
چاو به کل، گوئی به گوارن
ده سمال پوولته که دارن
شه ده و گیل گیل لارن

ناسک و نه رم و نۆلن
خاوتین، سپی و سۆلن
بلباسی و توند و تۆلن
به مرژۆل جه رگان ده کۆلن

هه‌لیان مائیوه باسک
باسکی قه‌له‌و و ناسک
که ده‌که‌ن تاسکه تاسک
ره‌وه‌کتترن له ناسک

کیژی مه‌رزینگ و سه‌کرن
به‌له‌نجسه‌ولار راده‌برن
ناز ده‌که‌ن، چاو داده‌گرن
کورگه‌ل ده‌به‌ریان ده‌مرن

کابانی قو‌ل به‌بازن
شه‌نگه‌بیری کیل گه‌ردن
له‌نی‌ومه‌ر دین و ده‌چن
وه‌ک پو‌لی پو‌ران ده‌چن

سو‌تسن و وه‌نه‌وش و هه‌مین
که‌ژی و خه‌ندان و جه‌مین
خاسی، که‌وی، خاتوو‌زین
به‌پو‌ل ده‌چنه‌مه‌ردو‌شین

زیرن و کابان و می‌یری
دانیشتوون له‌به‌ر بی‌یری
ئه‌ستی ده‌کا‌هاو‌یری
گو‌لی به‌رخان ده‌ژمی‌یری

خونچه و گو‌لووک و گه‌وه‌ر
شه‌م و که‌ژال و دل‌به‌ر
زین و مرۆت و ئه‌سمه‌ر
له‌تاو‌لی هاتوونه‌ده‌ر

مامز دایگرتووه شییری
ناسک ده‌کوشی په‌نییری
ناز ده‌شی‌یلی هه‌وییری
کالی ده‌کا‌نان تییری

ئامان چۆته کولی‌ینی
په‌ری مه‌شکه‌ی ده‌ژینی
به‌سی لۆرکی ده‌کولی‌ینی
خه‌یال ئاوردووی دینی

(هیمن) له‌سه‌ره‌خۆیه
نه‌که‌ی بی‌چی بو‌هۆیه
ده‌نا ده‌شکی‌ینی تو‌یه
ئاور ده‌گری وه‌ک سو‌یه

نیزه - خاکه‌لیتوه‌ی - ۱۳۲۶

بابر ده له

له بهر ئازاری ژینى ناله باری
ده نالئ بلبلی شهیدا به زاری
به سۆز و داخه وه ده یگوت فه قیرم
په روپۆم هه لوه ری، بئ واده پییرم
مه لیکى فییری دارستان و لیپر بئ
قه فه ز پییری ده کا با شووی له زیپر بئ
ته لار و سه سه را و کۆشک چ دینئ
که کۆیله وه ره مه می تیدا هه لئینئ
له گه ل کازیه بوئ نه فه رم چلاوچل
نه بینم گول، چلۆن ئارام ده بئ دل
چ خۆشه عیشق و سه ره مستی، چ خۆشه
چ خۆشه ژین به سه ره مستی، چ خۆشه
چ تاله کۆیله تی و دیلی، چ تاله
به کهم بئ ژینى وا پر ئاه و ناله
من و کونجی قه فه ز نه ی داد و بیداد
ئه من دیلم، قه لیش سه ره مست و ئازاد
له سوئ هیلانه کهم له ت بوو جه رگم
له تاوی گول نه مام، نیزی که مه رگم
ده بئ چهنده به رد له هیلانه م گرابئ؟
گولئ سوورم چلۆن په رپه ر گرابئ؟
ده بئ چۆن فییر گرابئ بال بکا کل
له بهر پللا ری دوژمن بیچوه بلبل
ده سا ئه و راوکه ره کوپر بئ له چاوان
منی خسته قه فه ز بئ سووچ و تاوان
چ ئینسافه ئه من به و دهنگی خۆشم
ئه سیر و دیل و زیندانی و خه مۆشم

به لام ئیستا قه لی رووره ش له گولزار
به قاره قسار ده دا گوئی خه لکی ئازار
گوتم نه ی بلبلی خه مگینی دل مه ند
مه نالئینه له ده س داو و له ده س به ند
بزانه تو ئه وی نه هلی هونه ر بئ
ده بئ یا ده سه سه ره یا ده ره ده ر بئ
هونه ر مه ند و ژیانى خۆش محاله
هونه ر مه ند په نجهرۆیه، ژینى تاله
ورینگه خۆشه کهت بو تو به لایه
ئه تو خۆش خوئینى حالت بوئه وایه
ئه گه ر نه تبا ورینگه و دهنگی وا خۆش
به ره لالا بووی وه کو ئه و رووره شه تۆش
منیش نه ی بلبلی به ندی وه کو تو م
وه ها دوورم له هیلانه و گولئ خۆم
منیش وه ک تو له کیسم چوو گولئ سوور
منیش هیلانه کهم لی کراوه خاپوور
منیش بابر ده له ی به ر گپه ژه لوو که م
ده میتک له و قولکه، تاویک له و چلوو که م
منیش زۆرداری پرزه ی لی بریوم
منیش به دکاری بواری لی ته نیوم
منیش بیدادی شابالی شکاندم
به ناکامی له خوئیناوی تلاندم
منیش چونکه بریک خاوه ن هونه ر بووم
هه میشه ره نجهرۆ بووم، ده ره ده ر بووم
هه زار گووه ند و سه د په ند م به سه ره ات
له نامیزم نه گرتووه بووکی ئاوات
هه زار سوور کهم له بن هه نگل دراوه
ده مم گپه راره، چاوم به سه تراوه

له نامییزی گهرم بی بهش کراوم
 وهکو تو تووشی رۆژی رهش کراوم
 ژیانم پر له رهنج و دهرد و داخه
 نهوه گیرساومهوه لهو کیو و شاخه
 کهسیک نهی پرسی، نهیزانی چلۆنم
 له یادان چوومهوه، چیرۆکه کۆنم
 بهشه و ژان و پهژاره دینه پالی
 بهرۆژ ئۆقرهه نییه ساتیک له مالی
 بهلام هاودهردی نازیم ههتا هه
 وهکو تو دهردی دل ناکه له دهس خه
 نهمن پیم خۆش نییه ئاودهنگی قهله ب
 نهمن پیم خۆش نییه بیزارای گهله ب
 ههتا دوزمن نهگهوزینی دهخوینم
 دهخوینم بوگهلی خۆم، ههه دهخوینم

۱۳۲۶

فرمیسیکی گهش

قته له دنیا دا نهبوو بیجگه له ناخۆشی بهشم
 مات و داماو و پهشیو و بیکهس و چاره رهشم
 سهردهمیك ئاواره بووم و ماوه بیکیش دهسهسهه
 نهمدی پرووی ئاسوودهیی، ههه تووشی گبیره و قه رقهشم
 دابی کوردی وایه، کهس لاگیری لیقه و ماو نییه
 بوچی سهه کۆنهیی بکهه لیم زیزه یاری مههوهشم؟
 تیغی بی مهیلی و جهفای نهو نازهنینه دل رهقه
 جهرگی لهت کردم به جاریک نهنجیویه سینهشم

107

کوشتمی و شهش خانی ئومیدی لهمن گرتن حهریف
 مۆره ههله داویم و بیهه ووده بهه یوای دووشهشم
 نابینی زهرده لهسهه لیتی کهسهی لهم شارهدا
 گهر خهه و دهردی دلی خۆمیان بهسههردا دابهشم
 خۆشه و بیستی گۆشه کهی ته نیایی ههه نهژنۆکه مه
 بۆیه رۆژ و شهه و وهه گرتوومه ته نیو باوهشم
 نایه لی دوزمن به رهنگه زهرده کهی من پیکه نهی
 تا دهمی مردن نهمن مهمنونی فرمیسیکی گهشم
 شاعیریکی راست و به کرووم و فیداکار و نه بهز
 کورده موحتاجی محکه نیم زیری بی غهله و غهشم

شیلان ناوی - ۱۳۲۷

گریانی نیوه شهه

شهوانه نهو دهمانهیی شهه دهگاته کاتی نیوهی شهه
 خه لک نووست و له چاوی من کهسهه دیسان رهواندی خه
 سکوتیکی بهسهه سهه تاسهه ری نهه دپیه داده گری
 ده لیتی ههه زینده وار یکی ههیه لهو دپیه دا دهه ری
 له هیچ لا خشپه یه که نایه، چرای مالتیکی نایسی
 بهئه سپایی له مال دیمه دهری ده خوشم وهکو نیسی
 تهک و ته نییا به تارامی دهچم بو گرده کهی بهه ری
 به دلتهنگی و کز و خه مناکی راده کشیم لهسهه بهه ری
 دهکهه جا سهیری نهستیران و ههله ده مژم شنهیی شهه و با
 شهه و بیتهنگی چهنده خۆشه، ههه میسهه خۆزگه ههه شهه و با
 وهکو ئاوالی چاک نهستیره کان گوئی راده دیرن بووم
 ههتا بویان بهیان کهه مو به موو رازی دهرونی خۆم
 کولم ههله دهستی نهو جاره و له بهه دهردم دهنالینم
 ههتا ئاوری دلم دهکوژیته وه نهسرین دهبارینم

108

شەوانە گەر نەكەم ئەو شىيەن و نالین و گریانە
دەسووتینی و جووودم ناگری ئەم جەرگە بریانە
بەلێ گریانی نیوەی شەو دەکا ناسۆری دڵ مەرهم
كۆل و كۆم دادەمرکینی و بەجی دیتلی دلی من خەم
شیلان ناوی - ۱۳۲۷

ئارەزووی فرین

ژین بەیەخسیری و دیلی بی کەلکە
بۆیە لەمپیژە لە ژینم تیرم
گوزەران بۆ من لەناو ئەم خەلکە
سەختە، ناخۆشە، چۆنی رابویرم

هیژم لی برا تاکەى دەریەرم
لەناو مەینەت و دەردی سەرزەمین
ئەو بەینیکە کەوتۆتە سەرم
بیری ئازادی و ئارەزووی فرین

بەلام داخەكەم نیمە بال و پەر
كە بفرم، پرۆم خۆم بەم نەجات
بچمە شوپنیکى لیبی نەبی بەدفر
لەباوەش بگرم نۆوکی ئاوات

ئەى سرۆه باکەى بەیانى! وەرە
بە شەشن و پشوووی خۆت توندکە
لەسەر ئەو دونیا نەویەم لایەرە
هەتا دەتوانی ئەمن بئندکە

نانا هەورەرەش! ئەورۆ نەوی بە
لەو بەزانەو وەرە بەرەو خوار
كەم كەمە وەرە پێکی زەوی بە
لەسەر پشتی خۆت ئەمن بکە سوار

ئەوجار هەستەو بەرەو ژوور
مەویستە هەتا تەشکی ئاسمان
بمەرە نیزیك ئاسۆی جوان و سوور
نەجاتم بەدە لە کاولی خەمان

شیلان ناوی - ۱۳۲۸

خونچەى سیس

دیتم لەناو دار و دەوون
لەسەر چلی سوورە گولیک
هەلکورمابوو، دەیکرد شىيەن
بەری بەیانى بولبولیک
گوتم ئەى مەلى دلسووتاو

چییە، بۆ دەنالی بەتاو؟

ككە نالینت بۆ ئەوویە
گولت وا زوو هەلۆهاریو
ئەو نالینە بی فایدەیه
بۆچی نازانى، نەتدیو؟

گول هەفتە ناباتە سەری

سیس دەبیت و هەلدەوهری

وعلامی داممەو بولبول
بە شینەبی، بەکاوخۆ

گوتى نانالىنىم بۆ گول
 كە سىس بوو، دەزانى بۆ؟
 ئەو عومرىكى راباردووه
 پشكوتووه جا سىس بوو
 نالىنى من بۆ خونچەيە
 بۆ خونچە پەشىوۋە حالم
 ئەو داخە لە دلما دا ھەيە
 بۆيە ھەميشە دەنالم
 ئەو، پيش پشكوتن سىس بوو
 بە جوانە مەرگى مردووه

شىلان ئاوى - ۱۳۲۸

گۆمى خوین

عەزىزم بۆچى تۆراوى لە خورا؟
 چ قەوماوہ؟ دلى تۆ بۆچى گورا؟
 ئەتۆ وا زوو لە بىرت كردم ئەمما
 فەرامۆشت نەكەم شەرته لە گورا

لە من را خۆ خەتايەك پرووى نەداوہ
 ئەدى بى مەيلى بۆ پرووى دا لە تۆ را
 ئەسىرى كەزىبەتە كۆترى دلى من
 دەبى حالى چ بى كۆتر لە تورا؟

سەر و مال و كەمال و بىر و ھۆشم
 لە نەردى عىشقى تۆدا پاكى دۆرا

لە چاوم دى بە خور فرمىسكى خوینىن
 كەچى ئەم گۆمە خوینە ھەلنەچۆرا
 من و لاشەى پەپوولە ماينەوہ و بەس
 شەوى دوورى، شەمىش تەواوہ لە كۆرا

۱۳۳۲

ئاواتى بەرز

لاگرى سولحە تەواوى رەنجبەرى وشىياري كورد
 چاوەنۆرى دەرفەتتەكە خەلكى لادى و شارى كورد
 كوندى شوومى شەر لە زەندۆلان خزى بەدزى و فزى
 كۆترى سولح و ئاشتى نىشتووہ لەسەر دىواری كورد

دەستى دا دەستى براى و ھاتە ناو كۆرى خەبات
 كىژى نەشمىل و لەبار و شوخ و گوئى بەگوارى كورد
 كورد گوتووہ سوار ھەتاكو نەگلى قەت نابى بەسوار
 ئىستە چابوك سوارە، چونكە زۆر گلاوہ سوارى كورد

فەيرى زۆر دەرسى بەكەلك و باشى كردىن تىشكان
 جا بىينە راپەرىن و شوپشى ئەم جارى كورد!
 بەيت و بالۆرەى ھەزار جار بۆ بلتى كۆنەپەرست
 تازە و ئىزىنگىكى نادا دىدەكەى بىدارى كورد

پۆژ بەرپۆژ قايمترە، مەحكەمترە، برۆايەكەى
 دەم بەدەم چاكتەر دەبى، باشتەر دەبى، ئاكارى كورد
 بى وچان دەرواتە پىش و رىگە دەبى بۆ ھەدەف
 زۆر لە سالان روونترە ئەو سالەكە ئەفكارى كورد

كورد به زینى بۆ نه بوو دهستى نه دا، با دوژمنیش
پانه وهستای له تالان و برۆ و كوشتارى كورد
ئهو له نازار و شكنجهى قهت نه بوو خافل، به لام
كوردى كردۆته سماته جه زربه و نازارى كورد

سه دهزار بهرگبیره وهى با بیهته سه ر پى، ناخرى
هه ده گاته مه نزلئى تاوات و خووشى بارى كورد
مافى كوردى هه رده بى بستینده رى بستینده رى
دوژمنى كورد تى گه یشتوووه ناکرئ باشارى كورد

وا گزینگی دا به یانى جوانى نازادى به شه ر
پوژئى پروناکه، نه ماوه زولمه تى شه و گارى كورد
نايه وئى یاریده دان و كوومه گى نه سالى چوار
جووجه لئى تاغای (ترۆمن) و بى كه وت پلارى كورد

هه ركه تووشى بوو ده لئى: (يانكى گوھوم يانكى گوھوم)
تازه دهستى نه جنه بى ناتوانى بگرئ زارى كورد
توو په بى خه لكى كه دى وا كلكى گرتنه ناو گه لۆز
دوژمنى خو پرى، وه كو رپوى له ترسى دارى كورد

دیهته سه ر پى بازى راست و دیته ناو كو پرى خه بات
خواره پچه ی لئى براوه پیاوی خپچ و خواری كورد
هپزى بیگانه ی له پشت خو ی دیبوو، بۆیه وای ده كرد
بارى هیلکان نابزپوئى خاینى لاسارى كورد

دانه نیشخ گه ر له سه ر ئهو په تك و سینگه بیگومان
تو له ئهستویدا ده بىنى په تك و گوپله وسارى كورد

تیک ده دن كووشكى بلیندى مفته خو رى زگ زه لام
پاله و جووتیاری برسى، کارگه رى بیکاری كورد

دیوته چو ن خو ی شارده وه خو پریانه وه ك تاغایه كه ی!
ئهو گزیره به دفسه ره ی دهنگى ده دا بیگارى كورد
خو ی له بهر لافا رى قینى توندى گه ل پاناگرئ
دوژمنى وه حشى و درنده و زالم و زۆردارى كورد

ده چته سه ر دارئ له پوژئى ئینتییقام و تو له دا
ئهو كه سه ی كوشتى به نا هه ق پیشه وا و سه ردارى كورد
نايه لئى ئادار به سه ر پادارى ئهو ده رباره وه
چونكه ده یگوت نایه لم ئادارى كورد، پادارى كورد

«پاش قرانى موده عى دهس پى ده كه ن ته عمبرى مو لك»
دیته دى تاواتى به رزى «ئه حمه دى موختارى كورد»
«په گه یى ئاسن ده چپه ته شاخى هه ورامانه وه»
هه ر كه كه وته دهستى كوردى چاره نووس و كارى كورد

مه دره سه و دانیشكه ده بو شار و لادئى داده نین
خوینده وار بئى تاكو پۆله ی زبیره ك و نازدارى كورد
ئهو زمانه شیرنه ی ئیمه په ره ی ده گریته وه
نادرئ چیدى كتیب و دهفته رى ئه شعارى كورد

بئى بره و نابئى مه تاعى كورده واریمان ئیستر
په ونه قى په یدا ده كا ئهو جار ه كه بازا رى كورد
داده مه زرپین له گشت شارى ولات كارخانه یه ك
تا به دهستى خو ی په نیو بئى به ره هم و كرگارى كورد

به غدا نیوهی ریتیهت بی

خاین، خویتی، درۆزن، بهدفر، شهرانی، سهرشۆر!
پیابو کوژ، تاوانبار، روورهش، ناکهس، ملهور، دیکتاتور!
خه لکی ئیران بهدهس تو کرابوون زینده به گۆر
ئهوه توئی لیت قهوماوه، دهربان په پاندووی، ههی گۆر
دهبرۆ ئهی شاهی خاین به غدا نیوهی ریتیهت بی

ئهی دوژمنی ئازادی، ئهی نوکهری ئیستیعمار!
بهدهس تو چونه سهر دار مهزن، پیشهوا، سهردار
بهدهستووری بیگانه دهسوورا چهرخه دهربار
زال بوو بهسهه دهربارا پاله، جووتیرو و کریتکار
دهبرۆ ئهی شاهی خاین به غدا نیوهی ریتیهت بی

کهی سیبههری خودا بووی، ئهی سیبههری نههاتی
له سایهی تۆدا دیمان شههه و گرانی و قاتتی
له خزمهت باوکی خوئدا له پیابو کوشتن راهاتی
ههر که خه لک لیت راسا، بۆی دهرچووی و ههلاتی
دهبرۆ ئهی شاهی خاین، به غدا نیوهی ریتیهت بی

پشتت له میللهت کردووه په نات بردووه بو دوژمن
به درهقهی ریتگیای تو بی تووک و نزای پیابو و ژن
دوژمنی گهل هه میشه به مه ره دی شا دهچن
ههر دیکتاتور تیده شکتی، ههر گهلن رزگار دهبن
دهبرۆ ئهی شاهی خاین، به غدا نیوهی ریتیهت بی

بهه دهه ن گاجووتی لهه، سواری تههراکتۆران دهبن
دیتته دهر بووره و بهیار و بهندهن و نیساری کورد
کشتوکال و جووت و گامان دیتته سهر باری لهبار
په دهبی تیرو و جهوال و مشت دهبی عه مباری کورد

خهسته خانه شمان دهبی، دوکتۆر و دهرمانیش فره
ناکهوی تازه له کووچان خهسته و بیماری کورد
بهختیار و خویندهوار و ساغ و تیرو و په دهبی
دیتته دهر ماکهی نههاتی و نهگبهتی و ئیدباری کورد

دهست له ئهستۆی یهک دهکه ن ئازاد و شاد و بهختهوهر
کیژ و کور، لاو و گراوی، دل بهر و دل داری کورد
بۆنی رزگاریت له شیعیری دی چ جوانت هۆندهوه
ئهی ههژار، ئهی شاعیری تیکۆشههری ناوداری کورد!

(کوئتری پیکاسۆ که موژدهی هیمنی هینا گوئی):
مرد، بهسهه چوو، روژی ئیستیعباد و ئیستشماری کورد
ئهی مهلی خووش خوینی ئاواره و ته ره و بی ئاشیان
موژده بی زوو دیتته وه ناو میللهتی رزگاری کورد
بلبله سه ره مهسته کهی باخی موکریان ئه وچه لیش
تیرو بخوینه، دهنگ هه لینه تو له ناو گولزاری کورد
خووشه ویستی میللهتی خوئی له بیرو چون دهچییه وه؟
چاوه ریتته ئیسته کانه شاری بی ئه غیاری کورد
ئهو ژبانیهی بی تو رای ده بوئیری «هیمن» مردنه
بیکه سیکه پاشی تو و پاشی سه ره ک کوئماری کورد

گزیری گوی له مست بووی تو بو شیرکه تی نهفتی
کلکی ئاغات کی شراوه بویه هیئنده که نهفتی
پیمانوه نووسابووی، ههروه کو قیل و زهفتی
نه کهی بگه رتیه وه، حالا که رفتی... رهفتی
دهبرۆ نهی شاهی خاین، به غدا نیوهی رتیه تی

مه هاباد - ۱۳۳۳/۶/۲۶

موو ناپسیتم

ئه من ده مگوت له دنیئا تا بمیتم
له بهر کهس ئهستمه سه ر دانویتم
که چی ئیستا له داوی بسکی تو دا
گرفتارم گوتم موو ناپسیتم

ژیانم پر له ره نجسه و نامرادی
به هه لکه وتیش نه هاتم تووشی شادی
دلیم هیئند ته نگه هه ر جیتی تو ده بی و بهس
ئه توش مه حکوومی چه پسی ئینفیرادی

قه رار بوو بیی له گه ل خۆت شادی بیی
نه هاتی، گه رچی پیت دابووم به لینی
له ناو کوردا نه بوو په یمان شکانندن
له کوئی فیتر بووی گوتم په یمان شکینی؟

ئه گه رچی روئی، قهت ناچی له یادم
ده کهم یادت، به یادی تووه شادم
که بارگهت بووه وار تیک نا عه زیم
شکا ئهستووونده کی تاوئی مرادم

شهوانه هاو نی شینی جامی بادهم
به باده با په ژاره و غهم به با دم
که دهستی روژگار بای دا سه ری من
سه ری شووشه ی شه راب وا چاکه بادهم

تو وره بیی

ساقیا کوشتمی خه م و مهینهت
ده وهره له و شه رابه مهستم که
نامه وی جام و ساغه ر و پیا له
به شی خۆم بو له لویچی دهستم که

وه ره ئه ی نازهنین به خیرا خۆت
گیژ و ویتیم بکه به باده و مه ی
با منی ره نجهرۆ له ژینمدا
هیچ نه بی جار هکی بلیم توخه ی

حاسلی تیگه بشتن و زانین
چ بوو بو من جگه له کویره وه ری؟
سه رده میتکیش په نا ده به م بو مه ی
تا بزانی چلۆنه بی خه به ری

له و ولاته که سیک له خه و رابین
به شی چاره ره شی و خه م و شینه
تیگه یشتم عیلاجی ده ردی من
مهستی و شیستی و نه زانینه

بۆسەى رۆژگار

نیمه ئاوالى له گۆشهى بىكەسىدا غەم نەبى
چاگە ئەو لىرەش وهفای هەر ماوه، سایهى كەم نەبى
لاپەرەى ژىنم هەموو هەلدهيتهوه تىیدا نىيه
باسى فرمىسك و هەناسه و شىوهن و ماتەم نەبى
رۆژگارى سىپله بۆ من بۆسەيهكى نايهوه
نەمدى هەر تىرىكى دەهياوئى بەرهو سىنەم نەبى
رەنجى دوورى دل بەرم بۆ كوشتنى من كافىيه
گەر له دنيادا ئەمەن هىچ مەينهتى دىكەم نەبى
كوا دەزانئى چەند پەرىشان و پەشىوه حالئى من؟
ئەو كەسەى گىرۆدهبى ئەگرىجهو و پەرچەم نەبى
رەمزی دلدارى له زىنئى فىر نەبوو يارم دەنا
كوا ئەویندارى وهفادارى وهكو من، مەم نەبى؟
كىژى شاريمان لهخۆى وهگر تووه چارشىوى رەش
داخەكەم نەمدى لهوئى مانگىكى دەورەى تەم نەبى
شادى جارىكى بەمىوانى نەهاتۆتە دلەم
رەنگە خەلۆهتخانهبى خەم شوئى نامەحرەم نەبى
خۆم دەسووتىنم هەتا بەزمى خەلك پۆشن بكەم
كى له پى خەلكا وهكو شاعىر دەسووتئى شەم نەبى

۱۳۳۸

چارەنووسى شاعىر

بەهار بوو فەسلى زستانم، ئەگەر يارم له گەل بايه
درۆيه گەر گوتوو بايه بهخونچىكى بەهار نايه
له بارانئى مەپرسە تا هەور بگرئى بەرى رۆژئى
دەبى بگرىم هەتا رووى تۆ له ژىر چارشىوى رەشدايه
هەناسەم لادەدا چارشىوى و رووبەندى رەشت تاخر
هەور هەرچەندە پى بئى كوا حەرىفى قودرەتى بايه؟

119

له ژىر سايهى برۆكەتدا حوكمىرانى دەكا چاوت
له سايهى دووخى شمشيره كه حاكم حوكمى ئىجرايه
له سەر به فرئى بهكار نايه وهكو بىستوومه داوى رەش
له سەر كولمەت ئەدى بۆ دلگره ئەو بسكه تاتايه؟
هونەر ناتوانئى جوانى تۆ به هىچ شىوىكى بنوتئى
له مەرپەر چۆن دەتاشرى هەيكەلى ئەم بەژن و بالايه؟
به پىشى بۆزهوه سوچدهى دەبەم من بۆ جەمالئى تۆ
ئەدى بۆچى دەيانگوت دار كه پىر بوو تازه دانايه؟
بزهت نايته سەر لىو و بهزهت نايه به حالدا
ئەگەرچى زۆر له مېژساله له دووت دەخشىم وهكو سايه
دەزانى بۆچى من هينده پەرىشان و خەفەتبارم
له بازاری ژيان غەبرى هونەر نىمه چ سەرمايه
بهتوو تووش تووشى مەكتەب بۆ دەهاتم من كه زانىبام
خەفەت، مەينهت، كەسەر، حەسرەت، بەشى ئىنسانى زانايه
له گەل چاره رەشى و دوورە بهشى و نەگەت دەبى هەلكەم
له مېژە چاره نووسى شاعىرانى كوردى هەر وايه

۱۳۳۸

جۆلانه

چوومه لای دوکتۆر و گوتى
نەخۆشى دەردەكەت سەختە
گوتم: تۆ پىت وايه دەمرم؟
به داخهوه، گوتى: وهخته

ئەو دلەكوتەى گرتوتە
پىاوى به هيزيش بىگرئى
بىتوو ئاگای له خۆى نەبى
هينده پى ناچئى دەمرئى

120

پیتکه نیم و گوتم دوکتور!
نالیم زانا و شاره زانی
به لام تو پزیشکی ویشکی
باری دلداری نازانی

دلّه کوتهم نیییه، دلّم
جیی کیژیککی خانومانه
مندالّه، ئوقره ی ناگری
بۆم دروست کردووّه جۆلانه

۱۳۳۹

ماچی شیرین

به مندالی له لیوی نالی توّم نهستاندووّه ماچی
به پیریش له زه تی ئه و ماچه شیرینه م له بیر ناچی
به سه د دکتور و دهرمان و په رستار ناگری چاره ی
که سییک تیری مژۆلی ئه و کچه کورده ی له دلّ راچی
ده کا گیرۆده تر پیرانی دلته ره ئه و کچه کورده ی
بجیته مه کته ب و بسکی به مۆده ی تازه هه لپاچی
خه م و دهردی زه مانه پیری کردم وشک و بی زه وقم
که شاعیر وشک و بی شور بوو له ناو خه لکی ده بی لاچی
له گوشه ی پیتکه سیدا ئیسته وا دلته نگ و خه مبارم
نییه باکم نه گهر مالّم به جاریککی به قوردا چی
به شی کوردیککی زانا له م ولاته مهینه ت و دهرده
ئه وه ی نه تو بست بلّی ره بیی به دهردی کوردی زانا چی
له ناو بازاری ئه ورۆکه ی ئه ده بدا شیعر ی تو (هیمن)
وه کو پوولی چرووکه، هیچ ره واجیککی نییه، ناچی

ته وریز - ۱۳۳۸

هیلانه ی به تال

نییه باکم نه گهر زالم شکاندوویه تی بالی من
ئه وه سه خته که وا ناگاته گوپی کهس ناله نالی من
به هار هات و ته بیعه ت حوکمی نازادی مه لانی دا
له ناو کونجی قه فه زدا دیاره چۆنه ئیسته حالی من
له گولزاری ورینگه ی بلبلی سه رمه ست و شه یدا دی
به لام نایه جر یوتیکیش له هیلانه ی به تالی من
له سه ر ناچیتته دهر ساتی خه یالی بسکی خاوی تو
ئه گهر چی تیگه یشتم چاوه کهم خاوه خه یالی من
ئه ری ئه ی ناسکی ناسک هه تا که ی ده سه ته مۆ نابی؟
ئه ری پیرۆزه که ی خوشفه ره هه تا که ی نایه مالی من؟
گوت: بۆت دیمه جیژوانی، هه زار سویندت به شالم خوارد
له ئاهی ئاشقانه ی من بترسه، نه ک له شالی من
که مالت بی که مالت بو چییه له و شاره ویرانه
که مالی ده وله مه ندی دی، گولم نه یوبست که مالی من
ئه گهر ده یزانی مانای خوشه ویستی ئه م کچه کورده
به سه د یاقووت و گه وه ره نه یده دا فرمیسکی نالی من
ره ش و تار و دریژ و پر له نازار و خه م و دهرده
به لّی شه وگاری دووری بوو سه راسه ره ژینی تالی من

مه هاباد - ۱۳۳۹

گلینهی شاعیر

ئەگەر خەرمانی عومرم ئیستەکانە پاکى با بیبا
بەمەرگی تۆمچورکیشم بەدلدا نایە، با بیبا
هونەر گەر خۆی پەرشانی نەبایە لەم ولاتەیدا
بەشی من بۆ دەبوو چارەپەشی و خانەخەرابی با
لەکوئى حالتی من و تۆ وا دەبوو ئەى خۆپەرست ئیستا
ئەگەر دنیا ئوسوول و قاعیدە و نەزم و حیسابى با
بەجامى بادە تېر نام، گەر مەیلت هەیه ساقى
گلینهی خۆم دەنیرمە خزمەتت، بۆم تیکە تا بیبا
و بەر من نایەلئى لیرەش مەى و ساقى جەنابى شیخ
دەنا لەولا شەراب و حۆرى با هەر بۆ جەنابى با
هەموو عومرى ئەبەد تیبدا نیبە خۆشى دەمیک مەستی
خدر ئاوى حەياتى بۆچ بوو؟ فیئى شەرابى با

۱۳۴۰

گیژەلووکەى خەزان

گیژەلووکەى بەسام و توندی خەزان
کە پەلامارى دایە باخ و رەزان
دەشکینى نەمامى شلک و تەر
گولئى بۆنخۆش و تەر دەکا پەریەر
ئەو گولئى باخى پى دەپرازو
داخەکەم ئیستە هەلپرووکاوه
هەرودەها دەستى بى بەزەى تەقدیر
نایەلئى چووک و گەورە جوان و پیر
تازەلاوان لە خۆین دەگەوزینئى
جەهرگی دایکى هەژار دەبرژینئى

123

زەبرى توندی زەمانى بەدکردار
شارى کردینه شارى پى نازار
هەرچى دەیبینى دەس بەئەژنوبە
لە هەمـوو لاوه شین و رۆرۆبە
بزه نابینى تۆ لەسەر لیئوى
چاوه فرمیتسكى خۆین دەپالئوى
سەربەقور، مل بەکوینە گەورە و چووک
خەنە شۆرایەوه لە پەنجەى بووک
مەرگی ئەو سى جەوانە بى مرادە
ماتەمى خستە ئەو مەهابادە
گەرچى (یوسف) ئەسیری بەندى گلە
ئیستە لەو (میسره) هەر عەزیزى دلە
گەرچى بۆخۆى خرایە چالئى گۆر
شۆینەوارى بەنرخى ماوه لە گۆر
خزمەتى خەلکى زۆر بوو ئەو لاوه
جا چلۆن دادەمینى لەولاوه؟
گەر (سولهیمان) نەما لە کۆرى خەبات
نەگەیشتوو بەئارەزوو و ئاوات
زیندووو تا ئەبەد لەناو خەلکى
چونکە بۆ کۆمەلئىک هەبوو کەلکى
خزمەتى عیلمى کردە پیشەى خۆى
خۆیندەوار کۆرى شین دەبەستن بۆى
رەنگە شاگردى کوردی وریا و ژیر
دەرسى ئەو لاوهیان بئینئى لە بییر
کاکە (داوود) ئەگەر لە ریتی ژباننا
گیاننى شیرین و پاکى خۆى دانا
فیئى کردین دەبى لە کارکردن
نەبەزین تاکو سەردەمى مردن

124

یادی دوو پیاوی چاکی زهحمه تکیش
یانی کاکه عهزیز و مام دهرویش
خه لکی ئەم شاره قهت له بیر ناکه ن
خه لکی ئەم شاره ئۆگری چاکه ن

مه هاباد - ۱۵ ی به فرانباری - ۱۳۴۱

گوئی هیوا

ئه ختهر کچی کوردی چاومه ست!
ئیلهام به خشی شیعی پر هه ست!
ئه ی پیشمه رگه ی میلله ت پهره ست
که دیتمی تفهنگ به ده ست
زانیم گوئی هیوا پشکووت
به یانی ئازادی ئهنگووت
ئه ختهر پیشمه رگه ی کۆلنه ده ر!
ئه ختهر ئە ی گوئی نیو سه نگه ر!
خوینت ده تکی له دمی خه نجه ر
ده گری به ری هیترشی ئه سکه ر
سیره ت گرت به وچاوه جوانه
له که له که ی ئەم بیژوانه
شه قت هه لدا له زیر و جل
توورپت داوه کلدان و کل
توندت کردووه پشتینی شل
فیشه کدانت کردۆته مل
پساندت بازنه و پاوانه
ده ستت دا تفهنگ پیاوانه

ناریژی چاو، سوور ناکه ی لیو
شانه ناکه ی بسکی په شیو
یه کجاری فریت دا چارشییو
ئه وه رووت کرده چر و کیو
ده بری جه رگی دوژمنی زۆل
به سه رنیزه نه ک به مرۆل

۱۳۴۲

راوه به راز

تفهنگی راوی ئەستینراوه به کسه ر
به قه ولی کاک هه ژار، بی راوه راوکه ر
مه فه رموو راو نه ما له و شاره تازه
که سه یری راوکه ران راوه به رازه
ئیتتر ده رچوو بلتین باوی کورانه
نه خیر باو باوی (سۆنه) و (دوو کورانه)
قورینگ و (رهش به شه) و (دورنا) و (هه له تانج)
نه ئاغایان له کن پیاوه نه کرمانج
به که یفی خۆی له سه ر ئەو ئاوه روونه
ده کا گالتنه و قوماری (پێ به قوونه)
سه ری چۆن لی ده شیوی سی له قوی
که راوکه ر چونکه بی راو ماوه تۆبی
(بنه) رووخان و (سیپه) چۆل و هۆلن
بالاون راوکه ر و بالنده پۆلن
رفاندوویه (قه له سابوونی) سابوون
که هه ستی کردووه لاگیریه قانون
ئه وا (که رویشکه) که ی سیخوار له پشته
قوله شینی به هه ست و گورج و گشته

له لانا كهوتووه و ناييتته بيري
كه جاران شورتهتي بوو سەنگەسيري
دەكا سەمكۆل و چاوي هەر له كۆبه
كه نيتر تىگه يى پاريز درۆبه
ئيتتر كەس پرووى نەماوه بچتە كىوى
بەشپير گالتە دەكا ئەورۆكە رىوى
لەسەر بەردى دەخوينى (كەو) بەدەستە
دەلئى راوكەر ئەگەر پياوى دە هەستە
له چاوان هەلۆهرين فرمىسكى گورگور
كه دئ و دەروا بەدەستە (چرگ) و (كورگور)
هەوتيرده و (زورپەكەو) دىنە رەپستە
بەلام چ بكم چەكم پلار و مستە
له سوور كىلان دەنيشن پۆله كۆتر
له جاران زۆرتريش و سەربەخۆتر
(فەقى رەحمانى) ئاوالت چلۆنە
چلۆن بئى راو دەژى كالىاره كۆنە؟
گەرم داها تووه وەك پىرە لۆكى
له سووى ساچمە زەنى كۆنە رەشۆكى
ئەوى زۆر توورە بئى (دەرويش كەرمە)
كه پىرى ئىمەيه و پياوى قەدیمە
گەلئىكى دى هەرا و بەزم و تەق و تۆق
چراى ژينى نەبوو وەك ئىستە بئى شۆق
بزهى ناييتە سەر لىوى وەكو مەر
رەبى بئى راو نەبى قەت راوكەرى پىر
وەكو (ئەحمەد) گوتى ئەى پىرى مەشهور
مەخۆخەم بۆ تەنگى عەهدى تەيمور

ئەوهى چابوو له شانى ئىوهدا بوو
بەرەحمەت بئى دەنا بۆ بستە چابوو
دەبئى حالى چىئى (كاخدرى) خۆمان
كورى كىوان و رۆلەى بەند و چۆمان
مەگەر نۆكان بخوات و بچتە راوى
دەنا تازە دەويرئى ساچمە باوى
رەبى دوژمن بەحالى (بەهمەنى) بئى
له داخا رەنگە لووتى داژەنيبى
كەسيكى بچتە لای و كەلپى بيشى
وہا پەرتە خلىنەى بۆ دەكيشى
جەنابى (ئەردەلان) شىواوہ حالى
وہكو جيىبى منە ساكى بەتالى
رەئىسە گەورەكەى كانوونى راو بوو
ئەويشى چوو له دەس دەستە شكاو بوو
(رەكرد است او خوى پلنگى)
نەماوہ پوز و فيز و زەبر و زەنگى
كه سايهى كەم كراوہ ئەو له سەرمان
لەسەر كئى لئى دەدا ئەو جارە فەرمان؟
گەلئىكى گۆشتى كىوى خوارد بەمفتە
له گۆشت كەل ساز بكا با ئىستە كفتە
يەقین (مەحمود) با نادا سمىلئى
سمىلئى بادانى بئى حەيفە بەدئىلئى
كه راوكەر بئى تەنگ ئەلبەتتە دئىلە
له هەموان دىلتريش (مەحمود سمىلە)
دەلئىن دوكتۆر خەوى نايە شەوانە
له تاوى راوى (مالئوس) و (يەكانە)

نييه هوشي له كەس وەرگري ويزيت
دهدا دەرمانى (تيفوس) بۆ (پرۇنشيت)
لهكن خانم يەقین نامىنى نازى
له كووپەى بېرى قاورمەى بهرازى
بهشى ئىمەى نهدا لهو خەست و خوئە
مەسىحى گەوره ئەستاندوويه تۆلە
(مەمى خان) چاكە هەر ماوه جەفەنگى
ئەوہش قازانچ و سوودى بى تەفەنگى
بهلام (ميرزا حەسەن) كارى كراوه
تەفەنگىكى كپرى و تەحوپىلى داوه
له دەستى مفتى زاده كى دەكا خپىر
تەفەنگى دايه، راوى پى نه كورد تپىر
تەفەنگى تازه هينابوو حىجازى
بهلام مەوداى نه بوو بۆ توركتازى
فەروفيكى ئەوه گرتى هەموومان
له داخانى دەبوو بگرن هەموومان
چلۆنه كەيفەكەت پەحمانى قازى
دەخۆى ئىستاش كەبابى جەرگى قازى
ئەويستاش لى دەنپى تۆ سەنگەسىران
دەنپىرى كاسە سفەرە بۆ فەقىران
مەزەى وودكاتە هيشتا سىنگى بارى
نەوہللا هيندە برسى بەرد دەهارى
ئەوہت چاكە له قەسسابخانە دورور نى
وہكو عەولايى برات بۆ گوشت زەرور نى
هەلەم كورد لىم ببوورە تاكو مابى
هەلۆى و كاكە بۆ كۆللارە نابى

ئەتۆ پەركوورى توند و تپىژ و در بووى
ئەتۆ سولتانى شاخ و كپو و چى بووى
زەمانە داخەكەم بالى شكاندى
لەناو دال و قەل و كووندى خزاندى
حەيف ئەى شاھەلۆ بۆ بال و چەنگت
حەيف سەد حەيف بۆ دەست و تەفەنگت
حەيف ئەى نابىغەى راوى موكرىان
كە بالندە لە ترسانت دەگرىان
دەبىنم ئىستەكانە چەك كراوى
دەترسم چاوى تۆ كووپىركەن مەراوى
پەفيقان چاكە ئىوہ خەلكى شارين
وہكو من نين، بەشى زۆرتان ئىدارين
(بىحەمدىللا) هەتانه كار و بارىك
بەروژ كار و بەشەو گالتە و قومارىك
پەفيقيك، خەمپەو پىنيك، ئاشنايەك
كتىبىك، تەختە نەردىك، سىنەمايەك
بەلاى مالى خەلىفەيدا گەرانىك
له خزمەت ئەرمەناكىش ئىستىكانىك
بهلام من خەلكى لادىم سەگ بەحالم
دژ و داماو، كەنەفت و دەس بەتالم
پەرىشان و كزم بى كاروبارم
بە بى راويش بەجارىك كۆلەوارم
كە زۆرى بۆ دەهينام دەرد و مەپنەت
دەچوومە راو و ئامپىزى تەببەت
خودايە تازه چۆنى بگوزەرىنم
كە تەنيا تۆپەرەش بوو خەمپەوینم

له ژوورې داده نیشم هیڼده، ده مرم
 که ده چمه دهشت و مه زرا سه کته ده گرم
 له ناو داچیندراوی سه وز و شینم
 هه زار جاش و کهر و گو تیلک ده بینم
 له باغمدا هه یه سه د بزنه گروې
 بزن نازاد کرابی، ریشسه ده پروې!
 به جوتیاری بلیم چاکت نه کیلا
 ده زانم ده سه به جی رږبوته تیلا
 به گوانی بلیم زیانی مه فهرموو
 ده لئی لاچو برږو وه ختی به سه رچوو
 به شوانی گهر بلیم مه یکه له می شه
 ده لئی دیاره ده مت ئیستاش له پی شه
 له ناو دیدا که ده چمه به ره رږوچکه
 ده ده ن ده ورم منالی سه به کوچکه
 نه وه نده گوې له مست و توند و تولن
 نه گهر زوو هه لنه یه م چاوم ده کوولن
 خه ریک بووم راگرم دوو گو له تاجی
 به وان راوې بکه م بو ناعی لاجی
 حیسابم کرد که نیمه نانی خو شم
 به بارانی رزی نه و سال کل شو شم
 چه لان چابوو هه مان بوو ته خته دامه
 به لام نه و سال له دی دامه هه رامه
 نه گهر چی زور له می شه دامه فی رم
 به لام زه حمت به مام سو فی بو یرم
 چلون ناغای بکه م ئیستا له سو فی
 که سو فی تازه ناغای هه لگ سو فی

بلیم ناغا ده لئی سندان، دلته دهر د
 ده ویری ناوی ناغا بینی نامهر د!
 له مه لبه ندی که نازادی نه بی پیاو
 به ساچمه زهن بچیتته کیوی بو راو
 سه گی تی ری چ نرخیتی هه یه ژین
 ستم تا که ی، مه گهر ئیمه به شه ر نین

شیننی گوران

ههر له بو تانه وه هه تا سووران
 هه موو سوورانی شینه بو گوران
 ههر له کویتستانه وه هه تا گهر مین
 به خه مان دادراوه تا دامین
 له جزیره هه تا کو به حری رهش
 نییه کیژی سهری نه نابی له ههش
 له دیار به کوره وه هه تا ورمی
 سه به قور، مل به کوینه نیرو می
 ههر له کهر کوو که وه هه تا کو سنه
 شین و رږو و فغانی پیاو و ژنه
 له مهربوانه وه هه تا زیبار
 وهک زریباره چاوی کوردی هه ژار
 ههر له زاخو هه تا کو کرماشان
 پرسه یه، ماته مه، به خو دادان
 له مهاباد هه تا سلیمانانی
 ناله ناله له باتی گورانی
 ههر له بیجا ره وه هه تا شه مزین
 کچ و کور، لاو و پیری کورد شه مزین

له شنۆوه هه تاكو سه نجابی
 تووشی كوردیكى بی كه سه ر نابی
 هه ر له هه ولیتیره وه هه تا پاوه
 نه ته وهی كورد په شیوه، تاساوه
 جا چلۆن دل به خه م نه بین، نه گرین
 جا چلۆن كۆری شینی بو نه گرین
 شاعیریک بوو به نرخ و بی وینه
 بییری رۆشن بوو، چه شنی ئاوینه
 شاعیریک بوو به جهرگ و هه لکه و توو
 پیشره وی گه ل بوو نه ک له گه ل که و توو
 تاکی که م بوو له جوان په رستییدا
 وه کو میو بوو وشه له دهستییدا
 ههستی پاک، میشکی تازه، بییری نوئ
 شیعیری پر سۆز، قسه ی به تام و خوئ
 دلته ر و خوئ خه یال و ناسک بین
 به هونه ر، شاره زا، وشه ره نگین
 پیم په ری شیعر و موسیقا تۆران
 بۆیه بردیانه وه سه ری گۆران
 یا خودای جوانی تووره بوو لیمان
 ئه و چرایه ی ره وانه دی پیمان
 رۆژگار گه وه هه ری وه بن گل دا
 داخی ئه و مایه وه له ناو دلدا
 داخه که م ئه و بلایسه دامرکا
 که خه ریک بوو ولاتی روونتر کا
 رۆبی گۆرانی خو شه ویست رۆبی
 شین و رۆرۆی گه لی نه بیست رۆبی

رۆبی بی وهی گه لی بگا به مراد
 رۆبی بی وهی ببینی كورد ئازاد
 رۆبی ئاواتی برده بن گلی رهش
 رۆبی كورد ماوه بی كه س و بی بهش
 حاجی، گۆران و پیره میترد مردن
 «داخه که م كوردی ئیمه هه ر كوردن»
 كوردن و تووشی رۆژی ته نگانه ن
 مه ردن و دیلی دهستی بیگانه ن

مه هاباد - ۱۹۶۲

ته پللی ئه مان

قه له م سه رکیشه، بیریش مووقه لیشه
 به لام یاره بیی رووی رهش بی زه مانه
 دللی ته نگم له دهستانی هه میشه
 مه کوگه ی مه ینه ت و دهر د و خه مانه
 هه موو تییری به لای ئه و رۆژگار
 ده کا بو سینگی پر زامم که مانه
 برا و خزم و که سوکارم به جارئ
 ئه وان لیم بوونه ته داسی ره مانه
 له مالی خۆم ده که م بۆنی غه ربی
 که بیزارم له هه رچیکی هه مانه
 ئه وی خو شم ده ویست وه ک گیانی شیرن
 ته ماشای بوته مشتته ی ناو هه مانه
 له راس من دیله ریوی ترسنۆکیش
 وه ها راسا ده لیتی فیلی ده مانه

ئەوى دايم له ژيتر خه لكا ژياوه
 له سهر من پالهوان و قاره مانه
 دەمى خوشم له ژينمدا نه ديوه
 بخوازم تاكو خوژگه م بهو ده مانه
 گه مهى توشم به لاوه سه هله خو پى
 گه ليكم پى كراون لهو گه مانه
 هه مه هيووا به دواړوژيكي رووناك
 به شى ئينسانى بى هيووا نه مانه
 به شيوه ن چارى كارى ئيمه نايه
 خه بات، كه لكى نيه مامه خه مانه
 له بهر تو چاره نووسى شووم و به دغه
 ئەوى قهت لى نه دەم ته پلى ئە مانه

۱۳۴۲

په رى شيعر

ئەى كچى جوان! كچى له بار!
 ئەى كچى زانا و خوینده وار!
 ئەى گولالهى نوالى كوستان!
 مايهى شانازى كوردستان!
 تيشكى هيوواى دواړوژى روون!
 ساپيژكه رى زامى ده روون!
 گه لاويژى به شوقى گه ش!
 رووناك كه ره وهى شهوى ره ش!
 به هارى خيىر و بيىر و هات!
 گزنگى به يانى ئاوات!

شيعرت دهوى له منى پير
 له منى پيرى گوشه گير
 له شاعيرى زمان براو
 له شاعيرى دهفتهر دراو
 له شاعيرى به سالالا چوو
 له شاعيرى وشك هه لائوو
 شيعريكى تهر، شيعريكى خوش
 شيعريكى دلان بينيته جوش
 شيعريكى دامركينى دهروون
 به برينان بينى گوشته زوون
 شيعريكى وهك خوناوهى باران
 شيعريكى وهك سرتهى دلداران
 ناسكتر له هه وداى خه يال
 شيعرنتر له بزهى منال
 وهك ئاره قهه هه نيهى جوانان
 وهك دلخه وورپهه جى ژوانان
 وهكو كه شم و نه شمى بووكى
 وهك رهنك و بونى گولووكى
 بى خه وش وهك ئاونگى گول
 پرپر له هه ست و سوز و كول
 له ئاوى كنانى ره وانتر
 له په لكه زپينه جوانتر
 شيعريكى وهك سي به رى بژانگ
 وهكو خه رمانهه دهورى مانگ
 ريكتتر له گه رى ره ش به لهك
 خوشتر له خرمزنى كرمهك

له كوشينى دهستى دۆ خوشتر
 له مهكه و ئهيهرۆ خوشتر
 وهك نيگاي چاوى خه والوو
 به له شانداندا بيئى تهزوو
 وهك شه راب بگهري له خوئين
 خه مرهوين بي و نه شه بزوين
 شي عيريك وهكو دهرباي بي بن
 گهرمتر له باوهشى ژن
 شي عيريك سروودى شادى بي
 شي عيريك دهنگى نازادى بي
 شي عيريك مزگينى نهجات بي
 شه وچه لهى كوړى خه بات بي
 شي عيريك رهق بي، رق بي، قين بي
 گر بي، بلتيسه بي، تين بي
 شي عيريك سهنگچنى سهنگه ر بي
 شي عيريك بريقه ي خه نجه ر بي
 هي زيك بي دوژمن به زين بي
 مستيك بي گورچوو ته زين بي
 بلتيسه ي گولله ي هه لمهت بي
 شه پوڤلى رقى ميللهت بي
 شي عيريك نووستوو راپه رينى
 شي عيريك دوژمن داپه رينى
 بشكينى دهركى باستيان
 نازاد بكا كويله و ديوان
 هه لبرى قهفى زه نجيران
 چهك بداته دهست يه خسييران
 بپه رينى دهستى جه لاد
 بهارى ساتورى بيداد

نرکهى سينگى كريكار بي
 ئالاي شوړشى جووتيار بي
 ههروهك گري ئاگرى نه وروژ
 ره مزي نازادى بي و پيرورژ
 هه زاران كاوهى زه حمه تكيش
 پال پيوه بنى به ره وپيش
 شي عيريك هه م توند بي و هه م ورد بي
 يانى شي عيرى نه وروژى كورد بي
 به لام نهى فريشته ي جوانى
 پهنگ بي نه م نوكتته نه زانى
 پهري شي عير وهك كچى جوان
 بو پياوى پير نايه ته ژوان

مه هاباد - ۱۳۴۲

ناسورى ته شه نا

وه ره مه يگير ده مه وي نه وشو خه مى دل كه م كه م
 لووزهوم به رده سه ري نامه وي جورعه ي كه م كه م
 ته شه نا بوته وه ناسورى دهروونم ديسان
 زامى كونه و به مه يى كوني ده بي مه له هم كه م
 مشتومالى ده وي ناوينه يى ژهنگاوى خه يال
 مه ست و گيژم كه ، هه تا گاله به جامى جه م كه م
 ئيستته بو چارى خه مم گوشه يى مه بخانه يه جيم
 من كه روژيك ده مه ويست ميلله ته كه م بي خه م كه م
 تا نه روخواوه ، بلا پر بي له خوشى و مه سستى
 تازه پيى ناوى نه من هوډه يى خوم مه حكه م كه م

چون نه بهم بۆ مهی و مهیخانه په نا تی گهییوم
 له و ولاته هه موو شت زۆره، بهنی ئادهم کهم
 پیر و زورهانم و ئیستاش دلّه کهم هه دهیهوی
 سهه و مالم بهفیدای خال و خهت و په رچه کهم
 داستانی مهه و زین کۆنه، کچیکم گه ره که
 شلکه پرانی بگوشم بۆنی له سینگ و مهه کهم
 من له جوانی ده گه پریم، تیپه ره زستانی دزیو
 کچ که رووم ناده نی، با سهیری گول و شه ونه م کهم
 شه ره بایه له چیاکان و ههوا تووشه ده نا
 وهکو شیتان ده مه ویست روو له چیا ی نهسته م کهم

مه هاباد - ۱۳۴۶

رەق هه لاته

من له داخی خزمی خو پیری و ناشنای نه حمه ق هه لاته
 من له ترسی زاق و زووقی نه منیهی چاو زه ق هه لاته
 کوا به خووشی خو م به جی دیلّم ولانی خو شه ویستم؟
 من له ترسی زلله و باتووم و دار و شه ق هه لاته
 هه به پییان و به کۆمه کۆمه گه مه نه م ولاته
 رهنگه پیته و ابی به سواری مایه نی گوئی له ق هه لاته
 (نوکه ری بیگانه ناکه م) هاته جی فه رمایشی خو م
 و له برسان و له بهر بی بهرگی ئیمرۆ ره ق هه لاته

۱۳۴۷

گه رمه شین

بۆ شه هیدیکه که گه وزبوه له نیو خوین ده گریه
 بۆ هه فالیکه که چوو بی سهه و بی شوین ده گریه
 بۆ هه موو پیر و جوانیکه له سهه کوردستان
 چونه بن داری به بی وهی کهه بشلوین ده گریه
 بۆ کوریکه نه به زبوی که له سهه نگه ردا مرد
 نه که به سهه شویری و بی شه رمی له سهه نوین، ده گریه
 ماچ ده کهم نه مه چه کانه ی به که له بچه دیشن
 بۆ سهه رانه ی به گریه قه مچی ده گروین ده گریه
 گه نجی کوردی وهکو گه نجینه له هه ردی خستن
 دوژمنم، تاکو نه زانم هه موو له کوین، ده گریه
 شو ره ژن سهه ره قور و گه وره کچیش مل به کوین
 تا بیتی سهه ری به قور و ملی به کوین ده گریه
 بۆ ژنیکه که له سهه ته رمی کوری تا قانه ی
 شین ده کا، جهرگ و دلی له ت و توئی توین، ده گریه
 دوور له ئازادی له زیندانی رهش و بۆگه نده
 بۆ که سانیکه ده ژین چلکن و دژوین ده گریه
 بووکی کۆست کهه و توو ده بینم له په ژاره ی زاوا
 سهه ری کولمانی ده لیتی زه رده یی سهه سوین، ده گریه
 بۆ په نا سیله و بن گیشه و جی ژوانی چۆل
 بۆ گراوی و کوره سهه رانی که لیک جوین ده گریه
 بۆ ولاتیکه به فرمی سک و به خوین دیرابی
 من که سهه رانی دهه و دهشتی ده کهم، خوین ده گریه
 تا وهکو مولگه و پی شیلی سوپای دوژمن بی
 کیلگه پر پیته کهم و به نده نی بژوین، ده گریه

مه ته ریزی شه ره ف

لیرهش له نیو ئه و لیپر و شاخ و بهرده
لیرهش له گهل ئه و هموو داخ و دهرده
لیرهش له نیو شوپشی خویناویدا
لیرهش له سه رکه وتن و تهنگاویدا
لیرهش له نیو زه بر و زهنگی زالمدا
له نیو ساچمه و دوو که لی ناپالمدا
لیرهش له نیو گر و ئاگر و ئاسندا
له بهرام بهر تانک و توپی دوژمندا
لیرهش له نیو دهریای رقی بی بهستین
لیرهش له نیو کورانی توله نهستین
لیرهش له نیو شه پوئی خوین و که فدا
لیرهش له نیو مه ته ریزی شه ره فدا
خوشه ویستم له بیرم ناچی تاوی
دهم فریننی بالی خه یالم تا وی
هه رچه ند دوورم، به لام خوش بی خه یالم
ئاواره نیم وا ده زانم له مالم

هه ر بینا دیت رمی کوشکی زورداری
گه یشتهینه لووتکه ی چیا ی رزگاری
رهوی ته می خهم و مژئی په ژاره
بووژانه وه ئه و هه تیسه وه هه ژاره
کوتکی کاوه و هیزی پیشمه رگه ی دلسوز
رؤژی ره شی کرده نه ورؤزی پیروز
میشکی پزا نه ژده هاکی میشکخور
جه لاده که ی نه ستوی که وته بهر ساتور

تا گولاله ی گه شی بو نخوشی ترۆپکی کویتستان
به گری مووشه کی بیگانه پیروین، ده گریم
به سیه تی دووبه ره کی و مله پوری و لاساری
تا برایانه هموو پیکه وه نه دوین، ده گریم
ده مه وی ریگه یی رزگاری ته خت بکری دهنه
تا کو نسکوئی بهرن، تا کو هله نگوین ده گریم
تا کریکار و فه لا، ره نجبه ر و رۆشن بیر
ده ست له به ک نه گرن و پیاوانه نه بزوین ده گریم
تا له ژیر ره شبه له کی کیژ و کوری رق هه ستاو
جه نده کی دوژمنی به دکاره نه په ستوین ده گریم
تا کو بو توله یی ئه و رۆله شه هیدانه ی کورد
خه نجهری رۆله یی ئازا هموو نه سوین ده گریم
تا به داسی ده سی ئه و پاله به کاره ی کوردی
درک و دالی سه ره ری گشتی نه دروین ده گریم
تا کو نه سرپته وه فرمیسکی هه تیویاری هه ژار
تا هه تیو لیوی وه کو خونچه نه پشکوین، ده گریم
تا به دهستی پهری ئازادی له سه ر گۆری شه هید
گوله شلیره له گشت لایه کی نه روین ده گریم

گیرا، رووخوا، خاپوور بوو قه لای سه ختی
 وه بهر پیلاقان درا تاج و ته ختی
 هه تره شی چوو ئه رتهش له ترسی لاوان
 خو پیری به زین، هاته وه رۆژی پیاوان
 نه تره ی نه ما دوزمن له بهر پیشمه رگه م
 له گشت لاوه هه لات و نه یگرت به رگه م
 زۆردارت دی هه لاوه سـرا سه ره وه بن
 ئۆخـرنی هات دلـی گه رمی بیـوه ژن
 خو تـپـریت دی گه وزی له نیو خاک و خوین
 رازایه وه گلکۆی شه هیدی بی شوین
 تـوانه وه ده سه بند، که له پچه، زنجیر
 کرانه وه ده رکـی قه فه ز له یه خسیر
 ئه سـتـپـراوه فرمی سکی رۆله کوژراو
 ئه سـتـپـنـراوه تۆله ی بی کفن نیژراو
 بزه ی هاتی لیتی له خو شی بی بهش
 جلکی گۆری سوورانی شین، بهرگ رهش
 له شینگایان گه را گه ری ره شه له ک
 (شه م) و (شه مزین) گرتیانه وه دهستی یه ک
 گه رانه وه ئاواره بو جـیـژوانان
 گرانه وه له خه نه په نجه ی جوانان
 جا ئه و کاته به هه توانی ئازادی
 ساپـریتـر ده بی برینی نامـرادی

چیا - ۱۳۴۷

شهنگه بییری

شهنگه بییری! سالی سالان له کویتستانی، له ناو مه پری
 بو مه ردۆشین هه لت ده کرد ئه و باسکی سپی مه پمه پری
 له بهر هاره ی گۆیه رۆک و گواره و کرمه ک و ژیرچه نه
 نیوه رۆیه له بهر بییری کۆری مه پری راده په پری

که ئیواران کهزیت ده کردن سی بهنگی و چاوت ده پرشت
 به و کهزی و چاوه نه رمانه بی په حمانه شوانت ده کوشت
 شهنگه بیزا به سهروه با سوژده ی ده برده بهر به ژنت
 ئاخـر تۆش هه وای کویتستانی ئه و کوردستانه ت هه لده مشت

چیشته نگاوان له دهراوان که خۆت لی ده کرد پی خاوس
 به له نجه ولاری کیژانه ت شه رمه زار ده بووه تاوس
 ئاههنگی ژین و شادی بوو به یانی که تیکه ل ده بوو
 شمشالی من، خرمه ی بازن، گرم و هۆری مه شکه ی گاوس

شهنگه بییری گراوی خۆم وینووسی جه مال و جوانی؟
 ئیستاش پالیننی وه ک جارن له شوان و میگه ل ده روانی؟
 وا من پیشمه رگه م ده جه نگم بو ولاتی له تو شیرنتر
 نه م ده دا به ته ختی شایی ده نا به رده بییری شوانی

راسته تو جوانی، له باری، نازداری، شوخی، نه شمیلی
 کولمت گه شترن له گول و خالت ره شترن له زیلی
 جیا بوونه وه ت ده رده، به لام تۆش ده زانی تامی نییه
 ژوان و شه وراو و دلداری، راز و نیازی به دیلی

زۆرى نەماوۈ بېتتە بەر نەمامى ھەول و خەباتم
لە داگىر كەر پاك بېتتە ۋە خاكى پىرۆزى ولاتم
چەك دادەننېم، گۆچانەكەى جارانم ھەلدەگرمەۋە
تۆ ھەر بېرى بە، من ھەر شوان، فرىشتەى تاسە و ئاواتم
چيا ۱۳۴۷

ئامبىزى ژن

جاران پەناگای شەوانم
ئامبىزى ئاۋەلاى ژن بوو
گەرمى و نەرمى ئەو ئامبىزە
مايەى ھەسانەۋەى من بوو

دەردى ژيان، رەنجى خەبات
ماندوۋبوۋنى رۆژى ناخۆش
بەشەۋ لە ئامبىزى ئەۋدا
ھەمووم دەکردن فەرامۆش

نىگای چاۋى، بزەى لىۋى
برىنى دەكردم سارپىژ
برىنى ئەۋ دلەى دوزمەن
بەتير دەيکرد دابپىژ دابپىژ

نازى، تۆرانى، زىزىۋى
لاۋاندەۋەى، ئاشت بوۋنەۋەى
ھەموۋ لە جىبى خۆى شىرىن بوۋن
زۆر سەختە لە بىرچوۋنەۋەى

بەلئى سەختە، يەكجار سەختە
دوۋرى لە ژن، ناممىرادى
بەلام لە ژن خۆشەۋىستتەر
لە لای من ئەتۆى ئازادى

۱۳۴۹

شەپۆلى تۆلە

كوردە ئەى كوردى لە خۆشى بى بەش!
بەس نىيە كۆبلەتى دىۋەزمەى رەش؟
باژوئى ئەسپى ھەۋەسى خۆى ھەروا
بتگىرى بتكوژى وا بى پەروا؟
ئەۋ (قزل قەلەھ) كە بۆتە (باستىل)
ھەردەبى پىر بى لە يەخسىر و دىل؟
تاكو كەى نەشكى كەلەپچە و دەسبەند؟
زەجر و ئازار و شكەنجە تا چەند؟
خوئىنى لاۋانى بەبىر و پروا
ھەر دەبى بىرژى، بەفـىـرۆ پروا؟
ھەلۋەرى گەۋھەرى فرمىسكى ھەتىو
دەربەدەر بى كورى ئازا و نەبەزىو؟
بىۋەژن تەر بى بەگربان چاۋى
كچ نەبىنىتتەۋە شۆرە لاۋى؟

ۋەختى ۋەى ھاتوۋە خۆت پاپسىنى
تۆلە ۋەرگىرەۋە، ھەق بستىنى
پاپەرە، ھاتەۋە دووبارە ھەلت
سەر و مالت بكة قوربانى گەلت

كۆپهوه رېتككهوه، لېك بهسته پشت
پراکه مهيدانى خهبات گورج و گشت
هاتهوه كاتى خهباتى شيلگير
ههلبېره بهندهك و كۆت و زنجير
كـورپه، ئازابه، نهبهزبه، رۆله
گـرهبای رق به، شهپۆلى تۆله
توورپه، سوورپهوه لېتى وهك پۆلوو
ئاگرى ده وهكو پووش و پووشوو

ئەو له خوین مژنى تۆ تیر نابى
تۆ دهبى بۆ بهزهبيت پیتی دابى
له ههـموو لایهـكهوه پیتی داده
پراوى نى، زوو له ولاتى راده
دهس و خهـنجر كوتوپر پراکه سهرى
وهدهرى نى وهدهرى نى وهدهرى
ههـلمهـتى بۆ بهره وهك شىرى در
لهـشكرى لى بکه دابردابى
كۆستهكى خهـنجرى تۆ بترازى
ئەو بهسهـرنیزه كولهى ناناى
ویزه گوللهى چهكى تۆى بیهته گوى
ناپهـرینى له سنووریشته سووى
بیستهـزینه به پهلامارى توند
بیبهـزینه له چیاو شار و گوند
بهـندهن و دهشت و چرى لى بتهـنه
نهوهـكو دهـرچى پرى لى بتهـنه

مهـپرينگـیوه له ئاگر و ئاسن
تیدهگهـى چۆن بهگهـلت ناناى؟
تاكو شوپش نهـگرى توند و تیژ
تاكو سهـنگهـر نهـگرى لاو و كیژ
نادرى مافى گهـلى كوردى دلیر
ههـردهبى واله قهـفهـزدا بى شىر
ئەو رق و قین و بهگـژداچوونه
تاقهـ رېگایهـكى رزگارپوونه

ترۆپكى رزگارى

رېبوارىكم ئازا و بهـزىبك و زاكوون
دهـبرم چۆل و چیا و پیدهـشت و بیروون
بهـرهـلستم دهـكهـم ههـپروون بهـهـپروون
دهـپۆم بهـرهـو ئاسۆ، بهـرهـو ئاسۆى پروون
دهـپۆم دهـپۆم تا ترۆپكى رزگارپوون

كهـند و كۆسپ ههـنگاوم پى ناكاشل
بیتهـ سهـر رېم ههـزاران گابهـردى زل
بهـهـیـزى شان و باهۆ پیتی دهـدهم تل
دهـپۆم بهـرهـو ئاسۆ بهـرهـو ئاسۆى پروون
دهـپۆم دهـپۆم تا ترۆپكى رزگارپوون

پىم گـرتـهـوه، دهـرچووم له دارهـداره
رېم گـرتـهـوه رېگای (قازى) و (ئاواره)
نامترسىنى گولله، پهـتك، سیـداره

گاو و گهردوون

شسه تهك درا له دار درهنگانی شسه و
لاویك له سهه رزگاربوونی وه ته نی
و تیرای ته قه ی دهسریژی دهسته ی ناگر
دیوه زمه ی رهش دهیگوت و پی دهکهنی:
جیژنی شایان گاو و گهردوونی دهوی
خوینی گهش و فرمیسکی روونی دهوی

هه لوه ری فرمیسکی دل سو زانی گه ل
خوینی شه هید نالی کرده وه ولات
به لام له گهل شین و شه پور و گریان
بو له بو لی دیوه زمه که هه ده هات:
جیژنی شایان گاو و گهردوونی دهوی
خوینی گهش و فرمیسکی روونی دهوی

گولله ی سته م دابیژدابییژی ده کرد
سهه ری پرتیه وین و دلی پر له هه ست
له گو پستانی کو نی پی رس پو لبس
خوین ده پشاوه و ده بخویند کوندی شوومی مه ست:
جیژنی شایان گاو و گهردوونی دهوی
خوینی گهش و فرمیسکی روونی دهوی

۱۳۵۰

دهرۆم به ره و ئاسۆ به ره و ئاسۆی روون
دهرۆم دهرۆم تا ترۆپکی رزگاربوون

به و خوینانه ی له و پتیبازه پژاوه
گولی نالی سه ره سستی کورد پرواوه
منیش به دلی پر له هیوا و پرواوه
دهرۆم به ره و ئاسۆ به ره و ئاسۆی روون
دهرۆم دهرۆم تا ترۆپکی رزگاربوون

رۆله ی کوردم فییری هه وراز و لیژم
تا زور برۆم زیاتر ئاره ق بریژم
کورتتر ده بی ریگای دوور و دریژم
دهرۆم به ره و ئاسۆ به ره و ئاسۆی روون
دهرۆم دهرۆم تا ترۆپکی رزگاربوون

ناره و مه وه له داوه ل و تارمایی
زۆرم دیوه بوولیل و تاریکایی
دینم به و شه و گاره ره شه دوایی
دهرۆم به ره و ئاسۆ به ره و ئاسۆی روون
دهرۆم دهرۆم تا ترۆپکی رزگاربوون

من پهروه ده ی بن سیبهه ری نه شکه وتم
گه لیک جاران له چالاوی رهش که وتم
هاتمه ده ری، هه دام نه دا، نه سه ره وتم
دهرۆم به ره و ئاسۆ به ره و ئاسۆی روون
دهرۆم دهرۆم تا ترۆپکی رزگاربوون

۱۳۵۰

شهو و شهيتان

ئەستتيرە يەك يەك راخوشين
پەش ھەلگەرا ئاسماني شين
ھەورتيك شـۆرابەي بەرداوه
دەلتي لە قـيـريان وەرداوه
تاريكانە، شـھـو وەزەنگە
ولات بي ھەست و بي دەنگە
گۆرستاني خامۆشە شار
تيرييدا نەماوه زيندەوار
نە رادەژئي گـھـلای داريك
نە دئ ھەستی پي رتيوارتيك
ھەرچي كۆلان و شەقامە
دەلتي كااولاشي بەسامە
دنيا دەرياي بي شەپۆلە
لاو داماوه، جيـژوان چۆلە
پەردەي كـۆشكان دادراوه
رۆچنەي كۆختانيش گيراوه
لە تالار و سەر سەرايان
بەرا ترووسكەي چرايان
شەمی سەرچاكيان لابردن
مردووش ھيندەي ديکە مردن
دامرکا، بوو بە ژبلەمۆ
لە ناو ئاورگاندا پشكو
ژيان رووگرژە و مچ و مۆر
دئ بۆني كفن و تات و گۆر

شـھـو زرينگاوه، راشكا
شەيتان سامي لە خواشكا
كەلپي خويناوي گر کردن
فريشتهي پشووپر کردن
خەم و خەفەت دادەبيژئي
شادی و ئازادی دەنيژئي
داسي مەرگ و نەمان دەسوئ
ھەوہل گەوزي داويتە كوئ؟
دين و دەچن بە ئەسپايي
لە چوارچرا چەند تارمياي
خيوي شەو و خوداي شەرن
بيچووه شەيتاني بەدفعەرن
ئاخ، ديسان سيـدارە چەقي
كوردی چۆ بن لەسەر ھەقي
لە پر دەنگيكي نيـرانە
نرکەي كورانە و شيـرانە
پەردەي بيـدەنگي دادراند
خەوالووي لە خەو راپەراند
خەلک ھەمووي ئەو دەنگەي بيست
دەيگوت (پيشەواي) خۆشەويست:
كە من مردم كورد نامري
دەس لە خەبات ھەلناگري
ھارووزا وەكو پوورەي ھەنگ
(مەھاباد) گۆرخانەي بي دەنگ
لە دەرووبەري چوارچرا
ھەزاران سەر لە قـوـر نرا

كام نازدارى شوخ و جوانه
داى له خم لكى كوئوانه
له چاوى كىيژى مل به كوئين
به خوړ دههات فرميسكى خوئين
شورولاو هاته كورى شين
ئوويش سوزانى كردن شين
پيره پياو بانگ دهكا روله
له بيرونه كنه توله، توله
تيكرا دهليين درشت و ورد:
كورد نه مرد، پيشه واش نه مرد
با تهرميشى بخريته گل
چون يادى دهرده چي له دل؟

شادبه ئه پيشه وای نه مر
هه تن روله ئازا و خوئينگر
بو فيداكارى نامادهن
ريگای راسستى تو به رنادهن
پهركوورى رق نه ستووره كورد
له سهه ر توله تو سووره كورد
كچ و كوړ و ژن و پياوى
دهكا خه باتى خويناوى
تا مافى ره وای دهستينى
ئاواتى تو ودهدى دينى

۱۳۵۱/۱/۸

سنور

ئه ئه و كهسه دتپه رستم و ليم ونى
تو خودانى، تو خوشه ويستى منى

له ئاسمان نى تا ويت رانه گا دهستم
له قاف نى كاله ئاسنت بو هه لبهستم

توى له من ون كرد و منى له تو دوور
ئه و بستوكه دوزمن ناوى نا سنور

به فرانبارى - ۱۳۵۱

ئارهق و تين

پيش ئه وهى گزنگى هه تاو
تروپكى چيا بنگيوى
پيش ئه وهى شنه ي به يانى
بسكى به رها ببزيوى

پيش ئه وهى قاسپه ي خاصه كهو
له زرد و ما دهنگ داته وه
پيش ئه وهى بلبل بخوينى
خونچه ده مى بكاته وه

پيش ئه وهى سيپه ي هه لوبان
په رده ي بيدهنگى دادپى
پيش ئه وهى چوپه پزينه كى
به ره و رووناكى هه لفرپى

پیش ئەوەی شەمی سەر چاکی
ئاخر فرمیسکی هەلۆهری
پیش ئەوەی گژەبای توورە
ژیلەمۆی پەپوولە بەری

پیش ئەوەی لاوی بەختەوەر
دەم راگۆبزی لەسەر خالان
پیش ئەوەی شەوگەری دلتەر
وەرەز بی لە ماله و مالان

پیش ئەوەی بیتری شل و مل
چاوی خەوالووی هەلبیننی
پیش ئەوەی شوان مەری شەوین
وہگپیری، بەردا دەسبیننی

پیش ئەوەی پۆلی نەشمیلان
شل شل داگەرین بۆکانی
پیش ئەوەی سەرکانی و دەراو
ژاوەی بی لە پەری جوانی

پیش ئەوەی حاجی سەلەمخۆر
هەژاریک هەلنی بە تەمال
پیش ئەوەی رپچکە ببەستن
بۆ مزگەوتی شان بەبەرمال

پیش ئەوەی دەرویشی چلکن
پەنجەیی خەلیفەیی کوشیبی

پیش ئەوەی شیخ وەک تارمایی
بەرەو خانەقا خوشیبی

پیش ئەوەی گزیری بەدفعەر
لە دیوہخان پاروو بادا
پیش ئەوەی خاتوونیک بەناز
پەردەیی کۆشکی ناغالا دا

من کاوی خۆم لە کار دیوہ
من جگەرگی زەویم درپوہ
من شیلەگەم هەلبپوہ
من یەک سەریم ناخنیوہ

من ریزە سـوالەم داناوہ
شەغەرە وینجەم پیتوہ داوہ
من گاگپیرەم تپیر کراوہ
یا خۆیانم وەرگپیراوہ
هاوین و پایز و بەهار
هەتاو لیتی نەداوم بپیکار

من جووتیارم، من جووتیارم
من لەگەڵ هەتاو هاوکارم
من بەئارەق و ئەو بەتین
دامان رشتووہ بناخەیی ژین
باسکی من و تیشکی ئەوی
بژیو دەستتین لە زەوی
گەر جووتیار ئارەق نەرپیری
گەر هەتاو تیشک ناویری

دانیشتوووی ناو کۆشک و قه‌لا
ده‌خۆن نانی گه‌لا گه‌لا؟

به‌لام حه‌یف ئیستاش لی‌ره
من برسیم و که‌سیک تی‌ره
نه قه‌ت ئاره‌قی ئه‌س‌پویه
نه قه‌ت گه‌وزی هه‌لب‌پویه
نه مه‌چه‌کی جه‌مام بووه
نه چۆله‌مه‌ی له‌ جی چوووه
نه ئه‌نگوستی را‌گی‌راوه
نه داس‌وو له‌ چاوی داوه
نه دل‌ی پی‌ی در‌ در‌ بووه
نه بن هه‌نگلی خ‌ر بووه
نه که‌فی ده‌ردا به‌ ک‌تۆ
نه په‌نج‌ه‌ی ده‌ری ک‌رد دلۆ
نه ده‌ستی پاش‌باره‌ی ناسی
نه سا‌ویکی دا له‌ داسی
نه به‌گه‌رم‌ما داه‌ی‌زاوه
نه خ‌ه‌وی له‌ چاوی زاوه
نه به‌سه‌رم‌ایه‌ ته‌زیوه
نه له‌ ک‌ای پایز خ‌زیوه
نه نووسه‌که‌ی پی‌یوه نووسا
نه له‌به‌ر بارانی خ‌ووسا
نه زوق‌می به‌سه‌ردا باری
نه له‌ ق‌وردا که‌وت باری
نه دی شه‌و و شه‌ونخ‌وونی
نه چی‌شتی ده‌ردی نه‌بوونی

تا که‌ی وا بم، تا که‌ی وا بم
ده‌س به‌تال و ره‌نج به‌ با بم
تا که‌ی ره‌نجی شان و پیلم
بو‌ دوژمن بی، بو‌ من دیلم؟
نا نا، تازه‌ پاپه‌ریوم
ناتوانن بده‌ن ف‌ریوم
پ‌بازی شو‌رش به‌رناده‌م
مه‌ودا به‌دا‌گی‌رکه‌ر ناده‌م
له‌ شان و باهۆی خ‌ۆم رادی
هه‌لگ‌رم ئالای ئازادی

فریشته‌ی په‌ریوه

سه‌رنجم گه‌ر ده‌پر‌مه‌ به‌ژن و بالات
کچی جوان! بوچی رووگرژی چ قه‌یدی؟
منم ئه‌و شاعیره‌ جوانی په‌رسته
که‌ چاوی من جگه‌ له‌ جوانی نه‌یدی

به‌مندالی که‌ په‌روه‌رده‌ی چی‌یا بووم
که‌وم دی، پۆر و سو‌تسکه‌ و ئاسکم دی
به‌ لاوچاکی له‌ شاری ک‌ورده‌واری
ک‌چم دی، نازه‌نین و ناسکم دی

گه‌راوم چۆم و نواله‌ و می‌رگ و بژوین
به‌ماه و زه‌ردی ئه‌ستم هه‌لگه‌راوم
ته‌ماشای سو‌تسن و به‌یبوون و شلی‌یر
به‌ دینی ج‌وانی راه‌یناوه‌ چاوم

له بهر تاوئ له سهه ر پشت راکش او م
له دهم جوگه له سهه ره رشی وه نهوشان
له سهه ر گوئیسوانه کردم چاوه برکین
له گه ل گه وره کچی به رده رکی ههوشان

به رۆژی سارد و ساو دیومه به زستان
ترووسکه ی به فری به رتیشکی هه تاوئ
شهوی هاوین له ناو ئه ستیره کاند
گه ل لاوئیم دده ی پرشنگی داوئ

له ناو گووم و گهرمک و چوم و قوپی
به پوالم دین قورینگ و سی و هه له تانج
له بهر بیـــــ و له هاویر و له پاراو
گه لیکم دیوه کیژی شوخی کرمانج

له مه یدان دیومه نیسکه ی ئه سپی خوشبه ز
له گه ل ده ستوجلیتی شوژه سواران
گه ری شاییم له پیش چاوی گه راوه
له ره ی مه م، سووکه ره وتی گوئ به گواران

خورینی شوور و بازی مامزم دی
شه پوئی گووم و که ف هه لدانی تاوگه
به میروژ و سیاسووتی به هاری
گه لیک شه و ماومه وه تا رۆژ له راوگه

له سهه ر دوندی چیا ی سهه ره رزی هه لگورد
ره وه ی هه ورم له ژیر پیتمدا به دی کرد
ته ماشای دیه نی سهه وزی ولاتم
منی سهه رسام و شاگه شکه و خه نی کرد

به هه شته کورده واری من، به هه شته
فریشته م من، فریشته یکی په ربوه
به جوانی تو ده ژیم له م دوور ولاته
وه ره لییم مه به ره ئه و ته نییا بژیوه

به ئی تو کیژی، نازداری، له باری
منیش پیـــــ ریکی زورهان و دزیوم
به لام شیرنتره له و شه کره لیوه
وشه ی کوردی که هه لده رژی له لیوم

کاروانی خه بات

زه رده په ری، سوور بوو ئاسو
خه ریک بوو سیتره هه لگیری
له باتی قاسپه قاسپی که و
دهات قرمژنی شیست تیری

ئاوری به رده دا له به نده ن
گری خومپاره و بازووکا
کام گول گهش بوو، کام گیا شلک
به و بلئیسه هه لده پرووکا

داوهستا له و خړ و شيوه
دووكله و بۆگه نى بارووت
نهمامى ناسك و ساوا
به دهسپرېژ دهبوونه بزووت

دهيشيالا هه لاله و سوتيسن
نالچيهى پوتينى ژاندرم
نيركى بيزا و مه ندىكى تهر
ده په رين به گوللهى گهرم

كيوى له كهوت كيوان ته قين
هه لوداى له شه قههى بالان
كه رويشك ته مالى هه لگرت
رپوى خوشى بو كه ندالان

كوتره شينكهى قهدى شاخى
لوور بوونه وه ناو شه شكهوت
سوئسكه له بن پنچك خزا
چوله كه له جربوه كهوت

خوى له رهندولان هه لكيشا
له ترسان مار به په له پهل
له په ر په ر چكهى ناسمانى
ديارى دا تارمايى خه رتهل

ههر چوار ته نشتى گيرابوو
له سه نگره ريكدا به تهنى
ئه و لاوهى به لىنى دابوو
هه تا مردن چهك دانه نى

پشوو سوار و گهروو وشك
گهرم ببوو چهكى دهستى
به لام هيشتا نه له رزى بوو
دلئى پر له هيووا و ههستى

هه رچه نده ئالقههى گه مارو
ههر وا دههات ته ننگتر دهبوو
ئه ستيرهى هيوواى ده دره وشى
تا وهخت دره ننگتر دهبوو

پهندي كوردانه به و كوونه
كه شه و قه لاتی مي رانه
هه روا تاريكان پهيدا با
درى پى ده دان شى رانه

رووناكبيرىكى تا ئيمرو
ده چوو به ره و ئاسوگى روون
ئىستا هيوواى به بووليل بوو
بو له گه مارو ده رازبوون

بلىسهى دا لولهى چه كيك
تيك هه لگلا لاوچاكى كورد
ئه فسهر بهك به خوى قيژاندى
(به پيش به پيش گلوه خورد)

له بن په سىوان ده ربه رين
هه زى رهش و ئه هريمه نى
ديرا به خوينى شه هيدىك
(كوردستان) مبرگ و چيمه نى

دیسان خوتینی قاره مانیک
نه خشاندی ریگای ریگاری
دیسان لاپه ریه کی ره شتر
کهوته سهر میژووی زورداری

دوا نیگای بریه لای ئاسو
به مولهق راوه ستا چاوی
شنه بای شه و هات نه ستیری
وهک په نجهی جوانیک جواناوی

له ناو خویندا ده تلینه وه
لاوی به زیپک و به سبات
به لام هه روا ده چیتته پیش
بی وچان کاروانی خه بات

رتیه ندانی - ۱۳۵۱

له بیرم مه که

وهام بیستووه سهردهمی پیشوو
له گه وره شارپک نازداریک هه بوو
کچیکی قیت و قوز و که له گهت
شاکاری دهست و نه خشی ته بیعت
شوخ و له بار و جوان و رهزا سووک
له راست رووی ده چوو ئابرووی گولووک
دلتهر، مه شرف خوش، زار به پیکه نین
شل و مل، ئه سمه، ناسک، نازنن
دیده کال، لیوئال، بسک سی به نگی
خالی سهر کولمه ی ره شتر له زهنگی

مه مک خری و توند، سیننه نهرم و پان
گهردن دریتژ و چهنه کورت و جوان
که ی گه زو شیرن وه کو ده می بوو
که نگی به رها وهک په رجه می بوو
مانگ له ئاست هه نیه ی شهرمه زار بووه
بروی دی هیلال خوی له بیر چووه
جه رگی ده برین تییری بژانگی
دلگر بوو بسکی، لووس بوو، لاجانگی
زهندی گۆشتن و شووش و نهرم و نۆل
به له کی خری و پری و سپی و سوول
چهنه گه ی خری وه کو گوی زبو بوو
به رجه به به که ی وهک شه کره سیو بوو
خه لقی شو ره بی و مه ندوک و بیزا
له بهر ئه و بالا به رزه ده فیزا
ناز و کریشمه و له نجه و لاره که ی
پری کردبوو هه موو شاره که ی
جوانی وا کهم بوو له سهر زه مینن
که م دایک کیژی وا جوان ده بینن
له شارا هه چی هه بوون کوپ و کال
له دووی ئه و شوخه ببوونه عه ودال
لییان گرتبوو گوئیسوانه و رتیباز
کریار گه لیکه بو کرینی ناز
وهک مانگی جیژن لییان ده پروانی
پییان هه لده گوت به سته و گورانی
به لام له هه موان داوخوازتر لاویک
بوو، که نه ده ژیا به بی ئه و تاویک

گيرۆدهی کردبوو به بسکی خاوی
 ديوانهی کردبوو به سیلهی چاوی
 ئاوری ئاوری له دل بهردابوو
 نازی وهره می پی هه لئینابوو
 وهختابوو بیری بۆ ماچی لیوی
 یا وه کوشیتان روو بکاته کیوی
 نه یابوو هۆش و هه دادان و خه و
 ئۆقره ی برابوو به پرۆژ و به شه و
 قسه ی دل سۆز و دۆستی نه ده بیست
 له دنیای رووناک هه ر ئه وی ده ویست
 له دلی به ربوو ئاگری بی ئامان
 دهستی بهردابوو له مال و سامان
 شیت و شه یدا بوو، هۆشی نه مابوو
 ئاگای له حاللی خوۆشی نه مابوو
 شین و گریان و پرۆژ بوو پیشه ی
 هه ر بیری ئه و بوو یادی هه می شه ی
 ناهوم پید نه بوو دهستی به ر نه دا
 تا ئه و نازداره ی بۆ هاته ر ه دا
 به هار بوو دیسان خه ملی وه ک به هه شت
 میترگ و لاپال و به ندهن و پید ه شت
 کانی وه ک دیده ی ئاواران پر جوۆش
 شنه وه ک پشووی نازداران بۆن خوۆش
 گوڵ پشکووت، بلبل وه ورینگه کهوت
 که و له سه ر ره وه ز هه للی گرت رهوت
 میلاقه باده ی ئاونگی ده مشت
 شللیتر فرمی سکی شادی هه لده رشت

خونچه دایدری به روۆکی کراس
 له خیز هاته دهر چووزه له رتیواس
 بۆن و به رامسه و هه وای به هاری
 عیشق و هه وهس و مهستی لی باری
 به هار که به زمی ته بیعت گهرمه
 دلی نازداری بی به زهش نه رمسه
 به لئینی پی دا کیژۆله ی چاوجوان
 له دهری شاری بۆی بچیته ژوان
 لاوی دل سووتاو گه یشت به ئاوات
 که ئه و نازداره ی بۆ له ژوانی هات
 ئاوێزانی بوو، گرتی له ئامیز
 گووشی به باهۆی مهردانه ی به هیز
 رایووسی لیوی شیرنتر له قه ند
 له دهستی هالاند که زی وه ک که مه ند
 گووشی مه مکۆله ی وه ک زه رده لیمۆ
 برا، لاکه وه، مه که، ئه یه پرۆ
 ده یان کرد یاری و ده سبازی و گه نگه ل
 یه کترین ده گرت له میز و باخه ل
 درێژ ده بوون و هه لده ستان ه وه
 له ناو ش پی نکه دا ده تلانه وه
 لاوی تامه زرۆ، کیژی گه ردن کیل
 سوێسنه و به بیوونیان ده کردن پیشیل
 ریکتی ده که وتن بۆ ئه م لا و ئه ولا
 قانه قدیله ی یه کترین ده دا
 سی به ر شوێ بیوون، ئیواره داهات
 ئاخ له خوۆشیدا زوو راده کات

ههچهنده له دینی یه کتر تییر نه بوون
 ناچار بوون ههستن بهرهمال بیزوون
 شل شل داگه پان بو دهم پرووباری
 تا پیش تاریکان بچنه وه شاری
 له سهر کهندی چوم پراوهستان تاوئ
 کچ دیتی له ناو نییرینه ی ئاوئ
 چه پکه گولیککی وه کو پتی خوین
 گوتی ئای جوانه! ئه وه گولئ کوئین؟
 بریا هی من با ئه و گولئ سووره
 حه یفه کهوته ناو ئه و شیت و شووره
 هیشتا قسه که ی نه کردبوو ته واو
 که دلدارئ شیت خوئ خسته ناو ئاو
 به په له قازه گولئ هیئا دهست
 هاویشتی بو لای کیژی دیده مهست
 گوتی ئه ی یاری ژیکه له و ژیرم
 هانئ گولئ کهت مه که له بیرم
 گیژاو لولئ دا، شه پؤل نوقمی کرد
 خوړینی چومی که لاکیشی برد
 تو ماری ژینی کورتی پیچراوه
 ئه و ته نیا روزه خو شه ی بو ماوه
 ساردی کرده وه چومی سارد و سر
 دلئ پر ههست و پر بلتیسسه و گر
 که ئه وه ی بینی کیژی شهنگ و شوړ
 له وئ رانیشت و کردیه زبر و هوړ
 قژی رنینه وه دای له سینگی خوئ
 به روکی دری قوړی پیوا بوئ
 له وئ هیند گریا هه تا بوو شه لال
 به داره مهیت بردیانه وه مال

هه تا ماوه یه ک دژ و وه رده ز بوو
 کهم کهم دلدارئ پیشووی له بیر چوو
 یه کی تری گرت له کورانی شاری
 سه رله نوئ دهستی کرد به دلدارئ
 ژین راناوه ستئ، هه وهس نامرئ
 دلدارئ له گهل مردوو ناکرئ
 زیندوو پیویستی به هاو دهم هه یه
 بو مردوو مردن، هه ر ئه فسانه یه
 تا خوین بیزوئ، ته زووی بی، هه وهس
 بی جووت دژواره ژیان بو گشت کهس
 که ویستت دلئ جوانیک رابگری
 ده بی بوئ بژی، نابئ بوئ بمری
 ژن پیوا ی ده وئ، پیوا ده یه وئ ژن
 هه زارانی واش بی سه روشوین بن
 بو ژین پیویسته له شی گهرم و گوړ
 نه ک ئالا و کیل و گلکۆ و بهرد و قوړ
 له یه سکی رزیو وه رناگیړئ کاو
 بی کاو دژواره ژینی ژن و پیوا
 تی نه گه یشتبوو دلدارئ بی هوش
 که کچ زوو کوران ده کهن فه راموش
 هیچ کهس به و کاره نالئ نازایی
 خو به کوشت بدا پیوا به خوړایی
 خوئ به ئاو دادا بو هه وه سی چووک
 پیوی وابئ پاش ئه و کچ نابئ به بووک
 که سیک ده یه وئ قهت نه کرئ له بیر
 ناوی لاپه رهی میژوو بکا داگیر

خه لگ به مهردی و نازایی و پیاوی
 هه تا هه تایه هه ر بهرن ناوی
 بیج به مایه ی سه ریه رزی کۆمه ل
 بۆی دروست بکه ن پاش مردن کۆته ل
 له ریزی گه ووران ناوی بنووسه ر
 سه ت شیعری باشی پچ هه ل بگوتی
 جیی شانازی بی بۆ نه ته وه ی خۆی
 گۆری مه زار بی، کپنووش بهرن بۆی
 خۆ فیدا بکا بۆ گه ل و خاکی
 ناوی نه مه ره به پاکی و چاکی

۱۹۷۳/۱۰/۶

یادم بکه ن

له و ده مه یدا پیا له ده درین له پیا له
 له و ده مه یدا لیوتان به باده ئاله
 له و ده مه یدا کۆری شادی ده به ستن
 له و ده مه یدا سه رخۆش و مه ستی مه ستن
 له و ده مه یدا که ده گرن باز و ده روان
 له و ده مه یدا ده س ده گپرن له به روان
 له و ده مه یدا ده س له به ژنان وه ردین
 له و ده مه یدا به رکۆژه ده ترازین
 له و ده مه یدا گه ری ره شه له ک گه رمه
 له و ده مه یدا ده کوشن کام په نجه نه رمه
 له و ده مه یدا دۆ ده که ونه خۆرانیان
 له و ده مه یدا که ده کوشن گولمه ی پانان

له و ده مه یدا تامه زرو ن له جیژوانان
 له و ده مه یدا به خۆوه ده کوشن جوانان
 له و ده مه یدا گر ده گری مه یل و تاسه
 له و ده مه یدا تیک هه لده نگون هه ناسه
 له و ده مه یدا که ده مژن شه کره لیوان
 له و ده مه یدا نه بی له مپه ر و نیوان
 له و ده مه یدا پۆلی بیریان راده برن
 له و ده مه یدا کیژ چاوتان لی داده گرن
 له و ده مه یدا گوئی هه لده خه ن بۆ تاری
 له و ده مه یدا (ماملی) ده لئ قه تاری
 یادم بکه ن، یادی منی دوور ولات
 یادی منی ریبواری رینگای خه بات
 یادی منی بی به ش له خۆشی و شادی
 یادی منی سه وه داسه ری نازادی

۱۹۷۳/۱۱/۲

ده سکه وتی خه بات

نه بلویرژهن ده توورپینی له بلویر
 نه شویره ژن ورینگه ی دئ له بهر بییر
 نه ناره ناری کییژی مه شکه ژینه
 نه سیره سییری شمقار و شه هینه
 نه بۆره بۆری مـانگای تازه زاوه
 نه شلقه شلقى مه شکه ی نیوه ژاوه
 نه فیته فیتی شوان و کاره یی مه ر
 نه باللویره ی کچی چاومه ست و دلته ر
 نه ئۆحه ئۆحه که ی گاوانی باسک
 نه بگره بهرده که ی کابانی ناسک

نه كورژني حدودی سووکه سواران
 نه خرمژنی هه یاسه ی گوئی به گواران
 نه قاره ی سی و چریکه ی باز و په رکوور
 نه دهنگی ئاسمانی و شادیی شالوور
 نه گرمه ی هه ور و هاژه ی ریژنه باران
 نه سره ی با و شنه ی سووره چناران
 كهوی کیوی نه قاسپه ی ما نه سپه
 به ره و گهرمیتن فریوه زه رده زیپه
 له هیلانه ی خزی و بی دهنگه سیروو
 ده لئی خوشخوانی کورده و نیه تی ئیروو
 گولاله و سوپسینه و خاو و كه نیپه
 هه موو پره زه، زه مان کردوونی گپه
 نه ماوه رهنگ و بوئی به یوونی نواله
 کرانه گزره میژوهرده و هه لاله
 په ریوه سوورگول و پی خوسته سونبول
 رزیوه نووسه که و خاو بووه پیکول
 کرانه دهسته چیله لاسکه گوگم
 خه زانه و جوانی ناویری بلتی هه م
 که ما و مه ندوک و هه لئ و لو په ریون
 له ترسی با له ناو قوولکه و په سیون
 له باخ و چرئو ی دار و دره خسته
 هه موو زه رده له ترسی هپرسی شه خسته
 چه مه ن کال بوته وه روخساری ئالی
 له سه ر گوته ی وه لاجوو دهنگه خالی
 «گول و حاجیله کانی دهشتی هاموون»
 به جاریکی به تالانی خه زان چوون

مه لای گونده چیا، نهک شیخی ورگن
 هه به تی می زه ریکی بوور و چلکن
 که و اسه وزی له بهر دامالدراره
 سیواک و ته یله سانیشی نه ماوه
 چ بی نازن، هه وارگه ی خووش و زه نوپه
 چ ناسازن چیا و لاپال و هه لدیپه
 خه زانه بی به زه و ناخووش و تووشه
 مژه و زوقمه و که ره سیسه و پرووشه
 له کویتسانی نه ماوه خیر و خووشی
 ته بیعت هه ر بینا کفنیسی پووشی
 ئیتر که س ناگری داوینی کیوان
 له جییان باری خه م نیشتووه له لیوان
 به لام بنواره ئه ورده شاره که ی کو
 «قویه ی کشمیری دا بهر شهق وه کوگو»
 ئه واپر بوو له خووشی و کامه رانی
 به هاری شامه ئه ییامی خه زانی
 دهر و دیواری شادی لی ده باری
 خه زانی خووشه ویسته وهک به هاری
 قریوه و داوهت و چوپی و سه مایه
 گه پ و گالتت و زه ماوه ند و هه رایه
 تربقه و پیکه نینه و چه پلته ریژان
 هه موو به شداری به زمن خاو و خیزان
 هه موو چاویک گه شه، گشت کولمه سووره
 که سه ر له و شاره بی تازاره دووره
 ده بیینی توئه گهر چاویک بگیپری
 کچی وهک دور، کوپی جوانتر له زپری

که دهچنه داوه تی سهرمهست و دلخوش
فری دراوه پهچه و رووبه‌ند و سه‌رپوش
هه‌له هه‌لکه‌وتوو به‌کیژ و لاوان
نییه ئه‌ورۆکه باخی سینه پاوان
چلۆن ئه‌ورۆ نه‌بیتته رۆژی جیژن؟
چلۆن خه‌لکی کول و کوبان نه‌ریتن؟
له‌لای ئازادبخواز و کوردی دلسۆز
به‌ریتتر بۆ نه‌بی ئه‌ورۆ له‌ نه‌ورۆز؟
که پاش ئه‌و رهنج و دهرد و کفتوکۆیه
ده‌بینن کۆته‌لی (حاجی) له‌ کۆیه
ده‌بینن کۆته‌لی شاسواری کۆبی
که رۆژتکی به‌پییان لیره رۆبی
چلۆن بۆ سورمه نابج خاکی شارێک
که حاجی پیتی له‌سه‌ر دانابج جارێک

ئه‌وه کۆته‌ل نییه ره‌مزی نه‌جاته
ئه‌وه ده‌سکه‌وتی چهند ساله‌ی خه‌باته
ئه‌وه رووگه‌ی هه‌موو کوردێکی پاکه
ئه‌وه جیگای نیازه، پیره، چاکه
بوتی ساحه‌ب دلانی دل به‌سۆیه
که ئه‌ورۆ پیتی ده‌نازی شاری کۆیه

سلاو ئه‌ی حاجی ئه‌ی رۆله‌ی زه‌مانه!
له‌ سایه‌ی تۆوه هه‌رچیکه هه‌مانه
هه‌موو ژینت له‌ ریتی گه‌لدا به‌خت کرد
هه‌تا ریتگی خه‌باتت بۆ ته‌خت کرد

گه‌لیکت دی غه‌ریبی و تال و سویری
نه‌بوو ساتی له‌ خزمه‌ت خو‌ببوی
به‌گه‌ژ بیگانه و خو‌مانه‌دا چووی
له‌گه‌ژ دیوه‌زمه‌ و دیوانه‌را چووی
نه‌ترسای و نه‌خه‌جلای و نه‌له‌رزی
چ مه‌شه‌ووری، چ رووسووری، چ به‌رزی
هه‌موو شاگردی تۆن شیرن که‌لامان
له‌ تۆ فیر بوون خه‌بات قازی و مه‌لامان
به‌ده‌نگی تۆ خه‌ه‌والوو راپه‌ریون
له‌ ترسی تۆبه‌ دوژمن داپه‌ریون
گه‌رای ئه‌فکاری تۆبه‌ بالی گرتن
که‌وا رۆله‌ی گه‌لت سه‌ریالی گرتن
به‌نازایی، به‌زانایی، به‌وردی
چه‌کت دا ده‌ستی شو‌رشیگری کوردی
په‌ری دیوانه‌که‌ت گه‌نجه‌ و خه‌زینه
وشه‌ی شیرینی تۆ دوژمن ته‌زینه
هه‌موو په‌ندن قسه‌ی سووک و دزیتوت
وه‌کو بالی په‌ری پاکه‌ جنیتوت
به‌نرخه‌، تازیه‌، به‌رزه‌، به‌هیزه
ئه‌وه‌ی فه‌رموت له‌ باره‌ی پیاوی دیزه
«ئه‌گه‌ر کوردێک قسه‌ی بابی نه‌زانی
موحه‌قه‌ق دایکی حیزه‌ و بابی زانی»
که‌ شیعیری تۆ بزاتوی هه‌ستی هه‌ستان
هه‌موو سه‌وداسه‌ری سه‌ره‌ستی هه‌ستان
له‌ کوردستان گه‌لیک شو‌رش به‌ریا بوون
کوری کوردی به‌گه‌ژ بیگانه‌دا چوون

شه وگاری ته نیایی

هه تا نیلای نه یه ئاورگی دل، چه م پر له نه م نابئی
هه تا نه م دانه باری تینی ئەم ئاورگه که م نابئی
له ناو ئاورینگ و ئاونگا شهوم راده برئی بی هه مده م
به لئی شه وگاری ته نیایی به بی فرمیسک و خه م نابئی
سته مکاری منی دوور خسته وه له و یاره شیرینه م
ئیتتر من چون رقی زۆرم له ئازار و سته م نابئی؟
ئهو ی سه ره برزه له م ویرانه دا تووشی خه م و دهرده
چیای سه رکه ش بیینه قهت سه ری بی هه ور و ته م نابئی
له ناو دهریای خه یال م دیمه وه من گه وه هری نیاب
هه مه گه وه هر، ئیتتر چاوم له دینار و دره م نابئی
وه ره ناو باوه شی گهرم و گور و پر تاسه و مه یلم
ره دیفیش تیگ بچی پیتم خوشه من دهستم له مه م دابی
وه ره با هه لمژم ئەو لیوه شیرینه به که یفی خۆم
له پاش ئەو تالییه با من ده میگ شه کرم له ده م نابئی
په له ت بی، چاوه ریتیم، زوو وه ره، به س خۆت بخافلینه
هه زار جار هیمنیش بم بو ویسالت چون په له م نابئی؟

۱۹۷۴/۱/۱۴

شه وی شاعیر

بابه تاهیر! منیش ده لیم وه ک تو
«ناخ له دهس دیده، وای له چه نگگی دل»
دلی جوانی په رست و چاوی هه وهس
شه وه هه تا رۆژ به من ده ده ن گینگل

کی ده زانی به شه وه له من چ ده کا
ئهو خه یاله په شیو و ئالۆزه م؟

176

له میژسه له ده ریتن ئاره ق و خوین
به لام داخی گرانه هیشته له کوین؟
ئه ویستاش دهرده کورد نه کرا عیلاجی
ئه ویستاش کوردی کویله ماوه حاجی
گه لی کوردت نه بوو هیشته نه جاتی
به خوینی لاهه کان سووره ولاتی
ئه ویستاش دوژمنی لاسار و به دغه ر
ده کووژی کوردی بی تاوان و لاشه ر
ئه ویستاش هه ره ده مانکه ن تیره باران
دنه خشین به خوین کولانی شاران
ئه ویستاش پرپر زیندان له لاوان
به غهیری وهی که کوردن نیانه تاوان
ئه ویستاش گور غه ریب زۆرن وه کو تو
ئه ویستاش بی نه سیب زۆرن وه کو تو
ئه ویستاش بی کهس و دووره وه ته ن هه ن
ئه ویستاش شاعیری پیر و په به ن هه ن
ئه ویستاش شیعیری وردی کوردی ده درن
زمانی شاعیرانی چاکی ده برن

به لام تو دلنیابه پییری زانا!
بناغییکی وه هات بو کوردی دانا
ئیتتر سه نگه ر به تالکردن مه حاله
ئیتتر کورد و به زین خه ون و خه یاله

به ره به یانی - ۱۹۷۳/۱۱/۲۶

175

کئی دہزانی کہ چیم بہ سہر دینئی
تہو دلہ پر بلایسہ و سۆزہم؟

کئی دہزانی چلوں بہ بیان دادئ
لہ منی شیت و شاعیری دلتهر؟
کئی دہزانی خہ یالی بن لیفہم
چوں بہ سہر کہ وشہ نا دکا شہوپہر؟

تہرئ تہی بہ دری ئاسمانی جہ مال
هیچ دہزانی چلوںہ حالی من؟
شہو ہہ تا رۆژ لہ کونجی تہ نیایی
وہک هیلال ناوہ لایہ بالی من؟

گیانہ! ہیشتاکہ دانہ مرکاوه
ئاگری عیشقی توند و سہرکہ شی من
لہ شی گہرم و گوری دہوئ ہہر شہو
بۆبہ وا ئاوه لایہ باوہ شی من

لیسوی وشک و بہ باری من دہیہوئ
ہہ لمژئی لیسوی گۆشتن و ئالت
دہستی سارد و تہزیوی من دہیہوئ
بیکوشی مہمکی وہک بہ ہیئی کالت

دہمہوئ بہو و سمیلہ زوورانہم
تارہقی سینگ و باخہ لت بسرم
دہمہوئ بسکہ نہرمہ کہت بگرم
دہمہوئ چاو لہ چاوہ کہت بیسرم

دہمہوئ گویم لہ دہنگی نہرمت بی
دہمہوئ ہہست بکہم ہہ ناسہی تو
دہمہوئ من بگہم بہ کاوی دل
دہمہوئ دابجکئی تاسہی تو

دہمہوئ ہیسمہت و ہومییدی من
تہ تلہسی ناہومییدی دابدرئ
دہمہوئ پہ نچہ کہت بہ تہ سپایی
تۆزی غوربہت لہ روومہ تم بسرئ

تہی ہومیید تہی رہ فیقی دیرینہم
تۆ نہ بی کیم ہہیہ منی بیکہس؟
گہر ہہ موولا لہ من بہارووی
نابہزم تویم لہ گہل بئینئ و بہس

تۆم ہہ بی تہو شہوانہ یادہ برن
تۆم ہہ بی دواپی دئ بہ رۆژی رہش
تۆم ہہ بی ہہر دہگہم بہ ئامانجم
تۆم ہہ بی تہو دہگرمہوہ باوہش

۱۹۷۴/۱/۲۵

بناری ھەلگورد

لە خەودا دیم لەسەر ھەلگورد
لەسەر چیاى سەرکەشى کورد
ماندوو، خەستە، شەكەت، کفت
لەسەر تەختیکی زێر کفت
لەبن لیفەى ئەتلەسى سوور
لەسەر دۆشەگیکی ئەستوور
بۆ خەسانەو درێژ ببوووم
بەبۆنى گولان گێژ ببوووم
کەوى گرتبووى دەوروبەرم
غورپەکەو بوو لەبن سەرم
شنە کاکۆلى دەبزاوتم
گزننگ روومەتى دەنگاوتم
لە فریشتان بەرزتر بوو جیتم
ھەور دەرهوین لەبەر پیتم
ھەوايەکم ھەلدەم——
کورد و کەودەرى پى دەژى
گەیبووومە پۆیەى ئاواتم
لیم دیار بوو ھەم——وولاتم
ولاتى باب و باپی——رم
جیى ھەلدانى خۆم و بیرم
ولاتى ج——وان و دلگرم
ھەزار جارى دەبەر م——رم
ولاتى رەنگین و نەخ——شین
ولاتى سوور و سپی و شین

خیری خودا، باخی بەهەشت
کوستان و بەندەن و پیدەشت
تەلان، گەو، بانوو، بستوو
کـانـى، زنە، رنو، پزوو
مـیـرگ، نوالە، دەریا، رووبار
نەرمان، ھەلەمووت، لیپەوار
ئاوھەلدیر، خوړین، گۆمی مەند
کـیـلگە، بەیار، بژوین، زەمەند
جی جی کۆدە، جی جی رووتەن
جی جی چینک. جی جی رەقەن
جی جی ئاوگر، جی جی شۆنە
جی جی شوورە و قەلاکۆنە
کوردستانی بەخیر و بیر
«پیی روون دەبۆو چاوی کویر»

پۆلیکی پەرى شل و مل
بەرم——وور و ملوانکە لە مل
برژانگ درێژ و چاو بەکل
شان بەکۆلوانە شەدە شل
ناسک و نازدار و شوخ و شەنگ
تەنک و شلک و جوان و چەلەنگ
بەژن باریک و خ——ر و پـر
سەرى کولمەیان دەیدا گر
نەشمیل، رەزا سووک، نازەنین
لەبەر دلان و خوین شـیـرین
چاویان مەست و پـر شەرم بوو
بسکیان ئاوریشمی نەرم بوو

له شکیان به تین و گهرم بوو
باسکیان سه رینی سه رم بوو

یه کییک خوئی له بال ده خزاندم
یهک یه خه ی بو ده تراندم
یهک به ناز خوئی ری ده خستم
یهک مه مکی دهنه له مستم
یهک دهیشیلام نارام نارام
یهک قانه قیدیله ی ددهام
یهک بوئی ده گوتم گوزانی
به چریکه ی خوشی ئاسمانی
یه کییک سه مای بو ده کردم
یهک دهستی له ستو ده کردم
یهک به بالوران ده بدواندم
یهک به سپایی پایدانه ژاندم

له و خه ودها هیشتا لاو بووم
هیشتا به نوود و بهرچاو بووم
هیشتا مابوو گور و هیتم
هیشتا گهرم بوو ئامیتم
هیشتا هه مبوو باهوئی قهوی
ره وده کم ده کردن کوهوی
له جیژوانی خوم راده گرت
میتم به بزواندا ده گرت
هیشتا پیتم ده کرا ده سبازی
گراویم ده کردن رازی

هیشتا که نفت و پیر نه بووم
«له بال جواناندا تیر نه بووم»

دلته ری و جوانی په رست بووم
شاعیریکی خاوه ن هه ست بووم
هیشتا دوور نه بووم له هه لگورد
کیژم ده هاتن له شه وگورد
له پر له و خه وه راچه نیم
به حالی زارم پیکه نیم
له نیو مالتیکی بی ژندا
له بن لیف فیکی چلکندا
له سه ر ته ختیکی رهق و تهق
سه رتاپام شه لالی ئارهق
پیر و که نهفت و که له لا
هه موو له شم هه لا هه لا
پشتم رهق و باسکم ته زیو
پیتم نه ده کرا ئه م دیو ئه و دیو
کز و گوود و سوری و بی ناز
پیچم ددها وه ک مارانگاز
تازه کوا خه و ده مباته وه؟!
هه ستام وه بیرم هاته وه
ئاوارهم و دووره وه تنهن
بی ته مال و سه لت و ره به ن
سه رم وره و گیانم دیشی
کهس نییه نازم بکیشی
چم کردوو بو وام به سه ر هات؟
بوچی ته ره بووم له ولات؟

په یامی پانه گه یه ندر او

په یامی من به گوتی ئەم دل به ره نازداره پاناگا
نه سیم بی سیم ده بین، شل ده بی، بهم کاره پاناگا
گوتی سه برت هه بی دو باره دیمه وه دینت ئەما
له کورتی دا ته مه ن، وا دیاره بهو دیداره پاناگا
وه کو په روانه ده وری لی ددهن لاوانی خو لاتی
گولی ئیره به ژوانی بولبولی ناواره پاناگا
نه خو ش و ده رده دار و دل بریندارم، په رستاریک
به حالی ئەم دل پر ژان و پر نازاره پاناگا
ده که ی ماچی ده م و لیوان ته گه ر هیز و گورپکت بی
ده نا جوانیک به ده ردی ناشقی بی چاره پاناگا
هه تا کۆمتر ده بی پشتم پتر هه لده کشی مینی ژۆپ
ئیتتر ده ستم به داوینی کچی ئەم شاره پاناگا
ده بی بولبول له من فیری غه زهل خوینی، به لام چیکه م
گرفتارم، چریکه م بهو گول و گولزاره پاناگا

۱۳۵۳-۳-۲۱

بو هیلانهم لی شیواوه؟
ئهو هه موو ریگه م پیواوه؟
بو له خو شی دووره به شم؟
بو ئه وه نده چاره ره شم؟
چییه گونا ه و تاوانم
ته ریده م؟ جه رده ی کاروانم؟
پیواوکوژم؟ ریگرم؟ دزم؟
بو دوورم له کهس و خزم؟
تاوانم ئه وه یه کوردم
خه لکی بناری هه لگوردم
به و هه وایه په روه رده بووم
بو یه تووشی ئەم ده رده بووم
کو یله تیم به لاه نه نگه
بو یه ولاتم پی ته نگه
ده لیم مافی خو م ده نی
په پییم ده نی بو به نده نی
ده لیم ئینسانم، به شه رم
ئهو په نده دینی به سه رم

به لام هه لگورده و نانه وی
به لام کورده و مافی ده وی
هه زاری وه کو من بری
ده ست له خه بات هه لناگری
زۆر کهسی وهک من نه مینی
ئهو مافی ره وای ده ستینی

۵۲/۱۲/۱

دلّی شاعیر

دلّی شاعیر وه‌کو ئاوینه ده‌چی
گولّه‌که‌م! تو دلّه‌که‌م مه‌شکینه
راسته زور ناسکه، ئەمما که شکا
وه‌کو خه‌نجه‌ر ده‌برئ ئاوینه

ته‌رجه‌مه له ئەنوه‌ریه‌وه

هه‌ر به‌لایه‌ک له ئاسمانه‌وه بئ
با له‌ویشـرا نه‌هاتبئ بۆ من
که گه‌یشه‌ زه‌وی ده‌کا پرسیار
ئه‌رئ له‌ کوپیه‌ مالم هیمن؟

بۆ چمن

ئه‌ی خودای گه‌وره! خالیقی بئ چوون
ئه‌ی ئه‌وه‌ی دات به‌ئیمه‌ زار و قوون
یا ئەوان بگره‌ یا بکه‌ تیـرم
تیـر نه‌بم بۆ چمن سه‌ر و ژیرم

بۆ کچه‌ کوردیک

کچه‌ کوردیک نه‌شمیل و له‌باری
به‌وه‌ی نییه‌ ماوه‌بیکه‌ چوویه‌ شاری
ئه‌گه‌ر پیت خو‌شه‌ هه‌روا بتپه‌رستم
نه‌که‌ی لاده‌ی له‌ دابی کورده‌واری

په‌ری ئازادی

شینم گه‌لیک گتیرا و شادیم که‌م دیوه
خو‌شی ده‌لین هه‌یه، به‌لام نه‌مدیوه
هه‌لوه‌دا بووم له‌ دووی په‌ری ئازادی
تووشی نه‌بووم نه‌ له‌ودیوه نه‌ له‌مدیوه

بۆ خانمی لازار

ژیانی دووباره‌ ده‌به‌خشیه‌وه به‌مردووی عیشتت
تو مه‌سیحا نه‌فه‌سی خو‌زگه‌ منیش لازار بام

دیلی دیل

ئه‌سیری بسکی ئالۆزی کچه‌ کوردیک نه‌شمیل
ته‌ماشاکه‌ن چ سه‌یریکه‌ به‌ده‌ستی دیله‌وه دیلم

شنه

شنه‌ نه‌بزیوی سه‌ری بسکی ره‌شی
که له‌سه‌ر روومه‌تی ئارامی گرت
گوی مه‌ده‌ ئه‌و قسه‌ کۆنه‌ی که‌ ده‌لئ:
له‌شکری کافره‌ ئیسلامی گرت

بۆ ئاغای لبادی دارایی

به‌ لباد ده‌برئ سه‌ری پیاوی لبادیه‌ کویره
یاره‌بی که‌س نه‌خه‌یه‌ داوی لبادیه‌ کویره

ئەي ئەوھى شاخ بەكەر و بال بەپشيلە نادەي
بۆچى سۆمايى ھەيە چاوى لباديە كۆيرە؟

رقى پيروۆز

دەمگري، ئەمما لەگرتوو خانە رىق ئەستور ترم
لېم دەدا، ئەمما لەسەر داوا رەواكەم سوور ترم
دەمكۆشئ، ئەمما بەگژ جەللادەكەم دا ديمەوھ
كوردەم و ناتویمەوھ، ناتویمەوھ، ناتویمەوھ

۱۹۷۴/۱۳۵۳

نالہی جودایی

دیباجه

محهمه دی مه لا کهریم

وه نه بئ ههر که سئ پیشه کبی بۆ کاری که سیکه تر نووسی، نه وه وا بگه یه نئ خاوه ن کاره که که سیکه نه ناسراوه، یا هیچ نه بئ پیشه کی نووسه که له و ناسراوتره. نه گهر وا بوايه، نه نه بوو که س پیشه کی بۆ کاری شاعیریکه وه کاک هیمن بنووسی. نه گینا کئ بئ له ناو کوردی ئەم عیرا قه دا، نه گهر هیمنیش نه ناسئ، هیچ نه بئ شیعری نه خویند بئته وه یا ناوبانگی نه بیستبئ! نه گهر تا پینج شه ش سال له مه وه بهر ته نهها که م و بی شیکمان هیمنمان ناسیبئ یا بلئین ناویمان بهرگوتت، نه وه له سالانه ی دوا بیدا که له لایه که وه هیمن خوئی راسته وخۆ پرووه پرووی خه لکه که بووه ته وه و، له لایه کی که شه وه ته وژمی ههستی نه ده بدوستی و به شدار بوون له کۆر و دیداری نه ده بیدا، وه ک بارانی په له، دتیه ری دل و دهر وونی هه زاران لاوی تازه هه لچووی نه مرۆ و، جیگای ئاوات و متمانه ی سۆزیمانی ئاوداوه، مه گهر نه وه ی بۆی ری نه که وتبئ و هه ل مه ودای نه دابئ، نه گینا که سیکه نه وتۆ نه ماوه، به جۆرئ به بینین، یا به گوئ لیبوون، یا به بهرهم خویندنه وه، له گه ل هیمن نه بووی به ئاشنا.

له گه ل نه وه شدا که هیمن نه وه یه باسم کرد، وا من بۆ خوومی ره وا نه بینم پیشه که شی خویندنه وارانئ بکه م و، ریگای خوّم نه دهم به ناوی پیشه کی نووسینه وه بۆ ئەم کۆمه له شیعری ئەم چهند سالی دوا بیهی، لاپه ره پیشووه کانی ئەم دهفته ره ی به م چهند رسته یه ره ش بکه مه وه.

به ره له هه رچی، حه ز نه که م نه وه ی چهند جار به هیمن خویم وتوو به ئیوه شی بلیم: له ناو نه واندا که په خشانیش و شیعیریش نه نووسن و من هه ردوو جو ره بهرهمه که یانم خویندنه وه ته وه، له عه ره بدا نه زار قه بیانی و له کوردا هیمن، من په خشانیانم له شیعریان لا دلگیرتره. ئاواتم نه وه بوو کاری سه ره کبی هیمن په خشان نووسین بوايه له جیاتیی شیعیر وتن. ره نگبئ هیمن خوئی هیشتا بایه خی په خشانئ خوئی به ته واوی نه زانئ... نه گهر وایه ده سا با به چاوی مشتته ری پیشه کی (تاریک و روون) که ی خوئی، پیشه کییه که ی بۆ (تحفهء مظفریه)، سه ره تاکه ی بۆ (قه لای دمدم) که ی عه ره یی شه مۆ که مه لا شوکر هیناویه ته سه ره دیالیکتی لای خوّمان، بخوینتته وه.

به لام، با که س وا نه زانئ من مه به ستم له م رایه م ناره زاییه له شیعیری هیمن، راسته که ی هیمن شیعیری ناسکی زۆره که له دلدا جیگای شایانی خوئی نه گری. دهرده که له شیعیری هیمندا نییه نه وه نه دی له وه دهره دایه که پاشکه وتووی و نه خویندنه واری کۆمه لئ کورده واری خستوو یه ته نه ستوی شیعیر و، هیمنیش وه ک شاعیری به شیکه هه ره پاش خراوی کۆمه له یه کی پاشکه وتوو دهسته ویه خه ی وه ستاوه.

من لام وایه له بناخه دا ئه رکی شیعیر قسه کردنه له گه ل سروشت، له گه ل جوانی، له گه ل ئافه رت، له گه ل دهر وون، له گه ل هه سستی به رز و خاوتینی مرۆ قایه تی... نه بئ له م ریگایانه شه وه بۆ بابه ته کانی تری ژبان بچئ و ببئ به چه کی خه بات... به لام له گه ل نه وه هیشدا نه لئیی چی! مۆسیقا و بیه تیی شیعیر له لایه که وه و، نه خویندنه واری کۆمه ل له لایه کی که وه و، نه بوونی چه کیکی تری راگه یان دنیس سه رباری هه مووی، له هه موو کۆمه له یه کی پاشکه وتوو، به وینه له کوردا ستانه که ی ئیتمه شدا، شیعیری کردوو به دارده ست و پپیلکه ی پیماوی ئایین بۆ خه لک فیره تاره تگرتن و ده ستنوئژ شتن کردن... کردوو یه تی به کتیب بۆ مه لا بۆ نه حو و سه رف و مه نتیق و به لاغه و ته جوید و فه رایز و تنه وه به فه قئ... به په ندی پیشینان بۆ قسه ی نه سته ق و فه لسه فه ی کۆمه لایه تی به خه لک گه یان دن... به رۆژنامه و به یان نامه ی نه یینی بۆ وریا کردنه وه ی جه ماوه ر و وروژاندنیان بۆ ناو کۆری خه بات... ته نانه ت به فه ره نه نگیش بۆ فیرکردنی زمانی بیگانه به مندالان.

که ئەمه هه موو ئه رکی سه رشانی شو ره کچی ناو په نه جره و دووده ری باله خانه ی به رزی شیعیر بئ، ئیتر چۆن نایه ته خواره وه بۆ کۆری ره نه جکیشان، بۆ کونده و گۆزه له گرتنی سه ر کانی... بۆ دروینه و گیره و کیشی سه ره ده غلئ بهر خۆری دوا به هار و سه ره تای هاوین... بۆ گولۆچینی سه ره خه رمان له گه ل بیوه ژنی کۆشئ هه تیو به سه راکه وتوو... بۆ گسکدانی بن دارتوو و تووچینه وه ی ناو باخه کانی جارانی هه ورامان... بۆ کۆله دار هه لگرتنی زستانان به پیتی پیخاوس و له ناو به فرا... که ئەمه ئه رکی سه رشانی شیعیری کۆمه له ی کورده واری بئ، دیاره نه بئ هیمنی شاعیر و ده یان که سی وه ک هیمنیش به شئ له م ئه رکه یان بکه ویتته نه ستۆ و شیعیریان له ژیر ئەم باره قورسه دا بنالئینی... پیتلاو پئ و پئ بکا، کۆلی لاسه نگ ببئ... تایه کی باری قورس و نه و تاکه ی سووک ببئ... دهرگای له گریژنه بچئ!

شیعیر نه بوو تاوه بارانیک ببئ په له هه ورئیکه به هار یا سه ره په له له لاه، بای ئیلهامه که ی له گه ل گرمه و برووسکه ی دهر وونی شاعیردا راپینج بکا و پارچه زه ویی

دهروونی شاعیره که ی پی ناوړشپښ بکا، تا نیرگسی تهر و پاراوی شیعریکی پر هه ست و عاتیفه ی پی بروی، بو نه وهی شیعریکی راسته قینه بی، بشی پتی بلین شیعر... نه گینا نه گهر وهک چون باخه وانیکي شاره وانیه کان، نهک باخه وانی راسته قینه که به کوژل خوئی هیناوه و رهقنه ی هورامانی پی کردوه به تهلان و نه مامی تیا ناشتووه و پی گه یاندووه، سوئنده یه کی لاستیک بگری به دهسته وه و به لووعه یهک بکاته وه و بن داریک ناو بدا و چل و پوی توواپی گولیک بشواته وه، شاعیریش هه روا، هه کات پی پیوستی پی بو، دهس بهری به لووعه ی (به هره) ی بکاته وه و پارچه شیعیریک به بوئنه یه که وه بنووسی، نه وه به پیودانی فرههنگی راسته قینه ی شیعیری نه وتووه، به لکو کاسی کردوه و قسه ی ریچ خستووه...

بو په، نه گهر له هندی شیعیری هیمنیشدا لاوازیبهک به دی بکه ین، نه بی بزاین هیمن کورده و کورده واریش له فیروونی دهستنویژگرتن و نویژکردنه وه بیگره تا نه گاته پیکه وه نانی کوژ و کومله ی سیاسی و بلاوکردنه وهی هوشیاری نیشتمانی و نه ته وهی و چینایه تی، هه مووی هه ره له شیعیری و بستووه و رووی ده می بو کردوه ته شیعیری، یا هه ره هیچ نه بی شیعیری بو هه موو نه مبه بسته دوور و دریتژ و به دهره تانانه خستووه ته کار... هیمنیش له گه لی له نه رکانه دا یه کن بووه له و شاعیره کوردانه ی بو کومله ی کورده وارییان نووسیوه. شوژه کچی شیعیری له په نجه ره و دووده ری به رزی باله خانه ی دووری له پاله و ره نجه رانی نه ته وه و ولاته که یدا رانه گرتووه بو خوئی تا له وی له نامیزی گری و دهسه ملانی بی... له گه ل خوئی دایگرتووه ته خواری بو ناو خه لک... بو به شداری له تالی و سویری ژباندا، تا نه گهر نه مرؤش گولاله سووری روومه تی نه م له بهر نارقه ی ره نجکیشان بژاک، گولی ره نگا ورهنگی شیعیری کوردستانی سبه ینیمان هه میشه هه ره گهش بی و سیس بوون نه زانی.

جا له باریکی ناله باری وهک نه وه دا که هیمن و هیمنه کانی هه موولایه کی ولاته که مان شیعیری تیا نه لین، به هره مه ندی هونه رمه ند له وه دا دیاری نه دا که چهنه ته توانی نه رکی سه رسانی خوئی به رامبه ر به هونه رکه ی و به رامبه ر به کومله لیش له یهک کاتدا له کاریکی هونه ریدا بخاته یهک و نه هیلتی هیچ کامیان بین به کوپ له ری نه ویاندا، یا هیچ نه بی یه کیکیان نه ویان بکا به ژیر پیوه... من لام وایه له م تا قیکردنه وه قورسه دا هیمن له زور به شیدا گره وی سه رکه وتنی به باشی بر دووه ته وه.

براده رینه!

نه زانم زورتان هیمنتان به راده یهک خویش نه وی ناتانه وی به هیچ کلوجیک شتیکی له باره وه بنووسری بوئی ره خنه گرتنی لیوه بی. به لام منیش هیمنم وهک نیوه و بگره زیاتریش خویش نه وی. سه ره رای شاعیریه تیبه که ی، من بو په شم خویش نه وی چونکه ره مزی مه سه له یه که که به یه کن له پیروژترین مه سه له کانی نه م چه رخی نه زانم: مه سه له ی خه بات له پیناوی نازادی نیشتمان و سه ره رزی هاوولات و ریژ له گرتنی هه موو نه و مافانه ی ناده میزاددا که نه گهر یه کیکیانی له زوت بگری و نه زانم به شتیکی گه وره ی مرؤقایه تیبه که ی پیشیل کراوه.

به لام له گه ل نه م خویشه ویستیبه شمدا بو هیمن، هه رگیز له و باوهره دا نیم و لام وایه ناشیم که نه بی خویشه ویستی و بگه یه نی نه و ره خنه یه ی له دلته دایه بو خویشه ویسته که تی دهرنه پری، نه وهک نه وه نده له پیوستیبه کانی شارستانه تیبه نه م چه رخی دووری دلی گهرد بگری لیت.

مانگه شه و

به لئینی راگه یاندی راسپارده
گوتی: بۆت دیتته بن ئەم پارده، غارده
له جیژوانی له میژه چاوه پیتتم،
نه هاتی، کیژی جوانی هه لێژارده!
ته زووی گهرم به له شدا دی، ئە گهرچی
ته زاندی شان و پیللم به ردی پارده
وه ره با رهنگ و روخسارت ببینم
به من چی تیشکی داوی مانگی چارده
گری ئەم روومه تهی تو گهرم و جوانه
تریفه ی مانگه شه و، جوانیش بی، سارده

۱۹۷۴

نالهی جودایی

ساقیییا! وا باده وه، وا باده وه
پوو له لای من که به جامی باده وه
موشته ری وهک من له مه یخانی که من
زور به بیان شاد و به که یف و بی خه من
مه ی حه رامه بۆ سه هه نده و بی خه مان
مه سستی بی خه م بۆچی بگرن ئیخه مان؟
ئهم شه رابه تالّه ده رمانی خه مه
لیتی حه رام بی ئەو که سه ی ده ردی که مه
ئهم شه رابه تالّه بۆ بی ده رد نیییه
لیتی حه رام بی ئەو که سه ی ره نگ زه رد نیییه

195

بۆ که سه یکه مه ی: چزیلکی پیوه نی
بۆچی ملهور لیتره بینی پیوه نی؟!
بۆ که سه یکه مه ی: که ده ردی کاریییه
بی خه میک بیخواته وه، زۆردارییه
بۆ که سه یکه مه ی: دللی پر بی له داخ
بۆچی لیتی بخواته وه به رزه ده ماخ؟!
ئهو که سه ی بی که س نییه و خانه خه راب
دهک به ژاری ماری بی باده و شه راب!
ئهو که سه ی نه یچی شتووه ده ردی ژیان،
ئهو که سه ی نه یدیوه ئیش و برک و ژان،
ئهو که سه ی نه کرا نیشانه ی تیری خه م،
شانی دانه خزا له بن باری سته م،
ئهو که سه ی هه سستی به زۆرداری نه کرد،
تیخی زۆرداری برینداری نه کرد،
ئهو که سه ی ده سستی له ئەو کتی به ردرا،
ئهو که سه ی دوژمن له مالتی ده رکرا،
ئهو که سه ی نه یبینی هاتی دوژمنی،
نیری یه خسیری له ئەستۆ دارنی،
ئهو که سه ی هینده نه بوو زویر و زگار،
وا نه که وه ته بهر چه پۆکی پۆژگار،
ئهو که سه ی نه یهاری به رداشی زه مان
ئهو که سه ی «زیره ی نه گه ییه ئاسمان»^(۱)
ئهو که سه ی دووری عه زیزانی نه دی،
تیر و تانه ی بی ته میزانی نه دی،
تۆزی به دبه ختی له سه ر شانی نه نیشته،
لیتی نه گیرا ده ورو پشت و چوار ته نیشته،

196

ئەو كەسەى خواردى و لە بن سىبەر كەوت
شەو لەبۆ كەيفى لە مالى دەركەوت:
بۆ دەبى بىت و بكا مەىخاڤە تەنگ؟!
شوتىنى دىكە زۆرە بۆ گالتە و جەفەنگ...

ئەو كەسەى راوى نەنەن لىرە و لەوى،
ئەو كورەى ماچى كچانى دەس كەوى،
ئەو كورەى هيشتا لە ژوانى پى هەيه،
سەيره، زۆر سەيره كە ئالوودەى مەيه.
ئەو كورەى دۆى داووتى دەستى دەنى،
بىتە ئىرە، چۆنە هەى دىي ناكەنى؟!
ئەو كەسەى «دەستى لە مەمکان گىر بىي» (۲)
ئەو كەسەى «تفلى دلى بۆ ژىر بىي» (۳)
ئەو كورەى كىرئىك بەرەو رووى پىكەنى
ئەو كەسەى هەر سووكە ئاورپىكى دەنى
ئەو كەسەى پەنچۆلە بكوشى جاروبار،
ئەو كەسەى دەستى بگاتە گەردنى يار،
ئەو كەسەى رامووسى كولمى تاسولوس،
ئەو كەسەى تىي هەلنەدابى چارەنووس،
ئەو كەسەى بژىي خوناوہى گەردەنى،
كوفرە يەك قەترە شەرابى گەر دەنى...

ئەو كەسەى ئاسوودەو و خوش رايىوار،
قەت خەمى يەخسىر و كۆيلانى نەخوار،
يەك لە مالى چاوەرپى بوو بىتەوہ،
دەركى نىومالىكى لى بكرىتەوہ،

خەمپرەو پىنىك گوى بداتە رازى ئەو
نازەننىك بى بكىشى نازى ئەو،
بگرى پەنجەى نەرم و نۆلى ناسكى،
بۆى كراپىتە سەرىنى، باسكى،
هەبىي هىز و گورد و تىن و تاو و گور،
رۆژگارى رەش نەبى، بەختى مكور،
ئەو كەسە جىگای لە مەىخاڤە نىيە.
ئەو كەسە بادە و شەرابى بۆ چىيە؟!

ساقىيا، وا وەرگەرى، وا وەرگەرى!
روو لە لای من كە، مەچۆ بۆ سەرپەرى...
لەنگەرى بگرە، مەبە وا بەرزەفر
بىنە بۆ من، بىنە بۆ من، جامى پر
مەى حەلالە بۆ منى وىرانەمال
بۆ منى سەرگەشتەو و رووت و رەجال
بۆ منى بابردەلەى گەردەنشىن
بۆ منى دل پر لە ناسوور و برىن
بۆ منى ئاوارەو و دوورە وەتەن
بلىلى بى بەش لە گولزار و چەمەن
پەر وەرىوى، بال شكاوى، دەنگ برار
بى بژىوى، بەش خوراوى، دەرکراو
پىرى زورھانى، كەنفتى، دەربەدەر
دیده سوورى، دل مەكۆى دەرد و كەسەر
داتەپىوى، بى پەسىوى بى قەرار
بى كەسى، دەستە شكاوى، كۆلەوار

لَیو به باری، دهرده داری، ره نجه رۆ
شاعیری جوانی په رستی دل به سو...

ساقییا! بۆ کوئی ده چی، بۆ کوئی ده چی؟
تۆش له بهر ئه و مله سورانه ملکه چی؟
تۆش به رهنگ و بۆی ئه وان خواردت فریو؟
چاوی تۆشی هه لفریواند زیر و زیو؟
تۆش ده گۆر به وه ده گه ل گه وه هر هونه ر؟
که نگه گه وه هر جوانی کردن به خته وه ر!
زیر به لایه، بی وه فایه ده وله مه ند
هر هونه ر نه مره، هونه روه ر مه رد و ره ند
«چلکی ده سته مالی دنیا» (۴) وه ک ده لاین
مال په رست په میان شکینه و بی به لاین
قه دری جوانی کوا ده زانی مال په رست!
جوان په رسته پیری خاوه ن زه وق و هه ست

نا مه چۆ، جوانی مه چۆ، واوه مه چۆ؟
تۆ فریوی زیر و زیوی وان مه خو!
ئه وه وه سه بازانه جیی متمانه نین
هر ده زانن گول چین و به ی رنین
وا وه ره، ده ی وا وه ره، نیتزیک به لیم
بمدهیه مه ی، بمدهیه مه ی تا ده لیم:
«مست مستم ساقیا، دستم بگیر!
تا نه افتادم ز پا دستم بگیر!» (۵)
جا که سه رخۆش بووم به ده نگه کی نه وی
بۆت ده لیم ئه و شیعره به رزه ی مه وله وی (۶)

«بشنو از نی چون حکایت میکند
از جدائیها شکایت میکند»
گویم دهیه ئه ی دیده مه سستی قیت و قۆز!
تا بنالینم وه کو بلویر به سوۆز
نابی قهت ناله ی جو دایی بی ئه سه ر
جا چ نه ی بیکا چ پیماوی دهر به دهر
بۆیه ناله م تیکه لی نه ی کورد وه
شیوه نیکم پییه نه ی نه یکرد وه
لیم گه ری با دهر پر سۆزی دهر وون
لیم گه ری با هه لوه رینم ئه شکی روون
شیوه نی من شیوه نی ئینسانیه
بانگی نازادی و گرو ی یه کسانیه
شیوه نی من شینی کوردی بی به شه
ئه و گه له ی حاشا ده که ن لیبی و هه شه
با له زارم بیتته دهر پشکو ی شیعر
با فراوانتر بکه م ئاسۆی شیعر
پارچه گوشتیکه دلی من، روو نییه
ناله نالی من دره نگه، زوو نییه
ده ردی دووری... ده ردی دووری کوشتمی
ده ردی وشیاری و سه بووری کوشتمی
یادی یاران و ولاتم رۆژ و شه و
لیتی حه رام کردم قه رار و خورد و خه و
خه مره وینیک لیره من ناکه م به دی
چۆن په نا بۆ مه ی نه به م، ساقی! ئه دی!؟
نابینم خاک و ولات و شاری خۆم
نابینم ناسیا و دۆست و یاری خۆم

پوو له ههر لايه دهكهم نامويه بوم
نابينم جيژوان و كهونه لاني خوم
پوو له ههر لايي دهكهم بيگانويه
ژين له نيوي بيگانهدا تنگانويه
شهو دهكيشم شهونخووني و بي خهوي
پوژ دهچيژم دهرد و داخي بي نهوي

چون نه نالي نهو دلهي پر ههستي من؟!
چون له نهژنو ببنهوه دوو دهستي من؟!
چون نه نالي نهو دله نهنگاوتويه؟!
بهرد له بهردی بيستهوه دهنگي هه به
ژاني ناسوري جوداييم چيشتووه
ههرچي خوشم ويستووه جيم هيشتووه
ههلباوم من له ياري نازهنين
دهركراوم من له خاكي دل نشين
بوومه ناوارة و پهريوهي دوور ولات
كه و تمه نيوي ورده داوي ربي نه جات
به كره شوفاره نهوي مووخه ي چنيم
زبي مهم و زبنان ولاتي لي ته نيم
كه و تمه نيوي چالي ديلي وهك (مه مي)
(يايه زين) له كوويه هاواري كه مي!
كوا قهره تاژدين، چهكو و عرفو له كوئين؟!
بينه هانام وهك پلينيكي چهنگ به خوئين
(لاس) ه شوړيكي بووم غه نيمي دوژمنان
ئيسسته نهنگواوم به تيري چلكنان

وام به ته نيائي له نيوي خوينا شه لال!
كواني عيل و، كواني خانزاد و خه زال؟!
زور له ميژه ناره ناري مني نه بيست
ههروهكو (شه مزين)، (شه ميله) ي خوش نهويست
وهك (سيامه ند) ي له چول و بهنده ني
جهرگي له ت كيردم په لي داره به ني
شه تلي جواناوم مني سارده برين
كوا (خه ج) م تا بوم بگيري گهرمه شين؟!
مانگي «كانووني به چلوان دهركرام» (٧)
وهك (براييم) لهو ولاته پاونرام
كوا (په ريخان) به ند و باوم بولتي؟!
بو نه سووتيم نه به پولووي سهر كلتي؟!
نهو له زوزان، من له ئاراني ده ژيم
كي دهلي نه منيش (وهلي ديوانه) نيم؟!

كورده واري، نه ي ولاته جوانه كه م!
پوله كه م! خيزانه كه م! باوانه كه م!
نه ي نهوانه ي قهت له بييرم ناچنه وه
ئيسسته بمبين نهري ده مناسنه وه؟
پوژگار هاريومي وهك نه سپووني ورد
هيتز و تواناي لي پريوم دهرده كورد
بوومه گه چچار و دهكا گالتان به من
نهو رمووزنه ي زنده قی چووبوو له من

نه ي په فيقان، نه ي عه زباني ولات!
نه ي براي هاوسه نگره ي جهرگه ي خه بات!

جوانی ره شپۆش

گوتی: ئەه بلبه سه رمه سته که بۆ خامۆشی؟
 گوتم: ئەه نوگۆله خوړسکه که کوا دلخۆشی؟
 گوتی: ئەه شاعیره گه شهبینه که بۆ ره شهبینی؟
 گوتم: ئەه ناسکه ته ریۆشه که بۆ ره شپۆشی؟

۱۹۷۴

تاوانی بی هیزی

له کو ئه سرین دهبارینم له بۆ کوردی په راگه نده
 له گه رمین غه رقی ئاره ق بووم و چاوم هه ره له سامره نده
 منی زنجیر پستین لیره ئه سیری بسکی جوانیتکم
 زه مانه گه رچی ئالۆز و په شپوه، «که له به موو به نده»
 گوتی: «ئێواره بازاری» وه ره ماچت ده می، نه مو بست
 هه لۆی کویتستانی کوردستانم و نازیم به ده سته نده
 دلم سه د هیندی دیکانه به ناز بشکینی، ده نگ ناکه م
 چ سوودیکی هه یه، کیتی به پرسی داد و گازنده؟!
 جیهان و هه رچی خیر و خو شیی به بۆ هه لبردارانه
 به قانونی ته بیعه ت پاشه روک خو ره ئه وی گه نده
 ئه گه ر تاوانی بی هیزی نییه بوچی له دنیا دا
 به شی من ماتهم و شینه، به شی خه لکی زه ماوه نده
 به مردوو بیه نیشانه ی گولله یه ئه و که لله پر شو ره
 ئه ویتاش ده رسی سه ربازی ده لێ ئه و شاعیره ره نده
 سه ری ته عزیزم له بهر تو دانه واندن فه خره بۆ «هیمن»
 بژی (حاجی) که کیوی هیممه ت سه د هیندی ئه لوه نده

۱۹۷۴

ئێواره ی پایز

له ئاسۆیه کی دووره ده ست
 ئاوابوو زه رده ی پایزی
 ده تگوت بوو کی بی نازه
 په رده جی دیلێ به زیزی

په له هه وریکی چلکنه
 گرتی سووچیکی ئاسمان
 گه لای زه ردی داریک وه ری
 زریان بردی به ره و نه مان

جووتیک کوتری سه ره به کلاوه
 هه لکورمان له سوانه یه ک
 دیاره له و ده ورو به رانه
 پییان شک دی هیلانه یه ک

پاساری سه رداری کۆلان
 فره و جیکه یان لی برا
 قه ل فری... فری... تا ون بوو
 هه ر روو ره شی خۆی پی برا

شه پۆلیک مۆسیقای به سۆز
 هات و رابورد به بن گویمدا
 شوینیکی بۆ خۆی کرده وه
 له ناخی دلی توێ تویمدا

ئاخـر كـۆلى بۆ بـردە ژوور
باربەرىكى درىژى پرووت
دەركى دووكانى گالە دا
مام حاجى و بەرەومال بزووت

نازدارىكى چارشىيو بەسەر
بە تەنىشتمدا تىپەرى
بە غار هات و توند قىژاندى
پرووتەلەيەك بە بەدفعەرى

كەمىك راوہستا جا رابورد
ئەو لاوہى جادەى دەپتەوا
دىاربوو خىسىكى دابوويە
ئەو شوخە لە بن چارشىيو

كىژىك خۆى لە ژوور کوتاوە
دەركەى حەوشەكەى پىتەدا
ئىتر شوئىنەوارى جوانى
بەدى ناكەم لەم نىتەدا

تا تارىكان پەيدا دەبى
چۆل و چۆلتىر دەبى جادە
نە دىتە دەركىژى لە بار
نە رادەبرى لاوى سادە

هەوا بوولپلە، ئا و لپلە
گول سىس بوو، گەلا زەردە
تەنەت رەنگى گۆراوہ
ئەم دىوار و دار و بەردە

تەماشای ھەر شتە دەكەم
رەنگى پايزى گورتووە
جوانى خۆى لى شاردوومەوہ
دزىوى رىزى گورتووە

چاوم لە ئاسمان بىرى
دلم ھىندەى دىكە گىرا
گەلىك بىرەوہرى كۆنم
لە پىر ھاتنەوہ بەبىرا

ئارام ئارام بەلۆژە لۆژ
ئەوا بەرەو مال بوومەوہ
نە كەس لە پىشتمدا دەروا
نە كەس ديارە بەدوومەوہ

نا نا نارۆم، مەلەى دەكەم
لە نىتە دەريای مەندى خەيال
داھىزاو و پرووگرژ، توورە
دل پر تاسە، مېشك بەتال

ئاخ، ديسان رووپه پٽك درا
له رۆژ ئه ژمپىرى ته مه نم!
ئاخ، ديسان شه و داها ته وه
من هه روا دووره وه ته نم!

ئاخ، ديسان چوومه ژير بالي
ره شي شه و گاري ته ني ايي!
ئاخ، ده بي ديسان بچي ژم
ژهه راوي تالي جو دايي!

ئاخ، ديسان ده بي رابو ترم
له ژوور يكي سارد و سردا!
ده گهل نازار ده سته ملان بم
تا به يان له نويني شيردا!

ده رۆم، ده ترسم، ده له رزم
له په لاماري موته ي شه و
داد له دهس ئه م دلته ي به خه م!
واي له دهس ئه م چاوه ي بي خه و!

ده رۆم تا سه ر پي كه وه ني م
ده گهل زام و دهد و ئيشم
ده رۆم تا شه ويكي پايز
من شه و نخووني بكيشم

دوور قاقايه كم گوي لي بوو
ده تگوت گولله م پيوه ده ني
چون به ئيوارهي پايزيش
ئي وا هه يه پي بكه ني!

خه يالم ببوو به وشه
نه مزاني كه س به دوامه وه
دهنگيكي له رزوك و نه رم
به سپايي جوابي دامه وه:

«به لي هه ن و يه كجار زورن
بازرگاني فرميسك و خوين
به لي هه ن و پي ده كه نه ن
به سه ر به هه ش، به مل به كوئن

به لي هه ن و پي ده كه نه ن
به من، به تو، به هه زاران
به داخي باوك كو و ژراوان
به هه نيسكي هه تيو باران

به نه زاني، به نه خو شي
به تاريكان، به شه وه زهنگ
به زنجير، به ته ناف، به دار
به گرتووخانه ي ته ر و تهنگ

به بۆكۆرۈۈز به چىرە دووكەل
به هاللاو، به گىر، به تاگر
به تەم، به مژ، به هورە، به دۆك
به تۆفانى ولات داگر

به بوومەلەرزە، پەشەبا
به سـووتمان و زىان و زەر
به هەرچى خراپ و شوومە
به گشت دەسكرى خواى شەر

به نالە، به كول، به گريان
به سينگ كوتان، به پروو رنين
به بەرگى پەش، به چاوى سوور
به گۆرخانە، به كۆرى شين

به كەلاو، به كوندەبوو
به ديوارى هەرەس هيناو
به داوينى تيتۆل تيتۆل
به ئانىشكى پينه كراو

به نووكە نووكى بيوەژن
به هانە هانى ماندووان
به زىرەزىرى مندالان
به نووزەى نيوە زىندووان

به نەرە نەرى جـەللادان
به قىرمە قىرمى شەست تيران
به وپرە وپرى قەمچىيان
به ئەشكەنجەى رووناكبيران

به چلكى يەخەى كرىكار
به كەفى سەر شانى جووتير
به پەچە و پرووبەند، به خەنجەر
به يەك نەبوونى مى و نير

به قەلەمى بەزىوى كول
به زمـانى لەبندا پراو
به دەركى داخراوى فيرگە
به كتيب و دەفتەرى دراو

له قامـوسى ئەوانەدا
به زەبى ماناي نەماو
به زيان له بزە هەلدەستى
وازيان له خوين و زووخواو

هەر دلۆپى خـوينى لاوى
بۆ وان ياقووتىكى سووره
هەر تکهى فرميسكى كيژى
بۆ وان مروارى به رمـوره

هه ناسه ی ساردی ئاواران
کۆشکی ئهوان گهرم دهکا
لهشی رهق و زگی برسی
جی پاروویان نهرم دهکا

سه رمایه ی وان له گه پدا بی،
با زۆر ده رک به قور گیرئ!
دۆلار له بره و نه که هوی
با کۆله وار بی داپیرئ!

ده با خوین بی و سه ران بهرئ
چه رخی کارگه یان بگه پئ
پئ ده که نن، پئ ده که نن
به بلێسه ی ئاگری شه پئ»

گوتم: «که وابوو، ئاشنا!
به شی ئیمه له نیو چوونه»
گوته: «نا، نا، دوور بنواپه...
دوور بنواپه... ئاسۆ روونه...»

۱۹۷۴

به ره و ئاسۆ

سۆفیی گۆشه ی خانه قا بووم، ئیسته پیری مه یکه ده م
زاهیدی خه لوه تنشین بووم، ئیسته مه ست و مه یزه ده م
سه روی ئازادیش له بار و دلگه ش و به رزه، به لام
گیانه که م! من شیت و شه یدای لار و له نجه ی ئەم قه ده م
جیلوه یی جوانی له هه رچیدا هه بی خۆشم ده وی
رۆژی کوشته ی مینی ژۆپ و رۆژی گیرۆده ی شه ده م
هه ر یه که ی بۆ خۆی ده جو لێنیتته وه هه ستی ده روون
زه رده په پ، کاروانکوژه، تاریک و روونی سو یحه ده م
ئاسمانی ساو و ده ربای مه ند و تارمایی چیا
سپۆی لاسوور و به هیتی زه رد و هه ناری گول به ده م
کئ وه کو من سارد و گه رمی رۆژگاری چیشته وه؟
گا له ده شتی گه رمه سپر و، گا له کوستانانی گه ده م!
وه ک شه پۆلی زبی خو په م ساتی هه دادانم نییه
گیژ ده خۆم، پپچی ده ده م، من رۆله کوردی ئەم سه ده م
رپگه سه خت و پر له که ند و له ند و هه لدیره و گه وه
هه ر ده بی ببزووم، ده بی بکشیم، وچانی لی نه ده م
سپبه ری مه رگم له پيشدايه و به ره و مه نزل ده رۆم
ناخی گۆری ته نگه جیگام، هه ر تل ئاسا بی قه ده م
من به ره و ئاسۆ، به ره و رووناکی بالم گرتوه
چۆن به ره و تاریکی ده خشیم، پال وه شه یتانی ده ده م!
کانیی روونم دی به لیشاوی به هار شلوی نه بوو
به فیری گه وره م دی چیا ی گرت و به تاوی بۆ قه ده م
ژینی کورتم دی پراوپر بوو له شانازی و شه ره ف
عومری زۆرم دی که دوایی هات به ریسوایی و نه ده م

ئاگرى سىنەم بلىسىەى دى و ولات رۇشن دەكا
ئەو دەمەى خۆم وەك دلۆپىك دەچمە نىو دەرباى عەدەم

۱۹۷۵

جوان ناسووتى

دېم كچىكى لەبارى لادىيى
بۆ نوپۇز رادەخا بەرەلبىيىنى
گوتىم: «ئەى نازەنن كە روخسارت
هەموو باخى بەھارى خوا دىنى
بۆچى پىت وايە ئەو خودا گەورە
هېندە بى رەحمە تۇش بسووتىنى؟!»

۱۹۷۵

سازى ناساز

بىلبى باشكاوى وەختى گولم
ھەر شەپۇلان دەدا دللى لە كولم
كوردى بەندى بەيانى نەورۇزم
گىرى گرتوۋە دەروونى پىر سۆزم
موغى بى ئاگرى شەوى يەلدام
چاۋەپى چارەنووسى ناپەيدام
كەوى بىدەنگى نەوبەھارانم
گوللى بىرەنگى چاۋ لە بارانم
كونجى جىثوانى چۆل و خاموشم
سىبەرى نازەننى رەشپوشم

215

دەستى بەربووى كچى گەپى شايىم
ھەستى خنكاوى لاوى سەودايىم
كىلى گۆرى شەھىدى گومناوم
تاكە دارى كىرووزى بى ئاوم
دەفتەرى شىعەرى شاعىرى پروتم
شەمى سەرگۆر و دارى تابوتم
كونى گىراوى كۆنە شمشالم
خەونى ئالۆز و خاتىرەى تالم
ژىلەمۆى ئاگرى بەيانانم
باوكى فرمىسكم و كوپى ژانم
بالە سووتاوەكانى پەروانەم
شوشە بادەى بەتالى مەيخانەم
چلە رىحاننى دوورە دىراوم
سازى ناسازى ھەلپەسىراوم
تكە ئاونگى سەر گەلەلى زەردم
خەستە و دەردەدارى چى دەردم
ئاخرىن تىشكى خۆرى پايزم
شاعىرى پىرى توورەو و زىزم
چۆن دەتوانم بەتۆ بلىم من چىم؟!
خۆم گومانم ھەيە كە ھەم يا نىم!؟

۱۹۷۵

216

ماچی خودایی

وهره یارم، وهره ئه‌ی تازه یارم!
وهره ئه‌ستیره‌که‌ی شه‌وگاری تارم!
وهره ئه‌ی شاپه‌ری بالی خه‌یالم!
وهره ئه‌ی شه‌وچرای رووناکی مالتم!
وهره خاسه‌که‌وی رام و که‌ویی من!
وهره ئیلهامه‌که‌ی نیوه شه‌وی من!
وهره ئۆخترنی سینه‌ی پرگری من!
وهره پیروژه‌که‌ی به‌رزه فری من!
وهره ئاونگی سهر په‌لکی گولتی سوور!
وهره ئاورینگی گهرم و مه‌شخه‌لی نوور!
وهره ئه‌ی ریتنه‌ی بارانی به‌هاری!
وهره شی‌عری ته‌ری پر ورده‌کاری!
وهره ئه‌ی نه‌ونه‌مامی باخی ژینم!
وهره ئه‌ی شاگولتی می‌رگی نه‌وینم!
وهره کاروانکوژه‌ی کاتی به‌یانیم!
وهره بی‌ره‌وه‌ری و ئاواتی جوانیم!
وهره ئه‌ی بوت هه‌تا‌کو بت‌په‌رستم!
وهره مه‌مکۆله‌که‌ت بگرم له‌ مستم!
وهره ئه‌ی (خه‌ج)، وهره ئه‌ی (خاتوو‌زین)م!
وهره با به‌ژن و بالا‌که‌ت ببینم!
وهره با دام‌ری ئاوات و تاسه‌م!
وهره با بسکه‌که‌ت لادا هه‌ناسه‌م!
وهره با هه‌لم‌ژم ئه‌م لیه‌وه گهرمه‌!
وهره با هه‌ل‌گوشم ئه‌م رانه نهرمه‌!

وهره جوانی، وهره نازت بکی‌شم!
وهره وه‌ک ده‌سته‌گول داتنیم له‌ پیشم!
وهره با به‌س بکه‌م ئه‌و باوه باوه!
وهره با بێن بکه‌م ئه‌و بسکه‌ خواوه!
وهره با ده‌س له‌ بالا‌که‌ت وه‌رینم!
وهره کولمه‌م له‌ کولمه‌ی تو خشینم!
وهره سووریه له‌سه‌ر واده و به‌لینی!
وهره کوردبه و مه‌که په‌یمان شکینی!
وهره گیانم فیدای چاوی ره‌شی تو!
وهره با هه‌ست بکه‌م گهرمی له‌شی تو!
وهره ماچم ده‌یه ماچی خودایی!
که‌ بیزارم له‌ ماچی سینه‌مایی!

۱۹۷۶/۱/۱۲

ده‌ستی ته‌زیو

حه‌یفه ئه‌و ده‌سته که گولزاری دهنه‌خشاندا، بشکن
حه‌یفه ئه‌و ده‌سته که دل‌داری ده‌گه‌وزاندا، بشکن
حه‌یفه ده‌ستێ که به‌ له‌رزی و به‌ ته‌زیوی دیسان
دوژمنی مله‌پوری زۆرداری ده‌له‌رزاندا، بشکن

۱۹۷۶

کوانی؟

کوانی ئەو پەنجە که توندی دەگوشی مەمکی توند؟
کوانی ئەو پییە که بۆ ژوانی دەچوو گوندا و گوند؟
کوانی ئەو چاوه که هەر جوانی دەبینی و چی دی
کوانی ئەو بیره که هەلدهفەری بەرەو بەرزى و دوند؟

جوانی بەس نییە

جوان پەرستم، جوان پەرستم
بە دیداری جوانان مەستم
که دەبینم کیژی تەپۆش
گشت خەمی دەکەم فەرامۆش
که کیژیکی جوان دەبینم
سارپێژ دەبنەوه بەرینم
که دەبینم لەنجە و لاری
هەست ناکەم بە چ تازاری
که نازداری رادەبری
دلی ساردبۆوه گری دەگری
که چاو لە چاوی دەبێم
بە ئاسمانیدا دەفرم
که رێک دەکوشم پەنجەى نەرم
لەشی سەرم دەبێ گەرم
بزهى شیرینی سەر لیوی
هەستی پیرانەم دەبزیوی
نازی شوخیکی نازەنین

دەمباتە بەهەشتی بەرین
بیرم لە بەرم دەروین
که چی کچم هەر خۆش دەوین
کچ ئاواتی پییەرزۆمن
خۆشیی دلی پر سۆزمن
کچ نووری دیدە و چاومن
بەندی جەرگ و هەناومن
کچ رووناکایى ژینمن
کچ هەتوانی برینمن

بەلام ژین هەر هەوهس نییە
جوانیش بەتەنى بەس نییە

پەرستاری رەشپۆش

پزیشکم شەرمەزار بۆوه که نەیتوانی بکا چارم
دەبێ هیوام بە مان چەند بێ که رەشپۆشه پەرستارم
دەلیی چۆنی؟ چلۆنت تیگەییتم دەرد و تازارم
بەساغیبیش نەیتوانی هەستی من دەربیری گوفتارم

۱۹۷۶

چاويلکه

لهو دهمهه ی را دلّم لئی داوه بوژوان
من دیوانه ی چاوی جوانم، چاوی جوان
گهرچی خه لکی ولاتی چاوی جوانانم
چاوی جوانم نه دی تیر به چاوانم
هه تا لاو بووم چاوی جوانم لی ون بوو
په چه و رووبه ند و چارشییوم دوژمن بوو
ئیستا پیرم و که وتوومه ته تاویلکه
چاوی جوانم لی ون ده کا چاویلکه

۱۹۷۷/۱/۲۰

خۆزگه

خۆزگه وهک خۆر نه مدیبايه شهوی تار
خۆزگه تاوی رام نه بواردبايه بی یار
خۆزگه پیری که له لای نه ده کردم
خۆزگه له یه که م ژوانگه دا ده مردم

۱۹۷۷

عیشق و نازادی

ئه گهرچی شهو درهنگه ساقی بۆم تیکه که میکی تر
که وا ئه مشه و سه ری هه لدا له ناخمدای خه میکی تر
له باده ئه م ژه مه تیر که منی تینووی جگه رسووتاو
به چی دیاره که ده بینم شه ویکی تر، ژه میکی تر!
ئه وه نده ده رده دار و بی په رستارم که پیم وایه:
له سه ر کیکی ته مه ن هه لئا کرئ تازه شه میکی تر
گه لیکم رۆژگاری تال و شیرین رابوارد، ناخۆ
مه رگ مه ودا ده دا دیسان بینم سه رده میکی تر!
گه یشتمه سه ر ترۆپکی ئاره زوو رۆژئ، که چی روانیم:
له پیتشمدايه زه رد و ماه و سه خت و ئه سته میکی تر
هه تا چارشییو به سه ر تووه ده بینم ناز نه نینی کورد
به سه ر بیبیله که ی چاوی منا ده کشی ته میکی تر
نه ما (خانی) هه تا چیرۆکی عیشقی ئیمه دارپژئ
ده نا هیشتا له کوردستان ده ژین (زین و مه م) یکی تر
په پوله ی خۆشه و یستی بی من له شوینی ناگرئ تارام
ده نیشی و بالی ده بزئوی له سه ر سینه و مه میکی تر
هه زار هینده په ریشان و سیاچاره بژیم هیشتا
له نیو دلدا هه مه تاواتی خال و په رچه میکی تر
هه تا کو دواپشوو رپیواری پیگای عیشق و نازادیم
ئه گه ر بیجگه له ناکامیش نه بینم به ره مه میکی تر
که فرمیسم له سه ر روخساری کیژی دلشکا و بینی،
گوتم: یاخوا له سه ر سوور گول نه بینم شه ونمیکی تر
شه ویکی چاوه نوارت بووم، نه هاتی گیانه که م، ویستت
منی دل ناسکی شاعیر بگیرم ماته میکی تر

خدر نیم بۆ ته مه ن شیت بم به کانیی ژینی دانوسیم
ئه وه نده م ژین دهوی تا دم ده نی مه نیو ده میکی تر
به تو چاره ی چلۆن ده کوری دهروونی پر له ناسۆرم
خه ساری بۆ ده که ی دوکتوری زانا مه ره مه میکی تر
به هار و گول، کچ و مانگه شه و، شیعی ته ر و باده
له وه ی زیاتر جه نابی شیخ گه ره کته عاله میکی تر

۱۹۷۷

سووری دهوران

زه مانی زوو هه بوو می ریکی زۆردار
دزیو و دل ره ق و خوینرپیژ و لاسار
دلی خووش بوو به ئازاری هه ژاران
به دهس ئه و چوون هه زاران و هه زاران
قسه ی خووشی ده گه ل خه لکی جوین بوو
هه می شه تیخی جه لادیی به خوین بوو
سه ری زۆر لاوی جوانچاکی بریبوو
زگی زۆر پیاوی دلپاکی دریبوو
رق و قینی له نیوچاوان ده باری
دزی و سووتمان و کوشت و بر بوو کاری
بزه ی هه رگیز نه بینرا بوو له سه ر لیو
ده غه زری وه ک به کانه و بر په کی کیو
درنده ی هار و ماری بی په زا بوو
له تالان و برۆیه شاره زا بوو
له ترسانی ولات پر ترس و په بوو
په موزنه ی تاریکان و خییوی شه و بوو

223

گرووگریان به ناوی ئه و ده کورد ژیر
له وی تو قیبوو هه م زارۆک و هه م پیر
مه کۆی جه رده و چه تان بوو دیوه خانی
غولام و نوکهری بوون نانی نانی
له وی بیزار بوو ئینسانی به نامووس
ته شی ریس بوو له ده رکی ئه و زمان لووس
دهیان کرد خزمه تی وه ک دیل و به نده
هه تیوچه و سه سه ری و سوۆده و سه هه نده
له هه ق بیزار و دل به سته ی ریایی
به که م تو چینی کیلگه ی بی وه فایی
نه یاری چاکه و و یاری خراپه
خه زینه ی کون بر و شاری خراپه
په ری قامووسی ئه ویان کرد بوو داگیر
وشه ی دار و ته ناف و کوۆت و زنجیر
به راستی مله وریک بوو دوژمنی گه ل
له بهر ئه و نه یده و پیرا که سه بلتی: له ل
خودا رازی بوو لیی، ئه ما خودای شه ر
له خه لکی به ربوو وه ک گورگی نیو مه ر

به لام کیژتیکی بوو ئه و گه نده پیاوه
که ده تگوت خوشکی ئاونگ و خوناوه
له باری، نازه نینی، کولمه ئالی
نیگاری، دلر فیننی، چاو که ژالی
به ژن باریک و بالابه رز و ته ریوش
به سک سووک و په زا شیرین و پرو خوش

224

هه‌نی جوانتر له مانگی ناسمانی
 په‌ری په‌شدالی بوو ته‌برۆی که‌مانی
 بسک په‌شتر له پۆژی ژیر چه‌پۆکان
 په‌شپواوی که ژیری بو په‌شۆکان
 که‌زی خاوتر له خاوی لا نواله
 له شه‌رمی کولمی سوور بووه گولاله
 ته‌وی تیری ته‌وین جه‌رگی نه‌کۆلی
 نه‌بوو ئاگای له پیکانی مژۆلی
 بزه‌ی ده‌رممانی ده‌ردی ده‌رده‌اران
 وشه‌ی وه‌ک به‌خته‌بارانی به‌هاران
 سه‌مای په‌ربانه ده‌تگوت لار و له‌نجه‌ی
 په‌ری گول ده‌بیه‌شان‌دن ده‌ست و په‌نجه‌ی
 کورده‌ی هه‌ردی ده‌هینا گۆی مه‌مانی
 له‌لای وه‌ی تامی ده‌سبازی ده‌زانی
 هه‌موو شپوه‌ی له بابی خۆی جودا بوو
 فریشته‌ی پاکیی و خپیری خودا بوو
 ته‌بیعت ته‌و کرده‌ی وا ورد ته‌نیبوو
 خودای جوانی له خۆشیانی خه‌نیبوو
 ده‌گه‌ل ته‌و جوانییه‌ خاوه‌ن شه‌رم بوو
 دل‌ی زۆر نه‌رم و خۆینی زۆر گه‌رم بوو
 ده‌بوو جیی ته‌و به‌رزتر با له هه‌وران
 که‌چی ده‌ژیا له ژووری مالی گه‌وران
 ده‌بوو چه‌تری سه‌ری مالی هوما با
 نه‌وه‌ک ئاوا له رووپۆشی خرابا
 ده‌بوو سواری قه‌لانده‌وشی هه‌لۆ با
 له به‌رزایی چیا‌دا سه‌ریه‌خۆ با

نه‌وه‌ک لیتی داخرا‌با ده‌رکی هه‌وشه
 ژیا‌بایه له‌نیو ته‌و غه‌ور و خه‌وشه
 ده‌بوو ژوانگه‌ی له‌کن راوگه‌ی که‌وان با
 نه‌وه‌ک وا چاو له ده‌ستی ده‌رکه‌وان با
 ده‌گه‌ل پیتروو بکا راز و نیازی
 گه‌لاویژی به‌هاورازی بنازی
 بکا سه‌یرانی زه‌رد و ما‌ه و رازان
 له خه‌و رابن به‌سیره‌ی سه‌قر و بازان
 گزینگ بنگیوئی کولمه‌ی ئاگرینی
 شنه‌ بپیتروو بسکی پر له چینی
 ده‌گه‌ل گول پیکه‌نی فینکی به‌یانی
 سه‌رانسه‌ر پر له خۆشی بی ژیانی
 ده‌گه‌ل بولبول بلن هه‌یران و به‌سته
 خه‌لک شه‌یدا بکا به‌و شۆر و هه‌سته
 ده‌بایه‌ چپۆژی ئازادی بچپۆژی
 نه‌وه‌ک فرمی‌سکی نامرادی بپۆژی
 به‌ ئاونگتی بشوا روخساری پاکی
 له پاکمان ون نه‌بی دیداری پاکی
 ده‌بوو بوکشن ده‌س و په‌نجه‌ی له گۆوه‌ند
 «کورپی، دیواندیری»، به‌ند هه‌لبه‌ری، رهند
 ده‌بوو جووتی ژیانی هه‌لبه‌ری
 نه‌وه‌ک بابی به‌ سه‌وقاتی بنیتری
 قه‌فه‌س زیندانی تاوسی شوخ و مه‌سته؟
 کچی جوان و له‌بار و ده‌رکی به‌سته؟
 کچی بی به‌ش له‌نیو بورج و قه‌لادا
 دوره‌ ئه‌مما له دور دورجی به‌لادا

دهبا هەر ئەتلهس و ديبای له بهر بى
 كچىك پروو بهسته و چارشىو به سه ربى
 بلا پاژنهى له زىرپى كهوشى جوانى
 كه دانرابى له دهركى دهركه وانى
 بهكارى چى دى خشل و زىر و زيوهر
 كچىكى نهشته نيو خهلك و جه ماوهر
 بهكارى نايه بهرگى جوان و مومتاز
 كچىكى چاوى دووروابى وه كو باز
 له ژارى تالتره خوراكى چهورى
 كچىك وهك رۆژ نه پىته دهه له ههورى
 سىچالى كچانه كوشى مىران
 ههزار خوژگه بهكاولاشى فهقىران
 بهقانونى ته بىعهت ناژى بى جوت
 ئەوى ئىنسانه، جا دارايه يا روت
 كچى مىر و گه دا دلپان ههيه دل
 دلپش ناكالا له دلدارى و ئەوين سل
 په بهن تامى ژيانى چۆن دهزانى
 ئەگه «پى» شى بگاته ئاسمانى
 كه سىك جوتى نه بوو خوشى نه بىنى
 بههشت ناهىنى رۆژى دىر نشىنى
 كه سىكى ژىنى بى ژوان رابوتى
 هه موو ژانى جيهانى پى دهوتى
 ئەوين مایهى ژيان و بوون و مانه
 ئەوين رايگرتوو دهورى زه مانه
 ئەوين نه بوایه پى ناوى بخوى سوتند
 جيهان چۆل بوو په پووش تىيدا نه دهخوتند

ژيانى بى ئەوين دهشتى نه بوونه
 له سايهى عيشقه ئەم دنيايه روونه
 ژيانى بى ئەوين گشتى زيانه
 كچيش نه بخوارد فرىوى ئەم ژيانه
 وه دووى دل كهوت و پچرى بهند و پيوهند
 دلى خووى دا به لاوىكى هونه رمه ند
 هونه رمه ندىكى پاكى بهرزه ئاكار
 كه جارجار رى ده كه وته مالى خونكار
 هونه رمه ندى كه هه نه غمىكى تارى
 گر و ئاورىنگ و پشكووى لى دهبارى
 هونه رمه ندى كه دهنگى پر خووشى
 به بهندى ده پىه راند دهرد و نه خووشى
 هونه رمه ندى كه ههستى ئاگرىن بوو
 دهروونى پر له ناسوور و برىن بوو
 هونه رمه ندى كه سووتاوى ئەوين بوو
 هه موو ئەندامى سووز و تاو و تىن بوو
 هونه رمه ندى كه زادهى دهرد و خه م بوو
 زه دهى دهستى رهشى دىوى سته م بوو
 هونه رمه ندى بهزگ برسى و به چاو تىر
 له شه ر بىزار و دۆستى ئاشتى و خىر
 هونه رمه ندىكى عه سرى فىئودالى
 دلى پر بوو، به لام گىرفانى خالى
 شه وانى بهزم و شايى و شه ونشىنى
 له درزى په رده يه كـتـرىان ده بىنى
 كه تىك دهلقا نىگای پر گفـتـوگـوىان
 ده باندركاند به سانى رازى خو بان

کوپیش سهوداسهري کيڙي ٺه مير بوو
له داوي خوشه ويستيدا ٺه سير بوو
ٺه وين نابيني بهيني قهوم و دينان
ٺه وين نازاني قهرقي تويڙ و چينان
ٺه وين دوو دل دهکا مهفتووني بهڪتر
لهڪن ٺه و هڪ بهڪن ٺه سلام و گاور
ٺه وين خاتوو زليخاي نهرم و هيدى
دهکاته دبلي عهبدى زير خريدى
ٺه وينه شيخي سهنعاني غهيب زان
دهکاته گاور و شواني بهرازان

ٺه گهر خاتوون گرفتاري ٺه وين بوو
ٺه وينى لاههڪه زياتر بهتين بوو
گري گرتبوو دهرووني پر له جوشي
له تاوانى نه مابوو هوشي خوشي
له سويي ٺه شوخه ٺوقره لى برابوو
له زيندا ژان و ٺيشي پى برابوو
ٺه وينى ٺه دووانه دوور بهدوور بوو
كه ديوارى قهلاي ميري سنوور بوو
سنوور و شووره و تامان و پهريڙين
له تامه زروى ٺه وينى تال دهڪهن ڙين
قهلا سهخت و هرههخانه پراوپر
دهرک گاله دراو و دهركه وان در
مه گهر بالدار بهسهر كوشكا فريبا
مه گهر ليمشت دلي شوورهى دريپا
مه گهر رڙيڙيكي بهزمى بايه خوونكار
كوپيشيان بردبايه لى بدا تار

له درزي پهرده ديبكاي بهڙنى يارى
له سيحري تپه پهراندبا سوڙى تارى

زهمان رابرد، پتر بوو ههستي دوستي
به لئ ههسته كه مير نايهن دهروستي
له دهورى ههستي كهس ناكيشري شووره
خه ياليش شاره زاي پشتي سنووره

هه راسان بوو كچي ميري بهجاري
گوتى: «بهسيه تي با راسپيرمه ياري»
ڙنيكي راسپارده كن هونه رهمه ند
«ٺيتر ٺه و بي بهشي و سووتانه تا چهند!»
خه مي دوورى نه خوڙين، هه چي دهبي، بي!
دهبا بي و بروين، هه چي دهبي، بي!
وهري بووم لهو ڙيان و پنج و موره
به ئازادى بڙيم تاويكي زوره
هه موو زير و جل و نوشين و خواردن
فيداي تاوي دهگهل ٺه رابواردن
هه تا كهى مهينه تي دوورى بچيڙين!
هه تا كهى بووكي ئاواقمان بنيڙين!
هه تا كهنگي خه يال بگرينه باوهش!
بله رڙيني مچوركي بي بهشي لهش!
هه تا كهى ٺه نه بينم تير بهچاوان!
له سهه ر من داخراپي دهركي باوان!
هه تا كهى داخري سينگ و بهرووي من!
هه تا كهى نه شكى تاسه و ٺاره زووي من!
دهبا بي و روو بكهينه دوور ولاتان!

نه جاتم دا له نيو شووره و قهلاتان!
نه گهر مه رده، به جهرگه، پاكه، سه رياز،
ده با بي و من بكا له و به بنده ده رياز!
نزا و پارانه وه و گـريـان و ناله
چ سوودتيكي هه يه، نووشته ي به تاله
نه بي باكي له خو تيري ديوه خانان
به پياوان دينه ده رگه وه هر له كانان
به زور بشكي ده بي ده ركي قه لايه
ده نا نه و ده ركه بو كي تاوه لايه»

نه وه ي بيست لاو گه شكه ي گرت له تاوان
گوتی: «تاماده و سازم به چاوان
دلتم ناوي نه بي قـسـورباني نازي
سه رم ناوي نه بي تته به رده بازي
نه وا بو ي تاوه لايه باوه شي من
به سه بو من كه نه و بي تته به شي من
له ربي نه ودا به خت كه م گهر ژيانم
به سه ره رزي و به شانازي ده زانم
له پيناوي نه وا گهر بچمه سه ر دار
له ژير پيمدا ده بينم مه زن و سه ردار»

شه وه زهنگي به زه بري زي و به رتيل
كراوه ده ركي زيندان بو كچي ديل
كچه گوريه وه كوشك و تاج و ته ختي
ده گهل نازادي و نازار و سه ختي
به جووت رويين ده گهل ياري وه فادار
به ره و مولكي نه وين و ژيني ساكار

سنووربان هه لـبـوارد و چوونه شاري
له ویش فه رمانه وا بوو نابه كاري
له ویش مي ريكي زالم كاره دهس بوو
له ویش بي چاو و پروويه ك داربه دهس بوو
له ویش زيندان و به نديخانه پر بوون
گزير و پاسه وان شوين گير و در بوون
له ویش ههر سه ريزيوي باسي سه ر بوو
له ویش دنيا به كه يفي بي هونه ر بوو
له ویش ناپياوي بازاري گهرم بوو
له ویش باو باوي پياوي بي شه رم بوو
له ویش پيسكه و دروزن كاري باش بوو
له ویش مه ردايه تي و پاكي له پاش بوو
كوپ و كيژي له باري پاكي ساكار
له ربي ژينا له وي بوونه كـريـكار
له بو نانپك و بو يهك توژه پيـخـور
يه كيكيان بوو به پاله و يهك به جلشور
نه گهرچي زور گران بوو نه و ژيانه
به لام كه يفي هه بوو به زمي شه وانه
به رورژ تاوارة بو پيـخـور و ناني
به شه و ده سته ملان بوون تا به ياني
له شي ناسك كه نازاري ده بيني
زمان ده يگوت ژيان چهند نازهنيني!
له دنيا دا نه بينرا نوشي بي نيش
كه سيك خوشي ده وي حازر بي بو نيش

نه ميربان كرد كه له و كاره خه به ردار
به خوي دادا وه كو وورچي بريندار

بهرقدا چوو به ناههق خوینتی رشتن
 گزیر و دهرکهوانی گرت و کوشتن
 ههمیشه دهیگوت: «ئهی ئه و ئابرووچوونه
 شستی وانهیبوووه وینه و نموونه
 کچی من بی بهجووتی بۆره پیاوی،
 دهکوژئی، خوئی له مائی کابه باوی!
 دهبی من چۆن بژیم و چۆن بمینم!
 له نیو هاوشانی خۆمدا سهر هه لینم!
 کچی من هه لگرن، وه للاهی جوانه!
 کچی من بۆ کچی گوان و شوانه!؟
 له نیو مسکینی خۆم ده به پللیته
 نه کوژم ئه و هه تیوه و ئه م سه للیته
 نه یانه ییلم ده بی له و سه رزه مینه
 له شانم دادرم ئه و پینه شینه
 وه کارخه م ده سته لات و هیزی زۆرم
 به خوینتی ئه و په له و نه نگه وه شورم»

به پیتی کردن گه لی شهیتان و شو فار
 هه تا بیکه ن له حالی وان خه به ردار
 تووله ی شوینگی پری به ردا نه مل و مو
 وه کار که وتن له راویچکه و له بابو
 چ ناپیاون ئه وانه ی سوود په رستن
 دژی خاوه ن دلی شه یدا ده وه ستن
 چ سپله ن ئه و سه گانه ی گورگه میشن
 که لاک بو گورگی برسی راده کیشن

گه ران شو فاره کان قوژین به قوژین
 ولاتیان دا سه راسه ر سه نگ و سووژن

گه ران شار و گه ران دیهات و هۆبه
 هه م—وو یان پشکنی نۆبه به نۆبه
 گه ران کیتو و چیا و ئه شکه وت و زه ندۆل
 گه ران کادین و که ندوو و ئاخوړ و هۆل
 سه روشوینیان نه بوو په یدا له هیچ کوئی
 که سی نه یدیوو دوو شه یدا له هیچ کوئی
 به میریان راگه یاند وه ک رۆژه ره وشه ن:
 که «لیره نین، په راندوویانه که وشه ن»
 گوتی: «پیتان ده ده م ئه مجاره فه رمان
 بچن بۆ ولاتی دوور و ده ورو به رمان
 پرۆن و رامه وه ستن، هیچ مه ترسن
 هه والی ئه و دووانه م بۆ بپرسن
 له هه ر کوئی هه بن بیان دۆزنه وه بۆم
 وه کو تاژی به کار بیانقۆزنه وه بۆم
 «ده ده م پاره و خه لاتی باش به ئیوه
 که بۆم ده رده س که ن ئه و دوو سه ریزیه
 له بان هه وران بژین یا ته خستی به حران
 له داویان خه ن به فیل و فه ند و مه کران
 گوتوویانه که خزمه تکاری چاکی
 ده بی وه ک دال بکه ی بۆنی که لاک
 له ئیوه کار و تیکۆشان، له من مال
 ده تانه پارم به سه ریا نا نه بن زال»

قه لای میران به ده س ناکه س ده نه خشی
 که «دار هۆره ی له خوئی بی زوو ده قه لشی»

ئەگەر زۆر و دراو دەوری نەبوو
 بلووری ژین دەبوو غەوری نەبوو
 ئەگەر پارە نەبوو بایر و پروا
 دەبوو زالم لە کوئی وا دەستی پروا؟
 ئەگەر خوێری نەکا میللەت فرۆشی
 لە خوئی نابینی زالم خێر و خوئی
 ئەگەر ئەسپی غەرەز ناوئ قەلەمباز
 بگاتە جیپی وەزیری رەنگە سەریاز
 کە فیل و روخ نەکە و نە کلکە سووتە
 مەلیک ماتە بە دەستی پیادە رووتە
 بە من ئەو هێرش و زەبر و زولم و زۆرە
 بەشی زۆری گوناھی مافتە خۆرە

بلاو بوون خێلتی شوڤارانانی بی عار
 لەدوای دوو ئاشقی لاوی فیداکار
 گەران شار و ولاتی دوور و نیزیکی
 دووان بەزمانی فورس و تورک و تاجیک
 یەکیکی بوو مارگر و یەک بوو بەدەرۆش
 یەکیکی بوو حافظ و یەک بوو بەدەسکیش
 یەکیکی بوو لۆتی و یەک بوو بەچاوەش
 یەکیکی بوو سۆلتەر و یەک بوو بەجاکەش
 خەیبان و شەقام و ریتگەیان گرت
 هەموو جیبیان تەنی، گشت جیتگەیان گرت
 کچ و کور بی خەبەر لەو تۆرە داو
 خەریکی کاری خۆیان بوون لە لاو
 ئەگەرچی رووت و پێخواس بوون و برسی
 بەلام کەم کەم نەیانماو مەترسی

بەسەر بەستی ژبانی سەر حەسیری
 بەقوربانی بی تەخت و بەختی میری
 چ خۆشە سەربلندی و بی نیازی
 بەئازادی بخوئی نان و پیازی!
 دەلین یاری گوتی جاری بەیاری: (۱)
 «گەریدە ی شارەزای زۆر گوند و شاری
 لە هەمووان خۆشتر و جوانتر چ جیبە؟»
 گوتی: «ئەو جیبە خۆشە یاری لیبە»
 کە دل خۆش بوو دلۆبا دەریکا دەست
 شەکتە بی با لەش و ئاسوودە بی هەست
 دەسێک بکری بەشەو لە ملی نیگاری
 بەرۆژ ماندوو ببی با هەر لە کاری
 دەس و پەنجیک کە بوکشی جووتە مەمکی
 جەمام نابی بەکاری تاکو نەشکی
 کە لیو بمژی شەوانە لیوی دلدار
 بەرەنج کی شانی رۆژی ناگری بار
 کە شەو تیر ماچ و مووچ و گازە کولمە
 چبوو سووتاو و تاوانگازە کولمە
 کەسیکی چیژی ئازادی بچیژی
 لەوێ باکی نییە ئارەق بریژی
 بە بی رایەخ شەوی ئاسوودە دەنوی
 کریکاری کە یار پشستی بەهەنوی
 بەبی پێخەف شەوی گەرموگورە لەش
 کە یاری نازەنین بگری لە باوەش
 کە شەو دایالی پەنجە یاری جوانی
 بەرۆژ با هەر جەدو بی پیل و شانی
 کە سۆزی عیشقی وان هەردەم پتر بوو
 هەموو تاویکی عومریکی خدر بوو

له نیتو شۆفاره کاندای خواجه یهک بوو
 عه جهب زیانی خورۆ و پیره سه بهک بوو
 ئەمیر بو پاسی نیتو مالتی کرببوو
 نمونه ی پیاو خراپی و دهم شیری بوو
 که خۆی بی بهش له خوشیی ژین کرابوو
 هه موو ده رکی هومییدی داخرا بوو
 که شهوقی عیشق و دلداریی نه دیبوو
 که گهرمی بی باوهشی یاری نه دیبوو
 که زیبک و غیره تی میتری نه دیبوو
 که خوشیی پیاوه تی و نیتری نه دیبوو

دهروونی پر گریمانه و حهسه د بوو
 هه تا هه ز که ی به خیل و شووم و به د بوو
 که کوشتی پیاوه تی نه دهستی تاوان
 هه قی خۆی بوو رقی زۆر بی له پیاوان
 که وهک یهک بوون ژن و گاشه له کن نه
 نه بوو باکی بدا ئازاری ژن نه
 چلۆن پروا نه که ن ئینسانی بی بهش
 نه بی بی رهحم و بی ئینساف و دلرهش
 که ئینسانیک وهکو حه یوان خه سیبی
 نییه سهیر گهر نمونه ی ناکه سی بی
 به نه مری میر نه ویش خۆی کرده سوالکه ر
 گه را شار و ولاتان نه مسهر، نه وسهر
 هه تا رۆژتیک خواجه ی دلره قی پیر
 له مالتیک دوور به دوور ناسی کچی میر

ته ماشای کرد جلویه رگی دراوه
 سه سه ر و پوترکی ئالتۆز و بلاوه
 به رۆکی ئاوه لایه، سه ینگی رووته
 سه ری نه و کولمه ناسکه ی تاوه سووته
 هه لی مالتیه تا ئانیشکی بو کول
 ده پتیی ئاره قسه زهنگول به زهنگول
 که چی شادی له نیتو چاوان ده باری
 کچی میره و شهرم ناکا له کاری
 سه ری سوورما بوو نه و کابرا نه زانه
 چلۆن گۆراوه نه م ده ور و زه مانه
 «ته ماشای نه م ژبان و ری و شوینه
 ره سه ن زاده و کول و نه سپۆن و سوینه
 به دووی کارا گه ران کووچه به کووچه
 له بو خاتوونی وا تاوان و سووچه
 به شیر و شه کری پهروه رده کراوه
 له کۆشک و سه سه رایاندا ژیاوه
 هه میشه خاوه نی کۆپله و که نیز بوو
 جلویه رگی هه تا هه ز که ی ته میز بوو
 نه وی ده ستووری دابا جی به جی بوو
 له خۆی زیاتر له ژووری کۆشکی کن بوو!
 ده یانکرد باوه شینی نه مبه ر، نه و به ر
 له بن سیبه ر کچی نه شمیلی نه سمه ر
 که چی ئیستا له بهر سووره هه تاوی
 په رۆ شۆری دهکا بو نان و ئاوی
 مه گه ر باوکی په کی که وتوو له تالان
 که نه و ئیستا دهکا جل شۆری مالان

دهبى خواردبىتى مىشكى گویدریشی
دهنا بۆنانى چۆن ئارهق دهپیشی
ئەوى بۆئەو كرا، بۆكى كراوه؟
بهخوای وادياره نووشتهى لى كراوه»

ئەوئەندە تەسكە بىرى گەندە پىاوان
دەكەن فەرقى كچى مىران و گاوان
دەلین: كەنگر و قوماش نابن بهویداش (۲)
قسەى كەونە پىاوانە و قسەى باش
دەسەلمین به پىاوى گەوج و سادە
كە: سوار هەر سواره، پىادەش هەر پىادە (۳)
كچى مىران دەبى لىران وەخۆ خەن
كچى گاوان دەبى پووشكان وەكۆ كەن
كچى مىرى دەبى خۆشى ببىنى
كچى شوانى بچىتە نان چىنىنى

كچى مىرى دەبىنى باش و ئەفسووس
كچى مىر نەيدەبىنى پىره جاسووس
دەمەو ئىواره رزگار بوو له كارى
گەراوه جا بهرەو ئامىزى يارى
بهلام جاسووسى پەستى شوومى ناپىاو
بهدوای ئەودا دەچوو هەنگاو بههەنگاو
تەماشای كرد كه لاویكى قوپاوى
له رىگایهه بربوه سىله چاوى
كه يارى دەرکەوت بى ترس و پارتیز
بەرەو پىرى فرى گرتى له ئامىز

له هىچ كۆى دای نەنا تا بردیه ژوور
ئىتر رووى كرده ئەم ژووره خودای نوور

هەلى نا جىئى ئەوان و وەك كرىتوه
له لاقىنانى وەرئىنا هەر له ویتوه
ترەختان و ركىفكوت كەوتە رىتیه
له خەلكى وایه «كابرا ئاوری پىتیه» (۴)
له سویتى مال و دراوى بالى گرتبوو
خەياللى مۆلك و ماش و مالى گرتبوو
هەمىشه وایه كارى پىاوى نامەرد
كه سوودى خۆى دەكا تەنیا بهراوهرد
له خۆى رازى بكا ئەو مىرى خۆینخۆر
دەروونى ئاشقان با بىنى ناسۆر
خەلك تووشى بهلايه بى جەهەننەم
كه ئەو گىرى كەوئى دىنار و درهەم
هەتیبو بار سووك نەبى با بارى قورسى
نەبىتە خوار جەنابى ئەو له كورسى
به كوچكىتوه بدا جەرگى ژنى پىر
هەتا چەنگى له جىگایهك ببى گىر
بهوى چى چى بهسەر دى پىاوى بى كەس
كه ئەو پارەى دەوئ و پارەى دەوئ و بەس
بهوى چى مالى خەلكى بى خودان بى
كه ماله جوانهكەى ئەو ئاوەدان بى
بهكوشتن دا خەلك ئۆردوو بهئۆردوو
پەكى پى ناكەوئ وىجدانى مردوو

بهتالووكه گەيشته دەرکی مىرى
بهگورجى خۆى گەيانده كن گزىرى

گوتی: «زه‌حمهت نه‌بی پتی راگه‌یینی
همه‌ه‌هرزیک و عه‌رزیکه نه‌یینی
گرنگه‌ه‌هرزه‌که‌م، رازیکه‌ه‌ه‌نگ بی
هه‌تا زووتر خه‌به‌ردار بی دره‌نگ بی»

ئه‌وه‌نده‌ی پی نه‌چوو بردیانه‌کن مییر
گوتی: «ئه‌ی مییری خاوه‌ن راو و ته‌گبیر
له‌زیادی بی همه‌میشه‌به‌خت و هاتت
پتر بی و هه‌ر پتر بی ده‌سته‌لاتت
به‌جیم هیتاوه‌ئه‌رکی به‌نده‌گیی خۆم
ته‌مالم دیته‌وه، من نۆکه‌ری تۆم^(۵)»

له‌سایه‌ی تۆوه‌خاین بیندراوه
چییه‌فه‌رمانی گه‌وره‌م، وه‌ختی راوه»
ئیترا‌نامه‌رده‌پاشه‌وپاش‌کشاوه
له‌خۆشییان ره‌نگ و رووی مییری گه‌شاوه
هه‌رای کرد: «کی له‌وییه^(۶) بیه‌ته‌ژووری»
به‌جاری داوه‌رین چهن‌د زرته‌سووری
گوتی: «ئیه‌وه‌که‌خزمه‌تکاری خاسن
هه‌موو ئه‌و نۆکه‌ره‌باشه‌م بناسن
بکه‌ن ئیسته‌سه‌راپا زپه‌وه‌شانی
خه‌لاتی گه‌وره‌یی داده‌ن به‌شانی»

وه‌کۆی کردن له‌پاشان گه‌وره‌گه‌وره
هه‌موو ده‌سته‌ونه‌زه‌ر وه‌ستان به‌ده‌وره

چ گه‌وره‌گه‌وره؟ به‌نده و گوی له‌مست بوون
به‌ره‌و رووی ئه‌و ته‌واو بیه‌ده‌نگ و هه‌ست بوون
قسه‌ه‌پان و ره‌زاگران و ده‌غه‌لکار
درۆزن، دووزمان، په‌تیاره، بی عار
به‌گژخه‌لکا ده‌چوون وه‌ک نه‌رپه‌دیوی
که‌ئه‌و دیار با ده‌بوونه‌دیله‌رپوی
که‌ئه‌و ده‌یگوت: «ئه‌ری چبکه‌ین به‌یانی؟»
ده‌یانگوت: «گه‌وره‌مان بۆ خۆت ده‌زانی»
گوتی: «ئه‌ی گه‌وره‌گه‌وره‌ی باره‌گای من
بلین ئیسته‌چییه‌ته‌گبیر و رای من؟
ده‌لین ئه‌و دوو که‌سه‌ی لی‌ره‌هه‌لاتوون
له‌پاته‌ختی ولاتی نیشه‌ته‌جی بوون
که‌دۆستی خۆمه‌مییری ئه‌و ولاته
ئه‌مییریکی به‌زبیک و ده‌سته‌لاته
ده‌لیم چهن‌د که‌س له‌ئیه‌وه‌هه‌لبه‌ژیرم
بچن، سه‌وقات و دیاریی بۆ بنی‌رم
به‌نامه‌لیی بخوازم رانه‌وه‌ستی
ده‌س و پتی ئه‌و دوانه‌م بۆ به‌ستی
به‌رپیان کاته‌وه‌بۆ ده‌رکی ئیه‌مه
من ئاماده‌م ئه‌ویش گه‌ر کاری پی‌مه»
گوتیان: «سه‌ده‌ه‌ق! قسه‌ی مییری ته‌واوه»
گوتی: «ئیترا قسه‌م پیتان نه‌ماوه»

شه‌ویکی ره‌ش وه‌کو به‌ختی ئه‌سیران
وه‌کو دوا‌رۆزی زۆردار و ئه‌مییران

نه مانگ دياربوو نه ئهستيرهی گهش و جوان
 ترووسکهی لی برابوو ناگری شوان
 دهرروونی پیاوخراپانه شهوهزنگ
 که داختری به بوغز و کینه و ژهنگ
 بهروالته کش، بهلام پرکارهساته
 ههزاران رازی تیدا گهرچی ماته
 له کوشک و گرتووخانهی دهرکهبهسته
 پهکیتک مهسته، ههزاران زار و خهسته
 له لایه لار و لار و لهنجه
 له کونجی بیوهژن دهگری و دنالی
 له کوشکی بادهگیره چاو کهژالی
 له سووچی باب له سوئی رۆلهی دهسووتی
 له قهسریکی دهرهقسی نیوهرووتی
 کچی بی بهش له ژووری تهشکی دهسری
 کوری ناغاش بهپاره جوانی دهکری
 ههتیوی برسی چلمی ههلهلووشی
 کوری شیخ ئارهقی نابری له شووشی
 له لایه چارهپهش کهوتوه له کۆلان
 له لایه پاره بهش دهکری به کۆلان
 له لایه جامی باده پر کراوه
 له لایه داری ئیعدام ههلهخراوه
 بهلی راسته قهلاهی میپرانه شهوگار
 بهلام تیدا ونه تاوانی بهدکار

کچ و کور نووستبوون بی خه م له کهپری
 نه یانزانی که داروغه دهیانگری

له کوئی دلداری پاکی چاکی ساکار
 دهزانی فیل و مهگری پیاوی زۆردار
 له چین بی یا له ماچین بی دیاره
 که ناغا دوژمنی چینی ههژاره
 له لای خویان هه یانه غیرهت و رهگ
 له ههر شوینی هه بن توخمی دهره بهگ
 له چین کیژی نه میری هه لگیری
 له ماچین که سری شان به میری
 له میران هه که سیکی دنیا بی
 له ژینا تووشی خیر و خووشی نابی
 نه یانزانی نه وهی ئیرهش نه میره
 خه ریکی راو و پرووت و پهش بگیره
 هه تا لیان وهژوور کهوتن به ساوول
 له خه ودا سواری سینگیان بوون نه خافل
 نه یانه یشت راپه رن، بیزوون، هه لستن
 دهس و پییان به چۆله پیچه بهستن
 که دوایی هات له وی خانه بگیری
 به پریان کردنه وه بو دهرکی میری

به یان نهنگوت و سوئی تاکه تاکه
 گوتیان ههستین بچینه نوژی، چاکه
 بلیند بوو بانگدهری کویری خه والوو
 گوتی: «بانگی به یانی درهنگه یا زوو
 «دهبی زوو بم هه تاکه و نه بری نام
 «به بی دهستنوژی بدهم بانگی به یانم»
 له دارکیشی وهژان کابانی نوژی که ر
 گوتی: «کابرا دههسته جل بکه بهر

که بارت زوو نه که هی بۆت نافروشی
وه دهستت ناکه وی پاره و قوروشی
که می ماوه له بۆ جیژنی بهراتی
کراسی نوئی نییه بۆ شانی فاتتی»
ژنی پالنه گوتی: «ههسته بهسه خه و
خرابی بۆ نه نووستی، فیله، ئەمشه و
پهلهت بی زوو بکه کاری و بزانه
مه لا فهرموی کونی رۆژی به یانه»
به پرت بردن گه یشته ژووری ئاغا
تخیل بوو جا له نیو بهندی وه تاغا
گوتی: «خانم بشیله پی و و دهستم
درهنگ هاتوومه وه، وا دیاره مهستم»
جه نابی شیخ به خیزانی دهفهرموو:
«هه تیوکی بنیره خانه قا زوو
بلتی شیخ نوژی کرد و نووسته وه بۆی
خه لیفه نوژی بۆ خه لکی بکا خوی»
خه لیفه پی که نی و زانی چ باسه
گوتی: «باوکم به قوریانی بی، خاسه»
ولات روون بوو، کتیبی دهستی دانا
خه ریک بوو تازه بنوی لای زانا
که دایکی کردیه هاوار و فریاد
به خۆیدا دا، گوتی: «ئه ی داد و بیداد!
چبوو تاوانی ئەم جووته فه قیره
که وایان لی بکا ئەم گورگه پیره
ئه وه کار بوو که کردی ئەم یه کانه
پهژاره ی خسته شاری بهم به یانه

به قوریانت ده بم بینایی چاوان
قویوولی بۆ ده که ی تو سووچ و تاوان
خودایا بهس بده دهستی ئەمییری
خه راپه، به دفه ره، بۆ خۆت خه بییری
هه تا که نگه ده دهی تو بهخت و هاتی
دهزانی چهنه دره، نه حلهت له زاتی!»
گوتی: «دایه! چییه ئەم بۆله بۆله؟»
گوتی: «ههسته، سه لام لی رابوو، رۆله!
ئه مییر ئەم رۆ له داری دان به جووته
که چۆله ی خوی و ئەو خۆش خوانه رووته
له شاری که وتوو ههوار و گریان
دلی گه وره و پچووکان بۆته بریان»
ئه وه ی گوت که وتوه هه و نازوله:
«خودایا چهنه بده ئەم مییره خووله!
دلی کوو هات بکوژی ئەم گولانه!
له یه کتر کا به ناههق ئەم دلانه!
خودای گه وره! به دهس خۆته هه موو کار
له سه رمان لابه ره بی دادی خوونکار
له سه ر دلداری نۆلوان ده کوژی!
کوړ و کیژان له پیش چاوان ده کوژی!»
گوتی: «پارانه وه بی که لکه، دایه!
نوزوله قهت ده رۆستی زولمی نایه
نهزانه تاکو خه لکی ئەم ولاته
به دهس مییرانه وه ئەم دهسته لاته
ده ئاژۆن، راده دهن تا بلوی بۆیان
هه موو کاری ده کهن بۆ سوودی خۆیان

پپاريزن هه تا ئه م مۆلك و ماله
 وه بهر پييان ده ده ن مسكين و پاله
 ئه وان پييان برئ ده سكه وت و قازانج
 به قور گيرئ ده با سه د ماله كرمانج
 ژن و پياو و كور و كيژان ده كووژن
 قسه توند و قه له م تيژان ده كووژن
 هه تا خه لكى له يه كتر وا نه بانن
 ئه وان سواربان ده بن، سواريش ده زانن
 «هه تا ميرزا حيكايه ت خوانى ميره
 مه پرسه دايه له م كوشه ت و بگيره
 هه تا كيژى هه ژاران مه شكه ژينه
 له مالى وان هه يه ئه م بينه بينه
 هه تاكو هيزى ئه م خه لكه نه جوولئى
 هه زار پارانه وه ت دايه به پوولئى»
 كه ژن زانى ئه و يش ئينسانه وه ك مير
 مه رى ميرى ئيتر نايسته سه ر بتر
 كه وريابونه وه پاله و كرتكار
 ده شپوئى مالى مير و مه زن و خوونكار
 كه ميرزا بوو به رو شنبيرى تازه
 حوكم ناكا له سه رمان ميرى تازه
 هه زار ره حمه ت له گوڤى بئ كچى مير
 قسيكى كرد كه په نده بو كورى ژير
 «به زور بشكى ده بئ ده ركى قه لايه
 دهنه ئه و ده ركى بو كئ ئاوه لايه!
 خه بات رزگار ده كا كويله و ئه سيران
 له ناخى راده كا مه زن و ئه ميران

به ئه فسانه ي ده زانن سوورى ده وران
 غولام و وركه خوڤرى ده ركى گه وران
 به لام ده وران ده بئ روژئى بدا سوور
 له بهر گه وران نه بئ پشتى خه لك كوور
 كه گوپالى خه لك ده رهات له خيزى
 ئيتر ناميئى ميرى گه وره فيزى»

١٩٧٨/٢/١

(١) ئه م گوته يه له م دوو شيعه رى مه وله ويى به لخي وه رگيراوه:

گفت معشوقى به عاشق كاي فتى
 تو به غربت ديده اي بس شهرها
 پس كدامين شهر زانها بهتر است؟
 گفت آن شهرى كه در وى دلبر است

(٢، ٣) له فۆلكلۆر وه رگيراوه.

(٤) له فۆلكلۆر وه رگيراوه. كينايه يه له به په له روڤيشتن.

(٥) جاران كه روپيشك له لانداه دۆزينه وه هونه ر بوو. نۆكه ريك له راودا كه روپيشكى دۆزيبايه وه ده يگوت

نۆكه رى ئاغاي خوڤم پي ده لئين، هۆي... ته ماله. له هيندى ناوچه پييان ده گوت (دياردى).

(٦) ميره كان كه بانگى خزمه تكاره كانبيان ده كرد ناويان نه ده بردن، هه ر ده يانگوت: كئى له وييه؟

خاك

بو ت نووسى يوم بو ت بنووسم ئه من چيم؟
 دوندى قه نديل، گوڤه پانى هه لگورد نيم
 به ره و به رزى ده چم ئه گه رچى وردم
 خاكى به رپيى تيكوشه ريكى كوردم

شهرابی خهست

جیژنی نه ورۆزه، شهرابم خهستتره
تا نه لاین بولبول له شاعیر مهستتره
جوانی گوت شوخی له باری باده گیری:
«ئه و کهسهی سه رمهستتره، سه ربهستتره»
«آنچنانرا آنچنانتره مسیکند»
شاعیری دهروهست به مهی دهروهستتره
چیمه نی شایلا به شایی کیژی کورد
وهی دلم لهو چیمه نه پی پهستتره
من برستم لی برا یا کیژی شار
زور له کیژی دهشته کی بهیدهستتره

۱۹۷۸

خهوم نایه

به بیان نهنگوت و شهو رابورد و من هیشتا خهوم نایه
دهخوتین بولبول و قومری، به لام قاسپه ی کهوم نایه
خه یال ده مباته جیژوانی شهوانی لاوه تی، ئه م
خرینگه ی بازنه و خرخال و بهرمووری ئهوم نایه

ریتز نه

تو به لاینم پی بده تا من به ره و ژوان بیه مه وه
بده یه ماچیکی ته ره له م لیوه، با جوان بیه مه وه
دهستی له رزۆکم هه تا تییدایه هیزی بهی گوشین
لیم گهری تاوی له باخی سینه میوان بیه مه وه
شهنگه بیبری بسره وه فرمیسکی بی شوانی ئیتر
رهنگه هیشتا لهو چیا و زۆزانه بو شوان بیه مه وه
من گولی سه ر گۆری ئاواتی له میژینه م به لام
ریتز نی کم لی بدا پیتم وایه بو روان بیه مه وه
شیخی سه نعان بو کچی گاور له ئیسلام وهر گه را
من خه ریکم بو کچه شیخی په ژوان بیه مه وه

۱۹۷۸/۷/۱۹

بارگهی یاران

به هاری زهره

بۆ له یلا قاسم

هه‌میشه دهره ده‌بینم دهره ده‌بینم
درۆی دوژمن، ده‌هۆی نامهره ده‌بینم
مه‌گهر زهره‌دایی ناکه‌ن چاره‌کانم
که ره‌نگی نه‌وبه‌هاری زهره ده‌بینم

به‌سۆزه‌ی با که سه‌کتی دل گه‌شاوه
ده‌روون پر سۆز و فرمیسکم خوناوه
له‌دووی له‌یلا به‌واوه‌یلاو و شیوه‌ن
ده‌رۆم و پۆلی شینگی‌پریم به‌دواوه

بزه‌ی هاتنی گوتی: رووناکه ئاسۆم
وه‌ره جه‌للاد په‌تت باویژه ته‌ستۆم
ئه‌وه په‌ت نییه میدالی ئیفتیخاره
که بوومه قاره‌مانی میلله‌تی خۆم

ئه‌وه‌ی بیست شاعیر و گریا به‌زاری
ئه‌گه‌رچی به‌سترا بوو لیو و زاری
گوتی: له‌یلا هه‌میشه پایه‌داری
له‌ژیر خاكا له‌پیش چاوان دیاری

که تو‌تۆزای له‌چاوان وه‌ک خه‌وی من
له‌بسکت په‌شته‌ره مانگه‌شه‌وی من

برۆ مه‌جنون به‌له‌یلا‌ی خۆت مه‌نازه
که ناوبانگی پتر رۆیی ئه‌وی من

گۆفاری سروه ژماره ١، به‌هاری ١٣٦٤ - ١٩٨٥

زینده‌به‌چال

پر نه‌بێ جامی به‌تالم تا که‌ی؟
نه‌شه‌کی بالی خه‌یالم تا که‌ی؟
هاوسهر و ده‌سته‌مانی ژانم
گیانه‌که‌م! نایه‌وه بالم تا که‌ی؟
شه‌وه له‌تاریکی و بێ‌ده‌نگیدا
رۆژه‌که‌م! بۆ تو‌بنالم تا که‌ی؟
ههر له‌یادی سه‌هری بسکت دابم
گیانه! ئاشوفته‌ بێ، حالم تا که‌ی؟
ههر منه‌تباری شه‌راب و مه‌ی بيم
حه‌سه‌ره‌تی چاوی که‌ژالم تا که‌ی؟
ههر له‌ماچی ده‌مه‌که‌ت بێ به‌ش بيم؟
لیوی وشک و ده‌می تالم تا که‌ی؟
هه‌وه‌سی گه‌ستنی کولمه‌م تا چه‌ند؟
ئاره‌زووی مشتتني خالم تا که‌ی؟
شینه میوانی شه‌وانی دووریم
شادی، روو ناکه‌یه مالم تا که‌ی؟
من له‌دووره‌نگی به‌دل بێ‌زارم
ره‌نگی زهره، دیده‌یی تالم تا که‌ی؟
من وه‌کو هه‌نگی هه‌لاله‌م مشتوون
ژینی نیو گه‌ند و هه‌لالم تا که‌ی؟

من به شیلانی چه مهن راهاتم
 هاتوچۆی نیو در و دالم تا کهی؟
 بۆ سه رینچاوه و کانیاوی پروون
 هه لوه ری ئه شکی زولالم تا کهی؟
 من هه لۆ بووم و چیا هی لانه م
 ژیر چه پۆکی قه ل و دالم تا کهی؟
 قه فه زی دژمنی به دخوودی دل ره ق
 هه لوه ریننی په ر و بالم تا کهی؟
 سه ره نیزه ی سته م و زۆرداری
 بنجنی سینگی مه تالم تا کهی؟
 گورگی بیدادی له گیانم به ربوو
 ئیشی جی گاز و قه پالم تا کهی؟
 من په له قاژه و هاواری نه که م
 ئه و بلنی زالم و زالم تا کهی؟
 کوتکی بیدادی هه ر بکوته کاسه سه رم
 کار نه کا ده ست و زوخالم تا کهی؟
 ئه و که زاری رقی ده رکیشاوه
 من زمان به سته و لالم تا کهی؟
 پۆشته و تیرو پر و خوش له وه ره
 برسی و پرووت و په جالم تا کهی؟
 ته م و مژ، به نده ن و ده شتی گرتم
 هه لنه کا سه مالم تا کهی؟
 به س نه بی ده سه سه ری و ده ره ده ری
 نه چه وه نیو کوپ و کالم تا کهی؟
 باخه وانانی جیهان پیتم نالین
 بۆ وه ری میوه یی کالم تا کهی؟

مانگ و میریخی ده پیوی ئینسان
 منی کورد، زینده به چالم تا کهی؟
 چاوه ری تییشکی هه تاوی هیوام
 نه ره وی هه ور و گه والم تا کهی؟

۱۹۷۶/۱۱/۱۵

له پاشه رۆک - دا بلا و کراوه ته وه

به هار هه ر دی

له گیاندا نا ده گورینم بژی هه ر کورد و کوردستان
 به گولله ی دژمنا نی گه ل دلیشم بیته راوه ستان
 پشووی دواییم ده خوینم بۆ گو ل و گو لزاری ئه م خاکه
 له سایه ی ئه م گو ل و گو لزاره به بوومه هه زار ده ستان
 ده زانن زامی دیلی چهنده ئیش و چهنده به ئازاره!
 ده بی رابین هه تا ئیمه ش ده گه ی نه ری زی سه ره به ستان
 خه تای خۆمانه تا ئیستا که هه روا کۆیله و دیلین
 ئه وانه ی شاد و نازادن که می زووتر له خه وه هه ستان
 نه تاندیوه که پرووباری خوینم به ردی ده قه لشی نیی
 وه هاش هه ر زۆرداری ده سووتیننی گری هه ستان
 له مه یداننی شه رانخیوی خه باتی قه رنی بیسته مدا
 سه رم سوورما که ئه سپی سووکه سواری کوردی بۆ وه ستان
 وه لامی دامه وه پیریکی نازاده ی جه اندیده:
 خه تای سواران نه بوو پیش سواره کاغان قورس و ناوه ستان
 هومی دی به رمه ده ن ریگه ی خه بات بگرن برۆنه پیش
 ته ماشای خه لکی تی کو شه ر به دیکتا توری چۆن وه ستان
 هه تا که نگی سییا چالی به سامی دژمنی زالم
 پراو پر بی له رۆله ی گه ل جمه ی بی و له ده س به ستان؟

هه تا که ی ئه شکی خوینینی کچه کوردی برا کوژراو
 له جیی باده و له بهزمی دژمنان بدریتته دهس مهستان
 مه ترسن رۆله کانی قاره مانی گهل له گیانبازی
 له کوژی ئه م خه باته بی وچانه تاچه یهک کهستان
 سه هۆلبه ندانی بیدادی ئه گهرچی تووش و دژواره
 بهلام لیم سووره وهک رۆژی بههار ههر دی له دووی زستان
 به خه لکی عاله می سه لماندوو تاریخی ئازادی
 ده بی زالم له بهر تیکۆشه ران بهرداته وه دهستان

۱۹۷۷/۱۱/۹

له پاشه رۆک - دا بلاو کراوه ته وه

په وه ز ورد نابیی

زه وی! ئیستاش له پرووت هه لدی بدهی سوور؟
 نه پرووخای ئاسمانی پیری پشت کوور؟
 که حالی زارمان ئاوا ده بین
 که مالی زالممان ئاوا ده بین
 که مه رگی کاوه کانی چاک ده بین
 که جه رگی کیژه کان پر چاک ده بین
 که کوژی شین، به هاری سوور ده بین
 «ئه مین» ی نا ئه مین مه ئموور ده بین
 که بووکی سووری بی زاوا ده بین
 که پرووه ی بی گۆنای ساوا ده بین
 که سو مایی له چاو باوکان بر او
 به رۆکی پی سه ره دایکان دادراوه

که کوندی شووم له گوندی کورد ده خوینینی
 که گه نجی کورد ده گه وزینینی ده خوینینی
 که ته ختی به ختی کورد بی خیتو ده بین
 «سوله یانی» ئه سییری دیو ده بین
 بناری لیژ و ناهه موار ی هه لگورد
 ده بین بوته ده شتی که ره لای کورد
 به ناهه ق خوینینی تیکۆشه ر ده پیزن
 شه هیدی بی سه ر و بی شوین ده نیژن

به لام با تی بگا ئه و دوژمنه ی په ست
 په وه ز ورد ناکری هه رگیز به دار ده ست
 ده بی کوند هه ر به ره و ویرانه بفری
 هه لۆ له و کی یوه سه ره ره زانه نه بری

۱۳۵۸-۲-۲۷

له پاشه رۆک - دا بلاو کراوه ته وه

به هاری ئال

له میژه ئاواتی منه
 ببینم ولاتی سنه
 زیدی کۆن و په سه نی کورد
 به درێژایی ته مه نی کورد
 پروانگه ی هه زاران کاره سات
 بنه و مه ته ریزی خه بات
 شووه ی سه ختی به ره نگاری
 پرده ی وه ختی فیداکاری

بۆسەى پېشمەرگەى كۆلنەدەر
گۆزخانەى سوپاى داگیركەر
بچمە لانى بەچكە شىران
قەلاگای تەنگانەى مېران
جى پەيكانى تىر ئەنگىوان
جى پىتكانى دەس بزىوان
خاكى نەتەوہى نەبەزم
هەر گوتووہى ئەزم ئەزم

تېر تېر پروانمە ديمەنى
لە خوشيانى بېم خەنى
چاۋ بگىپم لە رۇد و لىژ
تا برىنم بىن سارپىژ
دانىشم لە بن دەوہنى
پروانمە مېرگ و چەمەنى
هەلمىژم ھەوای زەنوئىران
خۆ بدەمە بەر ئاۋھەلدىران
ھەلگەرىم بە راز و زەردان
بەردەمەوہ جالە بەردان
لە بان رەوہزان بخوتىنم
كەوۋى بەيان وەدەنگ بىنم
لەو رنوانە بكم رەوت
دژمن بۆى نەكراون زەوت
لە مشارەپەك داگرم پى
نەتەوۋى كورد سەرەنگرى

تۆزى بەردى بكم بەكل
«كە گەردوون پى نەداۋە تل»
ۋەك گۆرانى ھەورامان پىو
پى بنىمە سەر «پىپىلكەى دىو»
دانوسىم بەكانىاۋى روون
رابكشىم لەسەر ھەلەسوون
چەپكى ۋەنەوشە بچنم
دەسكى سوتسىنە برنم
خۆم لە تىشىكى بكم بەند
ھەلپسىنم چلتى گىابەند
ئەشكەوتى نەچى لەبىرم
پەناگا بوو بۆ باپىرم
بگرم گەوہ و پىچ و خەمى
بچمە سەر دوندى ئەستەمى
لەسەر كىۋى بەرزى ئارىز
كوردستان بگرمە ئامپز
بەجوانى ئەو خۆرسكاۋە
روون بنەوہ ئەم دوو چاۋە
ئەم چاۋانەى گەلى ماۋە
لە سوتى كوردستان گىراۋە
ئەم چاۋانەى فرمىسكىان رشت
بۆ كوردىكى دژمن دەيكوش
ئەم چاۋانەى داگىرساۋن
ھىند لە شىنگايان گىراۋن
چم پى دەلین لىرە و لەوئى
من كوردستانم خوش دەوئى

پیشم بلین ونی و دیوی
 ده په رستم چر و کیوی
 جا ده گه ریمه وه پی دهشت
 به لادیاندا بکه م گهشت
 ببینم دیم و به راوی
 بووره ی گاسن لی نه دراوی
 کیلگه ی به ریژه و نه رمان
 به لام بی خویمان و خه رمان
 نه سه د، نه بناوان و نه بهند
 جوگه ی جو مال نه کراوی مهند
 تهستی پیر بووه ی بوگه ن
 پر له لیته و سی سوو و جه گه ن
 جوتیاری نازا و توند و تول
 گاجووتی له ر و گاسنی کول
 برسی هه ژار بی دهره تان
 رهش و رووت و بی توو و نان
 دهستی قه لشیو پی راگیراو
 گیرفانی دراو و بی دراو
 پالهی سواله هونی به گورد
 چه قلی چاوی دژمنی کورد
 خانوی کاول و رهش و برش
 هه ر نانی رهق و دوی ترش
 بووی کرا درؤ و ده له سه
 کوا ریگاوبان و مه دره سه ؟
 نه ک مافی جووتیار نه دراوه
 لادیمان خاپوور کراوه

سه رگه ردان بوون له نیو توړا
 به وه ی نییه نیویان گوړا
 بو زه حمه تکیشی قاره مان
 نه دوکتور هه یه نه دهرمان
 بی به هرن له خوینده واری
 خوینده واری و کورده واری؟

هه تا هیزی خه لک بزووت
 بوو به مه شخه لی گهش بزووت
 خه لکی تیکوشه ر خووی دهرخست
 به گثر نه رتهش داچوو به مست
 راپه رینیک بوو بی وینه
 ولات ده تگوت، گوومی خوینه
 دیکتاتور بو پاراستنی خووی
 کردی هه رچی که ده کرا بووی
 به دهستی سته م و تاوان
 پرژا خوینی شوپره لاوان
 زورداری بو زور مانه وه
 به رقی هاته مه یدانه وه
 بی به زه بی دهستی وه شانند
 خوینی ژن و پیماوی پرژاند
 زگی باوکی پییری سووتاند
 پرله ی له بهر دایک رفانند
 ویستی خاکی پاکی ئیران
 نه وه ندی دی بکا ویران
 به لام خه لکی له گیان بیزار
 دای نه نواند له بهر زوردار

له تانک و توپ نه پرینگاوه
گوټی به گولله نه زرينگاوه
پټی داگرت، چه قی نه به زی
تا داگیرکه ر گورچووی ته زی

کورديش به شداري خه بات بوو
پژله ی پژی کاره سات بوو
لاوی گیانفیدای گیانفیدا
نازایانه، شه هیادی دا
له خه باتی خویناویدا
له هه په تی ته نگاویدا
کورديستان هه ر بوو به قه لا
دیته هه زار دهر د و به لا
نیستا ده لئ خوینی گه شم
بو شوړش رشتوه کوا به شم؟
دژی زورداری بووم، هه ر وام
هه ر ده مه وی مافی ره وام
ده مه وی بگه م به نیاز
ناوم مه نی جیاوازی خواز
که چی پولیک کونه په رست
بو بیگانه بوونه دارده ست
له به هاری نازادیدا
له کاتی خویشی و شادیدا
خراپه که و ته وه بره و
ته مایه رژ بکا به شه و
سنه ی جوانی خویناوی کرد
درۆ و فیل و ناپیاوی کرد

ناپاک هاته وه کایه وه
داوی بو خه لک نایه وه
ده گری ده کوژی ده بری
شه ر ده فروشی زگ ده دری
ژن و مندا ل ناپاریزی
لیمان ده گری مه ته ریزی
راوه پروته و خانه بگری
گره می توپه و قره می شیت تیر
زه بر و زهنگی خوئی ده نوینی
لاوان له خوین ده گه وزینی
کورديستان به هاری ناله
جا به خوین بی یا به گولاله

۱۳۵۸-۱-۱۰

له پاشه روک - دا بلا و کراوه ته وه

فرمیسکی رونوو

تو گوت: «من ناشقی سه و داسه ر و دینم ده وی»
من گوتم: «تا کو به نواتت بگه ی دینم ده وی»
هه لکه وی تاویکی چاویکی له دیدارت بکه م
تا بزانی کوانی بو جوانی دل و دینم ده وی؟
بزگوری رهش داپوشی روومه تی گهش تابه که ی؟
شاعیری گه شبینم و کوا؟ چاوی ره شبینم ده وی؟
نه ی په ریزادی مه هابادی! نه تو ون بووی له من
توم هه بی له کوئی په ریزاده و په ری چینم ده وی
پروتم و یاقووت و ناویشم له بیر ناچیتته وه
لیوی سوور و نال و بسکی خاو و چین چینم ده وی

تو نه دیوی بویه شه و چاوم له ئاسمانی بری
 تو به دی کهم گر شه گرشه مانگ و په روینم دهوی؟
 تا وه کو ساقی نه جهل نه مداتی تالای نه مان
 چاوه برکه، دهس بزبوی، ماچی شیرینم دهوی
 ژوانی بن سیله و په سیوی لاهوتی یادی به خیر
 بو ته وهی پیـرانه نه مـرم یادی دیرینم دهوی
 کوانی نه و شه و گاره بیده نگه له ژوانگهی جی هوار؟
 کچ ره وک بوو من گوتم: هیدی به! حه جمینم دهوی
 کوانی نه و رۆژهی که سه رچویم ده گرت بانگم ده کرد
 دۆم دهوی، دۆی قۆل به بازن و په نجه نه خشینم دهوی؟
 شاعیرم، جوانی په رستم، دلته ریم، شیتیم، له شوق
 کیوی بژوین، دیمه نی جوان دهشتی رهنگینم دهوی
 من به فرمیسکی رونوی کوستانی کورد په روه رده بووم
 کولمی ئال و چاری کال و سینگی به فرینم دهوی
 خوشه ویستی من کچه کوردیکه پاک و نازنین
 باخه وانه پیـرهم و باخی به په رژینم دهوی
 نامه وی روو بگری تا دهمری به فیلبازی و درۆ
 یاری، نازداری، له باری، دیاری شه رمینم دهوی
 من ته شی ریسیکی وهک شیرینی (وه فایی) م بو چییه؟
 کیژی وریای چا و کراوهی فیتره زانینم دهوی
 بو ده بی زیندین له زیندانم بکا چونکه گوتم:
 «نه ز مه م، خه سته ی خه م، کوشته ی نه م زینم دهوی؟»
 نایه لن قهت چیژی نازادی بچیژم من دنا:
 خوینی شیرینم دهوی کوا تهرمی خوینینم دهوی
 بواری وهم نادهن له نیتو میرگه (چه کو) هلتوته کیم
 چونکه پرسه ی دایکی مل به کوین و سه ر شینم دهوی

نایه لن ئاسـووده دانیشـم له لاپالی چيام
 قاسپه قاسپی خاسه که و، بی گرمه یی مینم دهوی؟
 ناره زوومه هه رچی ئینسانه به نازادی بژی
 چون گه لی داماو و دیل و مات و خه مگینم دهوی؟
 نامه وی خوین برژی یا بونی که لاکی کون بکه م
 رهنگی میلاقه و گولاله و بونی نه سرینم دهوی
 هه لپه رین و پیکه نین ده بزبوی هه سستی ناسکم
 کوا دلی پر ئیش و ئوف و جه رگی به برینم دهوی؟
 دهرزی ئازن بوو دلّم له سوئی شه هیدانی نه مر
 بهس نییه، مه و دام بدن تو زکالی ته سکینم دهوی
 جیی گهرم، پارووی نهرم خوشه، به لام بو مافی خوم
 سیبه ری نه شکه وتی سارد و نوینی به ردینم دهوی
 بو به زاری مه زنیخوازی تاله وهک که کره و زهره ند
 گهر بلیم من پاسه وانی قه سری شیرینم دهوی؟
 دیوی شه ر سمکۆل دهکا لیم و ده بولینن دلی
 بو له سه ردانی هه موو ئیوه ته ورزینم دهوی
 بو فریشته ی داد به سینهی پر له کینه و داخه وه
 هاته کوردستان گوتی: ره جمی شه یاتینم دهوی
 سه قفز و سه رده شت و سابلاخ و سنه ی کرد غه رقی خوین
 سیی تری ویساق گوتی: بو سفره حه و سینم دهوی
 که ی ره وایه بده نه بهر گولله یا راوم بنین؟
 گهر گوتم کوردم له کوردستانی خوم ژینم دهوی
 کورد مه گهر کونده که هه ر ویرانه بی هیلانه که ی؟
 نیشتمانی ناوه دانی جوانی رهنگینم دهوی
 زور به ئاواتم که کوردستانه که م بی کیشه بی
 ناشتیخوازم کوا ولاتی پر رق و قینم دهوی؟

تا نه هیتم شوینه واری ناله باری په هله وی نه گبه تی زورداره کان و خوشی مسکینم دهوی لاشهرم، کوا به دفرم نه ما له سهر مافی رهوام دهست و چهک، ئیمان و هیوا و ههستی ناورینم دهوی؟ بو نه جاتی نه م گهله کویله و ههژار و بیتکه سه گیانی پاک و بیرى تیژ و ریگه ناسینم دهوی؟ بو به گژداچوونی زورداری و ههژاری و ناههقی کارگره و جووتییری ئاگا و مستی ناسینم دهوی سهخت و ناهه مواره نه م ریگایه کوردی کولنه دهه بو خه باتیکی دریژ خایه ن گور و تینم دهوی دواى نه جات بو ئاوه دانی و خوشی خاپووره ولات کومه لیکى چاک و پاک و راست و وردبینم دهوی بو خه باتی هاویه شی به کسانى توندوتیژی گهل لای کارامه ی به جهرگ و کیژی سه نگینم دهوی کیژ و کور بگرن له دهوری گوری هیمن ره شبه لهک من که شینگیتی شه هیدانم له کوئی شینم دهوی

مه هاباد - ۱۳۵۸/۱۲/۳
له پاشه روک - دا بلاو کراوه ته وه

خانه نشین

بولبولیک بووم له رکه یدا به به هاری رهنگین دوور له گولزار و له دیداری گولاله و نه سرین کازیوه، بۆلک و پویی گولای باغی ده فریم په ر و پوم پیوه نه ما، نیمه ئیتر هیزی فرین دهستی نه و راوکه ره برزی که بری باز و پرست سووری سوورگول بدهم و روو بکه مه میترگی شین من چریکه م هه موو سووچی چه مه نی پر کردبوو

ئیسته نایه له گه رووم بیجگه له ناله ی خه مگین من که شینگیتی هه موو سووره گولی په ریه ر بووم رهنگه هه ر درکی په ریه لیتره بکا بو من شین من که بو دیتنی گول هیلی سنوورم ده په راند هه ر له سه ر هه ق گوتنی رووته کرام خانه نشین شاوه ریخه ده گه ری و له ده راوی چومه ل دینی دینی گوله نه و بولبولی دل پر له نه وین تازه دلخه سته و په ریه سته و بی ده سته م من وه ره دهه راوکه ری دلره ق له که لین و له که مین تیپه ری هینده به ناخوشی نه گه ر ژینی دریژ خۆزگه سه د خۆزگه به وانه ی که م و ناسووده ده ژین

شیلان ناوی ۱۳۶۰

له چه پکی گول چه پکی نیرگز - دا بلاو کراوه ته وه

ئاپۆلوی ماچ

به حیجابی ئیسلامیه وه دیم جوانی ماله بابم ئای له و خه له و خه رمانه نه مدیوو مانگی چارده و رووناک بی به ساوی پاک له نیو جه غزی خه رمانه

گوناح نه بوو، تیم هه لروانی، نه ترسام له چه مۆله و جنیو و بۆله بۆلی نه وی جوان بوو له رووی نه ودا به دیم کرد هه نیه، کولمه، دیده، برۆ، مژۆلی

که دین نه بی، دینی ده گوری بو تو نه و ته رسایه ی بی ترس رایوووسی خاچ

کچی شهرمین به پرووسووری دهنیشی

لهسه رپووی تو شه ویکیش ئاپۆلۆی ماچ

ورمی ۲-۴-۱۳۶۳

له چه پکی گۆل چه پکی نیگر-دا بلاوگراوه ته وه

بارگهی یاران

دیت و رادهبری وه کوسه روی رهوان من چبکه م؟
 که به قوربانی نه که م روووحی رهوان من چبکه م؟
 قه دی ئه و شوخه وه کو دووخ و خه دهنگه ئه فسووس
 پشته که م کومه وه کو مالی که وان من چبکه م؟
 تازه ههنگای شلم کوانی ده بی بو شه وپراو
 جوانه زۆر جوانه به لئی رهوتی که وان من چبکه م؟
 زهبری ئاوزهنگی بیا و شل بووه دهستی جالهوم
 دئ دهنه پرمه یی بۆر و بدهوان من چبکه م؟
 ژوانی خووشی هه رهتی لاهوتی دیتته خه ونم
 کاتی ئاویلکه ده گهل زینده خه وان من چبکه م؟
 شه و هه تا رۆژی له بهر ئیشی له شم ناله م دئ
 دیتته گویم دهنگی «گهلۆ» و «نیوه شه و» ان من چبکه م؟
 بارگه یان تیکه وه پیچا و به ری بوون یاران
 له دنی و به ته نی پاشی ئه وان من چبکه م؟
 ژبانی من ئیسته وه کو خووری ده می زه رده په ره
 پیتم نه ما تین و گور و هیز و ته وان من چبکه م؟
 سروه هات خونچه گولی باخی ئه دهب پشکووتن
 باخه وانی گه ره که تازه جه وان من چبکه م؟
 ئا و نه بوو ئه و ده می هیمن مه له وانی کورد بوو
 ئا و شوکر زۆره وهرن زوو مه له وان من چبکه م

۱۳۶۴

له چه پکی گۆل چه پکی نیگر-دا بلاوگراوه ته وه

تهووری جهور

دوژمنی کوردی نییه ئه فلهقی دلرهق به ته نی
 پیشه یی خه لکی عیراقی ده به وی هه لکه نی
 له عیراق ناژی شتیکی به ری چاوی بگری
 هه ر به ته وری ده بری زالمه نه خه ل و ده وه نی
 عه ره ب و کورد و تورک، ئه رمه نی و ئاشووری
 ده گری، یا ده کوژی، وه ک بوتی سوجده ی نه به نی
 زیبری چی؟ ئاسنی ژهنگاوی و تیژه سه ددام
 کۆنه ناسووری ئه ون ئیسته که دین ته شه نی
 کوشتی، سووتانندی و بردی له جنوبی ئیران
 وه ک مه غولئ که له خووی رازی بکا ئه هریمه نی
 ئه وی ئه و کوردی به نامه ردی ده گهل کوردستان
 شه خته نه یکرد به گول و نه سته رهن و یاسه مه نی
 مووشه ک و بو می له دئ و شاری ولاتی هه لکرد
 خه لکی ئاواره بوو بو دهشت و ته لان و ده مه نی
 گولله داباری وه کو ته رزه له سه ر پییر و جوان
 ته رزه کوانی به زه یی دئ به گول و گیای چه مه نی؟
 وا بلاو بوته وه جه یشی به په لاماری به جئ
 تازه کویتته وه دژواره به بیل و به شه نی
 خووی به نیروون و به چه نگیز و به هیلتیر زانی
 نه یده زانی دهری مشتی گرانی له چه نی
 دهستی بیگانه دنه ی دابوو که خووی هه لدیری
 که چی راپوو له په ره ی جه رگی په لی داره به نی
 له وه ته ی هه لمه تی شیترانه یی خه لکی دیوه
 خه وی تۆراوه، به شه و راده په ری، راده چه نی
 ماوه یه ک مهستی مه یی به رزه ده ماخی بوو، به لام
 کاتی وه ی هات که خومار بیتته وه لووت دابژه نی

ئەو كە نە يەھات بە زەببى قەت بە ھەژار و بېكەس
 رۆژى تەنگانە ئەوان چۆن دەبى دەستى نەكەنى؟
 كەس نىيە جەرگى بە كوچكىتو نە نابى سەددام
 چۆن دەبى جەرگى ئەو بە كوچكىتو نەنى؟
 چۆن دەبى باكى نەبى ئەو لە «أخ» و «أخت»ى عەرەب
 چۆن نەجاتى دى ئە دەس مامەرەش و پوورە نەنى؟
 ئەو كەسەى ھانى دەدا تاگرى شەر رۆشن كا
 ناچتە ھانای كە كەوت تىر و پېش، پى دەكەنى
 تازە رزگارى لە دەس خەلكى عىراق دژوارە
 ھىندە پىناچى، ھەموو دەورەبەرى لى دەتەنى
 چى لە دەس نايە ئەگەر خەلكى عىراق ئەمپۆكە
 راپەرن، يەك بگرن، دەس دەنى، رامالى دەنى
 ئەمەيە ئاقىبەتە تى شوومى لە خۆبايى بوون
 چارەنوسى ئەمەيە دوژمنى خەلك و وەتەنى

بەھارى ۱۳۶۴

لە چەپكى گول چەپكى نىرگز-دا بلاوكرادەتو

شىنگىرى

بەبۆنەى بۆردمانکردنى شارى بانە لەلايەن

بالەفرەكانى عىراق لە ۱۵ى جۆزەردانى ۱۹۸۴

بانە وىرانە جگەر برىانە
 لەش سىرە، دل پىرە، چا و گىرانە
 بەم بەھارە گوللى وى پەپەر بوون
 وا بەدەردى خەزەللى پايز چوون
 جەرگى مىلاقە لە داخان رەش بوون
 ئەشكى شللىرە وەربىن و گەش بوون

پىر سولەيمان خەمى دىكە نابا
 سىيسە دار و دەوئى ئاربابا
 ئەوى شىن ماوئەتو شىنگىرە
 ھەر گەلەلەكى ھەزاران دىرە
 مېك و مىراژى بەھاوكارى يەك
 چوونە سەر خەلكى ھەژارى بى چەك
 زۆر بەرقتەر لە قەرارى جاران
 بانە وىرانە، كرا بۆمباران
 ھەرچى خانوو بوو لە نزم و بەرزى
 وەك دلى عەسكەرى بەعسى لەرزى
 ھەر بەزار خۆشە دەلېن شەشسەد كەس
 يا نەما، يانە بەحال ماويە نەفەس
 مېشكە پىژاوە لەنىو خول و خاك
 لەت و پەت بوو لەش و ئەندامى پاك
 چۆلەمە، دىزەلە، ئەژنۆ دەرچوون
 مال نەما، يانە پىما، يا، سەرچوون
 دەس پەرى، موورە شكا سىنەش چاك
 ژنى پاك رۆبى، برا پىماوى چاك
 باش بزانه گەلى دوپناسى ورد
 ئەوئەبە، ھەر ھەقى ئەفلەق بۆ كورد
 ئەوى ھاوسەنگەر و پشت و پالمە
 دىارى دا دىارى برەى ناپالمە
 شەرفرۆش بەعسىيە ئەى ئىرانى
 شەرفرۆش چى گەرەكە؟ وىرانى
 چ نەھاوئەند بى چ بانە و دزفول
 بەعسى وىرانگەرە ئىستا مەسئول
 شەرفرۆش مووشەك و بۆمبى داوى
 شەرفرۆش پراحتەى ئىمەى ناوى

زگی ناسووتی به حالی ئیمه
 دلّی کورده له رقی ئەو کییمه
 تێدهگا خه لکی مه گهر میشکی رزیو
 چ ده کا به عسی به کوردی ئەو دیو
 ئەم قه لادزه ی به شه هید مه شهووره
 ههر به ناپالمی به عس خاپووره
 گهوزی له م شاره له نیتو خوین و خوړ
 به سه دان پیر و منال کیژ و کوړ
 گونده کانی هه موو لی روو خاندن
 رهزه کانی هه موو لی سووتاندن
 کانیه کانی به سمیت دارشتن
 یانی سه ره چاوه ی ژیانی ناشتن
 دای له سییداره ئەو ی بیناسم
 چهند هه زاری وه کو له یلا قاسم
 به زهیی کوا له دلّی به ردیدا
 شومری ناگاتی له نامه ردیدا
 به قسه ی ئەو ئەو ی خیره سه ر بی
 دهیکوژی با کوری پیغه مبه ر بی

جیژوان

ئەو په نجەه ی وا له بی هیزی ده له رزی
 کوشیویه تی مه مکو له ی بالا به رزی
 ئەو ددانە ی ئیستی نه ماوه تاقی
 گهستوو به تی زۆر جار چه نه گه ی ساقی
 ئەو چاوانه ی سو مایی لی براره
 هیند له جوانان داگیرا، داگیراوه
 ئەو لیوه ی وا ئیستی باری گرتووه
 کولمه ی نه رم و نۆلی یاری گرتووه

ئەو باهۆیه ی زه مانه لی بی هیزی
 کام کیژ جوانه گرتوو به ته نیتو نامیز
 ئەو دلّە ی وا ژوانی دهویست و جوانی
 ئیستا پرە له غه م و له نیگه رانی
 ئەو پیتیانه ی شه رزه ی کردوو کوتر و کوان
 ماندوو نه بوو قهت له هاتوچۆی جی ژوان

۱۳۴۷

له چه پکی گۆل چه پکی نیرگز - دا بلا و کراوه ته وه

دهسپێژی لاوان

برۆ رپوی به سییه تی چاونه زپیری
 په لاماری مه به بو لانی شییری
 گوتوو یانه له لانی ده رپه ری شییر
 هه موو دژمن به زینه می و نییری
 مه یه بو ئەم چیا نینۆک شکینه
 دزی سیرمه و گه رۆکی گه رمه سییری
 به تیکی سهخت و ئەسته م هه لمه رپۆسکی
 خه ریکی شاخه وانان هه لبدییری؟
 ئەتۆ و رژد و رکه و هه لدیر و تیره گ
 له گیانی خو مه گه ر بیزار و تییری؟
 بچۆوه بن گرالک و کهنده لانت
 ئەتۆ که ی فییری نیو سوینسن و کنییری؟
 برۆ کلکت بنیوه نیو گه لۆزت
 هه لاتن ئیشی خو ته باشی فییری
 له پیش تۆشدا شه هه نشاهانی خوینرپیز
 خه ریک بوون پتی نه هیلن خیر و بییری
 له میژه فییره کوردی پاکی لاشه ر
 به ره نگاری، فیداکاری، دلپیری

ئەتۆ ھەر قاتلى زارۆك و چووكى
بەدىل و پىر و بى ئەنوا دەوتىرى
دەنا بى شك لەبەر دەسپىژى لاوان
دەبى وەك بارەكەو ھەر خۆت وەشىرى
حىسابى كارى خۆت گەر باش دەزانى
لە مافى ئىمە بۆچى خۆ دەوتىرى؟
كە لىت پروناكە ناھەموارە رىنگا
ئەدى بۆرئ بەرپىدار ناسپىرى
ئەگەر بالى ھوماش بى، سىبەرى تۆ
كە مافى كورد نەدەى ناچىتە ژىرى
عەدالەت گەر ھەبى پىويستە ھەر كەس
لە مالى خۆى بكا خۆى چاودەتىرى
چىاي زاگرۆسە زورگ و بەردەلانە
فەلەك نەيكرد و ناكە بەردەتىرى
بەتانك و تۆپ و مىكى خۆت مەنازە
كە شوان كوردى بەسەنگەر بەردەتىرى
دەنپىرى چۆلەكە بۆ راوى باشوو
كە جوندى بۆ شەرى جووتىر دەنپىرى
كە پروناكبير قەلەم رۆكا لە چاوت
كەرولالى نەوەك ھەر كوتر و كوتىرى
لە بوختان و درۆت بىزارە يەكسەر
لە شىخى خانەقا تا پىرى دىرى
گەلى كورد دەستى دا چەك ھاتە مەيدان
تەماشای گەورە شوان و شەنگەبىرى
كە ترسابا لە كوشتن تۆرەمەى كورد
لە ئاسمانى ژيان ون بوو ستىرى

فیدای كۆرى خەباتت بىم كچى كورد
كە گيانباز و فیداكار و بوپىرى
ئەتۆ سەربەرز و پرووسورى و بەخوتت
گولالەى سوورى ئازادى دەدپىرى
فیدای لولەى تەنگت بىم كورى كورد
كە دوژمن بەو تەنگەت نابوتىرى
بەخەلكى راگەيانە دەست و تەنگت
دژى زۆردارى و داخووزى خىرى
بژى پىشمەرگە رۆلەى باوەفای كورد
كە ناترسى لە رەنج و تال و سوپىرى
لە ناشتى خووزى و سولحا نمونەى
لە ھەملە و ھەلمەتا بىم باك و مپىرى

۱۹۶۳-۱۳۴۲

لە پاشەرۆك - دا بلاوكرائەتەو

چواربىنە

بۆ پۆستەرى عومەر خاوەر

قارەمانى قادسىيە نامەردە
مرۆكۆرژە، دزە، رىگرە، جەردە
نەتبىستووە چى كوردى ئەودىو
ئەو زۆردارە فاشىستەى مىشك رزىو

كۆفارى سروە، ژمارە ۲، بانەمەرى ۱۳۶۷

بو شههیدانی کوردی تورکیا

گریانی پرونوو

ئهی دایکی شههیدی کوردی

تۆ وه کو چیای ناگری

له بهر ته وژم و با و تۆفان

سهخت و رهق و پییداگری

له ئاست ئهم داخ و دهردانه

به هیممهت و خۆپراگری

سهرت سپی و به فراوییه

دهروونت کالی ناگری

کی دهکا مه نعی گریانت

بو پرونوو کویستان ناگری؟

له پاشه رۆک - دا بلا و کراوه ته وه

چند بهره‌میک به‌رای

کورددم و...

کورددم و داوای حقوقی پایه مائی خۆم ده کهم مائی خۆمه مولکی کورد؛ داوایی مائی خۆم ده کهم مولکی کوردستان ئیرسی باب و باپیری منه ئیدعای حهقق و میراتی هه لائی خۆم ده کهم ههروه کو باران له چاوم دیتته خواری ئه شکی خوین هه زه مانیک به رژه وه ندیکی له حالی خۆم ده کهم گهرچی لای ئاغا خه یالی خاوه میللیهت من له لام باشه هه تا ماوم خه یالی خۆم ده کهم من له دهس بیگانه قهت ناکه م شکایهت ئه ی ره فیک گهر شکایهت کهم له چهنگی مام و خالی خۆم ده کهم ناسیحا بهس پیم بلتی فیکری مه حاله فیکری تو نسحه تم ناوی ئه من فیکری مه حاله خۆم ده کهم رۆژی شیخم دیت و پیم گوت هه تبی حیسی میللیهت پیتی گوتم من چیم له وانه داوه سوالی خۆم ده کهم من ئیتر ما هووت و شالی ئه جنه بی ناکه م له بهر رانکوچوغه ی خۆم له بووزوی رهنگی شالی خۆم ده کهم چیدیکه زه حمهت له بۆ مندالی خه لکی ناکیشم عیلم و زانست و هونه ر فیری منالی خۆم ده کهم یا ده رپژم خوینی پاکی خۆم له سه ر ئه م مه قسه ده یانه فیکریکی بۆ برای رووت و ره جالی خۆم ده کهم چاوه دیری رۆژی خووشی جیژنی سه ره ستیم ئه من گهر مودارا وا ده گه ل ئه مرۆژی تالی خۆم ده کهم

گۆفاری نیشتمان، ژماره ۲، سالی یه کهم، خه زه لوه ری ۱۳۲۲-۱۹۴۳

مه حکه مه ی ئیستیقلال

«ئهم هه لبه سته ی ژیروو چهند دلۆپه فرمیسیکیکه که له شینی شه هیدانی رتیگای سه ره به خۆبی کوردا رژتومه و پیم وایه هه مسوو کوردیک چ خوین گهرم بیت چ خوین سارد به خویندنه وه ی شیعه ره کان بی ئیختیار فرمیسیک ده رپژئی و تووک و له عنهت له م مه حکه مه مه نحوه سه (که تروسکه ی هیوای کوردی کوژانده وه و سه ره به خۆبی کوردستانی وه دواخست، بی سووچ و تاوان ئه مری هه لاهه سینی جه نابی شیخ عه بدولقادر و هاو رپیکانی ده رکرد و له شینی ئه واندا نه ته وه ی کوردی بۆ هه میسه ده سوئه ژنۆ دانا) ده کا».

دوی شه وی گریام هه تا رۆژ، پیت بلیم بۆچی برا مه حکه مه ی مه نحوه سی ئیستیقلال وه بیرم هاته وه ریزه یان به ستبوو له پیش چاوی منا گشتی هه مسوو ئه م شه هیدانه ی که خنکا ون به سه د ئاواته وه پاک به کفنیکی له خوینا شه تل و لیویکی به بار پاک به ره نگیک و قیافیکی په ربوو و ماته وه هاته گویم لیکرا ده یانگوت «ئیمه کوژاین بی خه تا میلله تی کورد تا به کهنگی تۆله مان ناکاته وه من له سه ر لوتکه ی بلیندی کیو له حه ق داوا ده کهم تۆش بپاریوه جه نابی شیخ له سه ر رووی تاته وه به لکو روحمیکی بکا پیمان خودا وه ندی ره حیم چیدیکه ژیر دهس نه بین دیسان وه سه رمانخاته وه (هیمنه) پیت وانه بی یه زدانی بی هاوال و فه رد که یفه ری ئه م زولم و زۆره، بی حیساب ناداته وه

گۆفاری نیشتمان، ژماره ۲، ۱۳۲۲-۱۹۴۳

هه‌لده‌که‌م

من که بیده‌نگم ئه‌وئیس‌تا چاوه‌نۆری هه‌ل ده‌که‌م
هه‌ل که بۆم هه‌ل‌که‌وت ئه‌نجبا باسکمی لئ هه‌ل‌ده‌که‌م
زۆر به‌ئومئیدی خودا له‌و خاکه‌ پاکه‌ی ده‌رده‌که‌م
دوژمنه‌ بیگانه‌ ئاخ‌ر چۆن ده‌گه‌ل‌ وی هه‌ل‌ده‌که‌م
نابی چیدی داری من بخوات و لیبی سواری حه‌ریف
داری دامه‌ی خۆم له‌بۆ لای خانی ئاغا هه‌ل‌ده‌که‌م
نایه‌لم تاریکی چی‌دی‌که‌ ولاتم داگ‌ری
خوا مه‌ده‌دکار بئ چرای زانستی تیدا هه‌ل‌ده‌که‌م
وه‌ک جگین وایه‌ زه‌مان هه‌ر که‌س جگی خۆی تیده‌خا
تا چه‌قی هه‌مووان به‌ینئ من جگی خۆم په‌ل ده‌که‌م
نامه‌وئ من سه‌ربلندی خۆم و دايم کوشش
بۆ بل‌یندی و به‌رزی و، نازادبوونی گه‌ل ده‌که‌م
قه‌ت ده‌گه‌ل بیگانه‌کان وه‌ل‌لاهی دانووم ناکوئی
من که شاهینم چلۆن ئاخ‌ر ره‌فییقی قه‌ل ده‌که‌م
هه‌ر که‌سئ ده‌رباره‌ی ئه‌و قه‌ومه‌ به‌د بدوئ برا
وا ده‌ده‌م مستی‌ک له‌ زاری من ددانی که‌ل ده‌که‌م
هه‌ر که‌سئ بۆ لای سنوور و سه‌رحه‌دی خاکی وه‌ته‌ن
بئ، ده‌ده‌م به‌ردی‌ک له‌ لاقی ده‌سه‌به‌جئ ئه‌و شه‌ل ده‌که‌م
هیتنه‌ فیلاویم که‌ دوژمن ویم که‌وی تا هه‌ردوو گوئ
قوم ده‌بئ، چونکه‌ به‌فیل ئه‌و تووشی لیته‌ و زه‌ل ده‌که‌م
خۆش بی بووزووی خۆم چ محتاجم به‌په‌شمی خاریجه
تاکو جاوی خۆم هه‌بی بۆ جامه‌یی مه‌له‌ل ده‌که‌م
ساردی و گه‌رمی رۆژگارم چیشتوو به‌خودا گه‌لیک
بئ ئه‌وه‌ی محتاجی که‌س بئ مشکلی خۆم حه‌ل ده‌که‌م

دوئ شه‌وی دایکی وه‌ته‌ن «هیمن» له‌ خه‌ودا پیتی گوتم
رۆله‌ کردارت حیسابه‌، که‌نگی گوفتار حه‌ل ده‌که‌م

گۆفاری کوردستان، ژماره‌ ۲، سالی یه‌که‌م، ۳۰ سه‌رماوه‌ز ۱۳۲۴-۲۱ ديسامبر ۱۹۴۵

به‌هاری زانین

ئه‌وا هات مانگی خۆشی خاکه‌ لیوه
نه‌ما سه‌رما و بووران و ک‌ری‌توه
په‌له‌ک ره‌ش که‌وته‌ کوئستانی ولاتمان
به‌با و باران و له‌نگیزه‌ و شل‌ی‌وه
له‌ ک‌یو و که‌ژ گیاو و گ‌ژ به‌باره
ئیت‌ر ده‌رچوو مه‌رومالات له‌ لیوه
له‌ لیوی جوگه‌له‌ می‌لاقه‌ ئه‌ورۆ
له‌ گوین سه‌ربازی سوور وئیس‌تا به‌پیتوه
نه‌وه‌ک کاکوئی یارم به‌لکه‌ سونبوول
وه‌کو ژاپۆن و ئه‌لمانی په‌شی‌وه
نه‌ هه‌ر دێوانه‌ بۆ سه‌یر و ته‌ماشاشا
ئه‌وئیس‌تا عاقل و زاناش له‌ ک‌ی‌وه
ته‌ماشای مامی جووتی‌ر که‌ له‌ ده‌شتا
به‌دلگه‌رمی خه‌ریکی وه‌رد و شی‌وه
به‌هاره‌ گول‌ سه‌ری هینا ده‌ری تۆش
هه‌ل‌سته‌ کورده‌ چیدی سه‌رمه‌نی‌وه
هه‌موو قه‌ومیک وه‌سه‌رکه‌وتوو له‌ هه‌وراز
به‌شی تو‌ کورده‌ تاکه‌ی هه‌ر نشی‌وه
بخوئنه‌ فی‌ری زانست و هونه‌ریه
له‌لای کوللی که‌سئ جاهیل دزی‌وه
وه‌ره‌ فی‌ری ته‌مه‌دون به‌ عه‌زبزم

هه تا خه لکی نه بیژن کورده دپوه
 مه به مه ئیووس و ئومیدت قهوی که
 فریشتهی جوانی سه ره ستیت به پتوه
 نه وه ندهت فه رقه ئازاد نیت وه کو خه لک
 دهنه فه رقت نییه زه پتیک به شیوه
 نه وهش موژدهت ده می هه ره به و زووانه
 ده بی ساز، هه لپه ره جا توش له جیوه
 هه تا پی پی لکه له بی رلین بچنه پیشی
 سو پای سوور، دپته پیش ئازادی ئیوه
 بژی مارشال ستالین پیشه وای رووس
 که ئازادی له گیتی دابه شیوه

گوڤاری هه لاله، ژماره ۱، ره شه مهی ۱۳۲۴-۱۹۴۵

جیژنی ئازادی

نه و جه وانانی ژیر و وریای کورد
 پیره پیوانی پیاو و ئازای کورد
 بیچوه شییرانی چاپک و بیباک
 تازه لاوانی میللی و خوینپاک
 نه ونه مامانی باغچهی ئاوات
 کار به دهستانی حیزی دیوکرات
 ئه ی نه وانیهی که چاو به گریان بوون
 دژ و داماو، کز و په ریشان بوون
 بو وه تهن رۆژ و شه و ده گریان زار
 دیتو له و پتیسه دا هه زار ئازار
 بهش بر او بوون له خو شی و شادی
 ده رکرا بوون له باغی ئازادی

موژده بی لپو که پاش گه لیک زه حمهت
 پاشی زۆر پهنج و تالی و مهینهت
 پاشی تالان و جهنگ و دهر به ده ری
 پاشی کوشتار و شین و قور به سه ری
 پاش وهی سه د مه زن، هه زار سه ردار
 له سه ر ئازادی رۆوینه سه ر دار
 پاشی وهی سه د هه زار کوری لاوچاک
 دهستی دوژمنان: له خوین و خاک
 گه وزی بوو دایکی بژی له سینگی دا
 به زه بی هات به حالی ئیمه خودا
 یار به دهی داین و کردیه مه ئموور
 بو نه جاتدانی کوردی، هۆردووی سوور
 میلله تی کوردی بیکه سی رزگار
 کرد، له ژیر چهنگی دوژمنی زۆردار
 کورده واری به جاری ئازاد بوو
 کوردی غه مگین به که یف و شاد بوو
 ئاشکرا هه لکراوه بهیره قی کورد
 هاته وه دهستی لاوی کورد حه قی کورد
 تیپه ری رۆژی رهش نه ما ده می خه م
 رۆژی کورد هاته دهر له ژیر مژ و ته م
 بو مه نه و ساله که چلۆن زستان
 خو شتره زۆر، له مانگی جو زه ردان
 گه رچی ئیستا نه ما وه گول له چه مه ن
 وه ک گول نه روومه تی کورانی وه تهن
 ئیسته کانه ته وای میلله تی کورد
 کچ و کور پیاو و ژن درشت و ورد

بئی خەم و لیبو بەخەندە و شادن
 بۆچی چونکو ئەو ئیستە ئازادن
 ئەی برایانی میللی و دلسۆز
 رۆژتان باش و جیژنه تان پیرۆز
 ئەوی ئاواتی ئیئو بوو دیتو
 نیشتمان سەر بەخۆ و ئازاد بوو
 بەیرەقی جوانی ئیمەیه ئیستا
 دەیشە کیتی لە هەر بلیندیک با
 کاری خۆمان بە دەستی خۆمانە
 ئیستە با کوئیری چاوی بیتگانه
 تا هەزار سالی دیکه ئیستالین
 هەر بژی یارەبی: بلین نامین
 چونکه دەریهست حەقی زەعیفانه
 لاگـری دیل و بئی نه وایانه
 بۆ ئەوی بیتگهسان بکا مەسرور
 پایە داربئی و بمینی هۆردووی سوور
 پیشه و امان بژی لە بۆ خزمەت
 کردنی، دین و مەزەب و میللەت
 پەبی هەر کەس که دوژمنی کوردی
 هەردوو چاوی دەری و ملی وردی
 بمره (هییمن) که تۆ لە سەر زیاد
 مایه وه، چونکو دیتت ئازادی

رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره ۱۲، ۲۰ رێبه‌ندان ۱۳۲۴-۹ فوریه ۱۹۴۶

دەمه‌ته‌قه‌ی دوو خوینمژ!

سیراج ئوغلۆو:

یاخوا بە خیری تی سەرچاوه‌کانم
 خوا ده‌وامت دا ئارامی گیانم

نوری سه‌عید:

خۆ بئێ ئەزیه‌تی، ئەلخەملای چاکی
 قه‌زا و به‌لا دوور بۆ وا خه‌مناکی

سیراج ئوغلۆو:

چۆن خه‌مناک نه‌بم زۆر پیس قه‌وماوه
 دیسان کورده‌کان زۆریان هیئاوه
 هه‌موویان داوای حەقی خۆ ده‌که‌ن
 گه‌ف و هه‌ره‌شه‌ له‌ من و تۆ ده‌که‌ن
 ده‌لین ئەو خاکه‌ خاکی کورده‌انه
 نایه‌لین چیدی بیخوا بیتگانه
 خۆ تۆش ده‌زانی که کورده‌واری
 له‌ قیسمان بچی تووش دین هه‌زاری
 گه‌نم و جۆی ئەوه‌ رزق و بژیومان
 به‌نه‌وتی ئەوه‌ رووناکه‌ دیومان
 ئەو گه‌نمه‌ نه‌بئێ له‌ برسان ده‌مرین
 ئەو نه‌وته‌ نه‌بئێ شه‌وکویری ده‌گرین
 ته‌دبیری بکه‌ هه‌تاکو زووه
 تا هه‌ل و فرسه‌ت له‌ ده‌س نه‌چووه

نوری سه‌عید:

له‌منت نه‌که‌وی بۆ دابزێکاوی
 بۆچی وه‌کو که‌ر له‌ قورئێ ماوی
 ئەتو له‌کنه‌خۆت تورکی خوینمژێ

بەد فەپر، شەپانە، رینگەر، پیاو کوژی
تورکی لەوەی پێش و خۆپیری نەبوون
و هک گورگی برسی بە خشەو دەچوون
هەر ئیو نەبوون لە دەورە کە مال
لاقی کوردانو دەگرت و هک گەمال
ژن و مندال و گەورەتان کوشتن
خۆینی ملیۆن و نیوئیکو پشتن
ئێستاش نەچوو بچی وەخۆگە و نەو
گەورە گەورانیان لە دار دەنەو
بیانگرن بیانکوژن بیانخەنە نیویند
ئەفەندەم بەسم ئەتۆ بدە پەند

سیراج ئۆغلۆو:

منیش بەشی خۆم جەزەبەم داوون
بەلام داخە کەم دانەمرکاون
کورد گیایە کە هەر چەندی بیدروون
هەل دەداتەو دەیسان هەلەسوون
تەدبیریکی دی بکە ئەفەندی
یابا عەجایب بۆ وا دلەندی

نوری سەعید:

برا مام ئینگلیس ئاغای خۆمانە
هەتا ئەومان بی خەمی چیمانە
پەنای بۆ دەبەین دەیانکا چارە
فریبیان دەدا بەپوول و پارە
بۆیان ساز دەکا سەد شیخ و مەلا
بەسەریان دینێ سەد دەرد و بەلا
عەشیرەتەکان دینیتە ژێر بار
بەدرۆ و دەرسە بەپوول و دینار

سیراج ئۆغلۆو:

عەجەب تەرتیبیک دەستت بە...
و لەتت پیس کرد هەستە لەکنم
باوی نەماوە کەلەک و دەهۆ
کورد فریو ناخوا ئەبەدی بەدرۆ
کوردی ئەو عەسرە هیتندە شەیتان
ئەمن و توو و چەرچل بەکەر دەزانن
وا لامەزەهەبن کوردی ئەو دەورە
نەشێخیان ماوە نە مەلای گەورە
عەشیرەتەکان هەستان لە خەوی
پشتیان لێک بەستوو ئەزادیان دەوی

نوری سەعید:

کەوابی برا سەلا لە خۆمان
مانگامان مرد و پراو دەمان

گۆفاری هاواری نیشتمان، ژمارە ۱، سالی یەكەم، خاكەلیو ۱۳۲۵-۲۹ مارس ۱۹۴۶

شیننی ژنە کوردیک

۱

هەوی داد هەوی بیــــداد هەوی رۆ رۆلە رۆ
هەوی رۆلە داخی گــــرانم بۆ تو
هەوی کــــوینم دەبەر رۆلە جــــهوانم
وہی قــــورم وەســــەر مایە ی ژیانم
دایکە کــــەت بــــری رۆلە ی نازدارم
دەک نەژیم پاش تو شــــۆرە ســــوارم

نەمەیتیم لەبۆ دەست و جالەوت
 کـوانی؟ بۆ نایە ئەو پۆرۆ هەو هەوت
 هەناوم رەش بێ بۆ قـوژێ رەشت
 جەرگم خرابی بۆ کولمەهێ گەشت
 حەیف بۆ چاوی وەکو بادامت
 درێغ بۆ بەژنی وەک نەونەمامت
 پۆلە گیان ئەتو هیشتا جحیلی
 چ وەختی وەبە من بەجی بیلی
 هەهێ داد هەهێ بیـداد هەهێ پۆ پۆلە پۆ
 بریا مـردبام من لەباتی تۆ

۲

منی هەژاری پیـری زگ سـووتاو
 چۆن پاش تۆ بژیم ئاخـر شوپۆرەلاو
 کـون کـونە دلم لەتەتە جەرگم
 بۆ تۆ تا قانەهێ جوانە مەرگم
 شەرته من سەرم بۆ تۆ شین بکەم
 هەتا بـینم بۆ تۆ شین بکەم
 گۆلە گەشەکەم بۆ سیس بووی وا زوو
 بردت بۆ ژێر خـاک هەزار ئارەزوو
 بۆ بەجیت هیشتم بەدبەختت کردم
 پۆیششتی بۆ کـوی بۆ چیت نەبردم
 منت بەجی هیششت لەو کەلاوهدا
 بۆ خۆت پۆیششتی بۆ خزمەت خودا
 هەهێ داد هەهێ بیـداد هەهێ پۆ پۆلە پۆ
 دێ لە دەروونم لە سـویتی تۆ بۆ سـۆ

۳

دەزانێ بۆچی پۆلەهێ نازەنین
 دەبەستم لەسەر گۆرت کۆری شین
 بۆیە ناگریم ئەهێ لاوی خۆینپاک
 بەجوانەمەرگی تۆیان خست لە خاک
 بۆیە دەگـریم ئەو چەرخی چەپگەرد
 ماوهی پینەدای وەکو پیاوی مەرد
 لەسەر نیشتمان خۆت بەکۆشت بەهێ
 هاوخواینەکانی خۆت پزگار بکەهێ
 بەخـیـوم کـردی پۆلە وەک بەران
 تا بۆ نیشتمان بتکەمە قوربان
 کەچی تۆی کۆشت و نەیهیششت ئاسمان
 قوربانیک بکەم من بۆ نیشتمان
 هەهێ داد هەهێ بیـداد هەهێ پۆ پۆلە پۆ
 من و نیشتمان بێ کەسین ئەو پۆ

۴

لە خاک و خۆینا ئەگەر گەوزیبای
 لەسەر ئازادی و سەربەستی: بەخودای
 غەم نەدەبووی بۆت نەدەگـریام
 چون مردنی وا زۆر خۆشە بەلام
 پۆلە بەمەرگی تەبیعی مردن
 ئەویش بۆ کوردان عەیبە لەکن من
 حەیف گیانەکەم حیزانە مردی
 حەیف وەک پیاوی ئازا نەمردی
 حەیف ئەهێ گەنجی خاوین وەکو گۆل
 مردی و ئارەزووی من نەبوو حاسل

ئۆف رۆلە مردی نه گه ییم به مراد
ئۆف رۆلە مردی و کورد نه بوون نازاد
هه ی داد هه ی بیـــــداد هه ی رۆ رۆلە رۆ
برینی جه رگم قهت ناکرئ په رۆ

گۆفاری هه لاله، ژماره ۳، سالی به کم، بانه مەری ۱۳۲۵-۱۹۴۶

کوردەگیان

له غورابی خه ویدای دوزمنت بیداره کوردەگیان
هه لسته له م خه وه ئیمرۆکه جهنگه ی کاره کوردەگیان

نیشتمان، ژماره ۹.۸.۷، به هاری ۱۳۲۴-۱۹۴۵

نامه یه کی هیمن بۆ هه زار

خۆشه ویسته که م پیره هه زار:

بۆیه پیت ده لیم چونکه ئیستا که شوکر هه زه ق و زیندوی (هه زاران منداله کوردت به ناو کراوه) ئه دی چت له و نه ته وه لیقه و ماوه، داماره ده وی، هه ر ئه وه نده ی له ده ست دئ. ده نا ئه گه ر پیتی کرابا کۆته لیشی بۆ ده رازان دیه وه، بۆ هه ر گله یی له کورد ده که ی؟ ئه و شاعیره عه ره ب و فارسانه ش که ئیستا هینده بان پی هه لده لێن مه گه ر له خزمهت خه لیفه یا باره گای شا بووین ده نا به زیندی سه ری فسیان پاک کردوه، راسته سوال کیمیا یه، به لام بۆ شاعیر نا. له بهر چاوی خۆمان... زۆری به خویتری و پیریان هه لکوت و له برسان مرد. کئ من و تۆی ناچار کرد بیینه شاعیر؟ خۆمان ئه وه مان به خۆمان کردوه. باوکی من که می بۆ من به جئ هیشت؟ بۆ خۆم له قوماری شیعر دا دۆراندم.

باوکی تۆ پیتی خویندی ویستی بتکاته مه لا (به رخی با بۆ نه بووی)؟ ده زانی ئه و فه قئ قادره ی تۆ ونت ده کرد ئه لان چه ند ده وله مه نده؟ ئاواله کانی خۆمان که به قه د حه مه ئاشه وانیش له عیلم و شه رع ناگه ن، به ریش و په شم و که وا و سیواکه وه، ئی وایان هه یه میلیار دیره.

من له میژه ده وه ی گه ییوم قه لهم نانی پی پهیدا نابئ. ئه و سال له و ملکه ی باوکم بۆ به جئ هیشتووم، ته واو بئ که م و زیاد به قه د شوانیتم پی گه ییوه، بۆ خۆم شاهید بووم ئه مسال مه لایه ک که پیتم وایه له ته واوی عومریدا دوو په ری کاغه ز نه توانیوه به چ زمانی دنیا یه ره ش بکاته وه، سویندی خوارد گوتی به سه د هه زار تمه ن نامه پیتش نوئژ. جگه له سه رفتره قه راری کرد میوه و ته ره کاری و ماست و په نیری له سه ر دئ بئ. بۆ خۆشت ده زانی سه ر قه لمانه (ئاشی پی ده گه ری) ده برۆ بابی با ب هه ر (قانون) وه رگیره. له بیرمه جارێکی (وردی) ره حمه تی ره خنه ی له (کۆر) ده گرت که بۆ وه رگیرانی (شه ره فنا مه) زۆریان پاره داوه به تۆ، خه لکی زۆر لئ بوو، گوتم کورینه و کچینه ئیوه شاهیدین من دوو ئه وه نده ی کۆر داویه به هه زار ده دم به مامۆستا به و شه رته بتوانئ شه ره فنا مه ی کوردی و فارسی له (سه قافه ی کوردی) بۆ ئیمه بخوینیتته وه. ئیستاش حازم حاسلی سالی داها تووم بده م به و مه لایه که قانونی عه ره بی و فارسی بتوانئ بئ غه له ت بخوینیتته وه. تازه تۆ قوری بۆ مامۆستا (عه لا) ی ره حمه تی ده پیوی که خوا هه لئاگری له هه موو

کوردیکی باستر حه قی قه له می چه پره کی وهرگرت.

با دەس له وانه هه لگرن، گوواری ئەمجاره مان فیدای کتیبی دەرسی بو. چاپخانه وه گیر نه ده که وتن. که چی پمینی یه کجار له سه ره. رۆژی هه پیمان ده کری کاغه زی کوپ و کچه لاوه کان بخوینینه وه. شتی باشیشمان بو دین. گه یه ته زۆر جیگیان و سه رنجی زۆرانی پاکیشاوه. ئەم ئەژماره شمان ئەوه نیتزیک به ته واو بوونه، تو نه فه ری حه وته می تا پیتری که جه دوه لی حه لکراوی بو ناردووینه وه، پیتم وایه خوا یاری بو به هاری ده یکه یه مانگانه، چونکه جگه له وه هه موو نووسینه ی بو مان دی شتی دریش زۆر دنووسن که له ژماره یه کدا نا حاو پته وه و بو دوو ژماره ش نابو. به داخه وه کا درمان زۆر که مه وه هه موو شتی که ده بی بو خو مان جیبه جی بی بکه ین که سه د دردی تا یبه تیشمان هه یه.

کتیبی کی پچووکی فارسی و به کی باشی کوردیشمان هه یه که خه ربکی ن چاکیان بکه ین و بو چاپیان بنیرن.

به راستی (فه یزی زاده) شتی کی باشی ئاماده کردوو وه و ئیزنیشی داوه دهستی تیهو ده ین، ئیمه ش به دل داوه خه ربکی ن به لام کارمان هیتنه زۆره ده رۆست نایه ین.

دوینێ «از قضای رحمت» شیخ عه بدولقادی شه مزینی به سه ری کردووینه وه. پیمان گو ت ئیمه دراومان نییه، به لام ئەگه ر تو دراومان بو له مریدان بستینی مه سنه وی (شیخ عوبه یدیللا) چاپ ده که ین. قه ولی دا ئەوی پی بی بکری بیکا. کاک (سالح مه حمود) فه رموی من نوسخه یه کم له لا هه یه ئەگه ر له لای ئیوه یه ته ماسی ده گه ل بگه منیش لیتره سو رخی ده که وم. ده نا قازی نایدا.

هه یمن

له چه پکی گۆل چه پکی نیرگز-دا بلا و کراوه ته وه

نامه یه کی هه ژار بو هه یمن

مام هه یمن گیان سلاو، ده م و له وست ده لیسمه وه.

تا ئیستا دوو جار به هه ژار ده ردی سه ری ته له فوونه که تم گرتوو، هه ردوو ک جار ته شریفی شه ریفته له وی نه بووه. ده گه ل کاک ئەحمه د شه ویکی تا زۆر دره نگ خه ربکی دیوانی نالی بووین، خودا ئەویشی وه ک ئیمه تیدا گیتز کردوو. به لام قسه ی خو مان بی غه له ت په له تی تیدا هه ن و جاری وایه لا مان سه یر بوو ئە تو چۆن له بیتر چوو ه چاکی که ی... به هه رحا ل به ته مام گه شتیکی پیتا بکه م و نه قدیکی له سه ر بنووسم چونکه نالی تا لی وه کۆلی لی پی ده یی.

کا که گیان، زۆرتان قه رزدارم تکایه ورده حیسا بیکی بکه ن تا بو تان بنیرم و به قه رزدار ی نه مینمه وه.

وه ک ئیرانی ده لێن: «با اجازه» شیعه ره کانتم ته خمیس کردوی به لام گالته وه گه پیکیان لی پی ده دا بووه ره نگه خوینده وارن زۆریان که یف پی بی، جا به قه ولی کاک ئەحمه د، ئەگه ر گیانی سپۆرتت هه بی و لیمان قه لس نه بی و چاپی بکه ی خراپ نییه، ئیتر که یفی خو ته. ئەری تو ده نگ: نووسراوه (کرد در تاریخ همسایگان) ده ترسم هه ر ئەوه که ی (نا کام) بی و بکرتته فارسی، ئەگه ر (کاک فاروق) به شتیکی دیکه له تورکیه که ی (ئه ولیا چه له بی) کردبا به کوردی یان فارسی زۆرباش بوو. ده نا ئەوه م پی شت نییه، سه یا حه تنامه ی چه له بی پینج جلده زۆری با سی کورد تیدا یه.

توخوا خو تان هه لکوشن تا زستان ماوه ژماره چوار ده رکه وی چونکه به هار بو با سی زستان نابو. له سه ر دیوانی وه فایی که (شیرین ته شیه که ی) لی ده رها ویترا وه و ته لاقی له سه ر خورا وه که هی وه فایی نییه، زۆر دلته نگ بووم، هه موو دنیا بیستوو یه که هی وه فایییه و ئەمه ش شا کاریه تی. ده نه گه ر ئی ئەو نییه ئی کییه؟ ده بوو پی نه یه کی بو بدۆزنه وه که دا پیوشی... ده بوا یه ته نیا له جی بی که لیمه ی (پانی لووسی) که (مو حاره به ده گه ل خودا) یه نوخته دانین و چاپی بکه ن.

ئه وا ئەمپۆکه ۲۵/۱/۶۴ه، کاک ئەحمه دی قازی له مالی ئیمه یه زۆر سه لام و عه رزی ئیخلا سی هه یه، سه لامی من و دایکی خانی بو دایه خانم، چاوی سه لاح ماچ ده که م. ئەگه ر خات نه سه ربی جه عفه ریت دیت به سه رته پی بی بلتی مه رد و نامه رده که ی هه ر ئەو داستانی

خپړ و شه پړه په که نيزامی له (حهوت په يکه ر) دا باسی دهکا ، به لآم فه رقه که ی ههر ئه و هيه که قاره مانى داستانى نيزامى کوردیكى مه ردار بووه و زؤریش خو شتره له م مهرد و نامهرده . بریا ههر ئه وى ته رجه مه بگردايه . زؤرم رست بمبه خشه .

برات ههزار ۶۴/۱/۲۵

له چه پکى گول چه پکى نيرگز-دا بلا وکراوه ته وه

ته خميسى بارگه ی ياران

ههزار شيعرى مام هيمنى ته خميس کردووه

ژارگه ی ماران

(۱)

به ربه رؤچکه ش هه يه سه رمامه ! شه وان من چبکه م؟
ئه م مندالانه که بئ کراس و که وان من چبکه م؟
دلئ بردووم کچه تيوى که ره وان من چبکه م؟
دیت و راده برئ وه کو سه روى ره وان من چبکه م؟
که به قوربانى نه که م رووحى ره وان من چبکه م؟

(۲)

من نه شه رقيم و نه غه ربيم و نه ئه مریكى ، نه پرووس
نه موسولمانى به راستيم و نه جووم و نه مه جووس
پير و زوره انم و خورپه ی دئ دلئ بؤ کچى لووس
قه دى ئه و شوخه وه کو دووخ و خه دهنگه ئه فسووس
پشته که م کو مه وه کو مالى که وان من چبکه م؟

(۳)

سه ره له رزؤک و قول و چؤکه شل و زگ په نه ماو
لاملم خواره ، پشووم سواره ، پرووش و کزه چاو

چوار په لم مل بوو ، له شيشم بووه ته لانکه شکاو
تازه ههنگاوى شلم کوانى ده بئ بؤ شه وراو؟!
جوانه زؤر جوانه به لئ ره وتى که وان من چبکه م؟

(۴)

به زگى برسى خه وم نايه هه رچهنده ریکه وم
ئاره زووم ههر ئه و هيه نانى گهرم بيته خه وم
وهكى ره شکيکى رزيو پس پسه گش قه لف و گه وم
زه برى ئاوزهنگى برا و شل بووه ده ستى جله وم
دئ دهنه پر مه يى بؤر و بده وان من چبکه م؟

(۵)

دم دمی چى؟ ئه وه دوينئ بوو ئه من زؤر که ونم
دايکه وای ره حمه تى ئه و سايه کوتا بووى ته ونم
وشک و رهق بوومه وه تازه ده گه ريم بؤ شه ونم
ژوانى خو شى هه ره تى لا وه تى ديتته خه ونم
کاتى ئاويلکه ده گه ل زبنده خه وان من چبکه م؟

(۶)

خه لکى پيى واپه له خو شيانه هه را و گاله م دئ
نا برا که م له ده سى زالمه کان زاله م دئ
ورته يى کونه برينانى دهم ئاواله م دئ
شه و هه تا رؤزى له بهر ئيشى له شم ناله م دئ
دیتته گويم دهنگى گه لو و نيوه شه وان من چبکه م؟

(۷)

له چيايان و له ده شتان و له لادئ و شانان
هيچ شتيک ئيسته نه ماوه وه کو جارى جاران

دهوره سهیری بهرۆژی مژ و گۆیال باران
بارگه بیان تیکه وه پێچا و بهرێ بوون یاران
له دنی و به تهنی پاشی نهوان من چبکه م؟

(۸)

دهچمه لای هه که سهی بۆکاری ده لیتی کویر و که ره
یه که ده لیتی لاچۆ له بهر چا و نهوی تر ئیتری هه ره
نهوی بۆم ما وه ته وه چاوی ته ر و پێستی گه ره
ژیانی من ئیسته وه کو خۆری ده می زه ده په ره
پیم نه ما تین و گور و هیز و ته وان من چبکه م؟

(۹)

خۆم وه کو زه رنه قووته و زارۆله کانیش رووتن
حه وتی وام هه ن که ده می خواردنێ وه ک هه و حووتن
دوینێ ئیواری له سه ربانی هه لم خست تووتن
سروه هات خونچه گولی باخی نه ده ب پشکووتن
باخه وانی گه ره که تازه جه وان من چبکه م؟

(۱۰)

خاله باس یادی به خیر نه و ده می دایکی مردبوو
ههروه ها وشک و برینگ نایه قه بر نه یشردبوو
دییه که ی ئیمه هه مووی دیم و ته لان و گرد بوو
ئاو نه بوو نه و ده می هیمن مه له وانی کورد بوو
ئاو شوکور زۆره وهرن زوو مه له وان من چبکه م؟

له راسته وه: هه ژار - محهمه د مه ولوود مه م - هیمن

فهرهه نگوک

ئهم فهرهه نگوکه بریتیبیه له کوکراوهی ههردوو فهرهه نگوکی
دیوانی تاریک و روون و دیوانی نالهی جودایی که
له لایهن بهریزان د. ئه وره حمانی حاجی مارف و ماموستا
محهمه دی مه لاکه ریم ناماده کراون. ئیمه یه کمان
خستوون و که میتک دهستکاریشان تیدا کردوون.
دهزگای ئاراس

ئادى: بەلئى، ئەرئ
 ئاران: گەرميان، بەرانبەرى زۆزانە
 ئاسۆگ: ئاسۆ، سوئ
 ئاكار: ئەخلاق، رەوشت
 ئالوودە: تىكەلاو، پېس، ئالوودەداوتىن = داوتىن
 پېس
 ئامپىز: باوەش، باخەل
 ئاوەلا: كراو
 ئاودەنگ: ھاودەنگ، ھاونشېن
 ئاور: ئاگر
 ئاورگ: ئاگردان، وەجاغ، كوانوو
 ئاورىنگ: پېرىشكى ئاگر (بەتايىبەتى پېرىشكىك
 كە لە ئاسنى سووربووۋە بېيتەو)
 ئاوژواندن: لىخ خورپىن
 ئاونگ: شەونم
 ئاويتن: ھاويشتان
 ئاويلكە: ئاوزەنگى، ئاوزنگ، ھەنىسك،
 دواپشوروى ژيان
 ئاويلكەدان: دواپشودان، ھالى سەرھەرگ
 ئۆخژن: ئارامى، تەسكىن، ئۆخەى، ھەست
 بەخۆشى كردن
 ئۆگر: ھۆگر
 ئۆيە: پوولەكە
 ئەسپۆن: گىيايەكە رېشەكەى وەك سابوون كەف
 ئەكا، جاران لادىيىبە ھەژارەكان جليان
 پى دەشوشت
 ئەستەم: سەخت
 ئەستېر: گۆلى دەستكرد، ئەستېرگ، ئەستېلك
 ئەستوندەگ: كۆلەكەى رەشمال
 ئەشك: فرمىسك
 ئەنگاوتە: پىكراو

ئەنگران: زۆر قەلەبوون، زۆر دەولەمەندبوون
 ئەوك: قورگ، گەروو
 ئەوبىن: ئەقېن، عىشق دلدارى
 ئېروو: تېرورپى، ئاسوودەيى، خۆشگوزەرانى
 ئېخە: يەخە
 ب
 بابرەلە: لاواز. لە ئەسلدا واتە (بابردوو)
 بابۆ: بۆن ھەلگرتنى مۆلە
 بار: بېتچوروى يەكسالەى بالتدە
 باز: پىگا، رىياز
 باوئ: بەھاوئ
 بالۆرە: ئاوازىكى تايىبەتى گۆرانى كوردىيە
 بەشپۆيەى گفگوگۆ لە نىوان كىژ و كوردا
 بانوو: بستوو، زىنو، زىندوو
 بانەمەر: كاتى رۆيشتنى خىل بۆ ھەوار، مانگى
 گولان
 بېست: توانا، ھىز
 بېرەك: بەرازى نىر
 بېزانگ: بېزانگ، مژۆل
 بېژوئىن: لەوەرگەى زەمەند، شۆپىتىك كە گىياوگۆلى
 زۆرىي
 بېژو: ماىيەى ژيان، ئەوئى مۆزى پى بېژى
 بستۆكە: كەلىكى بچووك، كىتو يا بستوتىكى
 بچووك
 بستوو: بانوو، زىنو، زىندوو
 بستە: ئاستىكە بەسەر ئاگرداندا رادەھىلدىرى
 بسك: زولف
 بلا: با، دەبا
 بن پشك: خوشكى بچووك كە بۆژن بەژن دىارى
 كرابى
 بىكۆل: كۆلىنى بن بركەى بىستان
 بنە: ئەو جىگايەى كە كەوى راوى تىدا دەشارنەو

بوكشن: بگوشن، بووشىن
 بولئىل: تارىك و روونى ئىوارە، بەرانبەرى
 كازىو
 بۆدراو: چىشتىكە لە نىوہ بېرىشكەى ھاوا
 دروستى دەكەن
 بۆرچىن: مراوى مى
 بۆسە: كەمىن، خۆ لە دوژمن داگرتن
 بۆكرووز: بۆنى سووتانى كۆلكە، خورى، موو
 بەردەبىر: بەردىكە لە جياتى كورسى لەكاتى
 مەردۆشىندا شوان لەسەرى دادەنىشى
 بەركۆژە: دوگمەى بەرۆك
 بەرەلېين: بەرېتىكە، بەرھەلېين، بەرلېينە، ئەو
 قوماشەى ژنان لەكاتى كاركرندا لە
 پشتىنەو بەرھەخوار بەخۆيانەوئى دەگرن
 بەرمور: ملوانكە، گەردن بەند
 بەرۆچكە: بەرھەتاو، شۆپىنى ھەتاوگر
 بەرەزا: گىيايەكە لە كوتىستانان دەبى
 بەزە: بەزەبى
 بەستە: داخراو، بەسراو
 بەستىن: بەست، بەستورە، كەنارى دەريا و
 رووبار.
 بەسپايى: بەئەسپايى، بەھىواشى
 بەرگن: لووا، خورى بەرخ
 بەروو: بەرۆك، سىنگ و باخەل
 بەكرە شۆفارە: مەبەست لە بەكرى مەرگەوەرە
 بەلەك: نىوانى ئەژنۆ و پى
 بەندەك: ئەو پەتەى مۆقى پى دەبەست
 بەندەگى: بەندەبى
 بەندەن: كىتو و تەلان
 بەيان ئەنگوتن: دەرکەوتنى سەرەتاي بەيان
 بەبىوون: گولئىكى سىبى بۆن خۆشە
 بەيدەست: رەوہك، ئەو ئازەلەى بەناسانى

نەگىرئ، بۆ مۆقىش بەكاردى
 بىر: رىزكردى مەر بۆ دۆشېن
 بىروون: بىبابان
 بىرى: مەردۆش
 بىزراو: لەبەرچاو كەوتوو، ناخۆشەويست
 بىئلا: بەرھەيوان
 بىئەى: بىئ ئەوئى
 بىن: بۆن
 بىزا: گىيايەكە كوتىستانى، بلتدە و بۆ نىوژاژ و
 ترشيات بەكاردى
 پ
 پاراو: تىرئاو
 پارە: دىوارى وشكەبەرد (وشكەكەلەك) كە لە
 دەورى كانى و شتى واى دەكىش
 پارىز: بەئەسپايى و بەدزى خۆ بۆ شتىك مەلاس
 دان
 پاشبارە: ئامرازى جووتە، دارىكە لە دەند و
 باسكىش دەدرئ و دەستەكەوشەى تى
 دەكوترى بۆ ئەوئى جووتىار دەستى پى
 بگرئ
 پاناوك: تەختان و گۆرايى لاقەدى چىا،
 پانكەشى پى دەكوترى
 پاشەرۆك: پاشماوہ، پاشخوانە
 پالوودە: خواردەمەنىيەكە لە نىشاستە دروست
 دەكرئ
 پالئىن: پاش نىوەرۆ، دواى نىوەرۆ
 پاوان: قەدەغە
 پرزە: پىخوست
 پرزەپران: بى شىبوون، پەككەوتن
 پروىن: ھەلپروىن، وەرىن، ھەلئوەرىن
 پۆتراك: سەرپۆتراك، سەرپىچ، سەرگولئىلاک
 پۆلوو: پشكۆ

په پو: په پوه سلیمانه
 پرینگانه: سلنه مینه، روهینه، مه پرینگیوه:
 مه پوه ویتوه
 پژو: په نو بفری بچوک
 پلار: داریک که بهاو یژری
 په راکه نده: پرژوبلاو
 په رستار: هه مشیره، نافرته سهر پهرشتیکه ری
 نه خو ش
 په رپه رۆچکه: په رکه هی ناسمان، بهر زترین چی له
 ناسماندا
 په رپه: لای سهر وو
 په رکوور: جووره هله لویه کی بچو کی در و به هیته
 که رده و سهر بانی سپیبه
 په روا: باک، ترسان، سام
 په ریوه: ناواره، دهره ددر، ناوکی، ناوگه له
 په ژاره: خه، که سهر، خه فته
 په ستوان: په ستانوه، توند داگرتن
 په سیو: حاشارگه، نه دیو، په نا، جیگایه ک که
 خو تیدا بشار تیه وه
 پنج و مؤر: نافرته که نه هیلن له ژوور بیته ددر،
 نه لاین پنج و مؤر کراوه، له بنه رتدا پنج
 به وه نه لاین که گوژه نه شکی یا نه قلله شی،
 به قسل و موو پیبه ده کهن وه
 بیدروونه وه
 پی به قوننه: بالداریکه له ناودا دهژی و ناتوانی
 بفری
 پیرو: نه ستیره کی
 بیل: لایه کی له ش له شانوه تا په نجهی ده ست
ت
 تات: بهردی پان و ساف و لووس
 تاوگه: تا فگه، ناوه لدر، سهره شین، سولاف
 تاو: ره شمال، چادر، کزن

تاوه سووت: هه رچی له بهر هه تاو سووتای
 تامان: ته یمان، په رژین
 تخیل: که وتن له بهر نارحه تی و بی هیزی یان
 له بهر مهستی
 تره ختان: راکردنی له غار توندتری نه سپ و ماین
 ترۆپک: ترۆپ، پژه، دوندی کیتو، لووتکه
 تفل: تلف، منال
 تل ناسا: تالاسا، تالاسابون: خلیسکان
 توو، توو: هه رگیز، قهت، به هیج جوړیک
 تو: توو، توو
 توره مه: نه سل، بهر، تۆر، تۆره
 تووش: دژوار، سهخت، ناخوش، بهد فدر
 تول: نه مام، خه لف
 توله: سهگی بچکوله (جوړیک کی تاییه تیبیه بز راو
 به کاری دین)
 ته بایی: نیوان خو شی، ریک که وتن
 ته ریده: خراپه، ته ریده، رپگر
 ته زوو: مچورک
 ته شق: بهر زایی، پانایی، نیوه راست
 ته شی ریس: ماستاو کهر و ریا باز و شان ته کین
 ته لان: هه رچی ده شتایی نه بی
 ته مال: دیارده، دیاردی، دینته وهی که رویشک له
 لاند
 ته نی: ته نیا
 تیتول: پرزول
 تیرگ: یال، تیلک، تیلگ
 تیف تیغه: زور لووسکردن و جوانکردنی دهم و
 چاو
 تیک ده لقا: به به کدا ده چوو و به کی ده گرتوه
ج
 جاکه ش: قورومساح

جده: سهقه تیبونی شان و قول، ده لاین نه و لاخه
 باره کی نه و نده قورس بوو جده و بوو
 جگه گورگ: میچه گورگ که بز شیرینی و
 بهخته وه ری هه لی ده گرن
 جمین: رووخان، رمان، هه ره سه پینان. جمیو:
 روو خاو، هه ره سبردوو
 جواناو: ناره قهی سهره مرگ
 جوم: قولایی بهرین و گوره ی قه دی چیا
 جومال: پاکردنه وهی جوگه
 جده فنگ: گه پ و گه مه و قسه ی خو ش
 جهمام: نه ستووربوون و نیشانی مه چک له بهر
 کاری زور
 جهندهک: که لاک، تهرم، له ش
 جیژوان: ژوانگه، شوینی پیک که گیشتن
چ
 چارشیو: سهر پو ش، روو پو ش، روو به ند
 چاک: پیر، شخس، پیاوچاک، مه زار
 چر: دارستانی پر، لیره وار
 چرگ: چرگ، بالنده به کی گوره ی کیتوبیه
 چرووک: پوچ، بی نرخ
 چزیلک: چزیلک، نه و پارچه دوو گه ی له سهر ناگر
 هه لچزابی و چه و رای پیوه نه ماب
 چلوان: چله کانی زستان
 چلووک: پژه ی دار
 چوره پیونه کی: جوړه چوله که به که به بانان زوو
 ده ست به خو تیند ده کا
 چه له نگ: شوخ و شنگ، جوان، ده لال
 چوله پیچه: توند به ستان
 چینکه: نه و شینایی تهره زنه ی که هه همیشه شینه
 به چیاوه
ح
 حه ره مخانه: ژووره تاییه تیبیه کانی ژن و خیزانی

پیاوی گه وره
 حه وسین: له نیو به شکی زوری خه لکی ئیراندا
 باوه شوهی جیژنی نه و رور حوت خو راک
 که به پیته سین دس پی بکرتین داده نین
خ
 خاپوور: ویران، کاول، که لاه
 خانه بگیری: له مالدا گرتنی که سیک
 خانومان: جوان، له بار، شوخ و شنگ، چه له نگ
 خاو: گیایه کی زور نهرمی کویستانیه
 خر: شیو، دۆل، دهره
 خرمن: دهنگی خشل
 خرینگه: دهنگی خشل
 خرینگه ی بازنه: زره ی بازنه
 خلینه: ددانی گوره ی لای سهر وو
 خم: خوم، هه ش، هه ژ
 خواجه: لیره دا بهواته ی نه و کزیلانه به کارها تووه
 که دهره به گ و کزیله دار ده یان خه ساندن و
 له ماله وه له نیوان ژن و کچه کانیاندا
 کاریان پی ده کردن
 خودان: خاوه
 خول: غول، گیانداریکه نه فسانه یی به سامه
 خوناه: خوناکه، ورده باران، نهرمه باران،
 بهواته ی ناره قه ییش به کارده هیتری
 خونکار: حوکمران
 خوړین: نه و جیگایه ی ناوی به خوړ پروا
 خومپاره: توپیکه که که وانی ده پروا
 خوړشت: شله
 خو شخوان: دهنگ خو ش
 خو شنگر: خوین داوا کهر، خوین نه ستین،
 توله نه ستین
 خوشبه ز: خوشدو، توند پرو

خۆشخوتین: دەنگخۆش
 خۆیان: کا و دەغلی وردکراو و لیک جبانە کراو و
 خووسار: زوقم، سبخوار
 خەرتەل: دال
 خەسبیبی: خەسبیبایی
 خەلف: نەمامی یە کسالا
 خەنی: شاد، بەختیار، کامەران، رازی، دلخۆش
 خەوش: لەکە، غەور، خەش
 خیز: زیخ
 خیتو: خودان، خاوەن
 خیلالت: پەوند، کۆچەر، ئەو کەسانە یە دەچنە
 هەوار

دایا: بدایە
 دابیتز: کون کون کردن
 داپەواندن: سەر بەرەوخوار رادان
 داسوو: قەلچ، گولەگەمی تازه لە بۆقە هاتوو دەدر
 دانگەرپتە: داگەرپانە خوار
 دارۆغە: حەسحەس، پۆلیس، سەرۆکی ئەو
 کەسانە یە ئیشکی شار دەکێشن، وەختی
 خۆی بەوانە و تراو بەبازار گەراون بۆ
 ناگاداربوون لە خەلک نەو کە
 نارەواییبە ک بەکن
 دزیو: ناشیرین، کرێت، دژی جوان
 داهیتزاو: داهیتزاو
 داوستان: مەیین، نەبزوتنی دووکەل و مژ و
 شتی و
 داوێ: بووکە سەماکەرە
 داوئ: دەهاوئ
 دپدۆنگ: بەشک، دوودل
 دژوئین: ئەسپتوئ، چلکنی و ئەسپتوئ
 دلەبەستە: ئەو دەلی بەشتیکدا چووبی

دلۆ: ئەو تووتزە ی دەستی پەنجەر هەلی دەدا
 بەهزی کارکردنی زۆر
 دورج: سندووقی بچکۆلە ی شتی گرانبا
 دوند: بەرزترین شوئین، لوتکە
 دووروابی: دوورابئ
 دۆ: ئەو کێزە ی لە شاییدا لە دەستی کوردایی
 دۆک: ئافەتیکە لە شتیو ی شیرەدا بەسەر گەلای
 تووتنەووە پەیدا ئەبئ
 دەروو: ریتبازی تەنگ
 دەروست هاتن: پئ و پئان
 دەسبئین: رستەبەکە شوان لە ئەستۆی مەری دەکا
 تا ئەگەر نووست و مەری وەرگەرا پئ بزانی
 دەستەمۆ: کەوی، پام
 دەسکەنە: رینبەووە، دروئینە ی بەدەست
 دەسگر: دەسکرد
 دەگروئین: لە پئست دەردئین
 دەگۆئین: بل دەبن
 دەغەلکار: ساختەچی
 دەمان: توورە، یاخی، سەرکێش
 دیبا: قوماشتیکی گرانبا یە
 دئین: دئان
 دئید: خوشکی گەرە
 دئیرنشینی: دانیشتن لە دئیری عیساییباندان،
 مەبەست لە تەنبا یی و دوورپەرتیبە

د
 دابوون: هەستان
 راز: شاخ
 پاوئچکە: هاتوچۆی بەپەلە و بەردەوام
 پام: دەسەمۆ، کەوی
 رامووسی: ماچ بکا
 رژد: سەختترین هەوراز، رکه، هەورازی کوور

پنوو: کەوی بەفر
 پکئفکوت: راکردنی زۆر توندی و لاخ لەگەل
 ئاوژەنگیدان لە لاقەبرغە ی
 پەپستە: ئاو، نیا، بەراو
 پەشال: قالاو، قەلەپەشە
 پەمانە: پەفیسکە، دیوی پشستەووە ئەژنۆ. داسی
 پەمانە داسیتیکی باوئیرپتە پەفیسکە
 پەو: هەلانن، هپرش، پەلامار
 پەو: گەلە
 پەوژ: کەلەکە بەردی قەدپالی شاخ
 پەوێک: سەرک، سل، پمۆک
 پەند: نەترس، ئازا، جوانچاک
 پئژنە: تاو بارانی توند کە زۆر نەخایەنی
 پووان: پووانەووە، سەوزبوونەووە
 پوو: خار، هەردی زۆر پەق، بەبەفری زۆر
 بەستوئیش دەلئین
 پووبەستە: پووداپۆشراو
 پووپەر: پەرە
 پمووزن: شتیکی ئەفسانە یی ترسناک و بەسامە
 پمووزنە: پمووزن

ز
 زاکوون: ریکوئینک
 زرتەسوور: زرتەبۆر، زەبەللاح
 زریان: بۆرانی سەخت
 زرتیار: دەریاچەبەکە لە مەریوان
 زگار: پەرتیشان، لیتقەوماو، وەرز، بئزار
 زنە: تەرەزن، کانی زۆر بچووک
 زورهان: زۆر پیر و کەنەفت
 زورک: گردی بچکۆلە بچکۆلە
 زۆنگ: زەلکاو
 زەر: زیان

زەرد: ما، شاخی زۆر سەخت و بەردەلان
 زەردە: تیشکی خۆر لەکاتی ئەنگوتن و
 ئاوابووندا، بزە، زەردەخەنە
 زەرەند: ریشەگایەکی پئیی دەلئین کالەکە مارانە
 زۆر تالە و کرمی ئازەلە.
 زەمەند: گۆگیای تئیکچرژاو
 زەندۆل: کەلەبەری ناو تاشەبەرد، قلیشی گەرە ی
 زەوی
 زەنگول، زەنگول: تک، تک
 زەنوئیر: ناوچە ی تەر و سازگاری کوئستان
 زبیک: توانایی، هپز، برشت، دەلئین فلانەکەس
 پیاوئیکی بەزبیکە، واتە دەتوانئ کار
 بەرپوئەبیا، کارامە یی
 زئید: شوئینی لەدایکبوونی مرۆف
 زبانی خورۆ: زبانبەخش و خراپە لی وەشاو
 زئیرخرد: بەپارە کرپراو، مەبەست لە بەندەبە
 زئیرەشانکردن: زئیر بەسەردا هەلدان
 زیز: زوئیر، تۆراو
 زیل: زۆر رەش
 زیل و بەم: دوو دەنگی مۆسئقای بەرز و نەوی

ژاوە: پپر
 ساتۆر: گۆشت ئەنجنی گەرە
 ساغر: پپالە ی شەراب
 ساک: باول یان جانتای دەستی
 سامرەند: کوئستانیکە لە کوردستانی ئئیران
 سانئ: هاسانی، ئاسانی
 ساو: سامال، ئاسمانی بئ هەور
 ساوئین: سوون و تئیزکردنی داس
 سایە: کەوای شوۆر و ئاودامئینی ژنانە، سئبەر

سبات: خۇراگرتن، ھونەرنواندن
 سرتە: چېپە
 سروە: شەنبەباي نەرم
 سەھەندە: خوپروو
 سوالمە: چەپكە گەنمى دورواوہ
 سوانە: گويسوانە
 سووتمان: ئاگرکەوتنەوہ
 سۆدرە: فېنتنە، سەربەسۆدرە: فېنتنە ھەلگېرسېتىن،
 ھاوواتەي سەھەندەشە، دەلېتىن فلان كەس
 سۆدرە و سەھەندەپە
 سوپكە: گاشە، خېكە، بەردى ئامال زل كە
 بەھاوپىژرى
 سۆرانى: فەقىبانە، ئەنگوچك
 سۆنگە: ھۆ، ئەسباب
 سوئ: ئارەزوو، تاسە، ھەوہس، ئاسۆ، ئاسۆگ
 سوئتە: دەفرىكە لە گل دروست دەكرى و لەباتىي
 تەشت بەكاردى
 سەر: سەرپوئتاك
 سەرگەشتە: سەرلېشىتواو
 سەنگىچن: واراش، پارده، دىوارىك كە
 بەوشكە بەرد داندرابى
 سىياچال: چالى رەش، بەندىخانە
 سىياسوت: كاتى پراوہكەوى سەرەتاي بەھار
 سىبەنگى: پىچ ئالغەكردن
 سىخوار: زوقم، خوسار
 سىپرە: دەنگى ھەلۆ و سەقر و باز
 سىپرەگرتن: نىشانەگرتن
 سىپروو: رېشۆلە
 سىپلە: گۆشە، سووچ، قولپىچك
ش
 شرت و شو: زۆر ناووزراندن
 شنە: سروەباي نەرم

شەلال: ئەلېتىن فلانەكەس شەلالى خوتىن بووہ،
 واتە لە خوتىندا نوقم بووہ. يا فلانەكەس
 شەلالى ئارەقە، واتە ئارەقىتىكى زۆرى
 كرددوہ
 شلوئ: لىخن، قوراو، گۆراو، لىل، رەنگ
 تىكچوو
 شۆراپە: شۆرپوونەوہ
 شۆفار: بەدكار، خەفپە
 شۆنە: زەوى ئاوانەگر
 شوو: شوولك
 شورور: گاكىتى
 شەتەك: توندىبەستان، توندىپىچان
 شەك: كاوپرى يەكسالە
 شەكۆ: پىتمەرەي بچووك بۆ ئاوداشتتى جىگاي
 لىژ بەئاوى كەم
 شەم: مۆم
 شەم و شەمزىن: دوو دلدارى مېژوويى لە
 فۆلكلۆي كوردېدا شەم (كچ) و شەمزىن
 (كوپ) بەيتىكى خۆشيان لەسەرە
 شەمزاو: تىكچوو، بزىكاو، شىتواو
 شەنگەبېرى: ئافرەتى جوانى مەردۆش، بېرى:
 مەردۆش
 شەوبا: باي شەو
 شەوپەر: فرېنى شەو، (بەتايىبەتى فرېنى شەوانەي
 نىرەكەو لە جەنگەي مې پۆژدا)
 شەورن: رېنىنەوہ بەشەو
 شەوگورد: ژوانى شەوانە
 شەوگەر: ئەو لاوہى شەوانە بۆ دلدارى دەگەرئ
 شەوئىن: لەوہراندنى مەر لە ئاخرى شەودا
 شىلگىر: سوور، پىداگرى، وچان نەدان
 شىلەگە: ئەو جىگايەي لە جۆگە ئاوى لى
 دەشكېتىن

شىئو: كىتلىنى ھەوہل، يەكەم كىتلىن
 شىبو: دۆلى چكۆلە
غ
 غەزىن: مانگرتن، بەتايىبەتى مانگرتنى بەراز
 غەنىم: دوزمن
 غەور: ژەنگ، تەم، لىتايى
ف
 فېئودالى: دەرەبەگايەتى
 فېرگە: قوتابخانە
 فېر: پىچ لوللكردن
ق
 قرخەمەرەسى: بەزۆر راکىشان، لە دوونەچوون
 قرمژن: دەنگى تەقەي چەك
 قورىنگ: قولنگ
 قولەشىن: بەكەروتىشك دەلېتىن
 قەدەم: ئەو ھەلمەي لە بەفرى بەرھەتاوى گەرم
 ھەلدەستى
 قەلەسابوونى: جوورە قەلىنكى بۆر و رەش و دەنگ
 ناخۆشە
 قەقنەس: بالندەپەكى ئەفسانەبىيە دەلېتىن لە
 ئاگردا دەژى
ك
 كاپە: كەبە
 كازبە: تارىك و روونى بەياني
 كاو: مراد، ئاوات، ئارەزوو، تاسە
 كاوالاش: ناشى وىرانە، كىنايەشە لە مالى
 ھەژاران. لە خۆ بەكەم گرتندا ئەلېتىن
 «مالى من بەكاوالاشى خۆت بزانه».
 كل: خەرمان و كۆمەلى ئاگر
 كل كردن: لادان
 كلتۆش: دەغلى وشك بوو

كوپكوپ: كەت، قەتى
 كورە ھەيران: يارى كچە ھەيران
 كورپىژگە: كورپى بچووك، لەبەر خۆشەويستى
 بەپىياو دەلېتىن
 كول: جل شتن
 كولېتىن: گەنجىنەي نىئو رەشمالان
 كوند: كوندەبەبوو
 كوتىن: تەختەي رەشمال كە لە مووى رەش تەنراوہ.
 بەچەند كوتىن تاوول و رەشمالىكىيان لى
 دروست دەكرى. نىشانەي ماتەمبارى لە
 كوردەوارىي كۆندا ئەوہ بووہ كوتىن لە مل
 بكن.
 كۆ: پىروو، پەروين، كۆمەلە ئەستىرەپەكە
 كۆتەل: پەيكەر
 كوچك: بەرد. (سى كوچكە) بىش لە بنەرەتدا بەو
 سى بەردە و تراوہ كە ئاگرىان لەنىواندا
 كراوہتەوہ و مەنجەلىيان لەسەر دانراوہ. دل
 بەكوچكەوہ دان كىنايەپە لە دل
 سووتاندن.
 كۆچكە: كلاوى ژنەبالباسان و مندالانى موكرىان
 كۆختە: كۆخ
 كۆدە: زەويىپەكى نەرمە كە گىياي لى بدروئ، گىياي
 نەبەستراو
 كۆست: زاوا. كۆست كەوتوو: زاوامردوو،
 مالتوئىران بوو
 كۆستەك: بەندى تىغ لەكالان راگرتنى خەنجەر
 كۆلارە: بالندەي جووگەلەخۆر
 كووت: سەماد، زىل، پەين
 كوور: گېسكى بەكسالەي نىر
 كەحلان: ئەسپى رەسەن، حدود، كەحىل
 كەسەر: خەم، خەفەت، پەژارە
 كەركىت: ئامرازىكە تەونى پى دەكوتن

که رویشکە: شه پۆلی دەغل و گیا له بهر با
 که په سیسه، پرووشه، په له تاته، ورده به فریتیکی
 رۆژی زۆر سارد بباری
 که زی: په لکه، پرچی هۆنراوه، پرچ
 که شم و نه شم: ناز و عیشوه، له نجه ولار
 که کره: گیا به کی به کجار تاله
 که لپ: که لبه، ددانی پیشه وه
 که ما: گیا به کی بلیندی گه لاده زبیه
 که مانه: تیریک که وهشتیک بکه وی و بگه ریتته وه
 که مره: پشکه لی په ستراو له ئاغه لدا که بو
 ئاوردوو به کاری دین
 که ند و له ند: بهرز و نرم، ده لین: ئەم ریتگایه که ند
 و له ندی زۆره
 که نیره: گیا به کی گه لا سی په لکه یه و گولی زهرد
 دهکا
 که وده ری: که ویکی گه وره یه و له نزیک به فری
 نه بی ناژی
 که وشه ن: سنوور
 که ونه لان: کۆنه لانه، شوینی جارن، مه بهست
 جیژوانه
 که وی: کلێله، رنوبه فر، دهسته مۆ، رام، بهربار

گ

گاشه: بهردی گه وره
 گاله دان: داخستن
 گاوو گهردوون: قوربانی، سه ربینی حیوان بو
 پیشوازی
 گرانه وه: گیرانه وه
 گراوی: دۆست، یار
 گرده نشین: دووره په ریز و خو له خه لک به دوورگر
 گرمانه: گری
 گرووگر: منالی گری نوکی به بیانوی و پرک گر
 گزره: گیا به کی گیره کراو

گزیر: کار به دهستی ئاغا
 گزینگ: گزنگ، یه کهم تیشکی هه تاوی به بیانان
 گشتهک: به نی بادراوی دوعا لی خویندراو
 گلینه: جامیک که له قور دروستکراین
 گۆپال: گورز
 گوگه م: گیا به کی به رزه گولی زهرد دهکا و بو
 ئاوردوو ده بی
 گوان: بل بوون. ده گوین: بل دهن
 گورگه میش: سه گیک که هاوکاری گورگ بکا
 گولمه ی ران: شلکه ی ران، نهرمه ی ران
 گولوک: شاگول، گولی هه ره گه وره و گهش
 گوله شللیتره: گولتیکی سووره که له سه ر گۆران
 ده نیژری
 گۆد: گۆج، گپی
 گۆشته زوون: وهرو هانتی برین، چابوونه وهی برین
 گۆله تاجی: تازی نی، نیره تانجی
 گۆوه ند: شایی، چۆپی، داوه ت، زهما ونه د،
 هه لپه رین
 گه رمک: ئاویکی گه رم و مه ند و ته نک که
 زستانان نه به سستی و مراوی تیدا
 کۆبینه وه
 گه ده: کویتستانیکی به ناوبانگی کوردستانی ئیرانه
 گه رمه شین: ماته میکی تیکرایی، گریانیکی به کول
 گه ریده: گه رال
 گه مال: سه گ، کسۆک
 گه وز: بری داس
 گه وال گه وال: دهسته دهسته، هانتی هه ور به دوا ی
 یه کدا
 گه وه: پیچی کتو، قۆرت، خواره پیچه، لابه لا، بهر
 و نه وی له قه دی کتودا
 گیل گیله: ئەو گولنگانه ی ژن له شه ده ی ده پیچن
 گیا به ند: گیا به کی کویتستانی بی بو نخۆشه

گیا سه ری پیته ناوه: گیا له هه لدان و گه شه کردن
 دایه
 گیشه: باقه و مه لۆ گیا ی له سه ربه ک دانراو

ل

لاپال: قه دی کتو
 لان: جیگای جانه وه ری چوارین
 لووربو نه وه: هیرش هینان له سه ره وه بو خوار ی
 لوپچ: مشت، گولمه، مست
 لۆده: شتی وردی کۆکرا وه که دیری ئاودریژین
 لۆک: وشتری نیتر
 لووزوه: به توند هه لپه ران
 له دور: له ناو
 له نگیزه: با و بارانی توند و به هیتز
 لی: دارستان، چر، لیپه وار، جه نگه ل
 لیشت: لاقاو، سیلاو، له هی

م

ماتیک: ده رمانی سوور کردنی لیتو، (وشه یه کی
 بیانیه).

ماشه: په له پیتکه، ماشه ی تفهنگ: په له پیتکه ی
 تفهنگ
 ماشه ر: که لافه ی گه وره ی به نی ریتسراو
 مافنگی: نابووت، رووت و قووت
 ماک: ماده، ئه سل، ماکه
 مالۆس: به رازی می
 مالو: ئامرازی لووسکردن و ته ختکردنی زهوی
 دوا ی کتلان
 مامه خمه: قاره منی چیرۆکی فۆلکلوری،
 که سییک خه می خه لک بخوا و خه باتی بو
 نهکا
 ماه: زهرد، شاخی زۆر سه خت
 مچ و مۆر: رووگرژ، مۆن

مشته: چه رم کوتی پینه چی
 مکور: یاخی، به له سه
 مله: رکا به ری، ده لین ئەم ئە سپه مله ده کا واته
 پیش ده که وی
 ملانه: زۆرانی، به ربه ره کانی، مله، خه بات،
 رقه به ری
 مژۆل: برزانگ، برزانگ
 موغ: پیشه وای ئابینی زه رده شتی
 موخ: موخ
 مۆته: مۆته که
 مۆزه: زاری نه ردین و تاوله
 مۆلگه: شوینی کۆمه لبوونی ناژه ل
 مه ته ریتز: سه نگه ر
 مه شکه ی گاوس: مه شکه ی چه رمه مانگا
 مه شکه ژین: ئافره تی مه شکه هه ژین
 مه لاس: خۆماتکردن
 مه ندۆک: گیا به کی کویتستانی جوان و تام و بۆن
 خۆشه
 مه هوه ش: وه ک مانگ
 مه یزه ده: ئەوه ی مه ی زۆری سه رخۆش کردی
 می رۆژ: کاتی راوی می کهو، ئەو کاته یه که می
 کهو له نیره کهو ون ده بی و کورک ده بی
 می ری: می ردی، بی او ته ی
 می ز: نامیز، با وه ش، با خه ل
 می ژوود: گیا به کی گول شینه
 می شه: بیتشه، دارستان
 میتلاقه: گولتیکی سووری پیاله بییه که نیته که ی
 ره شه

و

ورینگه: ده نگیکتی نهرم و خو ش
 وه تی: له وه تی، له وه تا
 وه رد: دووباره کیتلانه وه ی زهوی پاش شیو

وهرهه م: نه خو شیبیه که له بهر خه می زۆر تووشی

دهبن

ویت: پیت

ویره: دهنگی هاویشتنی بهرد و دار

ویزه: دهنگی گولله

ن

ناره نار: گۆرانی گوتن به دهنگی کی کپ و خه مگین

ناسۆر: برین، زامی کۆن

نامۆ: غه ربیب

نایبسی: ناسووتی، رووناکی نادا

نساو: لای سبیه ره له چیا

نسکۆ: ره تبردنی توند، خراب سه رسمدان

مهک خورده: مهک کردوو

نواله: جیگای نه رمان و برۆینی چیا

نوسه که: درکیتکه به شته وه دهنووسی

نوشتوو: نوشته

نه تره: وره، هه تره ش

نه ته وی: دوژمن، به دخوا، نه ته ویست

نه ی: وشتی تووکنی نیر

نه رد: تاو له، نه ردین

نه وه نده: سارده کیتل، ده غلیکی پایزی درهنگ

چینرابین

نیسکه: له نهجه ولاری نه سپ و تاژی

نیله: دهنگ و هالاوی به تینی ناگر

ه

هات: بهخت، شانس، هینان

هارووژان: ورووژان، هارووژا: ورووژا

هاویر: لیک جیا کردنه وهی بهرخ و مهی

هۆیه: شوپنیک که چه ند په شمالی لی کو بیته وه

هه تره ش: وره، نه تره، زه هله

هه توان: ده رمان، مه له هم

هه دادان: نارام گرتن، نۆقره گرتن

هه رزه: سووک، جلف، په نتی

هه رزه گۆ: نه و که سهی قسهی سووک و هه رزه بکا

هه زارده ستان: بولبول، بلبل، شالوور

هه ش: خوم، خم. سه ر به هه ش، ماته مبار

هه لپه رتاوتن: لک برینی درهخت

هه لژ: گیایه کی کویتستانییه بو خواردن و ده رمان

به کاردی

هه لکورمان: خو مات کردنی بالنده له کاتی

حه سانه وه یا کور کبوندان به مه جاز،

به که سهی دهوتری به وه ره زی

هه لئرووشکابی

هه لکورمان: ماتبوونی بالنده

هه له تانج: بالنده یه کی ناوی سوور و سپی له قاز

بچووکت و له مراوی گه وره تر و زۆر جوانه

هه له مووت: کیتی زۆر سهخت، هه زار به هه زار

هه مزله: دایه سوون

هه نی: ته ختی نیوچاوان

هه نیه: ناوچاوان، نیوچاوان، نه نی، توئیل

هه ویرده: بالنده یه کی بچووکی زۆر قه له وه له ناو

شینا وهرد و هه رداندا دهژی

هه ی دی: دهنگان، ده رکردن

و

یال: پال، لامله ی کیتی

یه ساو: یاساو، پاسه وان

یه لدا: دریتترین شه وی سال

یه کانه: برهک: به رازی نیر

یه کسه ری: ره شکه ی گه وره

186	شنه	134	ته پلتي ئەمان
186	بۆ ئاغاي لبادى دارايى	135	پەرى شىتەر
187	رقى پىرۆز	138	ناسۆزى تەشەنا
ئالەى جودايى			
191	دېياچە	139	رەق ھەلا تەم
195	مانگە شەو	140	گەرمە شېن
195	ئالەى جودايى	142	مەتەرتىزى شەرەف
205	جوانى رەشپۆش	144	شەنگە بىتتىرى
205	تاوانى بىئ ھىتىزى	145	ئامىتىزى ژن
206	ئىئوارەى پايز	146	شە پۆلى تۆلە
214	بەرەو ئاسۆ	148	ترۆپكى رىزگارى
215	جوان ناسووتى	150	گا و گەردوون
215	سازى ناساز	151	شەو و شەيتان
217	ماچى خودايى	154	سنوور
218	دەستى تەزىبو	154	ئارەق و تىن
219	كوانى؟	158	فرىشتەى پەرىوہ
219	جوانى بەس نىبە	160	كاروانى خەبات
220	پەرىستارى رەشپۆش	163	لە بېرم مەكە
221	چاويلكە	169	يادم بكنەن
221	خۆزگە	170	دەسكەوتى خەبات
222	عېشق و ئازادى	176	شەوگارى تەنىبايى
223	سسورى دەوران	176	شەوى شاعىر
248	خاك	179	بنارى ھەنگورد
249	شەرابى خەست	184	پەيامى رانگەيەندراو
249	خەوم نايە	185	وردەوالە
250	پىژنە	185	دلى شاعىر
بارگەى پاران			
253	بەھارى زەرد	185	تەرجەمە لە ئەنوەرىوہ
254	زىندەبەچال	185	بۆ چمن
256	بەھار ھەر دى	185	بۆ كچە كوردىك
257	رەوہز ورد نابى	186	پەرى ئازادى
		186	بۆ خانى لآزار
		186	دىلى دىل

ناوہرۆك		7	وشەيەك
89	كورد و ئازەربايجانى	11	لە كوئىوہ بۆ كوئى؟
90	رۆژگارى رەش	60	كوردەم ئەمن
97	كچى مەھاباد	60	وتووئىزى كچ و كوڤر
98	بەھارى كوردستان	61	خاوەنى زىر
105	بابردەلە	62	دەيلىم و بى باكم
107	فرمىسكى گەش	64	قەلاى نىشتمان
108	گرىبانى نىوہشەو	64	ئەمەگى گولان
109	ئارەزووى فرىن	66	بەھارى لادى
110	خونچەى سىس	69	تۆم ھەر لەبىرە
111	گۆمى خوئىن	70	كىرئى لادى
112	ئاواتى بەرز	71	دوارۆزى رووناك
116	بەغدا نىوہى رىيەت بىن	74	رۆزى شادى
117	موو ناپسىتم	75	بادگارى شىرن
118	تووڤرەيى	77	رىبەندان و شاعىر
119	بۆسەى رۆژگار	79	بژى دىموكرات
119	چارەنووسى شاعىر	80	رۆزى خۆشى
120	جۆلانە	82	ھەتاوى ئىقبال
121	ماچى شىرىن	83	رەشەمە
122	ھىلانەى بەتال	84	دايكى نىشتمان
123	گلىنەنى شاعىر	85	نەورۆزى رىزگارى
123	گىئەلوكەى خەزان	87	پىتكەنىنى گول
125	گولئى ھىوا	88	بلوئىرى شوان
126	پاوە بەراز		
132	شىنى گۆران		

چەند بەرھەمیکی بەرایی

281	کوردەم و	258	بەھاری ئال
282	مەحکەمە ی ئیستیقلال	264	فرمیسکی رۆنوو
283	هەلەدە کەم	267	خانە نشین
284	بەھاری زانین	268	ئاپۆلۆی ماچ
285	جیتژی ئازادی	269	بارگە ی یاران
288	دەمە تەقە ی دوو خۆینمژ!	270	تەوری جەور
290	شینێ ژنە کوردیک	271	شینگی پری
293	کوردە گیان	273	جیتژوان
294	نامە یەکی هێمن بۆ هەژار	274	دەسپێژی لاوان
296	نامە یەکی هەژار بۆ هێمن	276	چوارینە
297	ژارگە ی ماران	277	بۆ شەھیدانی کوردی تورکیا-گریانی رۆنوو
301	فەرھەنگۆک		

چاپکراوه‌کانی ده‌زگای ئاراس له ساڵی ۲۰۰۳

- ۱- بیره‌وه‌رییه‌کانی سه‌عید ناکام.
- ۲- البارزانی. مسرحية للأطفال. تأليف: أحمد إسماعيل إسماعيل
- ۳- بارزانی. شانۆگه‌ری بۆ مندالان. نووسینی: ئەحمەد ئیسماعیل ئیسماعیل. وه‌رگێڕانی له‌ عه‌ره‌بییه‌وه: مه‌هدی خو‌شناو.
- ۴- کابینه‌ی چواره‌م: ته‌مه‌نیکی که‌م و به‌ره‌مه‌نیکی زۆر. چالاکییه‌کانی حکومه‌تی هه‌رتیمی کوردستان له‌ ساڵی ۲۰۰۲دا.
- ۵- من مه‌باباد الی اراس. ترجمه من الفارسیة الی الكردیة: شوکت شیخ یزدین. نقله الی العربیة: شاخوان کرکوکي.
- ۶- ته‌می سه‌ر خه‌ره‌ند. رۆمان. شێرزاد هه‌سه‌ن.
- ۷- بارگه‌ی یاران. سه‌رجه‌می شیعرى هێمن.
- ۸- هه‌واری خالی. سه‌رجه‌می نووسینی هێمن.